

5007

**สถานภาพและบทบาทของหญิงสาวมั่ง: กรณีศึกษา บ้านเข็ญน้อย
ตำบลเข็ญน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์**

นางสาวสุกญา กวินยังยืน

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**

พ.ศ. 2552

**The Status and Role of Hmong Females: A Case Study of the Kheknoi Village
in the Kheknoi Sub-District of the Khaokho District
in Phetchabun Province**

Miss Sakuna Kawinyangyuen

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Art in Thai Studies
School of Liberal Arts
Sukhothai Thammathirat Open University
2009**

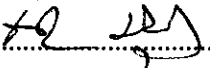
หัวข้อวิทยานิพนธ์ สถานภาพและบทบาทของหญิงสาวมั่ง: กรณีศึกษา
บ้านเข็ญน้อย ตำบลเข็ญน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
ชื่อและนามสกุล นางสาวสกุณา กวินยังยืน
แขนงวิชา ไทยคดีศึกษา
สาขาวิชา ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. จิตรา วีรบุรินนท์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกจิต เจนนพกาญจน์
3. รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ มีกุศล

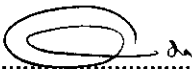
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์พิเศษประชิด วามานนท์)

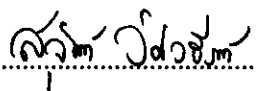

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จิตรา วีรบุรินนท์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกจิต เจนนพกาญจน์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ มีกุศล)

.....กรรมการ
(อาจารย์ นาวาโท ดร. อนุชา ม่วงใหญ่)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
ไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

.....ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่.....30.....เดือน.....กันยายน.....พ.ศ.2553...

ชื่อวิทยานิพนธ์ สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง: กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย
อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ผู้วิจัย นางสาวศกุนา กวินยังยืน ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรินทร์ (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตต์ เจนนพกาญจน์

(3) รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุลศ ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ (2) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ (3) เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือ ชาวม้งบ้านเข็กน้อย จำนวน 290 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพคือ กลุ่มผู้นำชาวม้งบ้านเข็กน้อย จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือ แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพคือ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก และแบบสำรวจชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติค่าร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า (1) จากประเพณีวัฒนธรรมของชาวม้งในเรื่องการสืบทอดตระกูลทางฝ่ายชาย และสังคมชาวม้งที่มีลักษณะ “สังคมชายเป็นใหญ่” ทำให้ผู้หญิงมีสถานภาพและบทบาทด้อยกว่าผู้ชาย ซึ่งสามารถแบ่งสถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้งบ้านเข็กน้อย ได้ 3 ยุค คือ 1. ยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็กน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510) หญิงชาวม้งมีสถานภาพที่ต่ำกว่าชายทุกด้าน และมีบทบาทสำคัญ คือ การทำงานบ้านกับงานในไร่ โดยแทบไม่มีบทบาททางสังคมเลย 2. ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525) สถานภาพของหญิงชาวม้งในยุคนี้ก็ยังต่ำกว่าชาย แต่หลังจากที่ได้รับอิทธิพลจากนโยบายของรัฐบาล และปัญหาจากภัยคอมมิวนิสต์ทำให้หญิงชาวม้งมีบทบาททางการเมืองชั่วคราว คือ การมีบทบาท “เป็นชาวเขาอาสาสมัคร” เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้การที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้งานหัตถกรรมของชาวม้งกลายเป็นสินค้า จึงทำให้หญิงชาวม้งมีบทบาทเพิ่มขึ้นอีกด้านหนึ่ง คือ การหารายได้ให้กับครอบครัว 3. ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน) หญิงชาวม้งมีสถานภาพและบทบาทที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กว่า 40 ปี ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง และกฎหมาย (2) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ทำให้ชาวม้งเปลี่ยนแปลงค่านิยมและวิถีชีวิต เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากสังคมไทยและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปภายในสังคมม้ง โดยชาวม้งนิยมส่งลูกชายและลูกสาวเรียนหนังสืออย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น ทำให้ผู้หญิงที่มีการศึกษาสูงก็จะมีสถานภาพที่สูงขึ้น รวมทั้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น นอกจากนี้จากสภาพที่มีบับคั้นทางเศรษฐกิจทำให้หญิงชาวม้งมีบทบาทในการหารายได้ให้กับครอบครัวเช่นเดียวกับผู้ชาย ทำให้มีอำนาจทางเศรษฐกิจมากขึ้น (3) แนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง คือ ควรส่งเสริมการศึกษาให้แก่ประชากรในชุมชนมากขึ้น ควรปลูกฝังค่านิยมความเท่าเทียมของชายหญิงภายในครอบครัว และเปิดโอกาสให้ผู้หญิงเป็นผู้นำทางการเมือง เพื่อให้ผู้หญิงได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ควรมีการกระจายทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรเงินเข้าไปช่วยในการพัฒนาสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง และควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเสมอภาคของหญิงชาวม้งและชาย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานภาพและบทบาทรวมทั้งในด้านอื่น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ สถานภาพ บทบาท หญิงชาวม้ง

Thesis title: The Status and Role of Hmong Females: A Case Study of the Kheknoi Village in the Kheknoi Sub-District of the Khaokho District in Phetchabun Province
Researcher: Miss Sakuna Kawinyangyuen; **Degree:** Master of Arts (Thai Studies);
Thesis advisors: (1) Dr. Chitra Veeraburion, Associate Professor
 (2) Dr. Sudjit Janenoppakanjana, Assistant Professor (3) Dr. Paitoon Mikusol, Associate Professor;
Academic year: 2009

Abstract

The objectives of this research were to study: (1) the history of the status and the roles of Hmong females at the Kheknoi Village of the Kheknoi Sub-District of the Khaokho District in Phetchabun Province, (2) the effects from the changes in society nowadays, and the status and the roles of Hmong females, and (3) to search for a method to enhance the status and roles of Hmong females.

The population for the quantitative analysis method was 290 Hmong in Kheknoi Village and the qualitative analysis method was 10 Hmong females in Kheknoi Village. The instrument for the quantitative research was a questionnaire and for the qualitative instrument was in-depth interview and community survey. Data analysis in the quantitative method was percentage statistic, and in the qualitative method was depicting analytics.

Research results: (1) from the culture and tradition of Hmong that inherited the family line through men, and the characteristic of the Hmong society that "male is superior", those caused the ladies to have inferior status and roles to men. The status and roles of Hmong females can be divided into 3 eras; 1. Ban Kheknoi first emigrated era (1945 – 1967) when Hmong females had a totally inferior status to men. Their important roles were doing the housework and farming. They had no role in the society. 2. Receiving influence from outside society (1967-1982) when the status of Hmong females was still inferior to the men. But after the Hmong received influence from political policy, and the problems from communism; this caused the Hmong females to have temporary political roles which were "as hill tribe volunteers", so they could go against communism. And also when the economic and national society were developed to support tourism causing Hmong handicrafts to become local products, so Hmong females had a one more role, which was to support the families. 3. Society conversion era (1982-now) when Hmong females had a variety of roles and their status changed because of development under the economic and national society development plan. This included education, economics, politics, and legislation. (2) the effect from the changes in society nowadays caused the Hmong to change their values and lifestyles. Hmong received influence from Thai society and Hmong social surroundings were changed. Now they tend to support both sons and daughters equally in education. Therefore the higher educated women will have higher status and higher roles in society development. Not only this, but also the oppression from the economy, Hmong females now have more roles in supporting the families as men, which causes more power in the economy. (3) the guidelines to enhance the status and roles of Hmong females are to increase education for the people in the community, educating the equality value of men and women in a family, and giving opportunity for the women to be political leaders such as village head or district committee chair so that women would be able to participate in specifying policy for continual development of the status and roles of Hmong females. Also the organization involved should spread out human resources and financial resources to help development. And they should also have some research on the equality of Hmong men and women in order to be a continuous direction in status and role development.

Keywords: Status, Roles, Hmong Females

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุคจิต เจนนพกาญจน์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุศล อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สราวุธ ยะหะกร อาจารย์ นาวาเอก อาคม สุขตระกูล และ อาจารย์ นาวาโท ดร.อนุชา ม่วงใหญ่ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์แขนงวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนักศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

ขอขอบคุณ นายสมชาย ชำรงไทยสกุล นายณัฐนนท์ และ นางวิรัชณี หลั่นเจริญกุล ที่ได้ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม และ ขอขอบคุณ นายถือศักดิ์ กับ นางเปี่ยมพร กวินยังยืน ที่ช่วยแปลและตรวจทานบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

ขอขอบพระคุณผู้นำชาวบ้านเข็กน้อยและประชากรชาวเข็กน้อยทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ท้ายสุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อกิตติคุณ และ คุณแม่มาเรีย กวินยังยืน บิดามารดาของผู้วิจัยที่เป็นแรงบันดาลใจในการทำวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด จนการทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ คุณประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษและบูรพาจารย์ทุกท่าน

สกุณา กวินยังยืน

เมษายน 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
ความหมายของสถานภาพ บทบาท และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	11
ทฤษฎี	18
สิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสตรี	24
ประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของชาวม้ง	27
ประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของชาวม้งบ้านเข็กน้อย	53
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	63
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	69
การวิจัยเชิงปริมาณ	69
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
การวิเคราะห์ข้อมูล	72

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิจัยเชิงคุณภาพ	72
รูปแบบการวิจัย	72
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	73
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
การเก็บรวบรวมข้อมูล	74
การวิเคราะห์ข้อมูล	75
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง	78
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล	87
ตอนที่ 3 ข้อเสนอที่ได้จากการค้นพบ	144
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	150
สรุปการวิจัย	150
อภิปรายผล	158
ข้อเสนอแนะ	184
บรรณานุกรม	185
ภาคผนวก	190
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	191
ข แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจชุมชนและตารางแสดงค่า ความสอดคล้อง(IOC)	195
ค ภาพประกอบการทำวิจัย	228
ประวัติผู้วิจัย	236

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1	เพศ 78
ตารางที่ 4.2	อายุ 78
ตารางที่ 4.3	สถานภาพการสมรส 79
ตารางที่ 4.4	ระดับการศึกษา 80
ตารางที่ 4.5	ศาสนา 80
ตารางที่ 4.6	อาชีพ 81
ตารางที่ 4.7	รายได้ของครอบครัวต่อปี 82
ตารางที่ 4.8	ประเภทของครอบครัว 82
ตารางที่ 4.9	ร้อยละของสภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง 90
ตารางที่ 4.10	ร้อยละของสภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง 92
ตารางที่ 4.11	ร้อยละของสถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว 94
ตารางที่ 4.12	ร้อยละของสถานภาพและบทบาทด้านการเมือง 96
ตารางที่ 4.13	ร้อยละของสถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย 97
ตารางที่ 4.14	ร้อยละของสถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา 99
ตารางที่ 4.15	ร้อยละของสถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ 101
ตารางที่ 4.16	สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง 120
ตารางที่ 4.17	ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่พบเห็นในชุมชน 121
ตารางที่ 4.18	ร้อยละของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อสถานภาพหญิงชาวม้ง 122
ตารางที่ 4.19	ร้อยละของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อบทบาทหญิงชาวม้ง 123
ตารางที่ 4.20	ร้อยละของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อ สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว 124
ตารางที่ 4.21	ร้อยละของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อ สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง 126
ตารางที่ 4.22	ร้อยละของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อ สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย 127
ตารางที่ 4.23	ร้อยละของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อ สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา 129

ญ

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.24 ร้อยละของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อ สถานภาพและบทบาทด้านการเศรษฐกิจ	130
ตารางที่ 4.25 แนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง	141

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงปริมาณ	6
ภาพที่ 1.3 กรอบแนวคิดในการการวิจัยเชิงคุณภาพ	7
ภาพที่ 2.1 เส้นทางการอพยพเข้าสู่ประเทศไทยของชาวม้งและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ	28
ภาพที่ 2.2 พื้นที่อยู่อาศัยของชาวม้งในประเทศไทย	29
ภาพที่ 2.3 เสื้อชายชาวม้ง	33
ภาพที่ 2.4 หมวก, กางเกง, และผ้าคาดเอวชายชาวม้ง	33
ภาพที่ 2.5 เสื้อหญิงม้งเขียว	33
ภาพที่ 2.6 กระโปรงหญิงม้งเขียว	33
ภาพที่ 2.7 ผ้าคาดเอวหรือผ้ากันเปื้อนหญิงม้งเขียว	34
ภาพที่ 2.8 ผ้าโพกศีรษะหญิงม้งเขียว	34
ภาพที่ 2.9 เสื้อหญิงม้งขาว	35
ภาพที่ 2.10 เสื้อแขนลายของม้งลาวและเสื้อกากบาทแดงเย็บติดกลางหลังเสื้อหลังพิธี รักษาโรค	35
ภาพที่ 2.11 ผ้าโพกศีรษะของหญิงม้งขาว	35
ภาพที่ 2.12 กระโปรงหญิงม้งขาว	36
ภาพที่ 2.13 ผ้าคาดเอวหรือผ้ากันเปื้อนหญิงม้งขาว	36
ภาพที่ 2.14 การแต่งกายของหญิงม้งขาว	36
ภาพที่ 2.15 การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงม้งขาว	36
ภาพที่ 2.16 การแต่งกายของหญิงม้งขาวในช่วงประเพณีปีใหม่ม้ง	37
ภาพที่ 2.17 การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงม้งเขียว	37
ภาพที่ 2.18 การแต่งกายของหญิงม้งเขียว	37
ภาพที่ 2.19 การแต่งกายของชายม้งขาว	38
ภาพที่ 2.20 การแต่งกายของชายม้งเขียว	38
ภาพที่ 2.21 การแต่งกายของหญิงสาวชาวม้งในปัจจุบัน	39
ภาพที่ 2.22 การแต่งกายของชายหนุ่มชาวม้งในปัจจุบัน	39
ภาพที่ 2.23 เครื่องประดับเงินของชาวม้ง	40

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 2.24 หมู่บ้านชาวม้งในอดีต	44
ภาพที่ 2.25 ห้องใต้หลังคาสำหรับเก็บพืชพันธุ์และสิ่งของเครื่องใช้	45
ภาพที่ 2.26 ศาลภายในบ้านชาวม้ง	45
ภาพที่ 2.27 ลักษณะบ้านเรือนของชาวม้งในปัจจุบัน	45
ภาพที่ 2.28 หมู่สาวชาวม้งโยนลูกช่วงในประเพณีปีใหม่ม้ง เพื่อเกี่ยวพาราสิกัน	49
ภาพที่ 2.29 เสื้อผ้าสำหรับผู้ชายที่เตรียมไว้อย่างงดงาม	52
ภาพที่ 2.30 การฟ้งศพของชาวม้ง	52
ภาพที่ 2.31 การเป่าแคนในพิธีศพ	52
ภาพที่ 2.32 การตีกลองในพิธีศพ	52
ภาพที่ 2.33 ชุมชนเข็กน้อย	54
ภาพที่ 2.34 บ้านเข็กน้อย หมู่ 4	54
ภาพที่ 2.35 อศิตกองร้อย ช.บ.ส ที่ 31	55
ภาพที่ 2.36 องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย	55
ภาพที่ 2.37 โรงเรียนบ้านเข็กน้อย	57
ภาพที่ 2.38 สถานีอนามัยเข็กน้อย	58
ภาพที่ 2.39 คลินิกผดุงครรภ์โดยพยาบาลวิชาชีพชาวม้ง	58
ภาพที่ 2.40 เข็กน้อยเกสซุ่ช ย้ายยาโดยเกสซุ่ชกรชาวม้ง	59
ภาพที่ 2.41 แผนที่อำเภอเขาค้อ	61
ภาพที่ 2.42 แผนที่บ้านเข็กน้อย	62

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานภาพและบทบาทของแต่ละบุคคลที่ได้รับนั้นขึ้นอยู่กับเพศ อายุ หรือลักษณะสังคมและขนบธรรมเนียมประเพณี ที่สืบทอดต่อกันมาซึ่งทำให้สถานภาพและบทบาทของแต่ละคนแต่ละครอบครัว หรือแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ มีความแตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แนวคิดของสังคมได้สะท้อนถึงความแตกต่างในด้านสถานภาพและบทบาทของชายและหญิง คือ เพศหญิงมีสถานภาพที่ด้อยกว่าและถูกกำหนดบทบาทโดยเพศชาย อีกทั้งเพศหญิงได้รับการปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยมให้มีแนวคิดที่ต่ำกว่าเพศชายจึงต้องยอมรับสถานภาพและบทบาทที่ผู้ชายหรือสังคมกำหนดให้ อย่างไรก็ตาม “สถานภาพและบทบาท” เป็นกระบวนการที่เป็นพลวัตและมีส่วนในการกำหนดซึ่งกันและกันได้ (dynamic and recipromic process) คือเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา (กรวิภา บุญเชื้อ 2545: 115) ในช่วงหลังคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ประเทศที่กำลังพัฒนาเกือบทุกประเทศได้มีแนวคิดที่สำคัญและก้าวหน้าอย่างมากในเรื่องสถานภาพของผู้หญิง โดยมีการพัฒนาบทบาทผู้หญิงให้มีส่วนร่วมทางสังคมในด้านต่างๆ ทั้งในด้านการเมือง ด้านกฎหมาย และด้านเศรษฐกิจ ฯลฯ (สุรวิรัตน์ หงษ์สามสิบเจ็ด 2548: 1)

สำหรับสถานภาพและบทบาทชาติพันธุ์กลุ่มต่างๆ ในประเทศไทยมักจะเป็นไปตามแบบแผนประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์แบบดั้งเดิม เช่น ชาวม้งซึ่งมีจำนวนประชากรในประเทศไทยกว่า 153,955 คน(กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ 2545) ชาวม้งเหล่านี้ยังไม่สามารถพัฒนาในด้านสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งให้เท่าเทียมกับชายได้เท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะสังคมชาวม้งยึดถือชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงจะมีฐานะเป็นครึ่งทาสหรือเกือบจะเป็นสัตว์เลี้ยงชนิดหนึ่ง (สุรวิรัตน์ หงษ์สามสิบเจ็ด 2548: 3) ผู้หญิงไม่มีสิทธิในการเรียกร้องสิทธิของตน และขาดความรู้ในสิทธิของตนเองตามที่กฎหมายรับรองอีกด้วย จึงเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งเป็นอย่างมาก

ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งนั้นมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานชาติพันธุ์หนึ่ง จากหลักฐานเอกสารอันเก่าแก่ของจีน ได้มีการกล่าวถึงม้ง ย้อนหลังไปเกือบ 5,000 ปี โดยระบุว่าชนเผ่านี้ได้เข้ามาอยู่ในแถบกลุ่มแม่น้ำฮวงโหหรือแม่น้ำเหลืองแล้ว บรรพบุรุษของชาวม้งได้ทำสงครามกับจีนนับตั้งแต่ต้นมาจนกระทั่งถึงสมัยจักรพรรดิฉินซีฮ่องเต้ ชาวม้งได้ถูกลบปรามจนราบคาบ และ

จีนซึ่งต้องได้รวบรวมประเทศจีนทั้งหมดเป็นครั้งแรก จากนั้นจึงได้ก่อสร้างกำแพงเมืองจีนขึ้น (สมัย สุทธิธรรม 2541: 7) ชาวหมิงจึงได้อพยพหนีไปอาศัยอยู่ตามขุนเขาและถ้ำทึบกันดาร ตั้งเป็น แคว้นเล็กๆ โดยมีผู้นำปกครองตนเอง ต่อมาจีนได้เปลี่ยนนโยบายยกย่องให้เกียรติชาวหมิงเป็น ตำแหน่งขุนนางในทำเนียบของจีนเพื่อต้องการยุติสงครามไม่รบพุ่งกันและให้ชาวหมิงส่งบรรณาการ ให้แก่จีน จนกระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 17 ราชวงศ์หมิงหรือแมนจูได้เปลี่ยนนโยบายใหม่โดยทำการปราบปรามให้ชาวหมิงยอมจำนน ทำให้เกิดการสู้รบกันอย่างรุนแรงหลายแห่งในเมืองฝงหยุน เมื่อ พ.ศ. 2009 และที่มณฑลกวางเจา ระหว่าง พ.ศ. 2276-2278 และการต่อสู้ครั้งหลังสุดในช่วง พ.ศ. 2398-2424 โดยชาวหมิงได้ประสบความสำเร็จอย่างยอดเยี่ยม ในที่สุดชาวหมิงจึงได้เริ่มอพยพลงมายังดินแดนทางใต้ของจีนและดินแดนใกล้เคียง

ในดินแดนของประเทศไทย คาดว่ามีชาวหมิงอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่บนเขาสูงและที่ราบเชิงเขา ระหว่าง พ.ศ. 2390-2420 เป็นต้นมา (ประสิทธิ์ ลีปรีชา 2548: 9) โดยอาศัยอยู่ตามพื้นที่ของจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พะเยา โลก เพชรบูรณ์ ตาก ฯลฯ ในครั้งแรกมีประชากรราว 50,000 คน ต่อมานับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาชาวหมิงได้มีการอพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศไทยมากขึ้นเรื่อยๆ ในหลายพื้นที่ (สมัย สุทธิธรรม 2541: 9) ส่วนชาวหมิงบ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้อพยพมาจากจังหวัดเชียงราย พะเยา และ น่าน เมื่อ พ.ศ. 2488 และได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 โดยยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักเพื่อการยังชีพ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2511 ชาวหมิงได้รับผลกระทบจากการเมือง และด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของชาวหมิงบางส่วนเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้เข้าแทรกซึมและปลุกกระดมเป็นเหตุให้ราษฎรชาวหมิงถูกแบ่งแยกออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งได้หลบหนีเข้าป่า เพื่อร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และอีกกลุ่มหนึ่งเข้าร่วมกับทางรัฐบาล ในช่วง พ.ศ. 2513-2514 โดยกองทัพภาคที่ 3 และกรมประชาสัมพันธ์รวมทั้งส่วนราชการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้จัดพื้นที่ให้กับชาวหมิงกลุ่มที่ได้เข้าร่วมกับฝ่ายรัฐบาล โดยมีเนื้อที่ประมาณ 45,000 ไร่ เพื่อให้ราษฎรชาวหมิงกลุ่มดังกล่าวได้เข้ามาอยู่อาศัยและประกอบอาชีพมาจนปัจจุบันนี้ จากนโยบาย 66/2523 ทำให้ราษฎรชาวหมิงกลุ่มที่ได้หลบหนีเข้าป่าได้กลับเข้ามามอบตัวต่อทางการและส่วนใหญ่จะย้ายเข้ามาอยู่ที่บ้านเข็กน้อย(ในขณะนั้น)เนื่องจากมีญาติอยู่ในหมู่บ้านอยู่แล้วทำให้ปัจจุบันมีราษฎรอาศัยอยู่ในตำบลเข็กน้อยเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าจะมีการจัดสรรพื้นที่บางส่วนให้ราษฎรชาวหมิงไปอาศัยอยู่บ้างแล้วก็ตาม

บ้านเข็กน้อยได้รับการประกาศจากกระทรวงมหาดไทยให้เป็นตำบล เมื่อ พ.ศ. 2532 โดยมีนายประจวบ ฤทธิเนติกุล เป็นกำนัน ต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นสภาตำบลเมื่อ พ.ศ. 2537 และเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย ชั้น 5 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อยได้รับการปรับขนาดเป็น

องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง ประชากรส่วนใหญ่มีสัญชาติไทยและจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันทำให้ชาวม้งเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชีวิตในหลายด้าน เช่น การศึกษา การประกอบอาชีพ ฯลฯ (<http://www.pajcai.com>)

เมื่อชาวม้งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย มีสถานภาพเป็นพลเมืองไทยจึงควรจะได้รับการพัฒนาและเอาใจใส่จากรัฐ โดยเฉพาะการส่งเสริมการศึกษา อาชีพ เพื่อให้ชาวม้งมีความรู้ มีทักษะสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนได้โดยไม่เป็นภาระแก่รัฐ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ซึ่งที่ผ่านมารัฐบาลก็ได้สนับสนุนและได้ให้การช่วยเหลือชาวม้งเหล่านี้พอสมควร แต่ก็ยังมีชาวม้งอีกจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้หญิงที่ยังไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ และไม่สามารถพัฒนาในด้านต่างๆ ได้เท่าที่ควร ทั้งนี้ก็เพราะว่าสังคมม้งมีลักษณะเป็น “สังคมปิดตายไปโดย” หรือ สังคมชายเป็นใหญ่ โดยมีการสืบทอดตระกูลตามฝ่ายบิดา ไม่มีความเสมอภาคในทุกด้านระหว่างหญิงชาย ไม่ว่าจะเป็นด้านครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ ผู้หญิงไม่ได้รับการสนับสนุนทางด้านการศึกษาเท่ากับผู้ชายเพราะค่านิยมและจารีตประเพณีในสังคมม้งลูกสาวเมื่อแต่งงานออกเรือนไปก็จะถือว่าเป็นคนของตระกูลอื่น แต่ลูกชายจะเป็นผู้เลี้ยงดูบิดามารดา ฉะนั้นเมื่อลูกสาวยังไม่แต่งงานจึงต้องทำงานรับใช้พ่อแม่ให้มากโดยจะไม่ได้มีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกับลูกชาย และเมื่อแต่งงานแล้วจะต้องทำงานรับใช้สามี และเชื่อฟัง เคารพสามี สถานภาพของหญิงชาวม้งจึงต่ำกว่าชายชาวม้งทุกประการ ค่านิยมจารีตประเพณีดังกล่าวนี้ได้สะท้อนให้เห็นจากสุภาษิตคำสอนของม้งที่กล่าวว่า “cuaj lub cub lawg sov tsis cuag ib lub hnuv, cuaj leeg ntxhai zoo tsis cuag ib leeg tub” แปลความหมายได้ว่า “เตาไฟเก่าเตาอุ่นไม่ทำดวงอาทิตย์ดวงเดียว ลูกสาวเก่าคนดีไม่ทำลูกชายคนเดียว” (ประสิทธิ์ ลิปรีชา 2537: 33) เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของ เต็งเม็ง อย่างลือชัย (2550: 38) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทหญิงชายในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของชนเผ่าม้งจากมุมมองของผู้ชายม้ง : กรณีศึกษาหมู่บ้านวังเหือ เมืองทุลคม แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แสดงให้เห็นว่า หากความเชื่อ และอคติทางเพศที่ครอบงำในชนเผ่าม้งยังไม่ได้ถูกทำความเข้าใจใหม่ การผลิตซ้ำแนวความคิดต่างๆ เหล่านี้ย่อมดำรงอยู่ ถึงแม้จะมีการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐก็ตาม ฉะนั้นหากต้องการจะส่งเสริมและพัฒนาสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งจึงควรต้องศึกษาและหาแนวทางในการลดอคติทางเพศ และให้ความรู้แก่คนในชุมชนด้วย

ปัจจุบันสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้หญิงไทยส่วนใหญ่ ได้รับการพัฒนา มากขึ้นตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ที่ได้ระบุเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างหญิงชายและการเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ทำให้ผู้หญิงซึ่งเป็นประชากรครึ่งหนึ่งของประเทศจึงได้รับการพัฒนาด้วย อีกทั้งหน่วยงานในภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนหลายแห่งได้พยายามส่งเสริมสถานภาพและพัฒนาผู้หญิง เช่น สภาสตรีแห่งชาติฯ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิผู้หญิง สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา

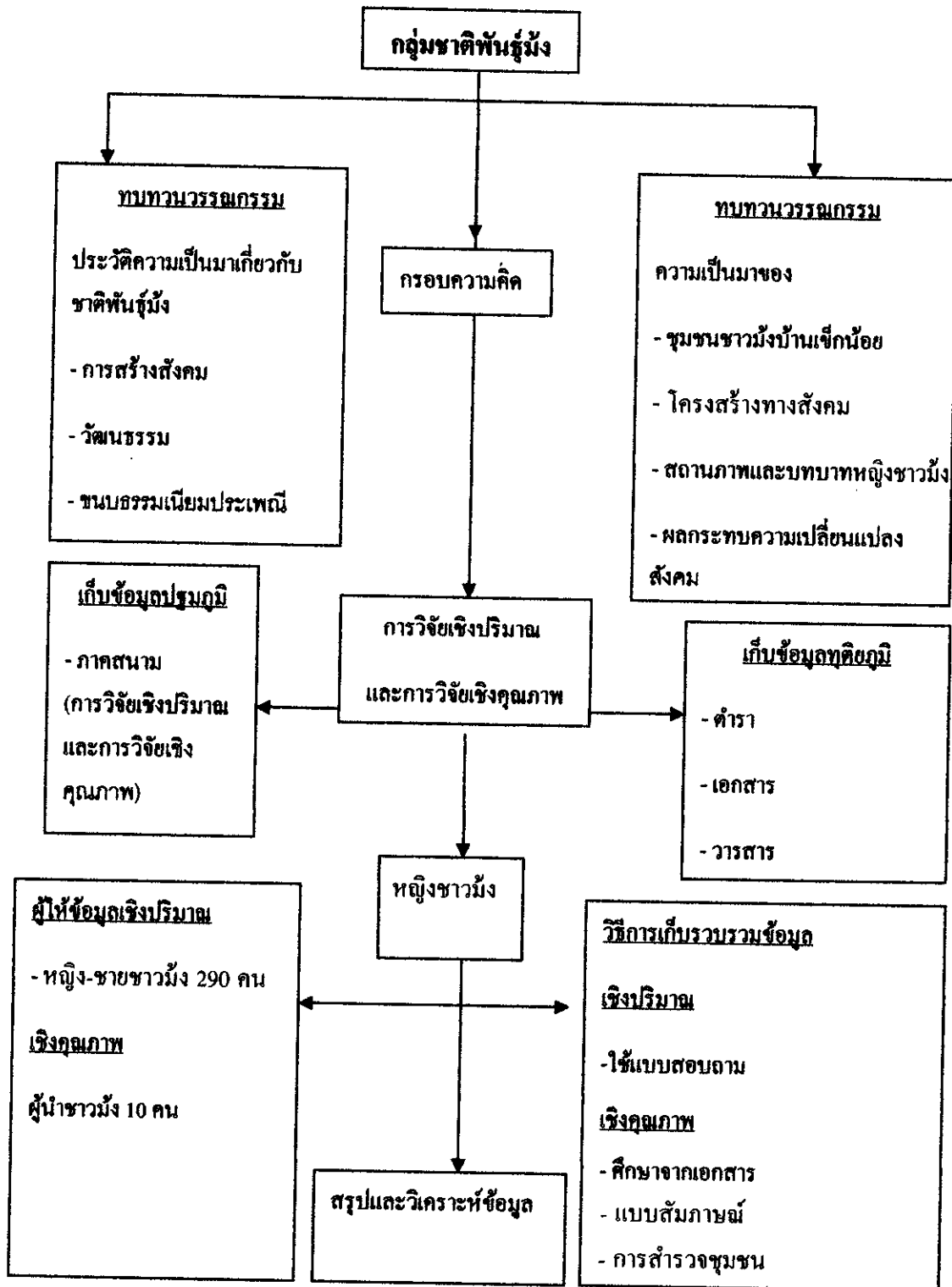
และ องค์การติดตามการดำเนินงานทางการเมืองเรื่องสตรี(สุธีรา ทอมสัน 2538: 16) ได้มีการเคลื่อนไหวและพัฒนาในด้านนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และด้านอื่นๆ เมื่อสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตของคนก็เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคม เช่นเดียวกับชาวม้ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้านเช่นกัน โดยเฉพาะในด้านวัตถุ ส่วนในด้านสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร และ มากน้อยเพียงใดยังไม่สามารถระบุให้เห็นได้อย่างแน่ชัดจากการศึกษาดำรงและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์นี้

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็ญน้อย ตำบลเข็ญน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้มีความรู้ความเข้าใจ และทราบข้อมูล เพื่อจะได้นำไปวิเคราะห์เป็นองค์ความรู้และเป็นแนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้หญิงชาวม้งสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคมให้มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

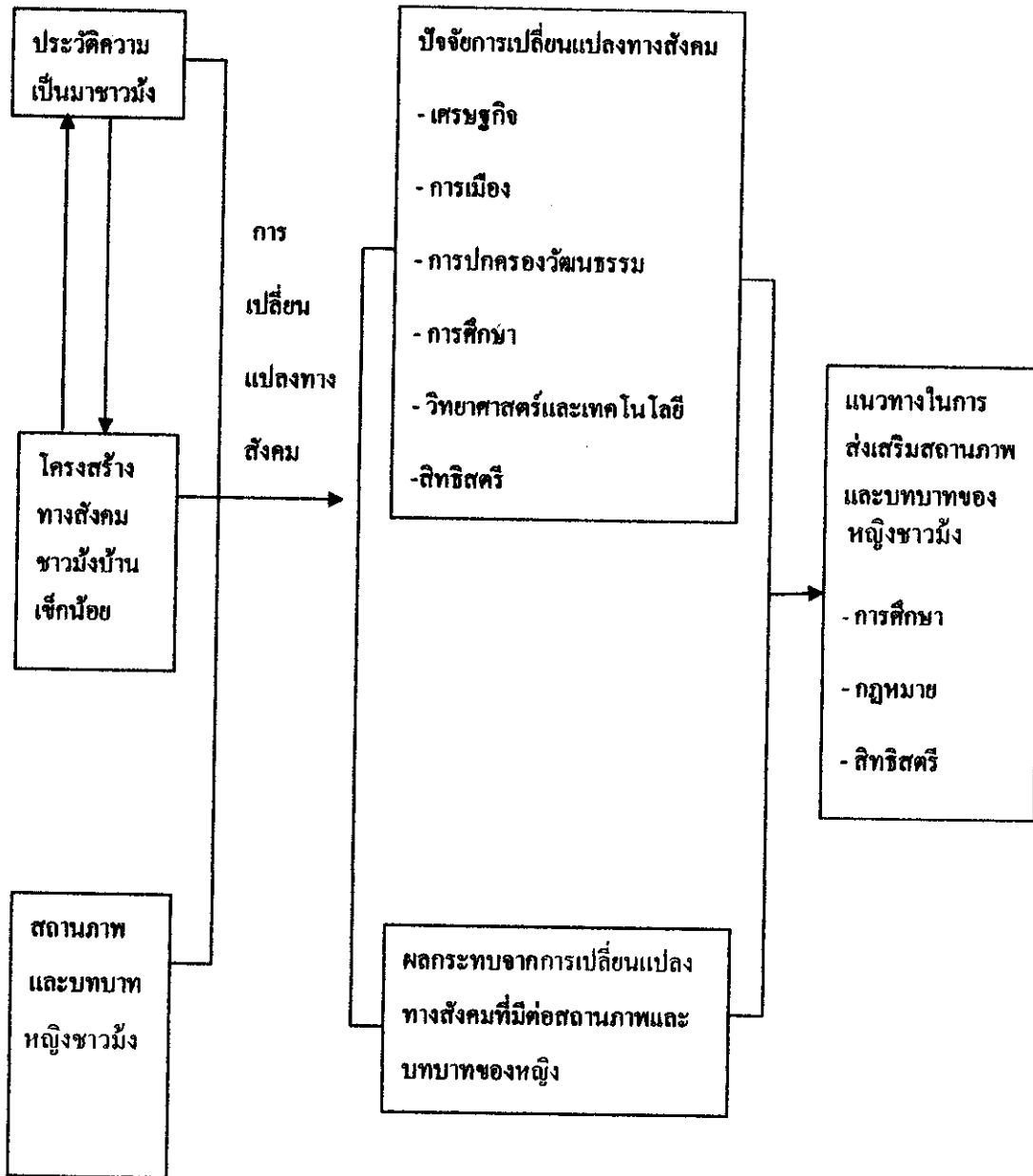
- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็ญน้อย ตำบลเข็ญน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
- 2.2 เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็ญน้อย ตำบลเข็ญน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
- 2.3 เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

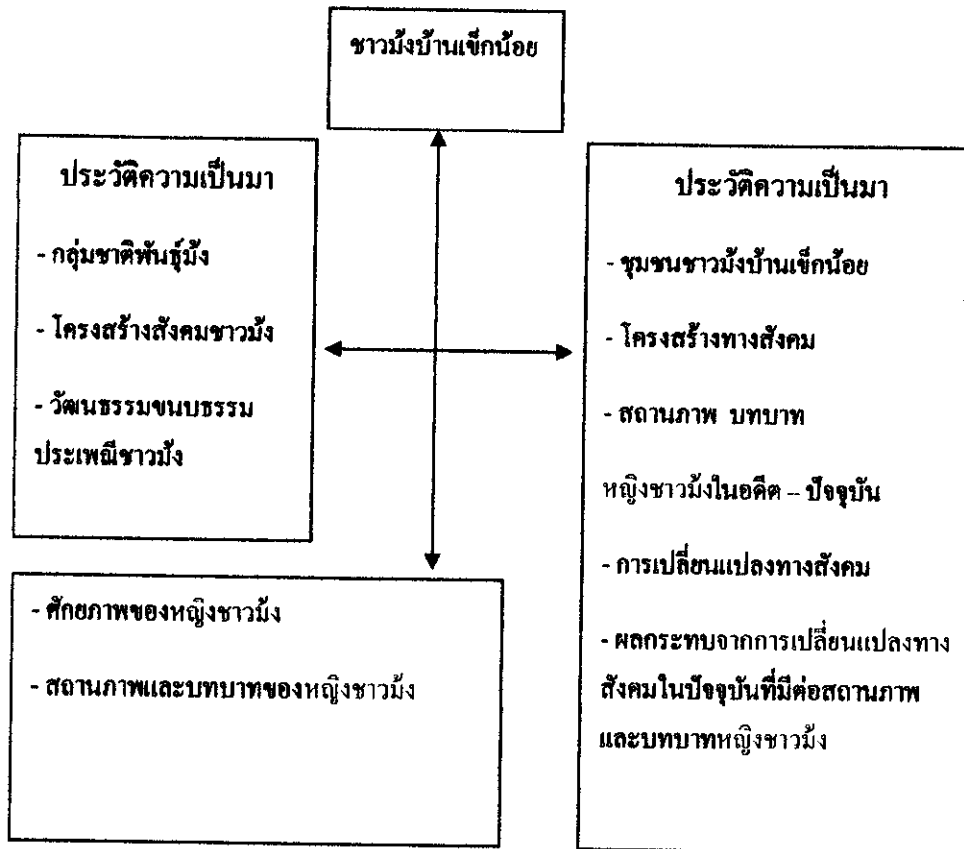
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ภาพที่ 1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงคุณภาพ

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตประชากร

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง เฉพาะ กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมี 199 หลังคาเรือน ประชากรชาย 574 คน ประชากรหญิง 616 คน รวม 1,190 คน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ กลุ่มหญิงและชายชาวม้ง บ้านเข็กน้อย จำนวน 290 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ได้แก่ กลุ่มผู้นำชาวม้ง บ้านเข็กน้อย จำนวน 10 คน

4.2 ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง ดังนี้

4.2.1 สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

4.2.2 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

4.2.3 แนวทางการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

4.3 ขอบเขตเวลา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาในช่วง พ.ศ. 2551-2552

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ให้คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

5.1 หญิงชาวม้ง หมายถึง ผู้หญิงที่สืบเชื้อสายชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

5.2 สถานภาพ หมายถึง ตำแหน่งที่ถูกกำหนดโดยสังคม และช่วยสร้างบทบาทหรือการประพฤติปฏิบัติของบุคคลในสังคม

5.3 บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่ของสถานภาพหรือตามฐานะตำแหน่งที่บุคคลมีอยู่

5.4 สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว หมายถึง ตำแหน่งและการปฏิบัติตามหน้าที่ของหญิงชาวม้งในครอบครัว

5.5 สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมในชุมชน การปฏิบัติ

ตามหน้าที่ การได้รับการยอมรับในสังคมด้านการเมืองของหญิงชาวม้ง

5.6 สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตามหน้าที่ ในด้านกฎหมาย จารีต ประเพณี ของหญิงชาวม้ง

5.7 สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา หมายถึง การแนะนำสั่งสอนจากครอบครัว ชุมชน และโอกาสในการศึกษาจากสถานศึกษา

5.8 สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการค้าขาย ใช้จ่ายและบริโภคในครอบครัว

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

6.2 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

6.3 ได้ข้อมูลที่เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของหญิงชาวม้งในเชิงวิชาการอย่างถูกต้องเพื่อใช้ในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้งและเผยแพร่ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง: กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์” ผู้วิจัย ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

1. ความหมายของสถานภาพ บทบาท และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
 - ความหมายของสถานภาพ
 - ความหมายของบทบาท
 - ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
 2. ทฤษฎี
 - ทฤษฎีของราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton’s Role Theory)
 - ทฤษฎีของโฮมันน์ (Homan’s Role Theory)
 - ทฤษฎีพ่อเป็นใหญ่
 - ทฤษฎีกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย (ระดับจุลภาค) ของจูเลียน สจีวิต
 - ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
 - ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminism)
 3. สิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสตรี
 4. ประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของชาวม้ง
 5. ประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของชาวม้งบ้านเข็กน้อย
 6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ความหมายของสถานภาพ บทบาท และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ความหมายของสถานภาพ

สถานภาพ (Status) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายไว้ว่า สถานะตำแหน่งหรือเกียรติยศของบุคคลที่ปรากฏในสังคม นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย เช่น

สุพัศรา สุภาพ (2546: 26) กล่าวถึงสถานภาพว่า เป็นตำแหน่งได้มาจากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม เป็นสิทธิและหน้าที่ทั้งหมดที่บุคคลมี เกี่ยวข้องกับผู้อื่น และสังคมส่วนรวม สถานภาพจะกำหนดว่าบุคคลนั้นมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคม สถานภาพเป็นสิ่งที่เฉพาะบุคคลทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากบุคคลอื่น และมีอะไรเป็นเครื่องหมายของตนเอง

Ralph linton ได้แยกลักษณะของสถานภาพออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) สถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด (*Ascribed Status*) เป็นสถานภาพที่ได้มาโดยอัตโนมัติตั้งแต่แรกเกิด และเป็นสถานะที่ค่อนข้างถาวร แต่สถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิดบางสถานภาพจะมีการเปลี่ยนแปลงตามภาวะกาลเวลาที่ล่วงเลยไป ซึ่งสามารถแยกได้ดังนี้

- เพศ เป็นสถานภาพโดยกำเนิด โดยปกติแล้วเปลี่ยนแปลงไม่ได้ มีเพียง 2 เพศ คือ เพศชาย และ เพศหญิง

- อายุ เป็นสถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิดซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา สังคมจะแบ่งเกณฑ์อายุออกเป็น 5 วัย คือ วัยทารก วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา

- ความสัมพันธ์ทางสายเลือด เป็นหลักสากลอีกอย่างหนึ่งของสถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด ทุกคนจะได้รับสถานภาพเป็นลูกของพ่อแม่ เป็นน้องของพี่ และบุคคลหนึ่งๆ ก็จะมีสถานภาพทางเชื้อชาติและวรรณะเดียวกับผู้ให้กำเนิด และความสัมพันธ์ทางสายเลือดก็มีความแตกต่างกันตามลักษณะสังคมที่ตนเกิดมาเป็นสมาชิก

2) สถานภาพสัมฤทธิ์ (*Achieved Status*) เป็นสถานภาพที่ได้มาโดยความสามารถ การจะได้มาซึ่งสถานภาพสัมฤทธิ์บางประการจะต้องมีการแข่งขันกัน เช่น อาชีพ การศึกษา เป็นต้น (จุติมา จันทรัตน์ 2547: 10)

Young and Mack ได้กล่าวถึงลักษณะของสถานภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) สถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด (*Ascribed Status*) เป็นเรื่องของบุคคลนั้นได้รับสถานภาพมาโดยเงื่อนไขทางชีววิทยา (*Biological Condition*) ซึ่งพอแยกอธิบายได้ดังนี้

- สถานภาพทางวงศ์ญาติ (kinship Status) คือความผูกพันทางครอบครัว ญาติพี่น้อง

- สถานภาพทางเพศ (Sex Status) คือเพศที่ได้มาแต่กำเนิด ซึ่งจะมีบทบาท สิทธิหน้าที่แตกต่างกัน

- สถานภาพทางอายุ (Age Status) บุคคลได้รับสถานภาพตามเกณฑ์อายุของคน เช่น บุคคลจะบรรลุนิติภาวะเมื่ออายุ 20 ปี

- สถานภาพทางเชื้อชาติ (Race Status) บุคคลที่เกิดมาจากเชื้อชาติใดก็มีสถานภาพตามปทัสถานของเชื้อชาตินั้นๆ

- สถานภาพทางถิ่นกำเนิด (Regional Status) บุคคลผู้เกิดมาจากถิ่นกำเนิดใดย่อมได้รับสถานภาพว่าเป็นคนท้องถิ่นนั้นๆ

- สถานภาพทางชั้นสังคม (Class Status) บุคคลเกิดมาในชนชั้นใดก็จะได้รับสถานภาพตามนั้น เช่น ชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง และชนชั้นต่ำ เป็นต้น

2) สถานภาพโดยการกระทำ (Achieved Status) สถานภาพนี้ได้รับมาภายหลัง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความสำเร็จของการกระทำของคน ดังนี้

- สถานภาพทางการสมรส (Marital Status) บุคคลได้รับสถานภาพสามีภรรยา ภายหลังการสมรสแล้ว

- สถานภาพทางบิดามารดา (Parental Status) บุคคลได้รับสถานภาพความเป็นบิดามารดา เมื่อบุคคลนั้นมีบุตร

- สถานภาพทางการศึกษา (Education Status) บุคคลได้รับสถานภาพทางการศึกษาดามวุฒิที่ตนได้ศึกษามา

- สถานภาพทางอาชีพ (Occupational Status) บุคคลมีโอกาสแข่งขันด้านความสามารถในการประกอบอาชีพ และย่อมได้รับสถานภาพตามประเภทอาชีพ

- สถานภาพทางการเมือง (Political Status) บุคคลที่สนใจจะอยู่ในวงการการเมืองย่อมได้รับสถานภาพทางการเมือง (สุติมา จันทรรัตน์ 2547: 10-11)

จากนิยามข้างต้นจึงสรุปได้ว่า สถานภาพ คือ ฐานะหรือตำแหน่งที่ได้มาจากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยแบ่งเป็นสถานภาพโดยกำเนิด และสถานภาพโดยการกระทำ

ความหมายของบทบาท

บทบาท (Role) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้ให้ความหมายบทบาทไว้ว่า เป็นการกระทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของแม่ บทบาทของครู นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

งามพิศ สัตย์สงวน (2543: 73) กล่าวว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ จะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคมเพื่อให้ผู้สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น

สุพัตรา สุภาพ (2546: 30) ได้กล่าวถึงบทบาทว่า บทบาทคือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพหรือตำแหน่ง บทบาทจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะบทบาทกำหนดความรับผิดชอบของงานต่างๆที่ปฏิบัติ

พวงเพชร สุรัตน์วิกุล (2541: 65-66) ได้กล่าวถึงบทบาทว่ามีลักษณะเป็นรูปธรรม คือสามารถมองเห็นได้จากการกระทำที่แสดงออกมา ผู้ที่มีสถานภาพเหมือนกันจะถูกคาดหวังว่าจะต้องมีการแสดงบทบาทเป็นแบบเดียวกันตามบรรทัดฐานที่กำหนดไว้ เช่น ผู้หญิงทุกคนที่มีสถานภาพเป็นมารดาย่อมแสดงบทบาทเหมือนกัน คือ เลี้ยงดูอบรมสั่งสอน หออาหาร เป็นต้น แต่การแสดงบทบาทของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันไป ถึงแม้จะอยู่ในสถานภาพเดียวกันก็ตาม

วัชรวิภา คลายนาคร (2530: 50) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า คือ แบบแผนพฤติกรรมซึ่งคาดหวังให้สมาชิกได้กระทำตามสถานภาพ ซึ่งคนดำรงอยู่โดยปกติสถานภาพและบทบาทย่อมเกี่ยวข้องกันเสมอ

แสวง รัตนมงคลมาส ได้จำแนกลักษณะบทบาทไว้ 5 ประการ ดังนี้

- 1) บทบาทในอุดมคติ (*ideal role*) หมายถึง บทบาทที่ควรเป็นไปตามอุดมคติ อุดมการณ์ หรือหลักการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
 - 2) บทบาทที่เป็นจริง (*actual role*) หมายถึง ข้อเท็จจริงในด้านกิจกรรมหรือผลงานที่ได้ปฏิบัติจริง
 - 3) บทบาทที่รับรู้ (*perceived role*) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบหรือภารกิจของคนว่าควรเป็นอย่างไร
 - 4) บทบาทที่คาดหวัง (*expecting role*) หมายถึง บทบาทที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมุ่งหวังต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งประพฤติปฏิบัติ
 - 5) บทบาทที่ถูกคาดหวัง (*expected role*) หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งถูกคาดหวัง
- จากข้อมูลข้างต้นจึงสรุปได้ว่าบทบาท คือการปฏิบัติตามหน้าที่ของสถานภาพหรือตำแหน่งในสังคม สถานภาพและบทบาทจึงเป็นสิ่งคู่กัน เพราะสถานภาพของแต่ละบุคคลเป็นตัวกำหนดบทบาทของบุคคลนั้นๆ โดยการคาดหวัง และการตั้งกฎเกณฑ์จากสังคม สถานภาพและบทบาทของหญิงสาวมั่ง จึงหมายถึงฐานะ ตำแหน่ง สิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ พฤติกรรมการแสดงออกของหญิงสาวมั่ง ทางด้านครอบครัว การเมือง กฎหมาย การอบรมศึกษา และ เศรษฐกิจ ซึ่งต้องเป็นที่ยอมรับจากสังคม

ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2546: 117) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบของสังคมและระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม

บรรเทิง พาพิจิตร (2547: 179) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้าง ความสัมพันธ์และสถาบันของสังคม อาจเปลี่ยนแปลงไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย อาจเปลี่ยนชั่วคราวหรือถาวร อาจเปลี่ยนตามแผนที่วางไว้ หรือเปลี่ยนเองก็ได้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากเหตุปัจจัยหลายอย่าง เช่น ประชากร วัฒนธรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ อุดมการณ์และศาสนา จิตวิทยา ภูมิศาสตร์และดาราศาสตร์ ชีววิทยา การเมืองและการทหาร เป็นต้น

ฮอร์ตันและฮันต์ (Horton and Hunt) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมุ่งถึงการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของสังคมและระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอายุของประชากร ระดับการศึกษาของประชาชน อัตราการเพิ่มของประชากร การเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ของสังคมแบบชนบทไปสู่สังคมเมือง เมื่อการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างจากระบบที่ปราศจากแบบแผนไปสู่การจัดตั้งสหพันธ์แรงงานและการใช้กฎหมายแรงงาน การที่คู่สมรสเปลี่ยนแปลงจากระบบสามีเป็นใหญ่ในครอบครัวไปสู่ความเสมอภาคกัน เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์ เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมมนุษย์ หน่วยที่ 9-15 2548: 204)

ตัณญา ตัณญาวิวัฒน์ (2550: 5) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (social change) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงองค์การทางสังคม (social organization) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในเรื่อง

1. ขนาดสังคม(size) คือใหญ่ขึ้นหรือเล็กลง
 2. ประเภทของสังคม(kind) เช่น จากกลุ่มเพื่อนบ้านไปเป็นครอบครัว จากครอบครัวเป็นชุมชน
 3. ลักษณะขององค์การสังคม(characteristics) เช่น ยึดเหนี่ยวกันหลวมๆเป็นยึดเหนี่ยวกันแน่นเหนียว จากแบ่งแยกมาเป็นสามัคคี
 4. สถานภาพและบทบาท (status-role) เช่น เคยสถานภาพสูงมาเป็นสถานภาพต่ำจากเคยต่ำมาเป็นสูง จากเคยเป็นเพื่อนกันมาเป็นสามัคคีกัน บทบาทที่พลอยเปลี่ยนไปด้วย
- จากความหมายข้างต้นจึงสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมและความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม ซึ่งอาจมีผลดีขึ้นหรือแย่ลงก็ได้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

จากเอกสารการสอนชุดวิชาสังคมมนุษย์ หน่วยที่ 9-15 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์ (2548: 204) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้แก่

1. ความก้าวหน้าทางวิชาการ ความก้าวหน้าทางวิชาการทำให้เกิดการศึกษาวิจัย ประดิษฐ์คิดค้นใหม่ๆ เกิดขึ้น
2. การพัฒนาเทคนิควิทยาอย่างรวดเร็ว เมื่อเริ่มเข้าสู่สมัยการปฏิวัติอุตสาหกรรมได้มีการพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ อย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้าทางเทคนิควิทยาทำให้สามารถผลิตสินค้าหรือบริการได้จำนวนมากและรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูง ทำให้ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สินค้าและบริการมีราคาถูกลงมาก
3. การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบกำลังแรงงาน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบกำลังแรงงานในสังคมทางด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - 3.1 ประชากรที่อยู่ในวัยแรงงาน(ช่วงอายุ 15-60 ปี) เพิ่มขึ้น
 - 3.2 บริษัทห้างร้านของภาคเอกชนขยายสาขาการผลิตสินค้าและ/หรือบริการให้มากขึ้น
 - 3.3 ประชากรที่อยู่ในวัยแรงงานมีความรู้เพิ่มขึ้น
 - 3.4 ประชากรในวัยอายุระดับกลางมีอัตราลดลง
4. ความรับผิดชอบต่อชุมชนขององค์การสังคม องค์การสังคมควรต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อชุมชน 5 แบบ คือ
 - 4.1 ความรับผิดชอบต่อชุมชนที่สืบเนื่องจากอำนาจในสังคม
 - 4.2 องค์การธุรกิจกับสังคมต้องมีการประสานงานกัน
 - 4.3 องค์การธุรกิจต้องจำหน่ายสินค้าและการให้บริการแก่ชุมชนในราคาที่เป็นธรรม
 - 4.4 องค์การธุรกิจควรตั้งราคาจำหน่ายสินค้าและ/หรือการให้บริการในสังคม โดยมิผู้บริโภคนำค่าต้นทุนการผลิตสินค้าบวกกับการบริการรวมทั้งกำไรเพียงเล็กน้อย และคืนวัสดุบางอย่างแก่ผู้ผลิต เช่น คืนขวด เพื่อไม่ให้เป็นปัญหาขยะแก่สังคม
 - 4.5 องค์การธุรกิจก็เปรียบเสมือนประชากรในชุมชน ต้องรับผิดชอบต่อสังคมตามขีดความสามารถที่คนส่วนใหญ่ปฏิบัติอยู่
5. การขยายตัวของธุรกิจระหว่างประเทศ

จากข้อมูลจึงสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือ ความก้าวหน้าทางวิชาการ การพัฒนาเทคนิควิทยาอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบกำลังแรงงาน ความรับผิดชอบต่อชุมชนขององค์การสังคม และ การขยายตัวของธุรกิจระหว่างประเทศ

ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2546: 124-126) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยระบุว่า

1. สิ่งแวดล้อมทางสรีรวิทยา (physical environment) คือ ถ้าสิ่งแวดล้อมทางสรีรวิทยาเปลี่ยนแปลง สภาพความเป็นอยู่ก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย
 2. การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร (population change) การเปลี่ยนแปลงเรื่องขนาดและการกระจายของประชากร ทำให้เกิดการเปลี่ยนทางสังคม เพราะการที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สิ่งที่เกิดขึ้น คือ ประชากรส่วนหนึ่งจะอพยพไปสู่แห่งใหม่ หรือ ไม่ก็พัฒนาการทางด้านต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองให้ทันสมัยขึ้น
 3. การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อเกี่ยวข้อง (isolation and contact) สังคมใดที่มีการติดต่อเกี่ยวข้องกันกับบุคคลและกลุ่มต่างๆ อย่างมากและตลอดเวลา จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากและรวดเร็ว แต่ถ้ามีกลุ่มชนใดตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่เข้าไปได้ยากก็จะเกิดการคงที่ทางวัฒนธรรม
 4. โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม (structure of society and culture) โครงสร้างของสังคมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่น้อย เช่น ในสังคมที่มีการเคารพยกย่องผู้อาวุโสจะมีการเปลี่ยนแปลงน้อยเพราะในสังคมส่วนมากมีความเป็นอยู่ในเนื้อเดียวกัน มีการอบรมสั่งสอนและค่านิยมเดียวกัน แต่สังคมที่มีการแข่งขัน เห็นแก่ตัว มีการอบรมสั่งสอนและค่านิยมต่างกันจะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายและบ่อยกว่าเพราะเป็นสังคมที่ซับซ้อนกว่า
 5. ทศนคติและค่านิยม (attitudes and values) ทศนคติและค่านิยมจะช่วยให้รู้ว่าเกิดการเปลี่ยนแปลง ได้มากน้อยเท่าไร เช่น ชาวอเมริกันเห็นการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องธรรมดา แต่ชาวเกาะบางเผ่าตามชายฝั่งนิวกินี จะไม่มีความคิดในเรื่องการเปลี่ยนแปลงเลย แม้แต่ในภาษาของเขาก็ไม่มีคำนี้ จึงเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงช้ามาก
 6. ความต้องการที่รับรู้ (perceived needs) ความต้องการที่รับรู้หรือมองเห็นได้ของสมาชิกในสังคมจะเป็นเครื่องชี้ทิศทางและอัตราการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
 7. พื้นฐานทางวัฒนธรรม (cultural base) ถ้าพื้นฐานทางวัฒนธรรมเจริญขึ้นถึงประดิษฐ์ใหม่ๆ จำนวนมากจะเกิดขึ้นเรื่อยๆ
- จากข้อมูลข้างต้นจึงสรุปว่า ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือ สิ่งแวดล้อมทางสรีรวิทยา การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อเกี่ยวข้อง โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ทศนคติและค่านิยม ความต้องการที่รับรู้ และพื้นฐานทางวัฒนธรรม

อุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2546: 126-128) กล่าวถึงอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมโดยแยกออกเป็นข้อๆ ดังนี้

1. ทักษะคติและค่านิยมเฉพาะ (specific attitude and values) ในแต่ละสังคมมีค่านิยมและทัศนคติเฉพาะ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับกิจกรรมต่างๆ ในสังคม ความชอบหรือไม่ชอบของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสังคม
2. การแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของสิ่งใหม่ๆ (demonstrability of innovations) การเปลี่ยนแปลงอะไรใหม่จะเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายรวดเร็วก็ต่อเมื่อเห็นประโยชน์ของมันได้ง่าย
3. การสอดคล้องกับวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม (compatibility with the existing culture) สิ่งใหม่จะเป็นที่ยอมรับต่อเมื่อสิ่งนั้นสอดคล้องเหมาะสมกับวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม สิ่งใหม่ไม่ใช่ว่าจะดีเสียทุกอย่าง เพราะอาจไม่สอดคล้องเหมาะสมกับวัฒนธรรมเดิม 3 ประการ คือ
 - 3.1 สิ่งใหม่อาจจะขัดแย้งกับแบบของความประพฤติดั้งเดิม
 - 3.2 สิ่งที่เปลี่ยนใหม่อาจจะสร้างแบบของความประพฤติแบบใหม่ ซึ่งไม่เคยปรากฏในวัฒนธรรมเดิมที่ยึดถือปฏิบัติอยู่
 - 3.3 สิ่งใหม่บางอย่างเข้าไปแทนที่ไม่ใช่เป็นการผสมผสานกับวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม
4. ค่าในการเปลี่ยน (costs of change) การเปลี่ยนแปลงมักจะนำราคาเข้ามาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ราคานี้รวมถึงค่าที่คิดเป็นเงินและค่าที่คิดเป็นตัวเงินไม่ได้ เช่น ความรู้สึกด้านจิตใจ สิ่งที่เป็นปัญหาต่อค่าในการเปลี่ยน คือ
 - 4.1 อุปสรรคทางเทคนิคในการเปลี่ยนต่างๆ มีข้อน่าสังเกตว่ามีสิ่งใหม่ไม่มากนักที่สามารถนำไปผสมผสานกับวัฒนธรรมเดิม สิ่งใหม่ส่วนมากทำให้วัฒนธรรมเดิมเปลี่ยนไป
 - 4.2 กลุ่มรักษาผลประโยชน์อย่างแน่นแฟ้น และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม กลุ่มที่รักษาผลประโยชน์อย่างแน่นแฟ้นจะคัดค้านการเปลี่ยนแปลงใดๆ หากการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ทำให้เสียผลประโยชน์ของกลุ่ม และจะสนับสนุนเต็มที่ถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่จะเป็นประโยชน์แก่กลุ่มตน เป็นต้น
5. บทบาทของตัวแทนการเปลี่ยนแปลง (roles of the change agent) ตัวแทนสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรขึ้นได้ ถ้าเป็นผู้มีอิทธิพลหรือมีอำนาจหรือทำได้ดีกว่าตัวแทนที่ไม่มีใครรู้จัก และตัวแทนที่ประสบความสำเร็จมักจะเป็นตัวแทนที่พยายามเสนอการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม

จึงสรุปได้ว่าอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือ ทักษะคติและค่านิยมเฉพาะ การแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของสิ่งใหม่ๆ การสอดคล้องกับวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม ค่าในการเปลี่ยน และ บทบาทของตัวแทนการเปลี่ยนแปลง

ประเภทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550: 6) กล่าวว่าหากแบ่งประเภทการเปลี่ยนแปลง โดยใช้เกณฑ์ขนาดการเกี่ยวข้องของมนุษย์ต่อการเปลี่ยนแปลงแล้ว การเปลี่ยนแปลงในสังคมก็อาจแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงแบบเป็นไปเอง (spontaneous change) ได้แก่การเปลี่ยนแปลงชนิดที่มนุษย์ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนเกี่ยวข้องน้อย เช่น การเปลี่ยนแปลงในธรรมชาติแวดล้อมสังคม เช่น ป่าไม้ ภูเขา ดิน น้ำ แม่น้ำลำคลอง สัตว์ พืช หรือการเปลี่ยนแปลงในสังคม เช่น การเกิดภัยพิบัติต่างๆ เป็นต้น

2. การเปลี่ยนแปลงแบบวางแผน (planned change) ได้แก่การเปลี่ยนแปลงชนิดที่มนุษย์จงใจก่อให้เกิดขึ้น ในการนี้จะกำหนดทิศทางของการเปลี่ยนแปลง คือให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ปรารถนา กำหนดความเร็ว เป็น 3 ปี 5 ปี หรือ 10 ปี ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสมบูรณ์ กำหนดสิ่งที่จะเปลี่ยนแปลง ซึ่งมักจะมีทั้งคนและสิ่งแวดล้อม กำหนดวิธีการดำเนินการและกำหนดจุดหรือสถานที่ที่การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้น เป็นต้น

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมี 2 ประเภท คือ การเปลี่ยนแปลงแบบเป็นไปเอง และ การเปลี่ยนแปลงแบบวางแผน

2. ทฤษฎี

2.1 ทฤษฎีของราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton's Role Theory)

ทฤษฎีนี้กล่าวว่า ตำแหน่ง สถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท ผู้ที่มีตำแหน่งจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาทหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆอย่างเช่น บุคลิกภาพของผู้สวมบทบาท ลักษณะสังคมตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของสังคมนั้นด้วย

2.2 ทฤษฎีของโฮมันน์ (Homan's Role Theory)

โฮมันน์ เป็นนักสังคมวิทยา กล่าวว่า บุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ตอนกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นครู ตอนเย็นแสดงบทบาทเรียนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบ เป็นต้น

2.3 ทฤษฎีพ่อเป็นใหญ่ (Patriarchal Theory)

ทฤษฎีนี้ในสมัยโบราณ นับเป็นพันๆปีมาแล้ว ได้มีนักปราชญ์คนสำคัญ เช่น เพลโต และอาริสโตเติล ได้สนับสนุน และนักปราชญ์สมัยใหม่ เช่น เซอร์ เฮนรี เมน (Sir Henry Maine) ผู้มีชื่อเสียงผู้หนึ่ง ก็เห็นด้วยว่าเป็นทฤษฎีที่คิดค้นมาก ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ครอบครัวมีบิดาเป็นผู้มี

อำนาจมากที่สุด ในสมัยโรมันบิดามีอำนาจมากจะสั่งลงโทษบุตรอย่างไรก็ได้ตามสมควรแก่ความผิด(ประยงค์ สุวรรณบุบผา 2537: 75)

2.4 ทฤษฎีกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย (ระดับจุลภาค) ของจูเลียน สจ๊วต

สจ๊วต (Steward 1967) อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนระดับจุลภาค เช่น หมู่บ้านในชนบทหรือชุมชนขนาดเล็กในเมือง โดยการศึกษากระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยของชุมชนขนาดเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชุมชนชาวไร่ชาวนาในท้องถิ่นต่างๆเช่น เอเชีย แอฟริกา อเมริกา และยุโรป ทำให้พบว่ากระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยในท้องถิ่นต่างๆมีความแตกต่างกันด้วยเงื่อนไขสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิม ทำให้ยากต่อการสรุปทฤษฎีอย่างเป็นสากลได้แต่สามารถตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะร่วมบางประการสำหรับการศึกษาต่อไป คือ

1) การเปลี่ยนแปลงในเรื่องคุณค่าของชีวิต เมื่อระบบเงินตราเข้ามาในสังคม ประเพณี ปึงเจกบุคคลจะถูกครอบงำด้วยความคิดเรื่องกำไรและผลประโยชน์มากขึ้นกว่าเดิม การช่วยเหลือตอบแทนจะถูกลดความสำคัญลง

2) การเปลี่ยนแปลงในเรื่องความสมานฉันท์ของชุมชน ผลกระทบที่ตามมาจากการที่คนรุ่นหลังมีคุณค่าและเป้าหมายของชีวิตที่แตกต่างออกไป ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างคนที่ต่างรุ่นกัน ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งและทำให้ความสมานฉันท์ของชุมชนลดลง

3) การเปลี่ยนแปลงในเรื่องเศรษฐกิจ ชาวนาชาวไร่อาจสูญเสียที่ดินอันเนื่องจากหนี้สินที่เป็นผลจากการลงทุนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ระบบภาคสินค้าเกษตรที่ไม่แน่นอนการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ทำให้ชาวนากลายเป็นแรงงานอุตสาหกรรม หรือแรงงานการเกษตรขนาดใหญ่ (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ <http://www.stou.ac.th>)

2.5 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

Donald Light Jr. และ Suzanne Keller (อ้างใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์ เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมมนุษย์ หน่วยที่ 9-15 2548: 207) ได้เสนอทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทฤษฎีต่างๆ มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1) ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolutionary Theory) ทฤษฎีนี้มีความเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปอย่างเชื่องช้าค่อยเป็นค่อยไปโดยมีการสะสมเพิ่มพูนทีละเล็กละน้อย เป็นไปในทิศทางที่เพิ่มความสลับซับซ้อนและมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้นำทางแนวความคิดนี้ได้แก่ Herbert Spencer และ Emile Durkheim แนวคิดเกี่ยวกับแรงขับที่ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงของ Spencer ได้แก่หลักการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด Durkheim อยู่ที่หลักของการแบ่งแยกแรงงาน เมื่อมีประชากรเพิ่มมากขึ้น

2) ทฤษฎีแห่งการสมดุล (Equilibrium Theory) แบ่งออกเป็น

ก. ทฤษฎีความถ่วงดุลทางวัฒนธรรม หมายถึงว่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดการเสียสมดุล ดังนั้นในส่วนที่ต่ำกว่าก็จะปรับตัวให้ทันกับส่วนที่ต่ำกว่า William F. Ogburn ได้ให้ข้อสังเกตว่า สังคมทั้งหลายมีแนวโน้มที่จะปรับตัวให้โครงสร้างอยู่ในสมดุล เมื่อความสมดุลนั้นเสียไปเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงที่เป็นส่วนชดเชย ก็จะบังเกิดขึ้นในส่วนอื่น เพื่อเสริมสร้างความสมดุล Ogburn สังเกตว่าวัฒนธรรมทางวัตถุมักจะเจริญล้ำหน้าวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ

ข. ทฤษฎีมนุษยนิเวศวิทยา ตามแนวความคิดของนักมนุษยนิเวศวิทยามีความเห็นว่าสภาพสมดุลของสังคมอยู่ที่การปรับตัวของประชากรในชุมชนที่อยู่อาศัยหนึ่งๆ ซึ่งจะมีความแตกต่างกันในวัฒนธรรม และจากความคิดนี้ถ้าจะมองถึงสภาพสังคมในเมืองหลวงก็เช่นกัน จะมีการแบ่งเขตสลัม คนชั้นกลาง และคนมีฐานะร่ำรวย ซึ่งสภาพความเป็นอยู่หรือหมายถึงวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มก็ต่างกัน และคนก็พยายามปรับตัวให้เข้ากับถิ่นนั้นๆ

ค. ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ (Structural and Functional Theory) มองสังคมส่วนรวมว่า เป็นระบบหนึ่งซึ่งประกอบด้วยส่วนหรือระบบต่างๆ หรือสถาบันต่างๆ ที่ยึดเหนี่ยวและมีความสัมพันธ์กันถ้าส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยน ส่วนอื่นๆก็จะมีผลกระทบไปด้วย

หัวใจสำคัญของทฤษฎีสมดุล ได้แก่ “พื้นฐานส่วนต่างๆ ได้รวมเข้าเป็นระบบและส่วนต่างๆเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์กัน ถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นที่ส่วนใด ก็จะเป็นผลทำให้ส่วนอื่นๆของระบบซึ่งสัมพันธ์กันเปลี่ยนแปลงไปด้วย”

3) ทฤษฎีแห่งการขัดแย้ง (Conflict Theory) ทฤษฎีนี้เน้นว่า การขัดแย้งเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง เช่น การขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง การขัดแย้งระหว่างชนชั้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดการปฏิวัติระบบเศรษฐกิจ ระบบการปกครอง

4) ทฤษฎีแห่งการขึ้นลงของสังคม (Rise and Fall Theory) มีสมมติฐานที่ว่า สังคมวัฒนธรรมจะมีความเสื่อมและความเจริญถึงที่สุด ซึ่งสังคมทั้งหลายไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน ทฤษฎีนี้ได้เปรียบเทียบความคิดของเขากับการเจริญเติบโตของคนที่เริ่มจากทารก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ วัยชรา และในที่สุดก็ตายไป แต่การดับลงของวัฒนธรรมนั้นเขาเห็นว่าไม่ได้สูญหายไปแต่จะพยายามปรับปรุงให้เกิดเป็นวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมา ทฤษฎีแห่งการขึ้นลงของสังคมนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ทฤษฎีหมุนเป็นวงกลม (Cyclic Theory)

จึงสรุปได้ว่า ทฤษฎีที่เป็นแนวทางในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมบางทฤษฎี คือ ทฤษฎีวิวัฒนาการ ทฤษฎีแห่งการสมดุล (ทฤษฎีความถ่วงดุลทางวัฒนธรรม ทฤษฎีมนุษยนิเวศวิทยา ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่) ทฤษฎีแห่งการขัดแย้ง และทฤษฎีแห่งการขึ้นลงของสังคม เป็นต้น

2.6 ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminism)

สตรีนิยม หมายถึง ระบบความคิด และขบวนการทางสังคมที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะวิเคราะห์ผู้ชายอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบและผู้หญิงอยู่ในฐานะที่เป็นรอง (วารุณี ภูริสินสิทธิ์ 2545: 5) สตรีนิยมให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง ในฐานะที่เป็นมนุษย์มีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ชาย ไม่มีผู้ใดสามารถกีดรอนปฏิเสธสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงได้ไม่ว่าในสภาวะเช่นไร (วิระดา สมสวัสดิ์ 2549: 31) “สตรีนิยม คือ กรอบทางความคิดหลากหลาย แต่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และใช้เพื่อสังเกตการณ์ วิเคราะห์ และตีความ แนวทางที่สลับซับซ้อนของความเป็นจริงทางสังคม” (Social reality) ในเรื่องเพศสภาพและความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศสภาพคือ หญิงและชายที่ถูกสร้างขึ้นมา ถูกใช้บังคับ และปรากฏตัวในสถาบันทางสังคม ตั้งแต่ที่ใหญ่ที่สุดทั้งหลาย จนกระทั่งถึงรายละเอียดคนนาประการในชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม (ฉลาคชช รมิตานนท์ 2532: 129) ดังนั้นหากจะกล่าวคำว่าสตรีนิยม (Feminisms) แท้จริงแล้วก็เป็นแต่เพียงถ้อยคำหรือภาษาที่เอาบรรดาผู้หญิงมาร่วมขบวนเดียวกันเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ให้มีการยอมรับผู้หญิงและเปลี่ยนแปลงสถานะของผู้หญิงให้ดีขึ้นนั่นเอง (วิระดา สมสวัสดิ์ 2549: 29)

ทฤษฎีสตรีนิยมมีจุดประสงค์พื้นฐานคือ การวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาย และสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ในการวิพากษ์สังคมด้านต่างๆ เช่น การเมือง สังคม เศรษฐกิจ เป็นต้น การใช้ทฤษฎีสตรีนิยมในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความ เป็นเพศระหว่างเพศหญิงและเพศชายที่มีความเหลื่อมล้ำกัน เพศหญิงตกอยู่ในสถานภาพที่ด้อยกว่า ถูกเพศชายเอารัดเอาเปรียบในหลายๆด้าน จะช่วยให้เข้าใจถึงสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงได้มากขึ้น

สตรีนิยมมีหลายแนวทางหรือหลายแนวคิดแต่สตรีนิยมแนวทางต่าง ๆ นั้นก็พบว่ามีความเหมือนกันในบางประเด็นที่จะต่อสู้เพื่อขจัดการกดขี่ต่อผู้หญิงและเปลี่ยนแปลงสังคมเพื่อให้ผู้หญิงมีชีวิตสิทธิที่เสมอภาคกับผู้ชายและได้รับสิทธิของความเป็นมนุษย์ ซึ่งแต่ละแนวคิดก็เป็นแนวทางในการวิเคราะห์สาเหตุหรือสิ่งที่กดขี่ผู้หญิง ในที่นี้จะกล่าวถึงแนวคิดเรื่องทฤษฎีสตรีนิยมบางแนว ดังนี้

1) สตรีนิยมแนวเสรีนิยม (Liberal Feminism)

สตรีนิยมแนวเสรีนิยมเป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยเสรีภาพของปัจเจกชน ธรรมชาติของหญิงและชายมีสิทธิขั้นพื้นฐานเหมือนกัน แต่ผู้หญิงอยู่ภายใต้โครงสร้างที่ปฏิเสธสิทธิทั้งหลายในฐานะพลเมืองเช่นเดียวกับผู้ชายได้รับ สิทธิที่เรียกร้องประกอบด้วยสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ สิทธิในเสรีภาพ และการแสวงหาความสุข

การเลือกปฏิบัติต่อหญิงและผู้ชายมักมาจากการกำหนดบทบาททางเพศภาวะ เป็นสิ่งประกอบสร้างทางสังคม ที่มีอิทธิพลต่อโอกาสในชีวิต โดยการที่สังคมขัดเกลาและกำหนด บทบาททำให้หญิงและชายประพฤติปฏิบัติตามความแตกต่างทางเพศสรีระ (Sex) โดยนักสตรีนิยมมอง ว่าสังคมที่มีระบบความคิดแบบสังคมชายเป็นใหญ่ ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันที่เอื้อประโยชน์ให้แก่เพศชายมากกว่า อาทิ

ก. การจำกัดโอกาสทางการศึกษาของผู้หญิง โดยมีค่านิยมว่าลูกสาวไม่จำเป็นต้องเรียนสูงเพราะเมื่อโตขึ้นก็จะมีหน้าที่ต้องดูแลลูกและปรนนิบัติสามีเท่านั้น แต่ควรสนับสนุนการศึกษาให้แก่ลูกชาย การที่ผู้หญิงไม่มีโอกาสเรียนสูงจึงขาดทักษะในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้ไม่สามารถหางานทำที่ดี มีทางเลือกในอาชีพน้อย

ข. โครงสร้างทางสังคม ที่มีอคติทางเพศ ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติกับผู้หญิงในพื้นที่สาธารณะและไม่เป็นธรรมต่อผู้ที่อยู่ในภาวะด้อยอำนาจ เป็นสาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากทัศนคติของคนในสังคมที่มีแนวคิดแบบชายเป็นใหญ่มีอคติต่อความเป็นผู้หญิง นำไปสู่การ สร้างระดับชั้นทางเพศ

ค. โครงสร้างทางกฎหมาย ที่เลือกปฏิบัติเปิดโอกาสให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างหญิงชาย ทั้งนี้มีรากฐานของสาเหตุปัญหาจากการที่ผู้หญิงไม่ได้มีส่วนร่วมในการบัญญัติกฎหมายร่วมกับผู้ชาย เช่น กฎหมายเรื่องการหมั้น และการแต่งงาน เป็นต้น

ง. โครงสร้างทางศาสนา การเลือกปฏิบัติระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ศาสนาพุทธนิกายเถรวาทที่ปฏิบัติอยู่ในประเทศพม่า ลาว และประเทศไทย ที่มีอิทธิพลต่อประเพณีวัฒนธรรมที่เชื่อว่าการตอบแทนพระคุณของลูกผู้ชายคือ การบวชเรียนเพื่อให้พ่อแม่สามารถเกาะชายค้ำหลังของพระลูกขึ้นสวรรค์ได้ สำหรับลูกสาวเมื่อไม่สามารถบวชเรียนได้ จึงต้องตอบแทนด้วยการทำงานหนัก และรับผิดชอบในการดูแลครอบครัว เป็นต้น

ทฤษฎีสตรีนิยมแนวเสรีนิยม ได้รับอิทธิพลและพัฒนาจากทฤษฎีเสรีนิยม โดยมีนักปรัชญา เช่น จอห์น ล็อก (John Locke) จอห์น สจวร์ต มิลล์ (John Stuart Mill) และคนอื่นๆ ที่พูดถึงเรื่องของสิทธิ ความเสมอภาค (equal right) ปัจเจกชนนิยม (individualism) เสรีภาพ (liberty) และความเป็นธรรม (justice) แต่นักสตรีนิยมบางกลุ่มถือว่าสตรีนิยมแนวเสรีนิยมนี้เริ่มจาก แมรี วูลส โตนคราฟท์ (Mary Wollstonecraft) (เด็งเมิง อย่างลือชัย 2550: 78)

แนวคิดนี้เชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถในการใช้เหตุผล ดังนั้นสังคมต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้พัฒนาและใช้ความสามารถ ในการใช้เหตุผล โดยสังคมและรัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงการกระทำของสมาชิกเหล่านั้น ถ้าการกระทำนั้นไม่ไปละเมิดหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิของผู้อื่น การเปิดโอกาสให้มนุษย์แต่ละคนในสังคมพัฒนาการกระทำในสิ่งที่ถนัดจะเป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม แนวสตรีนิยมมองว่าผู้ชายและผู้หญิงไม่ได้มีความสามารถแตกต่างกัน

แต่ถูกปลูกฝังสั่งสอนความเป็นชายหญิงโดยความเชื่อ ประเพณี และกฎหมายให้อยู่ในฐานะมนุษย์ขาดโอกาสที่จะพัฒนาและแสวงหาผลประโยชน์ในลักษณะเดียวกับผู้ชาย (อัจฉราภรณ์ จันทร์สว่าง 2548: 9) ทั้งนี้ความค้ำของของผู้หญิงมาจากสภาพที่ด้อยโอกาสในการศึกษาของผู้หญิง ผู้ชายจึงวางเงื่อนไขให้ผู้หญิงต้องเอาใจพวกเขา และผู้ชายจึงปฏิเสธความเป็นไปได้ที่ผู้หญิงจะมีการศึกษา เพราะการศึกษาและความรู้ทันเป็นอาวุธในการสร้างอำนาจและพัฒนา นักสตรีนิยมแนวเสรีนิยมนี้เรียกร้องการแก้ไขทางกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งความเสมอภาคทางเพศ โดยเห็นว่าอำนาจนิติบัญญัติเป็นรูปแบบที่ชัดเจนที่สุดในการกำหนดฐานะและบทบาทของสตรี รวมทั้งเป็นตัวการที่ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี โดยเห็นว่าอำนาจนิติบัญญัติเป็นตัวกำหนดความรับผิดชอบกฎเกณฑ์ต่างๆ และโอกาสทางสังคมที่เป็นของหญิงและชายที่ต่างกัน (วิระดา สมสวัสดิ์ อังใน อัจฉราภรณ์ จันทร์สว่าง 2548: 9) นักสตรีนิยมแนวเสรีนิยมเรียกร้องให้ผู้หญิงออกมาสู่พื้นที่สาธารณะ ให้ผู้หญิงได้รับการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพของตัวเองให้มีความเท่าเทียมกับผู้ชาย

2) สตรีนิยมแนวรากเหง้าหรือแนวดอนรากถอนโคนหรืออำนาจชายเป็นใหญ่
(Radical Feminism)

สตรีนิยมแนวรากเหง้าเสนอว่าการกดขี่ผู้หญิงเกิดจากการแบ่งแยกจัดประเภทผู้หญิงเป็นชนชั้นที่ด้อยกว่าชนชั้น “ผู้ชาย” บนฐานของเพศภาวะ ดังนั้นเป้าหมายของกลุ่มนี้คือการทำลายระบบเพศ-ชนชั้น ที่เป็นรากฐานของการที่ผู้ชายครอบงำผู้หญิง และเห็นว่า การกดขี่ทุกรูปแบบเป็นการขยำขยี้มาจากความเป็นใหญ่ของผู้ชาย ระบบชายเป็นใหญ่กำหนดลักษณะของสังคม (วิระดา สมสวัสดิ์ 2549: 40) ผู้ชายจึงมีความเหนือกว่าผู้หญิงในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านครอบครัว การเมือง กฎหมาย การอบรมศึกษา หรือ เศรษฐกิจ และอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ได้สร้างแนวคิดความชอบธรรมในความเหนือกว่าของผู้ชาย เช่น ผู้ชายฉลาดกว่า เข้มแข็งกว่า มีความหนักแน่นกว่า เป็นต้น ความคิดเหล่านี้ได้ถูกปลูกฝังในสังคมและดำเนินสืบทอดผ่านการขัดเกลาในรูปแบบต่างๆ ให้คนในสังคมเชื่อว่าผู้หญิงมีสถานภาพที่ด้อยกว่าผู้ชาย สังคมจึงกำหนดบทบาทให้แก่ผู้หญิงและผู้ชายแตกต่างกัน

ซีโมน เดอ โบวัวร์ (Simone de Beauvoir, 1908-1986: อังใน สุกัญญา อินดิระ โดด 2550: 47) นักสตรีนิยมสายรากเหง้าได้กล่าวถึงสาเหตุที่ผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชายไว้ว่า

ก. ผู้หญิงเป็นผู้ถูกระทำโดยผู้ชาย เช่น ลักษณะอ่อนแอ ต้องพึ่งพาผู้อื่น ไม่เสรี ไม่เท่าเทียม ด้อยกว่า เป็นรอง และต้องตกอยู่ภายใต้ผู้อื่น เพราะผู้ชายเป็นผู้กระทำ และควบคุม

ข. ผู้หญิงถูกนิยามความเป็นผู้หญิงโดยผู้ชาย ให้ความเป็นอยู่นั้นขึ้นอยู่กับชาย และสัมพันธ์กับการมีอยู่ของผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายไม่ได้ถูกนิยามด้วยความเป็นชาย และการนิยามนั้นอิสระ โดยที่ไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กับผู้หญิงเลย

ค. ผู้หญิงถูกผู้ชายมองว่าเป็นอื่น ไม่มีแม้แต่อำนาจกำหนดความหมายและ

เอกลักษณ์ให้แก่ตนเองในฐานะที่เป็นผู้กระทำบ้าง ถูกลดฐานะเป็นเพียงผู้ถูกระทำ เป็นวัตถุทาง ด้านเศรษฐกิจ จิตใจ และทางเพศ ซึ่งมีผู้ชายเป็นผู้กระทำเสมอมา โดยที่ผู้ชายได้พัฒนาเสรีภาพของเขาให้อยู่เหนือฝ่ายหญิงโดยปฏิบัติต่อผู้หญิงในฐานะผู้อื่นหรือสิ่งของ

ผู้หญิงควรต่อสู้เพื่อความเสมอภาค และเสรีภาพของผู้หญิงโดยการรวมตัวกัน เป็นปีกแผ่นเพื่อเรียกร้องสิทธิมนุษยชน สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงจะไม่สามารถ เปลี่ยนแปลงได้เลขนหากไม่เปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคมให้ผู้หญิงและผู้ชายมีโอกาสทางเศรษฐกิจ และสังคมอย่างเสมอภาคกัน

แนวคิดของสตรีนิยมสายรากเหง้าคือการเปลี่ยนแปลงระบบความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมและบทบาททางเพศ เพราะสิ่งเหล่านี้ถูกกำหนดโดยผู้ชาย ผู้หญิงควรมีสิทธิเท่าเทียม ผู้ชาย ควรได้รับอิสระเสรีภาพในการพัฒนาตนเองทุกประการ ฉะนั้นจึงต้องจึงต้องทำลายความเชื่อ ค่านิยมชายเป็นใหญ่ลงเพื่อให้สตรีได้พัฒนาสถานภาพและบทบาทของตนให้เสมอภาคกับผู้ชาย

3. สิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสตรี

มนุษยชาติที่เกิดขึ้นในโลกนี้ทุกคนล้วนมีสิทธิโดยธรรมชาติและสิทธิที่ได้มาทาง กฎหมายและอื่นๆอีกมากมาย มีผู้ให้คำนิยาม “สิทธิ” ว่าหมายถึง สิ่งที่คุณจะพึงมีพึงได้จากสังคม ซึ่งสังคมยอมรับและผู้ใดจะละเมิดมิได้ (ประยงค์ สุวรรณบุบผา 2537: 246) และ “สิทธิ” หมายถึง ประโยชน์หรืออำนาจของคุณคนที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองป้องกันให้ (วิระดา สมสวัสดิ์ 2549: 91) ในการจะศึกษาสิทธิที่เกี่ยวข้องกับสตรีควรทราบเกี่ยวกับสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ และสิทธิ ตามกฎหมายของประเทศที่ใช้อยู่ในปัจจุบันในพื้นภูมิภาคและกฎหมายระหว่างประเทศด้วย เพื่อจะรู้ว่า สิทธิมนุษยชนต่างๆ เป็นอย่างไร

สิทธิขั้นมูลฐาน (Fundamental Rights) ประยงค์ สุวรรณ (2537: 247-250) ได้กล่าวถึง สิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ไว้ในงานเขียนเรื่อง “สังคมปรัชญา แนวคิดตะวันออก-ตะวันตก” ไว้ดังนี้

1. สิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่ (Right to Live)

สิทธิในการมีชีวิตเป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์แม้จะแตกต่างกันทางหลัก ความเชื่อ สันนิษฐาน เชื้อชาติ เพศ และรูปร่าง เป็นต้น เป็นสิทธิที่ศักดิ์สิทธิ์ สิทธิในชีวิตเป็นสิทธิที่รวมถึง สิทธิในการทำงานด้วย หากไม่มีเงินในการดำรงชีพ ชีวิตก็จะไม่ได้รับสิ่งที่จำเป็นสำหรับดำรงชีวิต ชีวิตของคุณคนที่ไม่มีงานทำก็จะเป็ชีวิตที่ยากแค้น ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก

2. สิทธิในอิสรภาพ (Right to Freedom)

ธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีอิสรภาพและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน มนุษย์สามารถทำสิ่งใดก็ได้ที่ตนปรารถนาภายในขอบเขตของกฎหมายและศีลธรรม

3. สิทธิในทรัพย์สินสมบัติ (Right of Property)

สิทธิในทรัพย์สินมัตินั้นเป็น “หัวใจ” ของสิทธิในชีวิต หากปราศจากทรัพย์สินสมบัติแล้ว ก็ยากที่จะได้รับปัจจัยที่จำเป็นแก่ชีวิตขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น เพลโต มีแนวคิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมัตินั้นว่า บุคคลทุกคนจะสามารถถือเอาประโยชน์จากทรัพย์สินของตน ครอบครองที่ตนจะไม่ไปละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น

4. สิทธิที่ต้องปฏิบัติตามสัญญา (Right of Fulfilment of Contract)

สิทธิที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญานั้นเกี่ยวข้องกับสิทธิในทรัพย์สิน สิทธิปฏิบัติตามสัญญาหมายความว่า บุคคลมีสิทธิเหนือสัญญา สิทธิในทรัพย์สินเป็น “หัวใจ” ของสิทธิปฏิบัติตามสัญญา ข้อจำกัดของสิทธิในทรัพย์สิน ใช้ได้กับสิทธิปฏิบัติตามสัญญาเป็นหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องตกลงร่วมกันด้วยสิทธิแห่งสัญญา แต่บุคคลไม่มีสิทธิที่จะตกลงกันขายกรรมาและบุตรของตนเพื่อให้นำไปเป็นทาส สิทธิแห่งสัญญานี้ จะต้องมีข้อจำกัดโดยต้องมีข้อห้ามและต้องมีเหตุผล

5. สิทธิในการศึกษา (Right of Education)

สิทธิในการศึกษานี้มีความสำคัญเป็นอันดับสองรองลงมาจากสิทธิในชีวิต ทั้งนี้ก็เพราะมนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล การศึกษาเป็นกลไกที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในการพัฒนามนุษย์ บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาอย่างดีที่สุด และเหมาะสมกับความสามารถที่จะศึกษาได้ของบุคคล

จึงสรุปได้ว่า สิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ คือ สิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่ สิทธิในอิสรภาพ สิทธิในทรัพย์สินสมบัติ สิทธิที่ต้องปฏิบัติตามสัญญา และ สิทธิในการศึกษา

สิทธิตามกฎหมาย หุค แสงอุทัย ได้กล่าวถึงประเภทของสิทธิตามกฎหมายไว้ในคำอธิบายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (วิระดา สมสวัสดิ์ 2549: 91-93) ดังนี้

1. สิทธิเกี่ยวกับสภาพบุคคล

มนุษย์เกิดมาเป็นอิสระ มีสภาพบุคคลตามกฎหมาย มีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเสมอภาคกันการคุ้มครองตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาพบุคคลประกอบด้วย

ก. สิทธิในตัวบุคคล หมายถึงสิทธิที่บุคคลจะต้องมีในฐานะที่เป็นเจ้าของตัวตนเอง เพื่อคุ้มครอง ร่างกาย อนามัย ชื่อเสียง เกียรติยศ ความคิดเห็น การรวมกลุ่ม การศึกษา การประกอบอาชีพ และ ความเชื่อในศาสนา

ข. สิทธิในครอบครัว หมายถึงต้องมีการรับรองความสัมพันธ์ในครอบครัว คือ สิทธิของบิดามารดากับบุตร สิทธิของคู่สมรส และ สิทธิของญาติ

ค. สิทธิในการเมือง หมายถึงการควบคุมการตัดสินใจในทรัพยากรทุกระดับ

2. สิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน

ทุนนิยม – พิจารณาจากประเภทของสิทธิไม่ใช่จากประเภทของทรัพย์สิน แม้เป็น

ปัจจัยในการผลิต (ที่ดิน ทุน เครื่องมือและเครื่องใช้ต่างๆ) ด้วย จะใช้อย่างไร ไม่สำคัญ เช่น ทรัพย์สิน สิทธิ (กรรมสิทธิ สิทธิครอบครอง ภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน ภาระคิดพินในอสังหาริมทรัพย์ สิทธิและสิทธิในเครื่องหมายการค้า) สิทธิเรียกร้องในหนี้ และสิทธิอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้หรือแห่งสิทธิเรียกร้อง)

สังคมนิยม - เน้นที่สิทธิใช้สอย

กรรมสิทธิส่วนตัว ในทรัพย์สินมิใช่ปัจจัยการผลิต กรรมสิทธิ์ส่วนตัวมีสิทธิใช้สอย รวมถึงการจำหน่าย ให้ ยกให้เป็นมรดก ทำลาย

กรรมสิทธิสหกรณ์ เป็นสิทธิของกลุ่มในการใช้สอยที่ดินในการเพาะปลูก ฯลฯ

กรรมสิทธิสังคมนิยม คือกรรมสิทธิของรัฐในภาคอุตสาหกรรม(หนึ่ง)ในทุนประจำ(สิ่งปลูกสร้างและเครื่องจักร)ทุนหมุนเวียน(วัตถุดิบและผลผลิต)

จึงสรุปได้ว่า สิทธิตามกฎหมาย คือ สิทธิเกี่ยวกับสภาพบุคคล และ สิทธิที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ทุกคนมีติดตัวมาแต่กำเนิด ผู้หญิงในฐานะมนุษย์จึงควรได้รับสิทธิและความเสมอภาคเท่าเทียมกับผู้ชายแม้ในหลายสังคมในทางปฏิบัติผู้หญิงยังมีสิทธิและสถานภาพต่ำกว่าผู้ชายก็ตาม แต่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.1948 (พ.ศ.2491) ได้คุ้มครองสิทธิสตรีในฐานะมนุษย์โดยมีเนื้อความบางประการ ในข้อที่1 กล่าวว่ามนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมโนธรรมและควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ และข้อ 7 กล่าวว่าทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใดๆอันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญา และจากการขู่ข่มให้เกิดการเลือกปฏิบัติดังกล่าว

อย่างไรก็ดีปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ให้คำจำกัดความคำว่าสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง ไม่ได้กล่าวถึงสิทธิสตรีโดยตรงเท่าใดนัก โดยสิทธิมนุษยชนก็ถือเป็นสิทธิของสตรีด้วย ทั้งนี้ในกรณีของการละเมิดสิทธิสตรีส่วนบุคคลและทางวัฒนธรรมประเพณีนั้นรัฐไม่ได้เข้าไปรับผิดชอบเท่าใดนัก ซึ่งมักมีการอ้างว่าเป็นวัฒนธรรมประเพณี จึงได้มีการเรียกร้องในระดับองค์กรสตรีระหว่างประเทศและในประเทศมากยิ่งขึ้น ต่อมาองค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2518 เป็นปีสตรีสากล และปี พ.ศ. 2419 - 2528 เป็นทศวรรษสตรีเพื่อความเสมอภาค การพัฒนา และสันติภาพ เพื่อให้ทั่วโลกได้ตระหนักถึงความสำคัญของสตรีและให้แต่ละประเทศสนใจงานพัฒนาสตรีให้มากขึ้น สำหรับอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุก รูปแบบของสหประชาชาติ ไทยได้เข้าเป็นภาคีเมื่อปี พ.ศ. 2528 และได้เข้าร่วมประชุมระดับโลกว่าด้วยเรื่องสตรี ครั้งที่ 4 เมื่อปี พ.ศ. 2538 ที่สาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้พันธกรณีสากล

ที่ประเทศไทยได้ร่วมให้มีผลในทางปฏิบัติ ไทยจึงได้มีการทบทวนแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับสตรีที่ผ่านมาและคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ(กสส.) ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาสตรีในทุกด้าน อีกทั้งผลักดันแก้ไขกฎหมายที่ขัดต่อความเสมอภาคของสตรี และปรับเปลี่ยนเจตคติให้สังคมได้ตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน เป็นต้น

ประเทศไทยได้รับรองความเสมอภาคของบุรุษและสตรีในรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 30 วรรค 2 โดยบัญญัติว่าบุรุษและสตรีมีสิทธิเท่าเทียมกันออกพระราชบัญญัติห้ามการเลือกปฏิบัติต่อสตรี และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 30 ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน แม้ว่ากฎหมายจะรับรองความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชายแต่ในทางปฏิบัติแล้ว ผู้หญิงยังคงมีสถานภาพไม่เท่าเทียมผู้ชายทั้งนี้สืบเนื่องมาจากประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ ของคนในสังคมที่สืบต่อกันมา มีแนวคิดที่ผู้หญิงมีสถานภาพและสิทธิต่างๆ ต่ำกว่าผู้ชาย และผู้หญิงจำนวนไม่น้อยก็มีแนวคิดที่ตนค่าเค็ยและยอมรับกับสิ่งที่สังคมได้กำหนด

วิระดา สมสวัสดิ์ (2549: 101) ได้กล่าวไว้ว่าแม้รัฐจะมีหน้าที่ในการดูแลและให้ความ

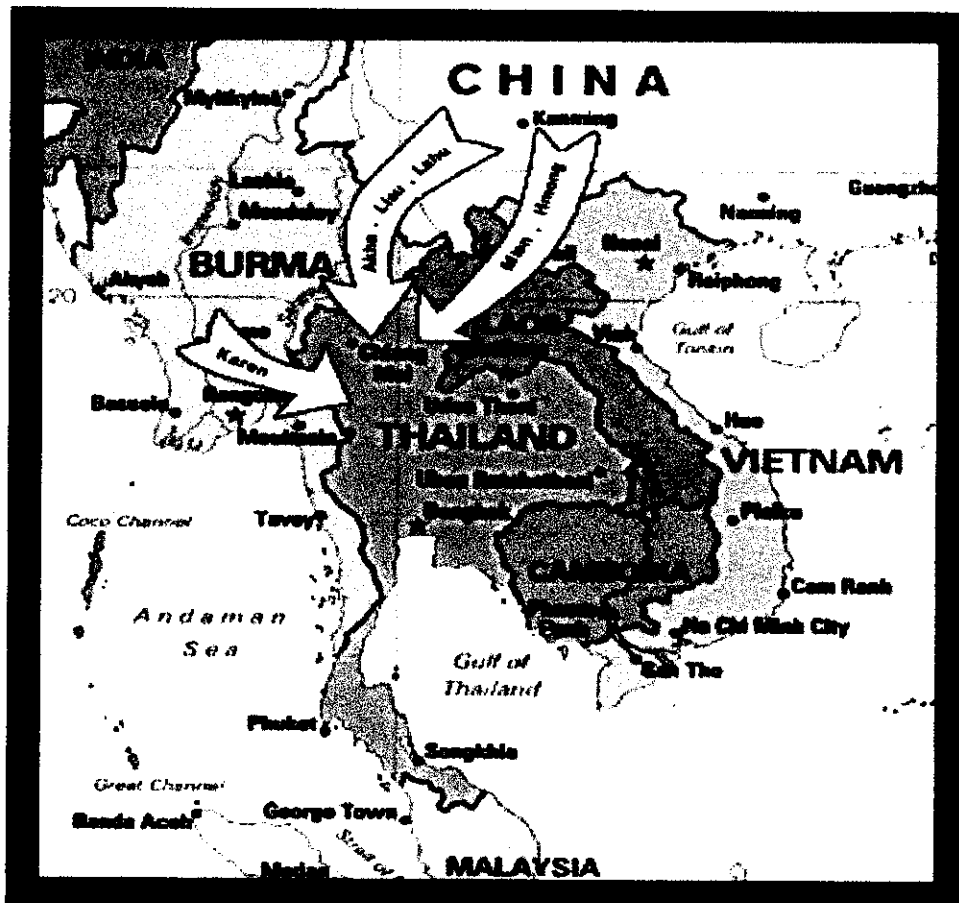
คุ้มครองส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของประชาชน แต่ในขณะที่เดียวกันประชาชนก็มีหน้าที่ที่จะต้องคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนระหว่างกันเองด้วย สิ่งสำคัญคือองค์กรหรือเครือข่ายผู้หญิงที่ได้จัดตั้งขึ้น ต้องร่วมกับองค์กรสิทธิมนุษยชนอื่นๆ ปึงเจกบุคคลทั้งหญิงชายที่ห่วงใยสิทธิ

มนุษยชนของผู้หญิงติดตามและประเมินผล รวมทั้งกระจายข้อมูล ดำเนินการ เป็นตัวแทนของผู้หญิงทั้งหลาย เพื่อให้มีการปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ และปฏิญญาต่างๆในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงทั่วโลกต่อไป

4. ประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของชาวม้ง

ชาวม้งเป็นชนกลุ่มหนึ่งในบรรดากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่กรมประชาสงเคราะห์กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจัดไว้ว่าเป็นกลุ่ม “ชาวเขา” ซึ่งมีด้วยกันทั้งหมด 9 กลุ่มชาติพันธุ์ด้วยกัน คือ ลีซอ ม้ง เข่า มูเซอ อีก้อ กะเหรี่ยง ถั่ว ถิ่น และขมุ และมีนโยบายเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ทั้ง 9 กลุ่มนี้ว่า ถ้าผู้ใดเกิดในประเทศไทยก็มีสิทธิเป็นพลเมืองไทย แต่จะไม่รวมถึงกลุ่มชนที่อยู่ในชาติพันธุ์เดียวกันกับทั้ง 9 กลุ่มดังกล่าวข้างต้นที่เพิ่งอพยพเข้ามาในประเทศไทย หลังปี พ.ศ. 2518 จากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และหลังปี พ.ศ. 2519 จากประเทศสหภาพสังคมนิยมพม่า(สุจริตลักษณ์ ศีผดุง 2539: 1)

กลุ่มชาติพันธุ์ม้งมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน จากเอกสารอันเก่าแก่ของจีน ได้มีการกล่าวถึง แม้ว หรือ ม้ง ย้อนหลังไปเกือบ 5,000 ปี โดยระบุว่าชนเผ่านี้ได้เข้ามาอยู่ในแถบกลุ่มแม่น้ำฮวงโหหรือแม่น้ำเหลืองแล้ว บรรพบุรุษของม้งได้ทำสงครามกับจีนนับตั้งแต่นั้นมาจนกระทั่งถึงสมัยจักรพรรดิฉินซีฮ่องเต้ ชาวม้งได้ถูกปราบปรามจนราบคาบ และจีนซีฮ่องเต้ได้รวมประเทศจีนทั้งหมดเป็นครั้งแรก จากนั้นจึงได้ก่อสร้างกำแพงเมืองจีนขึ้น ทำให้ชนเผ่าม้งได้อพยพหนีไปอาศัยอยู่ตามขุนเขาและถิ่นทุรกันดาร ตั้งเป็นแคว้นเล็กๆ มีผู้นำปกครองกันเอง ต่อมาจีนได้เปลี่ยนนโยบายยกย่องให้กษัตริชนเผ่าม้งเป็นตำแหน่งขุนนางในทำเนียบของจีน เพื่อต้องการยุติสงครามไม่รบพุ่งกันและให้ม้งส่งบรรณาการให้แก่จีนจนกระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 17 ราชวงศ์หมิงหรือแมนจูจึงได้เปลี่ยนนโยบายใหม่โดยการทำการปราบปรามให้ชาวม้งยอมจำนน จนเกิดการสู้รบกันอย่างรุนแรงหลายแห่งในเมืองพังหุน เมื่อ พ.ศ. 2009 และที่มณฑลทกวางเจา เมื่อปี พ.ศ. 2276-2278 และการต่อสู้ครั้งหลังสุดในปี พ.ศ. 2398-2424 ซึ่งชาวม้งได้ประสบความสำเร็จอย่างยอดเยี่ยม ในที่สุดก็เริ่มอพยพลงสู่หน่ิมลงมาสู่ทางใต้ของจีนและดินแดนใกล้เคียง (สมัย สุทธิธรรม 2541: 7-9)

ภาพที่ 2.1 เส้นทางการอพยพเข้าสู่ประเทศไทยของชาวม้งและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ
ที่มา: <http://www.hilltribe.org/thai/museum/>

ในดินแดนของประเทศไทย ได้มีชาวม้งอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่บนเขาสูงและที่ราบเชิงเขาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2400 เป็นต้นมา ตามพื้นที่ของจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พิชณุโลก เพชรบูรณ์ ตาก ฯลฯ ในครั้งแรกมีประชากรราว 50,000 คน ต่อมานับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาชาวม้งได้มีการอพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศไทยมากขึ้นเรื่อยๆ ในหลายพื้นที่ (สมัย สุทธิธรรม 2541: 10) ชาวม้งในประเทศไทยนิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ตามภูเขาสูงๆ ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับ 3,000-5,000 ฟุตจากระดับน้ำทะเล

ชาวม้งในประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็นกลุ่มใหญ่ 2 กลุ่ม โดยแบ่งตามความแตกต่างทางด้านภาษา การแต่งกาย และชื่อที่ชาวม้งเรียกตัวเองเป็นหลัก กลุ่มแรกเรียก “ม้งจิว” ซึ่งแปลตามคำศัพท์จะหมายถึง “ม้งเขียว” และกลุ่ม “(ฮ)ม้งเดีว” ซึ่งแปลตามคำศัพท์จะหมายถึง “ม้งขาว” ชาวม้งเป็นกลุ่มคนที่ชอบตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ต้นน้ำซึ่งมักอยู่บนเขาที่สูงกว่าชนเผ่าอื่นๆ เพราะมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ และยากต่อการรุกรานของกลุ่มชนอื่นๆ ชาวม้งส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพหลักทางเกษตรกรรม ได้แก่ การเพาะปลูกข้าว ข้าวโพด กล้วย เป็นต้น นอกจากนั้นชาวม้งยังนิยมในการค้าขายด้วย ปัจจุบันชาวม้งมีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอกค่อนข้างมาก จึงมีชาวม้งที่ทำธุรกิจการค้าเป็นจำนวนมาก เช่น การขายพืชผลทางการเกษตร การค้าขายเครื่องประดับ ผ้าปักลายม้ง และสมุนไพร เป็นต้น

ภาพที่ 2.2 พื้นที่อยู่อาศัยของชาวม้งในประเทศไทย

ที่มา: <http://www.hilltribe.org/thai/museum/>

การเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง

“ม้ง” หรือ “แม้ว” เป็นคำที่คนทั่วไปใช้เรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ชาวม้งในประเทศไทยเรียกตนเองว่า “ม้ง (Hmong)” นักวิชาการบางท่านได้นิยามว่า “ม้ง” หมายถึง “อิสระชน” (free men) ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้สอบถามชาวม้งเกี่ยวกับนิยาม คำว่า “ม้ง” พบว่า “ม้ง” เป็นเพียงชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ของคนเท่านั้นไม่ได้มีความหมายโดยตรง แต่จากตำนานของชาวม้งเล่าว่าพระเจ้า หรือ พระผู้สร้าง (Saub) มีลูกชายคือ “ม้ง” และมีตำนานชาวม้งที่กล่าวว่า “Hmoob yog Saub leej tub” แปลความหมายได้ว่า “ม้งคือลูกของพระเจ้า” จึงอาจกล่าวได้ว่า “ม้ง” หมายถึง “บุตรของพระผู้สร้าง” หรือ “บุตรของพระเจ้า” อย่างไรก็ตามยังหาข้อยุติเกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ม้ง” ไม่ได้ ส่วนคำว่า “แม้ว” เป็นคำที่เพี้ยนมาจากคำว่า “เหมียว Miao” ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศจีนโดยมีม้งรวมอยู่ด้วย (ยุทธพงษ์ สืบศักดิ์วงศ์ 2546: 12) คำว่า “แม้ว” หรือ “เหมียว” หมายถึง “ต้นข้าวขณะที่ยังไม่ออกรวง” (rice shoot) หรือ “บุตรของดิน” ในช่วงหลังสมัยอื่น คำว่า “แม้ว” มีความหมายไปในทางว่า “ชนเถื่อนทางใต้” (southern barbarians) หรือ “คนป่า” (Lebar et als 1964: 64 อ้างใน สุจริตถักขันธ์ ศิลป 2539: 2) ซึ่งมีนัยของการดูถูกเหยียดหยาม

สำหรับในประเทศไทยแต่เดิมเรียกกลุ่มชาติพันธุ์นี้ว่า “แม้ว” แต่ต่อมาชาวม้งรู้สึกว่าการเรียกว่า “แม้ว” นั้นเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยาม และต้องการให้คนทั่วไปเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ม้งตามที่ชาวม้งเรียกตนเอง การศึกษาทางวิชาการในปัจจุบันส่วนใหญ่จึงใช้คำว่า “ม้ง”

จึงสรุปได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ม้งในประเทศไทยเรียกชื่อกลุ่มของตนว่า “ม้ง” ส่วนคำว่า “แม้ว” หรือ “เหมียว” เป็นชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศจีนซึ่งมีม้งรวมอยู่ด้วย การศึกษาทางวิชาการของไทยในปัจจุบันจึงควรใช้คำว่า “ม้ง” แทนคำว่า “แม้ว” เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน

นโยบายของรัฐบาลต่อชาวม้ง

แม้ว่าชาวม้งจะอพยพมาอาศัยในดินแดนประเทศไทยตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2400 เป็นต้นมา แต่ชาวไทยส่วนใหญ่ก็แทบไม่รู้จักชาวม้งและไม่ได้ให้ความสนใจชาวม้งหรือชาวเขากลุ่มต่างๆเป็นพิเศษ ในส่วนของรัฐบาลนั้นเริ่มให้ความสนใจปัญหาชาวเขาอย่างจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 เมื่อเห็นว่าชาวเขาอยู่ห่างไกลการคมนาคม และถ้าหลัง (อมรา พงศาพิชญ์ 2547: 187)

รัฐบาลมีนโยบายต่อชาวม้งและชาวเขาเผ่าอื่นๆ ในลักษณะของการรวมพวก หรืออยู่ร่วมกัน (Integration) ผสมกันแบบผสมกลมกลืนชาติ (Assimilation) โดยจะพบว่าในระยะแรกๆ รัฐบาลเน้นหนักไปในด้านการรวมพวกหรืออยู่ร่วมกัน แต่ต่อมามีความโน้มเอียงมาในด้านการผสมกลมกลืน ดังจะเห็นได้จากการส่งพระธรรมจาริกเข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในหมู่ชาวเขา การนำเอาความรู้ใหม่ๆ เข้าไปเผยแผ่ ตลอดจนวิธีการต่างๆ ซึ่งมีส่วนช่วยให้ชาวเขาเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่และทัศนคติเป็นแบบไทยๆ นโยบายการผสมกลมกลืนของรัฐบาลประสบผลสำเร็จเป็นส่วน

ใหญ่โดยจะพบว่าชาวม้งซึ่งเป็นผู้ที่ยึดมั่นผูกพันกับวงศ์ตระกูลอย่างแน่นแฟ้นได้นิยมเปลี่ยนชื่อแซ่สกุลมาเป็นนามสกุลแบบไทยจำนวนมากเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและชาวม้งจำนวนมากเมื่อเปลี่ยนมาใช้ชื่อสกุลเป็นไทยแล้วก็ไม่ได้ใช้ชื่อสกุลเดียวกันภายในแซ่สกุลเดิมอีกต่อไป แม้ในทางปฏิบัติชาวม้งยังคงนับญาติตามแซ่สกุล และปฏิบัติตามจารีตต่างๆของแซ่สกุลเดิม แต่เมื่อพิจารณาในระยะยาวแล้ว ทำให้เห็นว่าการผสมกลมกลืนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แม้จะทำให้ชาวม้งและชาวเขาเผ่าอื่นๆมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับพลเมืองไทยทั่วไป แต่อาจทำให้ชาวเขาขาดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองและหลงลืมความเป็นอัตลักษณ์ของตน เพราะวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของตนไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม แท้จริงในสังคมไทยนั้นมีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ แต่จากนโยบายการผสมกลมกลืนชาติ (Assimilation) ของทางรัฐดังกล่าว จึงพบว่าในปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนชาวม้งจำนวนมากที่พูดภาษาม้งไม่ได้และไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเอง อย่างไรก็ตามนโยบายของรัฐบาลก็ทำให้สถานภาพของชาวม้งเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น เช่น ชาวม้งได้รับการศึกษาสูงขึ้น มีอาชีพที่มั่นคงขึ้น เป็นต้น สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งก็มีความเปลี่ยนแปลงไปตามแนวนโยบายของรัฐด้วย เช่น การกำหนดให้อัตราเพิ่มประชากรลดลง การให้ชาวเขาเป็นพลเมืองไทยที่มีคุณภาพและมีสิทธิทางกฎหมายโดยมีทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน การกระจายบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน ด้านโภชนาการ และการศึกษาภาคบังคับ เป็นต้น จากนโยบายเหล่านี้ทำให้หญิงชาวม้งได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆมากขึ้น โดยเฉพาะโอกาสในการศึกษาภาคบังคับ และปรากฏว่ามีหญิงชาวม้งจำนวนมากที่สามารถศึกษาจบในระดับสูงและประกอบอาชีพที่มีเกียรติในสังคมเช่น พยาบาล ครู พนักงานบริษัท ฯลฯ ทำให้หญิงชาวม้งเหล่านี้มีสถานภาพที่สูงขึ้นด้วย

จากนโยบายการพัฒนาของรัฐทำให้มีการดำเนินงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาของกรมประชาสงเคราะห์เพื่อทำหน้าที่เป็นฝ่ายนำเอานโยบายและแนวทางปฏิบัติไปดำเนินการให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีโครงการต่างๆ เช่น นิคมชาวเขา ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ศูนย์วิจัยชาวเขา งานพัฒนาด้านเศรษฐกิจ งานพัฒนาด้านการศึกษาแก่ชาวเขา กรมอนามัย เป็นต้น นอกจากภาครัฐแล้วภาคเอกชนก็มีส่วนร่วมในการร่วมพัฒนาชาวเขาด้วย ทำให้ชาวม้งในปัจจุบันมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ลักษณะรูปร่างหน้าตาและนิสัยใจคอของชาวม้ง

ชาวม้งส่วนใหญ่มีหน้าตาดำคล้ายชาวจีน และมีชาวม้งจำนวนมากที่มีหน้าตาดำคล้ายชาวรัสเซีย ชาวม้งมีสีผิวขาวเหลือง ฟันขาวและไม่เคี้ยวหมาก ผู้ชายชาวม้งมีรูปร่างสันทัดและสูงกว่าผู้หญิงเล็กน้อย สำหรับหญิงชาวม้งมีรูปร่างสมส่วน ผิวพรรณดีและมีหน้าตาค่อนข้างสวย

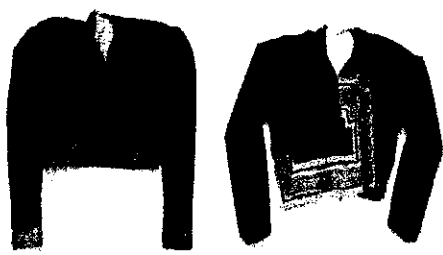
ชาวม้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความขยันขันแข็งในการทำมาหากินเป็นอย่างมาก และมีนิสัยรักความเป็นอิสระ ซึ่งเป็นลักษณะที่เด่นชัดโดยเห็นได้จากประวัติศาสตร์ของชาวม้งที่พยายามหลีกเลี่ยงการถูกกดขี่และครอบงำจากจีนมาตลอดจนบางครั้งทำให้เกิดการต่อสู้และเป็นผลทำให้มีการอพยพลงมาทางใต้เช่นในปัจจุบัน ชาวม้งส่วนใหญ่เป็นคนฉลาด และรักความก้าวหน้า โดยจะพบว่าพ่อแม่ชาวม้งจะส่งเสริมให้ลูกได้เรียนหนังสือ และเด็กชาวม้งในโรงเรียนมักจะเรียนเก่งโดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ (สุจริตลักษณ์ คีพดุง 2539: 24) ทั้งนี้เป็นเพราะชาวม้งมีนิสัยด้านการค้าขายเป็นทุนเดิม จากประวัติศาสตร์ของชาวม้งที่ต้องต่อสู้ทำสงครามกับชาวจีนมาโดยตลอดและต้องอพยพหนีภัยสงคราม ทำให้ลักษณะนิสัยใจคอโดยทั่วไปของชาวม้งจะไม่วางใจในคนแปลกหน้า จนกว่าจะได้สังเกตและศึกษาจนแน่ใจแล้วว่าอีกฝ่ายเป็นมิตร จึงจะมีท่าทีเปิดเผยจริงใจมากขึ้น

ชาวม้งส่วนใหญ่มีนิสัยอ่อนตัวและหลีกเลี่ยงการปะทะและการขัดแย้ง แต่หากไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ หรือรู้สึกว่าคุณละเมิดเอาเปรียบก็จะแสดงอาการที่ก้าวร้าวและตอบโต้ในทางที่รุนแรง ลักษณะนิสัยของชาวม้งอีกประการหนึ่งคือความละเอียดอ่อนในเรื่องของการรักษาหน้ารักษาชื่อเสียง หนุ่มสาวบางรายอาจจะตัดสินใจกินฝิ่นจนตาย หากรู้สึกว่าตนเองต้องเสียหน้า ทำให้ยับอายอย่างมากหรือออกหักสูญเสียคนรักไป หรือถูกด่าว่ารุนแรงจากพ่อแม่ พี่น้อง เป็นต้น แต่ลักษณะหรือค่านิยมเหล่านี้ก็มิได้ยึดถือและครอบคลุมนำไปทุกคนเพราะ ปัจจุบันชาวม้งมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมไปตามสังคมและวัฒนธรรมภายนอกมากขึ้น (สมัย สุทธิธรรม 2541: 33)

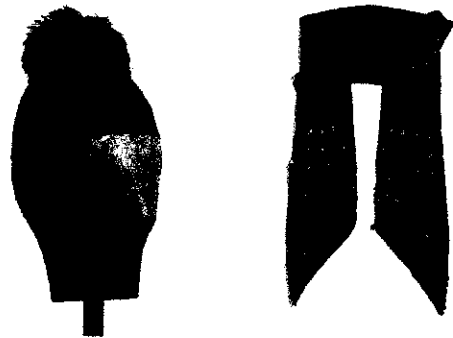
เสื้อผ้าและเครื่องประดับ

การแต่งกายของชาวม้งมีลักษณะที่เป็นเฉพาะของกลุ่มชน ม้งแต่ละกลุ่มก็ยังมี การแต่งกายที่แตกต่างกัน คนทั่วไปจึงเรียกม้งตามลักษณะการแต่งกาย สีและลักษณะการแต่งกายของชาวม้ง แยกออกเป็น “ม้งจ๊ะะ” หรือที่เรียกกันว่า ม้งเขียว ม้งดำ หรือ ม้งลาย ผู้ชายจะนุ่งกางเกงสีดำที่มีเป้ากว้างและยาว ลักษณะตัวหลวม และรัดที่ข้อเท้าคาดเอวด้วยผ้าผืนยาวสีแดงปักลวดลายอย่างงดงาม ตัวเสื้อของชายชาวม้งเขียวจะเป็นเสื้อดำตัวสั้นแขนยาวถึงข้อมือ ด้านหน้าจะผ่าด้านข้างทางซ้ายจากคอเสื้อมาจนถึงเอว ชายชาวม้งเขียวจะสวมหมวกสีดำมีพู่สีแดงบนยอดหมวกด้วย

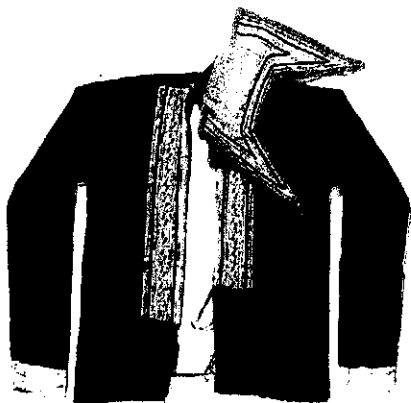
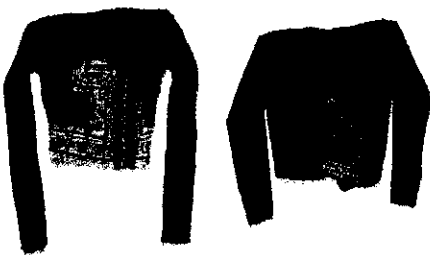
ส่วนหญิงชาวม้งเขียวจะนุ่งกระโปรงจีบรอบตัว ซึ่งประกอบด้วยผ้า 3 ชั้นเย็บต่อกันเป็นช่วง ช่วงบนสุดจะเป็นผ้าสีขาวล้วน ช่วงกลางเป็นผ้าที่เขียนลวดลายด้วยขี้ผึ้ง แล้วนำไปข้อมสีน้ำเงินเข้มหรือสีกรมท่า เมื่อดัมดอกขี้ผึ้งออกแล้ว จะเกิดเป็นลวดลายตลอดคืน ส่วนช่วงล่างสุดจะเป็นผ้าสีดำหรือสีน้ำเงินเข้มที่มีการปักลวดลายและปักด้วยผ้าสีสวยงาม นำผ้าทั้ง 3 ช่วงเย็บติดกันแล้วจับจีบรอบตัว หญิงม้งเขียวสวมเสื้อสีดำ แขนยาวถึงข้อมือ ข้างหลังมีปกเสื้อแบบปกทหารเรือปักลวดลายจากเอวมีแผ่นผ้ามีชายห้อยลงไปถึงหน้าแข้งด้านหน้าคล้ายผ้ากันเปื้อน หญิงม้งเขียวจะใช้ผ้าพันแข้งสีขาวหรือสีดำ และนิยมเกล้าผมเป็นมวยขนาดใหญ่ทูนไว้ข้างบนศีรษะ

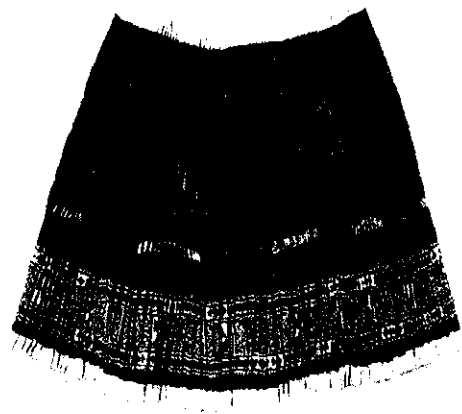
ภาพที่ 2.3 เสื้อชายชาวม้ง

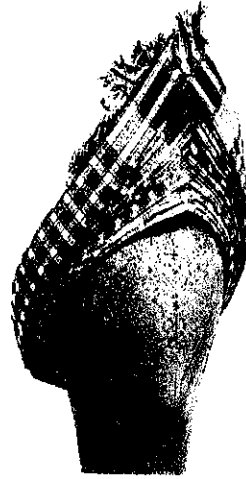
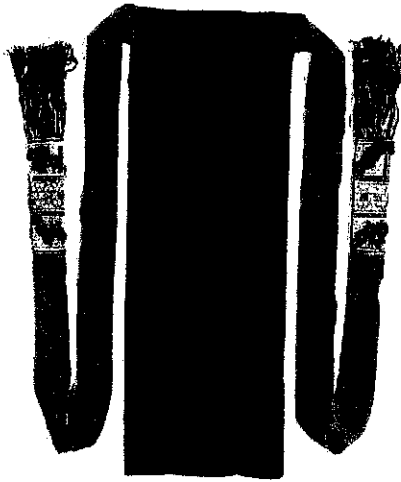
ภาพที่ 2.4 หมวก, กางเกง, และผ้าคาดเอวชายม้งเขี้ยว

ภาพที่ 2.5 เสื้อหญิงม้งเขี้ยว

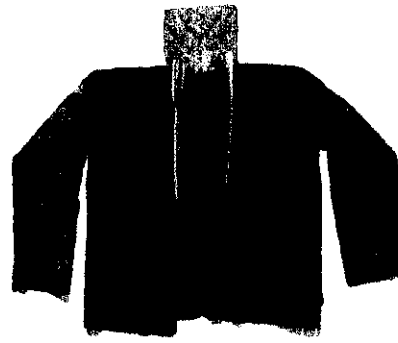
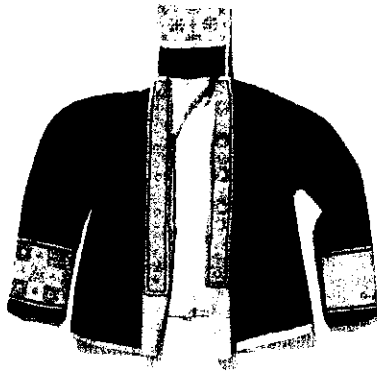
ภาพที่ 2.6 กระโปรงหญิงม้งเขี้ยว

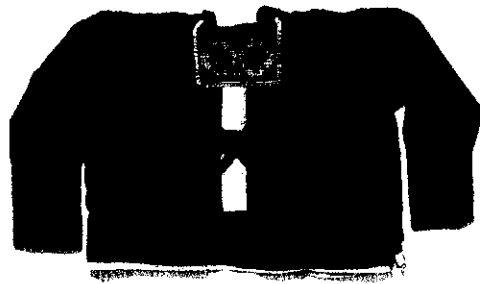
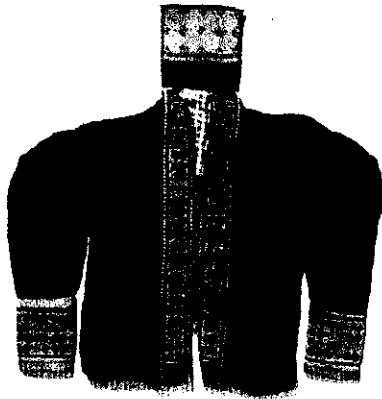
ภาพที่ 2.7 ผ้าคาดเอวหรือผ้ากันเปื้อนหญิงม้งเขี้ยว ภาพที่ 2.8 ผ้าโพกศีรษะหญิงม้งเขี้ยว

อีกกลุ่มหนึ่งเรียกว่า “(ฮ)ม้งเคี้ยว” หรือที่เรียกว่า “ม้งขาว” ผู้ชายจะนุ่งกางเกงสีน้ำเงินหรือสีดำมีเป่าขาน กางเกงชายม้งขาวจะไม่รัดข้อเท้า ขากางเกงเป็นทรงกระบอกกว้างแบบกางเกงขาก๊วยของจีนที่รู้จักกันทั่วไปชายชาวม้งขาวจะใส่เสื้อตัวสั้นรัดตัวเปิดหน้าท้อง แขนยาวมีลักษณะเหมือนของชายชาวม้งเขี้ยวแต่อาจจะต่างกันที่ตัวเสื้อของชายชาวม้งขาวบางคนจะติดแผ่นผ้าสีขาวหรือสีน้ำเงินขนาดสองถึงสามนิ้วที่ปลายแขนเสื้อ

ส่วนหญิงชาวม้งขาวเมื่ออยู่กับบ้านหรือเวลาทำงานในชีวิตประจำวันรวมทั้งเวลาไปทำงานในไร่จะนุ่งกางเกงสีดำหรือสีน้ำเงินขาวลักษณะเหมือนของชาย และจะสวมกระโปรงสีขาวจีบรอบเอวสั้นแค่เข้าเวลามีงานพิธีต่างๆ เช่น งานปีใหม่ กระโปรงของม้งขาวจะไม่ปักลวดลาย หญิงชาวม้งขาวสวมเสื้อสีน้ำเงินหรือสีดำ ตัวยาวถึงเอวและแขนยาวถึงข้อมือ มีลวดลายที่ขอบแขนเสื้อและด้านหน้าตรงบริเวณหน้าอก มีผ้ามีชายห้อยคาดจากเอวลงมาทั้งด้านหน้าและด้านหลัง สำหรับเวลาสวมกางเกง และเฉพาะด้านหน้าเวลาสวมกระโปรง ตัวเสื้อมีปกแบบทหารเรือปักลวดลายสวยงาม ทรงผมของชาวม้งขาวนิยมเกล้าเป็นมวยขนาดเล็กไว้บนศีรษะก่อนมาทางด้านหน้าของศีรษะ (สุจริตลักษณ์ คีฬุง 2539: 17-18)

เสื้อแขนลายของมั่งจากลาว

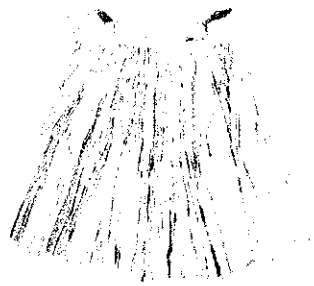

ภาพที่ 2.9 เสื้อหญิงมั่งขาว

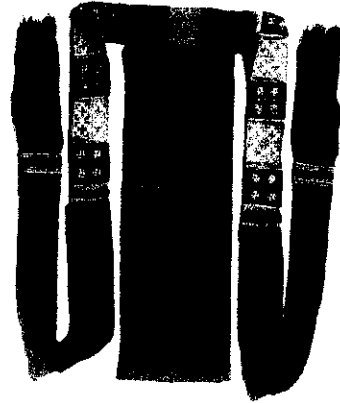
ภาพที่ 2.10 เสื้อแขนลายของมั่งจากลาว
และเสื้อกากบาทแดงเข้บติดกลางหลัง
เสื้อหลังพิธีรักษาโรค

ภาพที่ 2.11 ผ้าโพกศีรษะของหญิงมั่งขาว

ภาพที่ 2.12 กระโปรงหญิงม้งขาว
ที่มา: พอลและอีแลน ลูวิส แปลโดย สิริวรรณ สุขพานิช (2528: 108-115)

ภาพที่ 2.13 ผ้าคาดเอวหรือผ้ากันเปื้อนหญิงม้งขาว
ที่มา: พอลและอีแลน ลูวิส แปลโดย สิริวรรณ สุขพานิช (2528: 108-115)

ภาพที่ 2.14 การแต่งกายของหญิงม้งขาว

ภาพที่ 2.15 การแต่งกายในชีวิตประจำวัน
ของหญิงม้งขาว

ภาพที่ 2.16 การแต่งกายของหญิงม้งขาวในช่วงประเพณีปีใหม่ม้ง

ภาพที่ 2.17 การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงม้งเขียว

ภาพที่ 2.18 การแต่งกายของหญิงม้งเขียว

ภาพที่ 2.19 การแต่งกายของชายม้งขาว

ภาพที่ 2.20 การแต่งกายของชายม้งเขียว

ภาพที่ 2.21 การแต่งกายของหญิงสาวชาวม้งในปัจจุบัน

ภาพที่ 2.22 การแต่งกายของชายหนุ่มชาวม้งในปัจจุบัน

ทั้งชาวม้งเขี้ยวและม้งขวานิยมใช้เครื่องประดับเงินทำเป็นกำไลข้อมือ ห่วงประดับคอ ดัมพหู หรือใช้เหรียญเงินเย็บติดประดับเสื้อผ้า ซึ่งจะใช้ในโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น ประเพณีปีใหม่ ชาวม้งถือว่าโลหะเงินเป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่งและสุขสวัสดิ์ในชีวิต จึงนิยมสะสมทรัพย์สินไว้ในรูปเครื่องประดับเงิน ซึ่งตามหมู่บ้านม้งจะมีช่างตีเหล็ก ทำเงิน ประจำหมู่บ้านรับจ้างทำเครื่องประดับต่างๆ ด้วย

ภาพที่ 2.23 เครื่องประดับเงินของชาวม้ง

วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการแต่งกายของชาวม้ง

ในชีวิตประจำวันชาวม้งจะแต่งกายด้วยชุดม้งที่เรียบง่าย หรือมิได้สวมชุดม้งแต่จะแต่งกายด้วยชุดม้งอย่างงดงามเมื่อมีโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น

1. ประเพณีปีใหม่ม้ง ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่างเดือนธันวาคม- มกราคมของทุกปี เป็นเวลาหลังจากการเก็บเกี่ยว ชาวม้งจะหยุดจากการกิจการงานต่างๆ และเตรียมตัวเพื่อร่วมฉลองประเพณีปีใหม่ซึ่งเป็นประเพณีที่ชื่นชมยินดีมากสำหรับชาวม้ง ในช่วงนี้ชาวม้งจะแต่งกายอย่างสวยงามที่สุด และจะนำเครื่องประดับเงินมาสวมประดับกายกันอย่างเต็มที่เพื่อแสดงออกถึงฐานะที่ดี ครอบครัวใดที่แต่งกายอย่างสวยงาม และมีเครื่องประดับเงินสวมใส่ก็แสดงให้เห็นว่าเป็นครอบครัวที่ขยันทำมาหากิน และมรคา หรือ พี่น้องผู้หญิงในครอบครัวนั้นมีความขยันขันแข็งและมีความสามารถในการเย็บปักถักร้อยเป็นอย่างมาก หญิงชาวม้งจึงต้องปักผ้าด้วยลวดลายที่สวยงามตลอดทั้งปีเพื่อนำมาสวมใส่ในเทศกาลนี้

2. พิธีแต่งงาน ในพิธีแต่งงานของชาวม้งเจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่าอย่างสวยงาม และสวมเครื่องประดับเงิน สำหรับผู้มาร่วมพิธีจะสวมชุดม้งหรือไม่สวมก็ได้

3. พิธีศพ ในพิธีศพชาวม้งจะสวมชุดให้แก่ผู้ตายด้วยชุดม้งที่ตัดเย็บมาเพื่อศพโดยเฉพาะซึ่งมีลักษณะที่ไม่เหมือนกับชุดที่ใส่โดยทั่วไป ชุดสำหรับผู้ตายนี้ชาวม้งเรียกว่า “tsoos laus” (โจ่งเหล่า) มีลักษณะเป็นชุดม้งแบบโบราณเพราะเชื่อว่าผู้ตายจะกลับไปยังดินแดนดั้งเดิมของชาวม้ง จึงต้องมีรองเท้าที่เย็บจากผ้าใยกัญชง และร่มสีขาวหรือสีแดงให้แก่ศพด้วย ทั้งนี้ศพจะไม่สวมเครื่องประดับที่ทำจากเงินหรือโลหะเลย เพราะเชื่อว่าจะทำให้ถูกหลานเจ็บไข้ได้ป่วยและไม่เป็นสุข สำหรับผู้มาร่วมในพิธีศพจะแต่งกายด้วยชุดม้งที่เรียบง่าย หรือไม่สวมชุดม้งก็ได้

4. พิธีการอื่นๆ นอกเหนือจากประเพณีหรือพิธีการที่ได้กล่าวมาแล้ว ชาวม้งอาจจะแต่งกายด้วยชุดม้งในโอกาสหรือพิธีการสำคัญต่างๆ อีก ทั้งนี้ไม่ได้มีการกำหนดหรือเจาะจงแต่อย่างใด

ภาษา

ภาษาม้งอยู่ในตระกูลแม่-ย้า หรือ ม้ง-เมี่ยน ใช้กันในชาวม้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และบางส่วนของจีนจัดเป็นภาษาคำโดด โดยหนึ่งคำมีเสียงพยัญชนะต้น สระ และวรรณยุกต์ ไม่มีเสียงตัวสะกด มีวรรณยุกต์สนธิหรือการผสมกันของเสียงวรรณยุกต์เมื่อนำคำมาเรียงต่อกันเป็นประโยค ในประเทศไทยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ภาษาม้งเขียว หรือ ม้งจิว (Hmong Njua) และ ภาษาม้งขาว หรือ (ฮ)ม้งเคี้ยว (Hmong Daw) แม้ภาษาของกลุ่มม้งทั้งสองจะมีความแตกต่างกันแต่ก็สามารถสื่อสารเข้าใจกันได้

ม้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีแต่ภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียนเป็นของตนเอง ชาวม้งมีตำนานที่ได้เล่าสืบทอดต่อกันมาว่าในอดีตชาวม้งมีภาษาเขียนเป็นของตนเองซึ่งผู้ชายจะเป็นผู้ที่เรียนและเขียนบันทึกความรู้ต่างๆ แต่หลังจากม้งได้ทำสงครามกับจีนเป็นเวลานานและประสบความพ่ายแพ้ ชาวจีนจึงทำลายหลักฐานการเขียนบันทึกต่างๆ ของชาวม้งจนหมดสิ้น อีกทั้งชาวม้งจำนวนมากเสียชีวิตในสงคราม ที่เหลือก็ถูกจับไปเป็นเชลย เหลือเพียงเด็กและผู้หญิงชาวม้งซึ่งไม่รู้หนังสือ ชาวม้งจึงสั่งให้หญิงชาวม้งเป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมการเขียน โดยการเย็บปักถักร้อยของชาวม้งเป็นลวดลายต่างๆ ไว้บนเสื้อผ้า ซึ่งเมื่อชาวม้งต้องอพยพหนีสงครามเป็นเวลานาน อีกทั้งไม่มีผู้นำที่จะถ่ายทอดความรู้ แม้จะมีการปักลวดลายลักษณะต่างๆ บนเสื้อผ้าของชาวม้ง ซึ่งสืบทอดโดยผู้หญิงแต่ก็ไม่มีใครสามารถบอกความหมายได้ และลวดลายต่างๆ เหล่านี้ก็สูญหายไปจำนวนมาก ทำให้ชาวม้งไม่มีภาษาเขียนเป็นของตนเอง อย่างไรก็ตามมีผู้สนใจภาษาม้งพยายามประดิษฐ์อักษรม้งหรือนำอักษรในภาษาอื่นมาใช้ เช่น ในประเทศไทยบางครั้งเขียนด้วยอักษรไทย แต่อักษรที่นิยม

อย่างแพร่หลาย คือ อักษรโรมันซึ่งมีลักษณะการใช้ดังนี้

พยัญชนะ

ในภาษาม้งมีพยัญชนะทั้งหมด 57 ตัวแยกเป็น พยัญชนะตัวเดียว พยัญชนะควบกล้ำ 2 ตัว พยัญชนะควบกล้ำ 3 ตัว และพยัญชนะควบกล้ำ 4 ตัว ดังต่อไปนี้คือ

1. พยัญชนะตัวเดียว มีทั้งหมด 18 ตัว คือ c d f g h k l m n p q r s t v x y z
2. พยัญชนะควบกล้ำ 2 ตัว มีทั้งหมด 22 ตัว คือ kh qh ch ts ny hn th nt np ph tx

xy hl nk nq nr dh rh nc pl hm ml

3. พยัญชนะควบกล้ำ 3 ตัว มีทั้งหมด 14 ตัว คือ tsh nth txh nts nph nrh hml หรือ hnl nkh nqh nch ntx npl plh hny

4. พยัญชนะควบกล้ำ 4 ตัว มีทั้งหมด 3 ตัว คือ nplh ntsh ntxh

สระ

1. สระเดี่ยว ได้แก่

a	(สระอา)	i	(สระอี)
e	(สระเอ)	w	(สระอือ)
u	(สระอุ)	o	(สระออ)
2. สระประสม ได้แก่

oo	(สระโอง)	aa	(สระอาง)
ee	(สระเอง)	aw	(สระเออ)
ia	(สระเอีย)	au	(สระเอา)
ua	(สระอัว)	ai	(สระไอ)

วรรณยุกต์

ภาษาม้งมีเสียงวรรณยุกต์ 7 เสียง ได้แก่

1. b อ่านว่า จิเขีย
2. d อ่านว่า จิต้อ
3. g อ่านว่า จิหน่ง
4. j อ่านว่า จิตู้
5. m อ่านว่า จิหนีชะ
6. s อ่านว่า จิหมู่
7. v อ่านว่า จิฎู้

ลักษณะการตั้งบ้านเรือน

ชาวม้งนิยมตั้งบ้านเรือนบนภูเขาสูง โดยปกติมักจะตั้งหมู่บ้านอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลราว 3,000-5,000 ฟุต แต่ปัจจุบันเนื่องจากประชากรม้งมีจำนวนมากขึ้นประกอบกับรัฐบาลจำกัดพื้นที่ทำกินเพื่อการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารบนภูเขาทำให้ชาวม้งมีพื้นที่ทำกินอย่างจำกัด ชาวม้งจำนวนมากจึงอพยพมาอยู่ในพื้นที่ราบมากขึ้น

ชาวม้งนิยมตั้งบ้านเรือนในลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเนินเขา หรือในหุบเขา ปลายเนินเขาที่ลาดลงไปต้องมีลำธารไหลผ่านตลอดปี ชาวม้งจะนำน้ำมาใช้โดยการไปตักหรือต่อน้ำเข้าสู่หมู่บ้าน โดยลำรางไม้ไผ่ และนิยมสร้างฝายขนาดเล็กเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ ชาวม้งให้ความสำคัญกับการเลือกทำเลที่ตั้งบ้านเรือนใกล้กับต้นน้ำเพราะเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์สามารถจะทำมาหากินได้ตลอดปี อีกทั้งการอาศัยอยู่บนพื้นที่สูงเป็นการยากต่อการรุกรานของชนเผ่าอื่นๆ และอากาศที่หนาวเย็นตลอดปีมักจะปลอดภัยจากเชื้อไข้มาลาเรีย และโรคอื่นๆในพื้นที่ราบด้วย

ส่วนใหญ่ชาวม้งจะปลูกบ้านอยู่เป็นกลุ่มๆ ใกล้ชิดกันในหมู่เครือญาติซึ่งจะมีตั้งแต่ 6-7 หลังคาเรือน จนถึง 100 หลังคาเรือนขึ้นไป บ้านของชาวม้งนิยมสร้างติดพื้นดินซึ่งจะรดน้ำให้ชื้นแล้วกระทุ้งดินจนแน่นแข็งแรงราวกับพื้นปูนซีเมนต์ ในบ้านจะมีส่วนที่ยกขึ้นจากพื้นดินเพื่อเป็นที่นอนและเก็บเสื้อผ้าสิ่งของสำคัญ ในอดีตชาวม้งจะสร้างบ้านโดยใช้วัสดุธรรมชาติเช่น ไม้ไผ่สับหรือ ไม้เนื้อแข็ง และมุงหลังคาด้วยหญ้าคา หรือวัสดุจากธรรมชาติอื่นๆ ชาวม้งไม่นิยมทำหน้าต่างในบ้านแต่จะมีการเจาะรูหรือทำช่องเล็กๆ เพื่อให้อากาศถ่ายเท เนื่องจากในอดีตม้งมักจะอาศัยอยู่บนภูเขาสูงที่มีอากาศหนาวเย็นตลอดปี แต่ปัจจุบันสังคมม้งมีการติดต่อกับสังคมภายนอกค่อนข้างมากทำให้ลักษณะบ้านเรือนของชาวม้งมีการเปลี่ยนแปลงคล้ายลักษณะบ้านของชาวพื้นราบ และใช้วัสดุก่อสร้างเช่น อิฐ ปูน เป็นต้น

ชาวม้งเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับทำเลที่ตั้งบ้านเรือนเป็นอย่างมาก ก่อนจะสร้างบ้านเรือนจะต้องมีการเล็งหาทำเลที่เหมาะสมแก่การสร้างบ้านเรือนหรือไม่ เช่น ด้านหน้าของบ้านจะต้องหันออกทางลาดเนินเขา จึงจะเป็นทำเลที่ดี เมื่อได้ฤกษ์งามในการสร้างบ้านชาวม้งจะเรียกญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านมาช่วยกันสร้างบ้านซึ่งต้องช่วยกันสร้างให้เสร็จภายในหนึ่งวัน เมื่อยกเสาเอกแล้วเจ้าของบ้านจะต้องประกาศความเป็นเจ้าของเพื่อให้ผีร้ายทั้งหลายออกไป โดยจะสร้างเตาไฟและศาลชั่วคราวก่อนแล้วจึงสร้างส่วนอื่นๆของบ้านต่อไป หลังจากสร้างบ้านเสร็จแล้วจะต้องมีการเช่น ไหว้ศาลเจ้าบรรพชนด้วยไก่ผู้ไก่เม็ยอย่างละตัวและเชิญผีบรรพชนและผีเหย้าผีเรือนทั้งหลายให้เข้ามาอยู่ในศาล นอกจากนั้นยังต้องเช่น ไหว้ผีประตูบ้านที่ประตูเข้าออกใหญ่หน้าบ้านด้วยไก่ผู้ไก่เม็ยอย่างละตัวเพื่อให้คุ้มครองสัตว์เลื้อยและพืชพันธุ์ในไร่นา และแขวนดาบไม้ไว้เหนือประตูทางเข้าเพื่อป้องกันภูตผีที่จะเข้ามาทำร้าย (พอลและอีแลน 2528: 122)

ลักษณะภายในของบ้าน ระหว่าง มังเขียว และ มังขาว จะมีความแตกต่างกัน เช่น บ้านมังขาวจะมี 2 ประตู คือ ประตูหน้าและประตูด้านหลัง สำหรับประตูด้านหน้าจะมีความสำคัญ ในการประกอบพิธีสำคัญต่างๆซึ่งต้องเข้าออกโดยใช้ประตูนี้ ส่วนประตูด้านหลัง หรือด้านข้างเป็น ประตูที่ไม่ค่อยมีความสำคัญในด้านพิธีกรรมมากนัก แต่ทั้งสองประตูก็สามารถเดินเข้าออกในชีวิต ประจำวันได้ ถัดจากประตูด้านหน้าทางซ้ายมือ มักนิยมทำเป็นห้องนอนของสมาชิกภายใน ครอบครัว โดยพ้องกับแม่จะนอนห้องแรก ถัดไปจะเป็นห้องนอนของลูกๆ หากมีสมาชิกหลายคนใน บ้านอาจเพิ่มห้องนอนทางด้านขวามือก็ได้ แต่ปกติจะเป็นที่เก็บเมล็ดพันธุ์พืช และเป็นที่ตั้งของครก กระเดื่องสำหรับตำข้าว ถัดเข้าไปกลางบ้านจะมีเตาไฟเล็ก ใช้สำหรับหุงหาอาหาร หรือนั่งจิบชา พื้นที่เตาไฟเล็กนี้ใช้เป็นที่รับแขก นั่งพูดคุยหน้าเตาไฟ ต่อไปเป็นประตูด้านข้าง และเตาใหญ่ พร้อม เครื่องครัวอยู่เกือบท้ายเรือน ด้านขวามือฝาเรือนตรงกันข้ามประตูบ้านจะมีแผ่นกระดาน สีขาว สี่เหลี่ยม ขนาดเท่าฝ่ามือติดอยู่เรียกว่า สีเกะ และ ทำเนิง หิ้งผีประจำบ้านอยู่ด้วย

สำหรับลักษณะบ้านของชาวมังเขียว ที่แตกต่างกับมังขาว คือ บ้านจะมีประตูด้านหน้า ประตูเดียว ฝาด้านประตูไม่มีการหักมุมเข้าไปจากแนวชายคา และเตาไฟเล็กสำหรับรับแขกจะอยู่ บริเวณด้านขวาของประตู พร้อมกับห้องรับแขก

ลักษณะของบ้านมังทั้งสองกลุ่มนี้เป็นลักษณะประเพณีทั่วไป แต่ไม่ได้มีกฎตายตัวใน การปฏิบัติ เช่น บ้านบางหลังอาจไม่มีเตาไฟใหญ่ หรือไม่มีครกกระเดื่องก็ได้ บางบ้านอาจเก็บขี้ ข้าวหรือเมล็ดพันธุ์พืชไว้ในขี้ฉางนอกบ้านก็ได้ (สมัย สุทธิธรรม 2541: 20-21)

ภาพที่ 2.24 หมู่บ้านชาวมังในอดีต

ภาพที่ 2.25 ห้องใต้หลังคาสำหรับเก็บพืชพันธุ์และ
สิ่งของเครื่องใช้

ภาพที่ 2.26 ศาลภายในบ้านชาวม้ง

ที่มา: พอลและอีแกน กูวิส แปลโดย ศิริวรรณ สุขพานิช (2528: 108-115)

ภาพที่ 2.27 ลักษณะบ้านเรือนของชาวม้งในปัจจุบัน
ถ่ายภาพโดย นายสมชาย ชำรงไทยสกุล

วัฒนธรรมและความเชื่อของชาวม้งที่มีความสัมพันธ์ต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

1. การเกิด

ชาวม้งมีความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดว่าเมื่อแรกเกิดได้ 3 วัน จึงจะทำพิธีเรียกขวัญและตั้งชื่อเด็ก ซึ่งจะถือว่าเด็กนี้เป็นคนสมบูรณ์แล้ว แต่ถ้าเด็กที่เกิดใหม่เสียชีวิตลงภายใน 3 วันแรกที่จะทำพิธีดังกล่าว เขาจะนำศพไปฝังอย่างง่าย ๆ ไม่มีพิธีรีตองนัก เมื่อเด็กคลอดออกมา ถ้าเป็นเด็กชายจะฝังรกไว้บริเวณเสาผีของบ้าน และหากเป็นเพศหญิงจะฝังรกไว้ได้เพียงในห้องนอนของคู่สามีภรรยา นั่น ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้หญิงจะแต่งงานออกเรือนไป ในขณะที่ผู้ชายจะต้องสืบสกุลและรับภารกิจของครัวเรือนต่อจากบิดา ชาวม้งจะนิยมลูกชายมากกว่าลูกสาว ความคาดหวังที่มีต่อเพศชาย เป็นสิ่งที่สังคมครอบครัวม้งปรารถนามากที่สุดเมื่อบางครอบครัวไม่สามารถมีลูกชายตามที่ครอบครัวคาดหวัง ก็จะมีการตั้งครุฑและมีลูกไปเรื่อยๆจนกว่าจะได้ลูกชาย นอกจากนี้หากว่าภรรยาไม่สามารถมีลูกชายให้กับสามีและครอบครัวสามี สามีก็สามารถมีภรรยาน้อยได้ การมีภรรยาน้อยจึงมักปรากฏในชุมชนให้เห็นเสมอ จากวัฒนธรรมดังกล่าวทำให้หญิงม้งมีสถานภาพต่ำกว่าชายมาตั้งแต่เกิด ลูกสาวไม่เป็นที่ปรารถนาเท่าลูกชาย และได้รับโอกาสทางสังคมน้อยกว่า ค่านิยมดังกล่าวนี้ได้สะท้อนให้เห็นจาก “สุภาษิตคำสอนม้ง” ซึ่งรวบรวมและแปลโดย ประสิทธิ์ ธีปริชา (2537: 33) ดังนี้ cuaj lub cub tawg sov tsis cuag ib lub hnuh, cuaj leeg ntxhai zoo tsis cuag ib leeg tub แปลความหมายว่า “เตาไฟเก่าเตาอุ่น ไม่ทำดวงอาทิตย์ดวงเดียว ลูกสาวเก่าคนดีไม่เท่าลูกชายคนเดียว”

2. การอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูลูกของชาวม้งนั้น เมื่อลูกยังเล็กบิดาและมารดาจะมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนบุตรชายหญิงไม่ต่างกันมากนัก โดยจะสั่งสอนเกี่ยวกับการให้ความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ การเป็นคนซื่อสัตย์ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น และการช่วยเหลืองานพ่อแม่ในครอบครัว เป็นต้น แต่เมื่อบุตรชายหญิงเริ่มโตบิดาจะเป็นผู้อบรมสั่งสอนลูกชายและมารดาจะเป็นผู้อบรมสั่งสอนลูกสาว ลูกชายจะได้รับการอบรมศึกษาเกี่ยวกับการเป็นผู้นำครอบครัว จารีตประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา การงานประเภทเลี้ยงม้า วัว ควาย และการเลือกคู่เมื่อบุตรชายเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งปรากฏในสุภาษิตคำสอนของม้งดังนี้ Hlais nqaij ntshaw zoo rian , ua neej nyob ntshaw zoo pojniam. แปลความหมายว่า เดือนนี้ออกอยากได้มีคดี ดำรงชีวิตอยู่อยากได้ภรรยาที่ดี และ Muab nkauj tubnkeeg los ua niam, zoo li muab kav tsawb ua ko riam. แปลความหมายว่า เอาหญิงเกียจคร้านมาเป็นภรรยา เสมือนเอาถ่านกล้วยมาทำเป็นค้ำมีด (ประสิทธิ์ ธีปริชา 2537: 34)

จากสุภาษิตคำสอนนี้สามารถสะท้อนค่านิยมและความเชื่อของชาวม้งได้ว่าหญิงม้งจะต้องเป็นผู้รับใช้ดูแลสามีและเป็นแรงงานที่สำคัญในครอบครัว ฉะนั้นชาวม้งจึงปลูกฝังความคิด

ให้แก่ลูกชายตั้งแต่เริ่มเป็นวัยรุ่นเกี่ยวกับการเลือกคู่ที่ขยันขันแข็งในการทำงานเป็นสำคัญ

นอกจากการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวแล้ว เนื่องจากลูกชายจะเป็นผู้สืบสกุลของบิดาและจะต้องเป็นผู้อาศัยอยู่กับบิดามารดาและเลี้ยงดูบิดามารดาเมื่อยามชรา ดังนั้นการศึกษาจึงต้องให้ลูกชายเรียนก่อนเป็นอันดับแรกเสมอ สำหรับลูกสาวอาจจะได้รับโอกาสในการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตบ้างก็ต่อเมื่อบุตรชายได้รับโอกาสแล้ว หรืออาจไม่ได้รับโอกาสเลย (สถาบันวิจัยชาวเขากกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม 2542 : 23)

หญิงชาวม้งจะได้รับอบรมสั่งสอนจากมารดาเกี่ยวกับการเย็บปักถักร้อย การทำอาหาร การดูแลน้อง และการให้อาหารแก่สัตว์เลี้ยงในบ้านเช่น ไก่ หมู เป็นต้น นอกจากนั้นหญิงม้งยังได้รับการปลูกฝังความคิดให้เป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน ปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น การเสียสละ และการให้เกียรติบิดามารดา และ พี่ชายน้องชายในครอบครัว ทั้งนี้เพื่อเตรียมตัวในการเป็นลูกสะใภ้ที่ดีในอนาคต เพราะหน้าที่สำคัญของหญิงม้งก็คือการเป็นภรรยาและลูกสะใภ้ที่ดี ดังปรากฏจากสุภาษิตคำสอนชาวม้ง ดังนี้ Ua niamtsev yuav ua zoo, tsev neeg thiaj nto moo; ua niamtsev yuav muaj tswvyim, thiaj pab tau tsevneeg dim. แปลความหมายได้ว่า เป็นแม่บ้านที่ดี ครอบครัวจึงมีชื่อเสียง เป็นแม่บ้านที่มีปัญญา จึงช่วยให้ครอบครัวรอดพ้น และ Ua nyab, thiaj pomqab, ua sev, thiaj pomkev. แปลความหมายได้ว่า เป็นสะใภ้จึงจะรู้แท้ เป็นภรรยาจึงจะเห็นจริง (ประสิทธิ์ ธีปรีชา 2537: 38)

3. การเกี่ยวพาราตีและการแต่งงาน

เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น การเกี่ยวพาราตีจะเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการเรียนรู้ระหว่างเพศชายเพศหญิงและนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์และแต่งงานในที่สุด วัฒนธรรมของชาวม้งเปิดโอกาสให้ชายหนุ่มหญิงสาวได้เกี่ยวพาราตีกันในช่วงเทศกาลปีใหม่ โดยมีกฎเกณฑ์ คือ ห้ามหนุ่มสาวที่มีแซ่สกุลเดียวกันเกี่ยวพาราตีกันเพราะถือว่าเป็นพี่น้อง และห้ามหนุ่มสาวเกี่ยวพาราตีหรือมีความสัมพันธ์ทางเพศกันในบ้านเพราะถือว่าเป็นการผิดศีล การมีเพศสัมพันธ์ของหนุ่มสาวจึงเป็นเรื่องที่ต้องปกปิด อย่างไรก็ตามในวัฒนธรรมม้งการมีความสัมพันธ์ทางเพศของหนุ่มสาวก่อนแต่งงานก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องผิด แต่ไม่ได้หมายความว่าหนุ่มสาวที่เป็นคู่รักจะต้องมีเพศสัมพันธ์กันเสมอไป สถานภาพของหญิงชาวม้งในวัยสาวนี้จึงถือว่าค่อนข้างมีอิสระในการตัดสินใจเลือกคบเพื่อนชาย บทเพลงหนึ่งของชาวม้งได้กล่าวถึงหญิงม้งไว้ว่า

“บนท้องฟ้าเป็นที่อยู่ของผีฟ้า บนภูเขาเป็นที่อยู่ของพวกเราชาวม้ง เวลาเจ้าโศเป็นสาวแล้ว และเรายังหนุ่ม ผีฟ้าสร้างเราชายหญิงให้เกิดมาคู่กันเพื่อให้ครองแผ่นดินใหญ่ภูเขากว้าง เจ้าเป็นสาวเปรียบเสมือนดอกไม้ในยามดึกถูกหอมอกกับความมืดปกคลุมจนมองไม่เห็น ถ้าถูกแสงแดดอ่อนในตอนเช้าเสียบ้างจะได้รู้รสความอบอุ่น เจ้ามีรักถนอมตัวไว้ทำไมในวัยสาวในเมื่อเจ้ามี

อิสระกระโดดโลดเต้นเที่ยงนางกวาง เพราะว่าเวลาเข้ามีสามีแล้วเขาจะล่เข้ามาไว้กับหลักอย่าง หมู และใช้งานเจ้าอย่างทาสซึ่งถูกซื้อตัวมา แม่น้องสาวเอ๋ยเมื่อถึงเวลานั้นเจ้าไม่มีโอกาสคืนให้ หลุดจากบ่วงหรือก จงมาใช้ชีวิตเรงสุขในวัยสาวกับชายเช่นข้าเถิด ข้าจะร้องเพลงอันไพเราะให้ เจ้าฟังและจะพาเจ้าไปชมดอกไม้สีม่วงสีขาวในไร่ของข้า ณ บนไหล่เขาสูงโน้น”

(เสถียร ฉันทะ 2544: 45)

หากหญิงสาวตั้งครรภ์ชายหนุ่มจะต้องรับผิดชอบโดยการแต่งงาน ซึ่งการแต่งงานของชาวม้งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสู่ขอตามประเพณี การหนีตามกัน และการฉุดในกรณีที่หญิงสาวไม่เต็มใจ ซึ่งการแต่งงานในแบบต่างๆจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้มีการจ่ายสินสอดแล้ว การแต่งงานในวัฒนธรรมชาวม้งเรียกว่า “yuav poj niam” (หยั่ว ป้อ เหนียะ) แปลว่า “การซื้อเมีย” สินสอดจะเป็นเงินแท่ง จำนวน 5 แท่ง หรือเงินบาทประมาณ 12,000-35,000 บาท เมื่อแต่งงานแล้ว ภรรยาจะต้องไปอยู่บ้านสามีและตัดขาดจากครอบครัวและศิบรรพบุรุษเดิมของตนเอง สถานภาพของหญิงชาวม้งที่แต่งงานแล้วจะเปลี่ยนไปคือจะต้องอยู่ภายใต้การปกครองของสามีและเชื่อฟังให้เกียรติสามี เพราะสามีถือว่ามี “ซื้อเมีย” แล้ว ภรรยาจึงมีลักษณะเป็นสมบัติของสามี

สำหรับหญิงสาวที่ตั้งครรภ์โดยฝ่ายชายไม่ยอมรับจะมีสถานภาพที่ตกต่ำมาก เพราะฝ่ายชายอาจเสียแค่ค่าสินไหมเป็นเงิน 8,000-25,000 บาทให้แก่ฝ่ายหญิงและบิดามารดาของฝ่ายหญิงเท่านั้น และหญิงสาวผู้นั้นจะไม่สามารถทำคลอดในบ้านของบิดามารดาตนเองได้เพราะถือว่ามีผิด เมื่อถึงกำหนดใกล้คลอด บิดามารดาจะสร้างกระท่อมเล็กๆให้บุตรสาวเพื่อคลอดบุตร และต้องอยู่ไฟเป็นเวลาประมาณ 1 เดือน จึงอนุญาตให้กลับเข้ามาอยู่ร่วมในบ้านได้ หญิงสาวที่ตั้งครรภ์โดยไม่มีสามีจะถูกคิดเงินสินไหมและเป็นที่ยังเกลียดชังของสังคมถือว่าเป็นหญิงไม่ดีและไม่มีชายหนุ่มต้องการแต่งงานกับเธออีกต่อไป ลูกที่เกิดมาจะเป็นเด็กมีปมด้อย บางครั้งหญิงสาวเหล่านี้ต้องจำยอมในการเป็นภรรยาน้อยเพื่อให้หลุดพ้นจากสถานภาพดังกล่าว

เมื่อแต่งงานแล้วสถานภาพของหญิงชาวม้งจะดีขึ้นก็ต่อเมื่อสามารถมีลูกชายให้แก่ครอบครัวของสามี หากไม่สามารถมีลูกชายให้แก่ครอบครัวของสามี สถานภาพของเธอจะตกต่ำและต้องยินยอมให้สามีมีภรรยาน้อยเพื่อให้ได้ลูกชายในการสืบทอดตระกูลต่อไป อย่างไรก็ตามพบว่าแม้สามีจะมีภรรยาน้อย และพาเข้ามาอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ภรรยาหลวงก็ต้องยอมรับสภาพและมีการฟ้องหย่าน้อยมาก ทั้งนี้เพราะหญิงชาวม้งเมื่อแต่งงานก็ถือว่าได้ตัดขาดจากตระกูลเดิม และศิบรรพบุรุษเดิมของตนไปแล้ว ไม่สามารถกลับมาอยู่กับบิดามารดาของตนได้ หากต้องหย่าขาดจากสามีและกลับมา บิดามารดาต้องสร้างกระท่อมเล็กๆให้เธออาศัยอยู่ และหากเจ็บป่วยหรือเสียชีวิตจะต้องให้ญาติฝ่ายสามีมารับศพศพ หญิงนั้นจะไม่สามารถเสียชีวิตในบ้านของบิดามารดาตนเองได้ เพราะถือว่าผิดผี อีกทั้งหญิงเหล่านี้ยังเป็นที่ดูถูกของสังคมด้วย หญิงชาวม้งจึงเลือกที่จะอยู่ในสถานภาพที่สามีมีภรรยาน้อยมากกว่าสถานภาพของหญิงที่หย่าร้าง

จากวัฒนธรรมดังกล่าวของชาวม้งทำให้หญิงชาวม้งมีสถานภาพที่ต่ำกว่าชาย ตั้งแต่เกิดเพราะครอบครัวชาวม้งจะคาดหวังลูกชายมากกว่าลูกสาว เนื่องมาจากวัฒนธรรมการสืบทอดสกุลฝ่ายชาย โอกาสทางการศึกษาของเพศชายจะสูงกว่าเพศหญิง หญิงชาวม้งมีบทบาทที่จำกัด ภายใต้วัฒนธรรมและค่านิยมดังกล่าวของชาวม้ง แม้ในวัยสาวหญิงชาวม้งจะมีโอกาสในการเลือกคบเพื่อนชาย และมีสิทธิในการเลือกคู่ แต่เมื่อมีการตั้งครรภ์โดยมิพึงประสงค์ หรือในกรณีที่แต่งงานแล้วเกิดการหย่าร้าง หญิงชาวม้งจะตกเป็นจำเลยสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ภาพที่ 2.28 หนุ่มสาวชาวม้งโยนลูกช่วงในประเพณีปีใหม่ม้ง เพื่อเกี่ยวพาราสีกัน

4. การสืบสกุล

สังคมม้งถือการสืบสกุลของฝ่ายชายเป็นหลัก (patrilineal society) มีระบบแซ่สกุลเป็นพื้นฐานของสังคม หรือเป็นโครงสร้างของสังคมเป็นระบบที่คอยควบคุมจัดการสังคม เช่น ห้ามเกี่ยวพาราสีกันระหว่างหนุ่มสาวที่มีแซ่สกุลเดียวกัน การประกอบพิธีกรรมตามประเพณีต่างๆในกลุ่มคนที่มีแซ่สกุลเดียวกันและนับถือผีบรรพบุรุษเดียวกัน หรือหากมีปัญหาในสังคมผู้นำแซ่สกุลจะต้องเป็นผู้เจรจาไกล่เกลี่ยปัญหา เป็นต้น เติ้งเหมิง อย่างลือซัย (2550: 253-254) ได้กล่าวถึง “ผู้หญิงกับระบบแซ่สกุล” ว่าสังคมม้งเป็นสังคมที่ยึดถือระบบ “แซ่สกุล” หรือ “clan” เป็นพื้นฐานและระบบสืบทอดที่ผ่านฝ่ายชาย ดังนั้นระบบแซ่สกุลจึงเปรียบเสมือนระบบหนึ่งที่ถูกควบคุมโดยผู้ชาย ระบบแซ่สกุลของม้งมีการประกอบสร้างขึ้นมาเพื่อเป้าหมายคือการแต่งงาน ซึ่งนิทานปรัมปราเรื่องหนึ่งได้กล่าวถึงการกำเนิดแซ่สกุลไว้ดังนี้

“ครั้งหนึ่งนานมาแล้วในสมัยที่ยังไม่มีมนุษย์เกิดขึ้นมาอยู่บนโลกใบนี้ ในขณะนั้นมีเทวดาคองค์หนึ่งซึ่งเห็นว่าโลกสมควรจะมีมนุษย์ดำรงอยู่ เทวดาคผู้นั้นจึงได้ใช้มีดปาดเอาเนื้อของตนเองแล้วทิ้งกระจายไปหลายที่หลายทาง หลายวันต่อมาเทวดาคองค์ดังกล่าวกลับมากดูในที่ที่ตนเองทิ้งเนื้อไปปรากฏว่ามีมนุษย์เกิดขึ้น เนื้อที่ตกลงไปที่ใดก็กลายเป็นแซ่สกุลนั้น จึงกำเนิดแซ่สกุลต่างๆ เช่น แซ่ว่างนั้นเป็นเนื้อส่วนที่ตกลงไปในสวนคร้ว ซึ่งในภาษามังกรว่าสวนคร้วหรือสวนเรียกว่า “ว่า” (Vaj) หมายถึงแซ่ว่าหรือแซ่ว่าง (Vang/Vaj) และแซ่ย่างเป็นส่วนที่ตกไปในฝูงแพะ ซึ่งในภาษามังกรเรียก “ย่า” (yaj) หมายถึงแซ่ย่างหรือแซ่ย่า (Yang/yaj) และแซ่อื่นๆก็กำเนิดขึ้นในลักษณะเดียวกันตั้งแต่บัดนั้นมาชาวมังกรจึงกำเนิดขึ้นพร้อมแซ่สกุล” (เต็งเม้ง อย่างถ้อยชัย 2550: 253-254)

ผู้เขียนได้ให้ทัศนะไว้ว่าแซ่สกุลในสังคมมังกรอาจถูกสร้างขึ้นมาก่อนหรือกำหนดขึ้นมาในสมัยใดสมัยหนึ่งหรือช่วงใดช่วงหนึ่งซึ่งยังไม่มีใครสามารถค้นหาคำตอบได้ ซึ่งมีบางทัศนะมองว่าระบบแซ่สกุลในสังคมมังกรนั้นอาจเป็นการนำเอาระบบแซ่สกุลของชาวจีนมาใช้ซึ่งยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ อย่างไรก็ตามแซ่สกุลก็เป็นตัวกำหนดที่ควบคุมการแต่งงานในสังคมมังกรและเป็นการถือเครือญาติร่วมบรรพบุรุษเดียวกันด้วย แต่เป็นระบบที่ควบคุมหรือให้สิทธิในการสืบทอดผ่านผู้ชายหรือฝ่ายชายฝ่ายเดียว แซ่สกุลของผู้หญิงจึงมีไว้เพื่อบอกประวัติหรือการแต่งงานและการเกี่ยวพาราสีระหว่างหนุ่มสาวเท่านั้น ไม่ได้รับสิทธิในการสืบทอดแต่อย่างใด ตรงข้ามกับผู้ชายที่ความสัมพันธ์ทางเครือญาติเป็นเรื่องที่สำคัญมากเพราะเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม จารีตประเพณี และการดำรงชีวิต อย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้เพราะสังคมมังกรเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับจารีตประเพณีเป็นอย่างมาก ซึ่งจารีตประเพณีจะเป็นตัวยึดเหนี่ยวสังคมไว้และเป็นตัวกำหนดสถานภาพและบทบาทของคนในสังคมด้วย ชาวมังกรจะมีความสัมพันธ์ ทางสายเลือดที่แน่นเหนียวมาก โดยมีการสืบทอดตระกูลทางบิดา ซึ่ง รัลนา มณีประเสริฐ (2541 : 110-111) อังโน เสถียร ฉันทะ(2544 : 34) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางเครือญาติของชาวมังกร 3 ระดับ คือ

ประการแรก “ตัวคู่เส่ง” หมายถึงคนแซ่เดียวกัน ชาวมังกรถือว่าผู้ที่มีแซ่สกุลเดียวกันกับกลุ่มตนเองเป็นพี่น้องกัน ถึงแม้ไม่ใช่ญาติกันโดยตรง แต่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน และการถือแซ่ดังกล่าวยังเป็นการกำหนดไม่ให้ชายหญิงที่มีแซ่เดียวกันแต่งงานกันอีกด้วย

ประการที่สอง “ก้อคี่” หมายถึง เป็นกลุ่มที่มีแซ่สกุลเดียวกันและเป็นญาติพี่น้องกัน เป็นความสัมพันธ์อีกระดับหนึ่งที่มีความใกล้ชิดกันมากกว่าระดับคนแซ่เดียวกัน แต่ทั้งนี้อาจทำพิธีบางอย่างร่วมกันไม่ได้เพราะถือผีบรรพบุรุษไม่เหมือนกัน

ประการที่สาม “ตัวคู่กั้ง” หมายถึงความสัมพันธ์ทางสายเลือดที่ใกล้ชิดกันมากที่สุด เพราะนับถือผีบรรพบุรุษเดียวกัน และเป็นการนับถือญาติที่เป็นความสัมพันธ์ที่เข้มข้นสามารถที่จะตายและจัดงานศพในบ้านของกันและกันได้

ความสัมพันธ์ทางเครือญาติของชาวม้งเหล่านี้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงที่มาและสถานภาพของแต่ละคนและยังเกี่ยวพันกับวิถีชีวิต จารีตประเพณีต่างๆในสังคม อีกทั้งทำให้ชาวม้งช่วยเหลือเกื้อกูลกันในยามยากลำบาก ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งปรากฏจากสุภาษิตคำสอนของชาวม้ง ดังนี้ Tsis noj mov yuav tshaib plab, tsis yuav kwv yuav tij ces yuav tu dab;

Tsis noj mov yuav tuag, tsis yuav kwv yuav tij ces yuav tu dab qhuas. แปลว่า ไม่กินข้าวแล้วท้องจะหิว ไม่เอาที่เอาน้องแล้วจะขาดศาสนา ไม่กินข้าวแล้วจะตาย ไม่เอาที่เอาน้องแล้วจะขาดพิธีกรรม (ประสิทธิ์ ธิปรีชา 2537: 29)

สุภาษิตนี้นอกจากจะเป็นคำสอนให้ญาติพี่น้องรู้จักสามัคคีกันแล้ว ยังเป็นคำสอนที่ดำรงไว้ซึ่งสังคมแบบปิตาธิปไตย (Patriarchy) หรือ ระบบชายเป็นใหญ่ โดยผ่านพิธีกรรม ประเพณี คำว่า “kwvtij” (ก้อตี) ในที่นี้หมายถึงการนับญาติฝ่ายบิดา หรือแซ่สกุลฝ่ายบิดาเพียงข้างเดียว เพราะหญิงม้งเมื่อแต่งงานแล้วความสัมพันธ์กับญาติพี่น้องฝ่ายตนจะถูกตัดขาดเกือบสิ้นเชิง ดังคำสอนของบิดามารดาที่มีต่อลูกสาวของคนในพิธีแต่งงานตอนหนึ่งกล่าวว่า

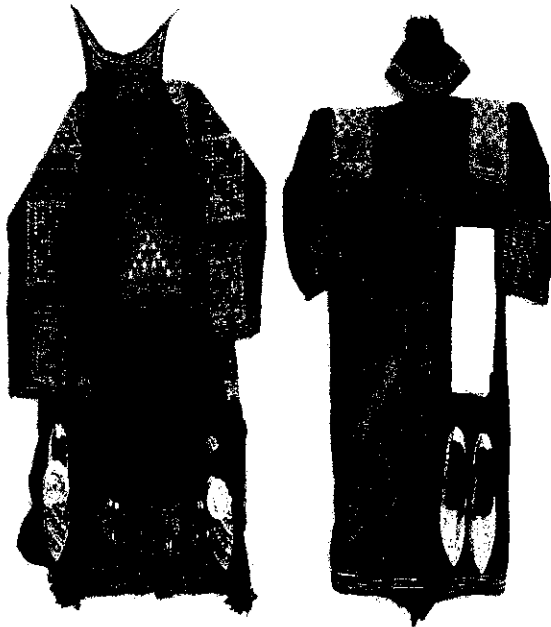
“...ต่อไปนี้ถูกจงรู้ว่าถูกไปเป็นคนของฝ่ายโน้น(ชาย)แล้ว พ่อแม่ที่แท้จริงคือพ่อแม่ทางฝ่ายโน้น พ่อแม่เดิมเป็นเพียงผู้ให้กำเนิดลูกเท่านั้น ไม่ใช่พ่อแม่ที่แท้จริงอีกต่อไป ลูกจะต้องไปเป็นคนของฝ่ายโน้น ต้องไปปรนนิบัติพ่อแม่พี่น้องของสามีซึ่งเป็นพ่อแม่ญาติพี่น้องที่แท้จริงของลูก ลูกต้องไปทำหน้าที่ที่ดีของลูก หากลูกจะกลับมาหาพ่อแม่เดิมลูกจะต้องได้รับการยินยอมจากฝ่ายโน้น ลูกจะมาหาพ่อแม่เดิมต้องให้สามีพามา ถ้าสามีไม่มาด้วยจะถือว่าลูกมีปัญหา กับสามี และพ่อแม่ทางโน้น พ่อแม่ทางนี้จะไม่ยินดีต้อนรับ...”

(สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม 2542 : 25)

5. การตาย

เมื่อมีคนตาย ชาวม้งจะมีพิธีกรรมเกี่ยวกับคนตาย โดยต้องอาบน้ำ ผัดหน้า ทาแป้ง แต่งตัวให้คนตายด้วยเสื้อผ้าใหม่ จะมีผู้สวดเพื่อบอกให้ผู้ตายทราบว่าได้ตายไปแล้ว และควรเดินทางไปทางไหนจึงจะได้พบกับบรรพบุรุษของตนเอง คนเป่าแคนและคนร้องเพลงจะทำหน้าที่ร้องเพลงและเป่าแคนเพื่อบอกผู้ตายถึงทิศทางที่จะต้องเดินทางไป เครื่องดนตรีที่ใช้ในพิธีศพจะมีแคนและกลอง เสียงแคนและเสียงกลองจะเป็นสัญลักษณ์แสดงว่ามีการประกอบพิธีศพในหมู่บ้าน โดยเฉพาะกลองจะมีในพิธีศพเท่านั้น ส่วนการเป่าแคนในงานศพก็จะใช้เพลงเฉพาะเท่านั้น ในพิธีศพบุตรชายที่แต่งงานแล้วของผู้ตายทุกคนต้องฆ่าวัวอย่างน้อยคนละ 1 ตัวเพื่อใช้ในการทำบุญให้ผู้ตายและเลี้ยงแขกในงานด้วย ทั้งยังเชื่อว่าวิญญาณของผู้ตายจะได้นำวิญญาณไปใช้แรงงานในโลกหน้า และวัวจะนำทางวิญญาณของผู้ตายไปสวรรค์ด้วย(สุจริตลักษณ์ ศิมดวง 2539: 15) จากความเชื่อและพิธีกรรมดังกล่าวทำให้ชาวม้งให้ความสำคัญกับลูกชายมากเพราะถือว่าจะต้องเป็นผู้ฆ่าวัวให้แก่พ่อแม่ในพิธีศพ การที่ลูกสาวตัดขาดจากตระกูลเดิมและไม่สามารถมาทำหน้าที่

ดังกล่าวได้ จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ลูกสาวมีบทบาทและคุณค่าในครอบครัวน้อยกว่าลูกชาย
อย่างไรก็ตามในพิธีศพของชาวม้งลูกสาวที่แต่งงานไปแล้วจะต้องกลับมาช่วยพิธีไว้อาลัยและมีสิทธิ
ในการจะนำเนื้อวัวส่วนหนึ่งกลับบ้านในฐานะลูกคนหนึ่งด้วย และตามประเพณีลูกสาวมีบทบาท
คือปักผ้าสวยงามให้บิดามารดาคนละผืน ผ้าเหล่านั้นจะถูกนำมาเย็บประกอบเป็นชุดให้แก่บิดา
มารดาเวลาสิ้นชีวิตลง (สมัย สุทธิธรรม 2541: 43)

ภาพที่ 2.29 เสื้อผ้าสำหรับผู้ชาย ที่เตรียมไว้อย่างงดงาม ภาพที่ 2.30 การ紡紗ของชาวม้ง
ที่มา: พอลและอีแลน ดูวิส แปลโดย ศิริวรรณ สุขพานิช (2528: 108-115)

ภาพที่ 2.31 การปั่นแค้นในพิธีศพ

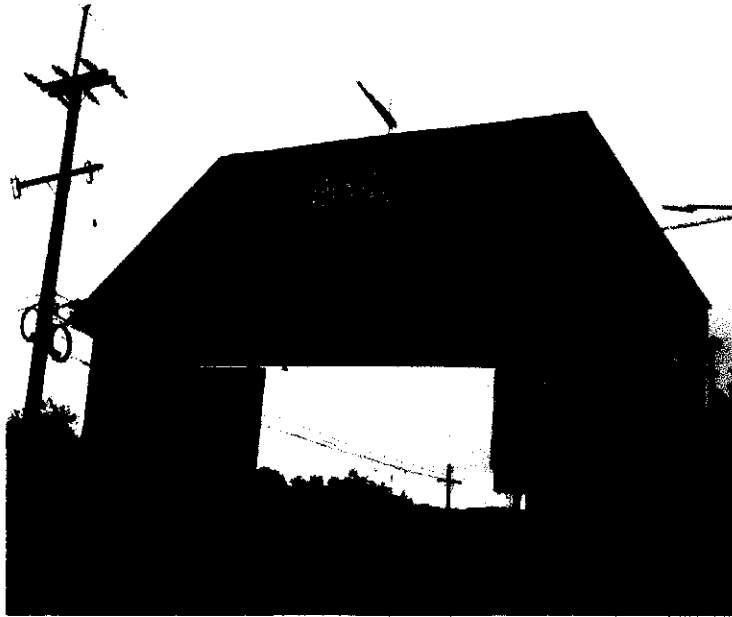
ภาพที่ 2.32 การตีกลองในพิธีศพ

ที่มา: <http://www.hilltribe.org/thai/museum/>

5. ประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของชาวม้งบ้านเข็กน้อย

ชาวม้งกลุ่มหนึ่งได้อพยพจากจังหวัดเชียงราย พะเยา และน่าน มาอาศัยอยู่ในเขตรอยต่อของ 3 จังหวัด คือ เพชรบูรณ์ พิษณุโลก และเลย เมื่อ พ.ศ. 2488 และได้รับการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 หลายหมู่บ้าน เช่น บ้านเข็กเก่า บ้านป่าหวาย บ้านห้วยทราย บ้านแม้วหัวผา บ้านเขาขาด ฯลฯ โดยราษฎรชื้ออาศัยเพื่อการค้ายังชีพ

ปี พ.ศ. 2511 ผลกระทบจากการเมืองของประเทศ และความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของชาวม้งเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้เข้าแทรกซึมและปลุกกระดมเป็นเหตุให้ราษฎรชาวม้งได้ถูกแยกออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งได้หลบหนีเข้าป่า เพื่อร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และอีกกลุ่มหนึ่งเข้าร่วมกับทางรัฐบาล พ.ศ. 2513-2514 ทางกองทัพภาคที่ 3 กรมประชาสงเคราะห์และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้จัดพื้นที่ให้กับชาวม้งกลุ่มที่ได้เข้าร่วมกับฝ่ายรัฐบาล ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 45,000 ไร่ เพื่อให้ราษฎรชาวม้งกลุ่มดังกล่าวได้เข้ามาอยู่อาศัยและประกอบอาชีพมาจนปัจจุบันนี้ จากนโยบาย 66/2523 ทำให้ราษฎรชาวม้งกลุ่มที่ได้หลบหนีเข้าป่าได้กลับเข้ามามอบตัวต่อทางการ และส่วนใหญ่จะย้ายเข้ามาอยู่ที่บ้านเข็กน้อย (ในขณะนั้น) เนื่องจากมีญาติอยู่ในหมู่บ้านอยู่แล้ว ทำให้ปัจจุบันมีราษฎรอาศัยอยู่ในตำบลเข็กน้อยเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าจะมีการจัดสรรพื้นที่บางส่วนให้ราษฎรชาวม้งไปอาศัยอยู่บ้างแล้วก็ตาม จากงานวิจัยของไพฑูรย์ คัสเซ่ (2527: 85-102) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่าในอดีตการดำเนินงานของคอมมิวนิสต์ที่จะใช้ชาวเขา โดยเฉพาะชาวม้งเป็นเครื่องมือนั้นต้องประสบกับอุปสรรคที่หนักเอากการอยู่ เพราะชาวม้งในประเทศไทยไม่เคยมีความรู้สึกเป็นอริต่อชาวไทย อีกทั้งชาวไทยเองก็ไม่เคยสนใจหรือแทบไม่รู้จักชาวม้งด้วยซ้ำ คอมมิวนิสต์จึงต้องเอาชนะใจชาวม้งให้ได้โดยการศึกษาเกี่ยวกับชาวม้งโดยละเอียดและเข้าไปใช้ชีวิตอยู่กับชาวม้งพูดภาษาม้ง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ชาวม้งได้มีโอกาสเลือกเอาชาวไทยเป็นมิตรเสียก่อน ต่อจากนั้นจึงใช้วิธีการโฆษณาชวนเชื่อว่าจะชาวม้งกำลังถูกคุกคามโดยรัฐบาล เพื่อให้ชาวม้งเกิดสัญชาตญาณในการปกป้องตนเอง เพราะธรรมชาติของชาวม้งไม่ฝึกไฟในสงครามแต่จะสู้เมื่อเกิดความรู้สึกว่าถูกคุกคามเท่านั้น ถึงกระนั้นชาวม้งจำนวนมากก็ไม่อาจเข้าใจลัทธิคอมมิวนิสต์และปฏิเสธลัทธินี้โดยเด็ดขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่คอมมิวนิสต์พยายามให้ชาวม้งมีภรรยาเพียงคนเดียว และให้ชายและหญิงมีความเท่าเทียมกัน อันไม่ใช่ธรรมเนียมของม้งเลย ซึ่งชาวม้งไม่ยอมทำลายขนบประเพณีเก่าของตน อาจกล่าวได้ว่าเวลาที่ชาวม้งในไทยบางส่วนถูกบังคับให้ถูกขึ้นต่อสู้กับกองทัพไทยนั้นเป็นเพราะต้องตกอยู่ในภาวะแห่งความหวาดกลัวและถูกข่มขู่ อย่างไรก็ตามพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยก็พบกับความล้มเหลวด้วยสาเหตุหลายประการ และชาวม้งที่เคยเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ก็ได้มอบตัวต่อเจ้าหน้าที่ไทย

ภาพที่ 2.33 ชุมชนเข็กน้อย
ถ่ายภาพโดย นายสมชาย ชำรงไทยสกุล

ภาพที่ 2.34 บ้านเข็กน้อย หมู่ 4
ถ่ายภาพโดย นายสมชาย ชำรงไทยสกุล

ภาพที่ 2.35 อีตีดองร้อย ช.บ.ส ที่ 31

ที่มา: <http://www.oknation.net>

บ้านเข็กน้อย ได้รับการประกาศจากกระทรวงมหาดไทยให้เป็นตำบล เมื่อปี 2532 โดยมี นายประจวบ ฤทธิเนติกุล เป็นกำนัน ต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นสภาตำบลเมื่อปี พ.ศ. 2537 และได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย ชั้น 5 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย ได้รับการปรับขนาดเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง

ภาพที่ 2.36 องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย

ถ่ายภาพโดย นายสมชาย ธีรังไทยสกุล

สภาพภูมิศาสตร์

ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดเพชรบูรณ์ ระยะทางห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ 80 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ประมาณ 44 กิโลเมตร มีพื้นที่กรปกครอง ประมาณ 72 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 45,000 ไร่

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านห้วยทราย ตำบลห้วยเสี้ย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ทิศใต้ ติดต่อกับ อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลแคมป์สน อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

สภาพภูมิประเทศ มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขาใหญ่น้อยสลับซับซ้อนคล้ายกับทะเลภูเขา บางแห่งสูงชันมาก มีความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 500- 1,400 เมตร เข็กน้อยเป็นชื่อเรียกตามลำน้ำเข็ก สำหรับพื้นที่ป่าแถบนี้ จะเป็นป่าไม้เบญจพรรณ และมีต้นค้อ ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ตระกูลปาล์ม ลักษณะคล้ายต้นตาล แต่มีผลออกมาคล้ายหมาก กระจายอยู่ทั่วไปทั้งตำบล สภาพป่าเหลืออยู่น้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตพื้นที่บริเวณตำบลเข็กน้อยเป็นยุทธศาสตร์ที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยใช้เป็นจุดโจมตีการลำเลียงทหารของรัฐบาลไทย ทำให้รัฐบาลต้องสัมปทานป่าดังกล่าวให้แก่เอกชน และเมื่อการปฏิวัติสิ้นสุดลง ป่าบริเวณดังกล่าวก็มีสภาพเป็นป่าที่ถูกทำลายเกือบหมด ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง มีการปลูกป่าซ่อมแซมเป็นป่าสนเขา

สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศ มีอากาศหนาวเย็นตลอดปี ฤดูร้อนอากาศไม่ร้อนจัด ฤดูหนาวอากาศเย็นจัด อุณหภูมิต่ำสุดที่เคยวัดได้เฉลี่ยประมาณ 5 องศาเซลเซียส ในช่วงระหว่างเดือน ธันวาคม – กุมภาพันธ์ สำหรับฤดูฝนจะมีฝนตกชุก

การปกครองและประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย มีเขตพื้นที่การปกครอง 1 ตำบล ประกอบด้วย 12 หมู่บ้าน โดยจำแนกได้ดังนี้ หมู่ 1 บ้านห้วยน้ำขาว, หมู่ 2 บ้านเข็กน้อย, หมู่ 3 บ้านปากกล้วย, หมู่ 4 บ้านเข็กน้อย, หมู่ 5 บ้านเล่าลือเก่า, หมู่ 6 บ้านปากทาง, หมู่ 7 บ้านศักดิ์เจริญ, หมู่ 8 บ้านชัยชนะ, หมู่ 9 บ้านประกอบสุข, หมู่ 10 บ้านเจริญพัฒนา, หมู่ 11 บ้านคีรีรัตน์, หมู่ 12 บ้านสันติสุข ประชากรทั้งหมด 13,193 คน

การเกษตร

ประชากรส่วนใหญ่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย มีอาชีพทางการเกษตร พืชที่ปลูกเช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันเทศ กระหล่ำปลี แครอท กระชายดำ กระชายขาว ไม้ผล ระบบการเกษตรของตำบลเข็กน้อย อาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติเป็นหลัก เนื่องจากพื้นที่ในการทำการเกษตรเกือบทั้งหมดเป็นที่ลาดชัน จึงไม่สามารถก่อสร้างระบบชลประทานเพื่อการเกษตรได้ ประกอบกับในตำบลเข็กน้อยเป็นพื้นที่ราชพัสดุของ กรมธนารักษ์ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน และจำนวนพื้นที่ทำกินไม่เพียงพอ จึงทำให้ปัจจุบันราษฎรส่วนใหญ่ของตำบลเข็กน้อย ต้องไปเช่าพื้นที่เพื่อทำการเกษตรนอกเขตตำบลเข็กน้อย การประกอบอาชีพที่สำคัญในตำบลเข็กน้อย แยกได้ดังนี้

1. พืชผัก พื้นที่ปลูกประมาณ 1,000 ไร่
2. พืชไร่ พื้นที่ปลูกประมาณ 5,000 ไร่
3. ไม้ผล พื้นที่ปลูกประมาณ 300 ไร่

สภาพทางสังคม

การศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมู่ที่ 1,3,5,7,8,9,10 จำนวน 7 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เอกชน จำนวน 2 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา(ขยายโอกาส) จำนวน 2 แห่ง

ภาพที่ 2.37 โรงเรียนบ้านเข็กน้อย

ถ่ายภาพโดย นายสมชาย ชำรงไทยสกุล

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

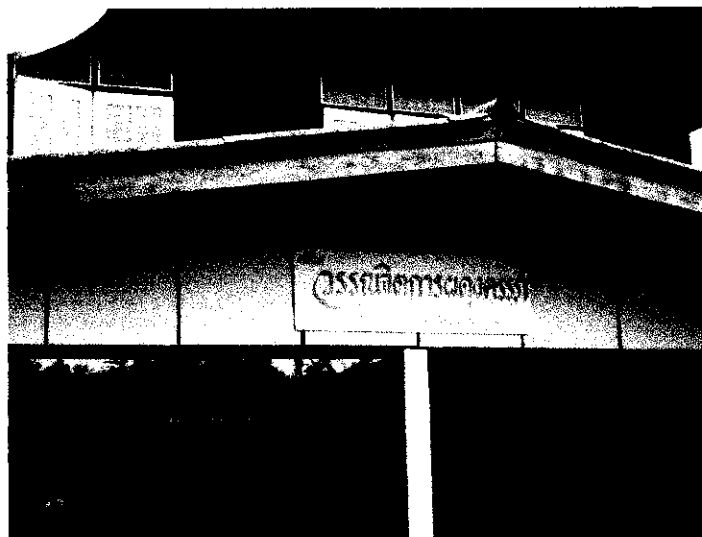
สถาบันและองค์กรทางศาสนาในตำบลเข็กน้อย ประกอบด้วย โบสถ์คริสต์ 4 แห่ง
สำนักสงฆ์ 1 แห่ง

สาธารณสุข

โรงพยาบาลของรัฐ จำนวน – แห่ง, สถานีอนามัยประจำตำบล จำนวน 1 แห่ง ,
สถานีพยาบาลเอกชน จำนวน 3 แห่ง , ร้านขายยาเภสัชกร จำนวน 1 แห่ง

ภาพที่ 2.38 สถานีอนามัยเข็กน้อย
ถ่ายภาพโดย นายสมชาย ชำรงไทยสกุล

ภาพที่ 2.39 คลินิกผดุงครรภ์โดยพยาบาลวิชาชีพชาวม้ง
ถ่ายภาพโดย นายสมชาย ชำรงไทยสกุล

ภาพที่ 2.40 เข็มน้อยเกสัช จ่ายยาโดยเภสัชกรชาวमंत्री
ถ่ายภาพโดย นายสมชาย ชำรงไทยสกุล

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สถานีตำรวจย่อย จำนวน 1 แห่ง , จุดตรวจประจำตำบล จำนวน 1 แห่ง , สถานีดับเพลิง จำนวน 1 แห่ง

ทรัพยากรธรรมชาติ

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบสูงและภูเขา มีการหักล้างทางป่าทำไร่เลื่อนลอย ทำให้สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่มีต้นไม้และเป็นพื้นที่การเกษตรจึงทำให้มีการเผาป่าทำให้สภาพป่าไม้เป็นป่าเสื่อมโทรม ส่วนสภาพป่าที่ยังคงเหลืออยู่ในเขตพื้นที่ก็ยังเป็นทรัพยากรหลักที่เอื้อผลประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ในเรื่องของสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรน้ำและทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลเข็มน้อย ตลอดจนในภาพรวมของอำเภอเขาค้อ

การบริการขั้นพื้นฐาน

การคมนาคมตำบลเข็มน้อย ประกอบด้วย ถนนลาดยาง 1 สาย, ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก 15 สาย, และถนนลูกรัง 5 สาย

การโทรคมนาคม

ที่ทำกาโทรไปรษณีย์ จำนวน 1 แห่ง , สถานีโทรคมนาคม จำนวน 1 แห่ง

ไฟฟ้า

อัตราการมีไฟฟ้าใช้ในครัวเรือนร้อยละ 98

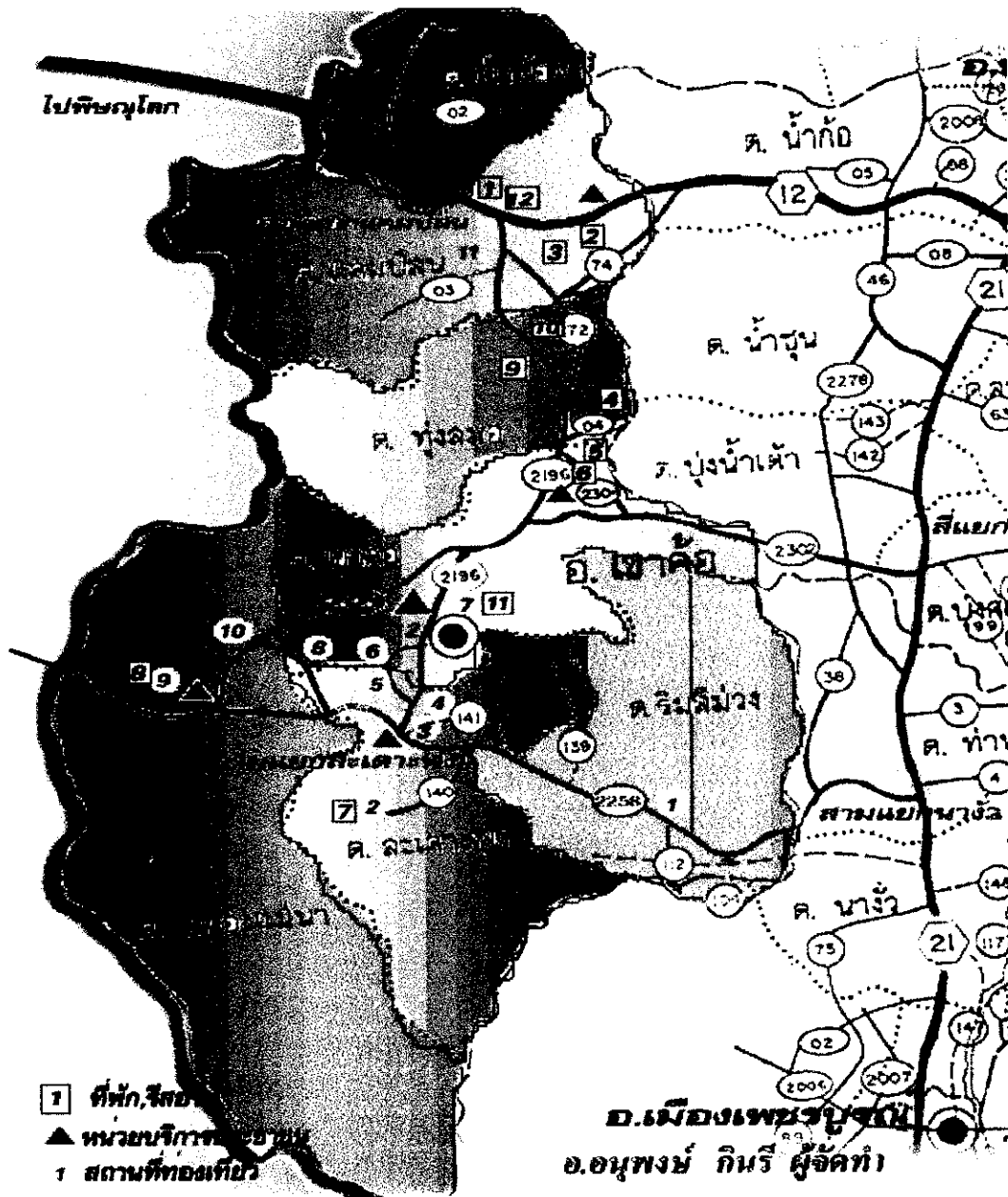
มวลชนจัดตั้ง

ลูกเสือชาวบ้าน จำนวน 2 รุ่น ๆ ละ 480 คน , - คณะกรรมการหมู่บ้าน อพป.

จำนวน - รุ่น ๆ ละ 70 คน , - ลูกเสือ อปพร. จำนวน 1 รุ่นๆละ 52 คน

(<http://www.pajcai.com1/4/2551>)

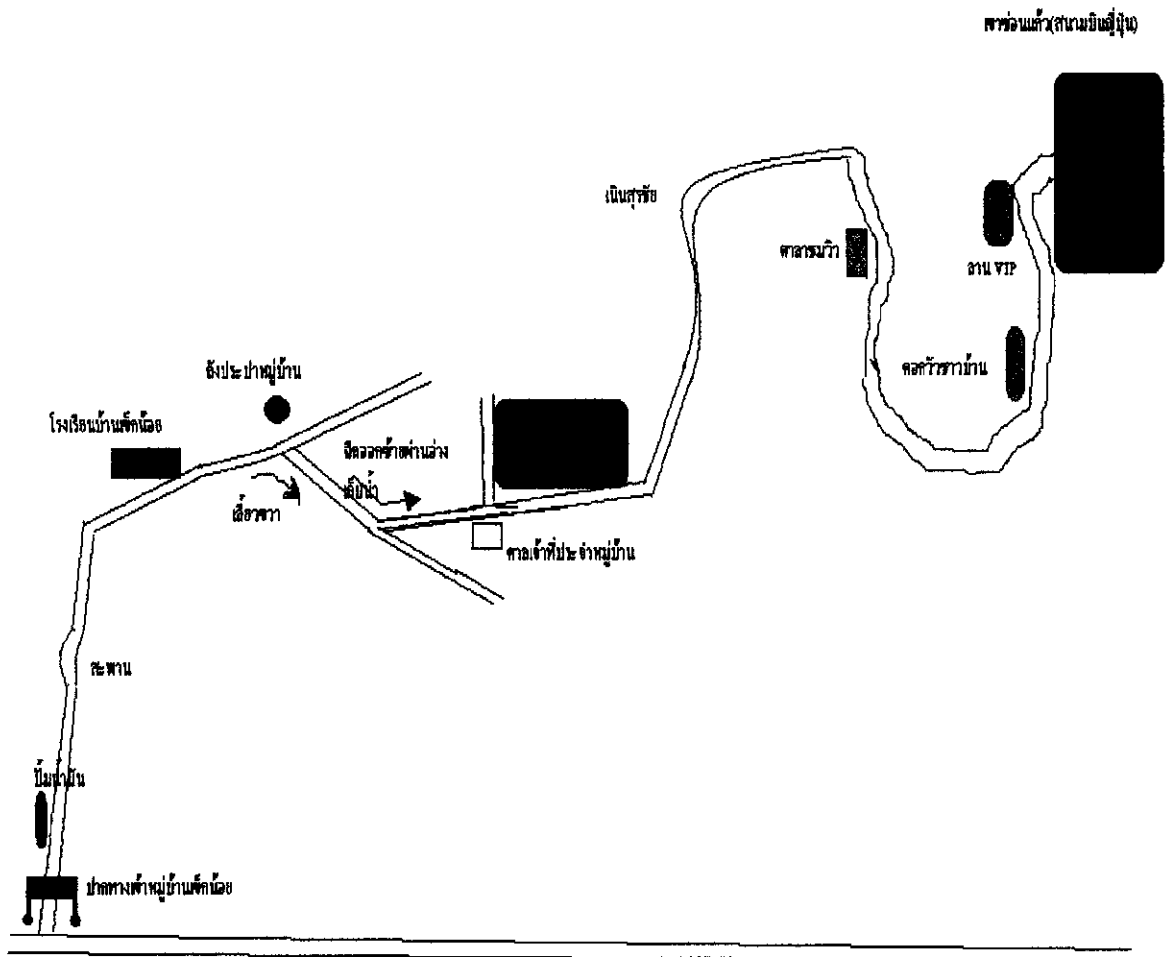
แผนที่อำเภอเขาค้อ

ภาพที่ 2.41 แผนที่อำเภอเขาค้อ

ที่มา: <http://lao-ya.phetchabun2.net>

แผนที่บ้านเข็กน้อย

ภาพที่ 2.42 แผนที่บ้านเข็กน้อย

ที่มา: <http://www.weekendhobby.com>

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พงษ์พันธ์ พนาสันติกุล (2539: 77,80) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการเกษตรบนพื้นที่สูงของสตรีเผ่าม้ง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าหญิงชาวม้งส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ถึงร้อยละ 90.04 สามารถอ่านได้ แต่เขียนไม่ได้ร้อยละ 3.00 และสามารถอ่านออกเขียนได้มีเพียงร้อยละ 6.6 ทางด้านสังคมในเรื่องการติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการเข้ารับการฝึกอบรมการเกษตรจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยไม่พบว่าได้มีการติดต่อเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรและการเข้ารับการฝึกอบรมการเกษตรเลย ส่วนใหญ่จะเป็นพ่อบ้านเสียมากกว่า ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติการเกษตรหรือเรื่องใดก็ตามมักเป็นหน้าที่ของพ่อบ้าน

สมควร ใจกระจ่าง (2542: 9-10) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นชาวเขาเผ่าม้ง ได้กล่าวถึงสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของชาวเขาเผ่าม้ง ว่าวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าม้งมีการติดต่อกับสังคมภายนอกมากขึ้นและมากกว่าเผ่าอื่นๆ เนื่องจากมีอาชีพทำไร่และค้าขายพืชไร่ ลักษณะครอบครัวของชาวเขาเผ่าม้งเป็นแบบครอบครัวชายและยอมรับการที่สามีมีภรรยาได้หลายคน ทำให้ฝ่ายชายเป็นใหญ่ในครอบครัว เพศชายมีสถานภาพสูงกว่าเพศหญิง ด้วยเหตุที่จารีตประเพณีชาวเขาเผ่าม้งมีการสืบสกุลทางฝ่ายชาย บุตรชายจะเป็นผู้สืบทอดหน้าที่เกี่ยวกับพิธีกรรมของครัวเรือนต่อจากบิดา การแต่งงานถูกรับรู้ในความหมายว่า “การซื้อเมีย” เพราะฝ่ายชายจะต้องเสียค่าสินสอดหรือค่าตัวเจ้าสาว และพราภเจ้าสาวมาจากครอบครัวตนเองมาเป็นสมาชิกและแรงงานใหม่ของครอบครัวฝ่ายชาย และผู้ชายจะเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องสำคัญทั้งหมดในครอบครัว วิธีการแต่งงานที่ชาวเขาเผ่าม้งใช้กันอยู่มีหลายลักษณะ แต่ที่นิยมกันมากคือ “การจุด” ชายหนุ่มหึงใจสาวใดจนปลงใจว่าจะจุดมาเป็นภรรยา เมื่อได้โอกาสเหมาะเมื่อผู้หญิงอยู่ตามลำพังแต่ต้องอยู่นอกตัวบ้าน คณะชายหนุ่มจะช่วยกันจุดหญิงสาว ไปยังบ้านของตน หรือบ้านของญาติที่แซ่ตระกูลเดียวกับหนุ่มผู้จุด โดยที่ฝ่ายหญิงจะเต็มใจหรือไม่เต็มใจก็ตาม หากหญิงสาวร้องขอความช่วยเหลือ มารดาหรือญาติที่เป็นหญิงจะมาช่วยกันข้อยแย้งหญิงสาวกลับ ญาติพี่น้องที่เป็นชายหรือแม้แต่บิดาของหญิงสาวเองจะไม่เข้ามาช่วยเหลือหรือยุ่งเกี่ยวเลย หากการจุดไม่สำเร็จก็จะถือว่าเป็นโมฆะ แต่หากจุดสำเร็จภายใน 3 วัน ฝ่ายชายจะจัดผู้แทนไปกับชายหนุ่มเพื่อขอขมาต่อบิดามารดาของหญิงสาว และการแต่งงานจะถือว่าเสร็จสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้จ่ายค่าสินสอดเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

เสถียร ฉันทะ (2544: 38) ได้กล่าวถึงสถานภาพของสตรีชาวม้งไว้ในงานวิจัยเรื่อง บทบาทชายหญิงด้านอนามัยเจริญพันธุ์ กรณีศึกษาชุมชนม้งแห่งหนึ่งในจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทยว่า ชาวม้งก็เหมือนกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่ให้ความสำคัญกับการมีบุตรเพราะต้องการผู้สืบสกุล และเหตุผลอื่นทั้งเรื่องของการต้องการขยายเผ่าพันธุ์เครือญาติและแรงงานในระบบการผลิตของครอบครัว คำนึงกับความคาดหวังที่มีต่อเพศของบุตรจึงมีสูง โดยเฉพาะความคาดหวังต่อ

การมีบุตรเพศชายเพราะถือว่าการมีบุตรเป็นเพศชายเป็นทรัพย์สินที่มีค่าสูงสุดของครอบครัว กระบวนการกล่อมเกลாதงศ์กัมวัฒนธรรมที่มีต่อความคาดหวังของเพศบุตรเริ่มต้นตั้งแต่มังไม่ได้ตั้งครรภ์ ทักษะของครอบครัวที่มี ปู่ย่า ตายาย และเครือญาติที่มีความคาดหวังและต้องการเพศบุตรเป็นตัวกำหนดสถานภาพทางสังคมที่มีต่อเพศชายและเพศหญิง เพศชายจึงเป็นสิ่งสำคัญในสังคม ส่วนบุตรเพศหญิงเมื่อโตขึ้นและแต่งงานก็จะถูกตัดขาดจากการถือผีของครอบครัวและหันไปถือผีของครอบครัวสามีจึงเสมือนหมดสิ้นความสัมพันธ์เชิงสังคมครอบครัวในฐานะพ่อแม่ลูกหรือพี่น้องกับครอบครัวเดิม นอกจากนี้เนื้อหาของอุดมการณ์เกี่ยวกับเพศที่ผู้หญิงเป็นสมบัติของผู้ชายยังสะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังต่อเพศบุตรซึ่งชาวมังกล่าวว่า “การแต่งงานผู้ชายต้องเสียสินสอดให้กับพ่อแม่ฝ่ายหญิงจึงเปรียบเสมือนเป็นการซื้อมา ผู้หญิงจึงต้องมาถือผีทางฝ่ายชาย ส่วนใหญ่คนมังจึงอยากมีลูกชายเพราะ ‘ได้อยู่ดูแลพ่อแม่’” สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงมังจึงเปรียบเสมือนสินค้าเป็นเพียงวัตถุที่มีชีวิตที่สามารถซื้อหามาด้วยเงินตราซึ่งในที่นี้ก็คือสินสอดนั่นเอง

ธงชัย ศรีเมือง (2545: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง สถานภาพภายหลังการแต่งงานของสตรีเผ่าม้ง กรณีศึกษา บ้านทับเบิก ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีหลายสถานภาพคือ ในฐานะลูกสะใภ้ ในฐานะภรรยา และในฐานะการเป็นมารดา สตรีที่อยู่ในฐานะดังกล่าวมีสถานภาพและบทบาทที่อยู่ในวงจำกัดและเป็นรองบุรุษ เป็นลักษณะผู้ตามที่ดี ได้รับสิทธิการนับถือสิทธิบรรพบุรุษของสามี และอยู่อาศัยร่วมกับญาติในครอบครัวฝ่ายสามี ส่วนสิทธิและอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมในครอบครัวพบว่า มีสิทธิและอำนาจที่จำกัดและมีความแตกต่างตามรูปแบบครอบครัวคือในครอบครัวชายการตัดสินใจขึ้นอยู่กับบิดาและมารดาของสามี ส่วนหน้าที่ของสตรีพบว่า เป็นแรงงานที่สำคัญในครอบครัวในการปรนนิบัติรับใช้สามี ในรูปแบบครอบครัวเดี่ยวพบว่า สิทธิและอำนาจในการตัดสินใจในครอบครัว สามีเป็นผู้ตัดสินใจที่มีอำนาจเด็ดขาด ส่วนหน้าที่ของสตรีพบว่า เป็นแรงงานในครอบครัวและปรนนิบัติรับใช้สามี ส่วนปัจจัยที่ทำให้สถานภาพของสตรีเป็นรองบุรุษพบว่า เป็นปัจจัยจากค่านิยมเรื่องระบบชายเป็นใหญ่ ผนวกกับเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เน้นเรื่องเงินตรา งานของบุรุษจึงถูกให้คุณค่าและความสำคัญ ในขณะที่งานของสตรีมีคุณค่าลดลง ข้อเสนอแนะในงานวิจัยคือ เร่งรัดการพัฒนาสตรี โดยหน่วยงานของรัฐควรส่งเสริมในการจัดตั้งและการพัฒนาองค์กรสตรีในชุมชนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ประสิทธิ์ ธิปริษา (2548: 152-153) ได้วิจัยเรื่อง มัง หลากหลายชีวิตจากขุนเขาสู่เมือง โดยกล่าวถึงบทบาทหญิงชายมังในสังคมเมืองว่าความคิดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับบทบาทหญิงชายเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากที่เป็นอยู่ในชุมชนบนภูเขา ส่วนหนึ่งเป็นผลโดยตรงจากทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคมมัง ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งนั้นเป็นอิทธิพลของบริบททางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจแบบในเมือง กล่าวคือ

ประการแรก พบว่าโดยทั่วไปแล้วผู้หญิงมักจะทำการค้าเก่งและมีจำนวนมากกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะการขายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยวและการขายของเล็กๆน้อยๆส่วนผู้ชายมักจะทำธุรกิจที่ต้องลงทุนมากและต้องอาศัยความกล้าในการตัดสินใจ เช่นการขายส่งพืชผลทางการเกษตร ฯลฯ

ประการที่สอง การที่ผู้หญิงมีบทบาทในการค้าขายมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงกับชายในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ผู้หญิงสามารถตัดสินใจที่จะใช้จ่ายในการซื้อหรือขายอะไรก็ได้ ไม่ต้องรอแต่ฝ่ายสามีทุกครั้งไป

ประการที่สาม ค่านิยมในการส่งลูกชายและลูกสาวเรียนหนังสือเปลี่ยนไป ในยุคแรกพ่อแม่จะทุ่มเทให้แก่ลูกชายมากกว่า เพราะยังมีค่านิยมที่ว่าลูกสาวเมื่อแต่งงานแล้วก็จะตัดขาดจากครอบครัวเดิม แต่ลูกชายจะเป็นผู้เลี้ยงดูพ่อแม่พี่น้อง แต่ก็ต้องประสบกับปัญหาการหาลูกสะใภ้ที่คู่ควรกับลูกชายที่มีการศึกษาในระดับสูงไม่ได้ อีกทั้งลูกสาวเองก็ได้ปรับเปลี่ยนความคิดในการช่วยเหลือหยิบยื่นเงินทองหรือสิ่งของแก่พ่อแม่ของตน แม้ตนเองจะแต่งงานแยกไปอยู่กับครอบครัวสามีบางคนอาจเลี้ยงดูพ่อแม่มากกว่าลูกชายด้วยซ้ำไป จึงทำให้พ่อแม่ชาวม้งเริ่มเปลี่ยนแปลงความคิดในเรื่องนี้ จะสังเกตว่าปัจจุบันนักเรียนนักศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ในเมืองเชียงใหม่มีผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ทั้งนี้วิถีคิดและระบบค่านิยมดังกล่าว ได้รับอิทธิพลทั้งสังคมไทยพื้นราบและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมม้งเองด้วย

ประการที่สุดท้าย ค่านิยมในการมีบุตรเปลี่ยนไปทั้งในแง่ปริมาณและการเลือกเพศเด็กด้วยสภาพที่บีบคั้นทางเศรษฐกิจ แม้จะได้รับการกดดันจากญาติพี่น้องในหมู่บ้านที่ยังมีค่านิยมเดิมๆ แต่ก็ไม่นั่นที่จะต้องมียูชายิงยุติการมีลูกอีกต่อไป เพราะได้เป็นที่ประจักษ์แล้วว่าไม่ว่าจะเป็นลูกสาวหรือลูกชายก็ตาม หากประสบความสำเร็จในชีวิตและมีความกตัญญูแล้วย่อมจะเลี้ยงดูพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดในยามชราทั้งสิ้น

สุรรัตน์ หงส์สามสิบเจ็ด (2548: 31-32) ได้กล่าวถึงภรรยาชาวม้งไว้ในงานวิจัยเรื่อง บทบาทภรรยาชาวม้งในหมู่บ้านแม่แรม อำเภอสอง จังหวัดแพร่ว่า ภรรยาชาวม้งจะมีหน้าที่หารายได้มาให้บิดามารดาของสามีหรือสามีเก็บหรือใช้จ่าย เมื่อต้องการสิ่งใดสามีก็ทามาให้พวกภรรยาชาวม้งไม่มีการอื้อแย้งกัน ภรรยาชาวม้งไม่ได้รับการศึกษา สตรีม้งจะมีโอกาสรับใช้ครอบครัวของตนตอนอายุ 10-15 เท่านั้น เพราะเมื่อโตขึ้นจะต้องไปอยู่กับสามี สามีจะมอบความเป็นใหญ่ในการงานให้ทุกอย่าง ถ้าใครเห็นความเป็นสตรีม้งแล้วจะไม่อยากเกิดมาเป็นมนุษย์อีกต่อไป ผู้ที่คุ้นเคยกับครอบครัวของชาวม้งมักจะกล่าวกันเช่นนั้น ยกตัวอย่าง ภรรยาชาวม้งถูกอ่อนต้องผูกบุตรไว้ติดกับหลังแล้วออกทำไร่ จนบางครั้งบุตรเล็กอยู่ไม่สบายแต่ก็ต้องเอาผูกติดหลังไปทำงานด้วย บางคนทำงานสามอย่างในเวลาเดียวกันมือก็ใช้หยิบเสื้อผ้า เลี้ยงบุตรผูกไว้หลังไว้ พร้อมกันนี้ก็ใช้เท้าตำข้าว ภรรยาจะต้องทำหน้าที่ให้กำเนิดบุตร และครอบครัวมักนิยมการมีบุตรชายเป็นอย่างมาก หากไม่มี

บุตรชายหรือไม่มีบุตรเลย สามีกี่จะสามารถมีภรรยาได้อีกหลายคนหากเป็นที่ต้องการของฝ่ายชาย และหากมีการหย่าร้างเกิดขึ้นจะเป็นเรื่องน่าเศร้ามากสำหรับภรรยาชาวเมืองเพราะจะเป็นที่อับอายมาก เมื่อต้องมาอยู่กับครอบครัวเดิม จึงพบบ่อยครั้งที่ภรรยาที่เกิดปัญหาเหล่านี้มักจะหาทางออกโดยการฆ่าตัวตาย

เต็งเม็ง อย่างลือซัย (2550: 289,313) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทหญิงชายในการพัฒนา เศรษฐกิจสังคมของชนเผ่าม้งจากมุมมองของผู้ชายม้ง: กรณีศึกษาหมู่บ้านวังเหือ เมืองทุลคม แขวง เวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ว่าการคาดหวังการมีลูกชายในสังคมม้งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเพราะเพศชายคือผู้สืบทอดตระกูล อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาวในทุกด้าน ด้วยเหตุนี้การขัดเกลาและการอบรมสั่งสอนลูกชายจึงมากกว่า และแตกต่างไปจากการอบรมสั่งสอนลูกสาวในหลายด้านเช่นกัน ในขณะที่เดียวกันสังคมม้งก็แบ่งบทบาทในการอบรมอย่างชัดเจนว่า พ่ออบรมสั่งสอนลูกชาย ส่วนแม่อบรมสั่งสอนลูกสาว ซึ่งกระบวนการอบรมสั่งสอนทั้งสองเพศมีลักษณะตรงข้ามกัน การอบรมสั่งสอนในประเด็นที่ต่างกัน พ่ออบรมสั่งสอนลูกชายเพื่อเรียนรู้การเป็นผู้นำในครอบครัวและการสืบทอดตระกูลในอนาคต แต่แม่อบรมสั่งสอนลูกสาวให้เรียนรู้ถึงการทำงานหนัก เรียนรู้ที่จะเป็นแม่ศรีเรือนที่ดี และเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นเหล่านี้ เป็นต้น

และกล่าวถึงบทบาทของผู้หญิงม้งกับความสัมพันธ์ทางการผลิตว่า บริบทสังคมม้งที่มีรากฐานสังคมแบบปิตาธิปไตยหรือชายเป็นใหญ่โดยพึ่งพาระบบเศรษฐกิจแบบทำการเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานและพึ่งพาธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือระบบเศรษฐกิจแบบ “ยังชีพ” ที่มีระบบการผลิตในลักษณะแบบตัด-ฟัน-โค่น-เผาหรือการทำไร่เลื่อนลอยเป็นพื้นฐาน ซึ่งมีผู้ชายเป็นผู้ควบคุมดูแลและกำกับกิจกรรมต่างๆเหล่านั้นเป็นหลัก และผู้หญิงเป็นผู้ใช้แรงงานเป็นหลักในภาคการผลิต โดยเฉพาะผู้หญิงจะเป็นผู้ที่ถูกผูกติดกับการทำไร่มาโดยตลอด แต่เมื่อรูปแบบการผลิตในชุมชนปรับเปลี่ยนมาสู่ระบบการผลิตที่ใช้เครื่องมือหรือเครื่องจักร สิ่งเหล่านี้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการผลิตมากขึ้นในชุมชนตามลำดับ ทำให้บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้หญิงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเงื่อนไขดังกล่าว และปรับเปลี่ยนไปตามกลไกของระบบเศรษฐกิจตลาดที่กำลังเข้าสู่ชุมชนนับวันเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้หญิงม้งจำนวนไม่น้อยต้องหากิจกรรมเสริม คือ การปักผ้า และหาสมุนไพร ไปขายในตัวเมืองเพื่อสร้างรายได้ที่เป็นเงินสดให้แก่พวกเขาและครอบครัว ทำให้ผู้หญิงเหล่านี้ถูกผลักเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจตลาดและทำให้พวกเขามีบทบาททางด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้หญิงเองสามารถจัดการควบคุมรายได้และรายจ่ายของครอบครัว ทั้งช่วยให้พวกเขาบางคนมีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินสมบัติของครอบครัวได้มากขึ้นในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามอำนาจในการตัดสินใจก็ยังเป็นอำนาจของผู้ชายอยู่ดี

ไวโต เถายัง (2550: 12-13) ได้วิจัยเรื่องวัฒนธรรมอาหารของชาวม้ง: อดีตและปัจจุบัน ซึ่งได้กล่าวถึงวัฒนธรรมการรับประทานอาหารของชาวม้งไว้ว่า ในอดีตชาวม้งมีความเชื่อในเรื่องการกินอาหารว่าต้องให้เกียรติแก่ผู้ขายกินอาหารก่อน ผู้หญิงจึงจะมีสิทธิเข้าไปนั่งกินอาหาร ดังนั้นเจ้าของบ้านที่เป็นผู้ชาย ลูกชาย หลานชาย ในบ้านต้องไปเชิญ ผู้ชายที่เป็นญาติพี่น้อง และแขกที่เป็นผู้ชายให้มารับประทานอาหารก่อน เมื่อผู้ขายกินอาหารจนอิ่มทุกคนและไม่มีผู้ชายอยู่ที่โต๊ะอาหารแล้ว ผู้หญิงผู้ที่เป็นลูกผู้หญิง หลานผู้หญิง จึงจะเชิญญาติพี่น้อง และแขกที่เป็นผู้หญิงมากินอาหารในบ้านของคนได้ ดังนั้นในการรับประทานอาหารตามโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น ประเพณีกินข้าวใหม่ม้ง ซึ่งเป็นประเพณีที่จัดในช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี ช่วงที่ข้าวใหม่จะสุกพร้อมเก็บเกี่ยว โดยมีความเชื่อว่าเป็นการเลี้ยงผีปู่-ผีย่า ที่ดูแลครอบครัวมาตลอดทั้งปี หรือ ประเพณีปีใหม่ ซึ่งเป็นงานรื่นเริงของชาวม้ง มักจะอยู่ในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี โดยจะจัดขึ้นหลังจากได้เก็บเกี่ยวผลผลิตในรอบปีเรียบร้อยแล้ว และเป็นการฉลองถึงความสำเร็จในการเพาะปลูกของแต่ละปี โดยก่อนจะเริ่มพิธีปีใหม่ม้ง ประมาณ 1-2 วัน ชาวม้งจะฆ่าหมูหรือไก่ เพื่อเลี้ยงผี และเชิญญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านใกล้เคียงมาร่วมกันฉลอง ผู้หญิงจึงต้องรับประทานอาหารหลังผู้ชายเสมอ แต่ปัจจุบันวัฒนธรรมการรับประทานอาหารนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนไปบ้างแล้ว โดยผู้ชายและผู้หญิงสามารถรับประทานอาหารพร้อมกันได้

กรองทอง สุกประเสริฐ (2551: 6-7) ได้วิจัยเรื่องการปรับความสัมพันธ์ระหว่างเพศของผู้หญิงม้งค้าผ้าโขกัญชา: จากหมู่บ้าน สู่ตลาดค้าผ้าได้กล่าวไว้ว่าในแต่ละสังคมต่างมีระบบโครงสร้างอำนาจที่ทำหน้าที่ควบคุมและยึดโยงสังคมนั้นๆ ไว้ สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ม้งระบบโครงสร้างอำนาจแบบบิดาธิปไตยเป็นเสมือนแกนแกนที่มีนัยสำคัญต่อผู้คนในสังคม ระบบโครงสร้างดังกล่าวมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดคสถานภาพ บทบาท และความสัมพันธ์ระหว่างผู้คน ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ-แม่-ลูก, เด็ก-ผู้ใหญ่, ผู้ชาย-ผู้หญิง, ความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ รวมไปถึงความสัมพันธ์ในระดับจักรวาลวิทยา (Cosmology) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ (Symonds, 1991) สะท้อนให้เห็นภาพของสังคมม้งที่กำกับและควบคุมโดยอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ ระบบโครงสร้างอำนาจแบบบิดาธิปไตยได้รับการสถาปนาขึ้นตั้งแต่เกิดไปจนตายและความคิดดังกล่าวได้ถูกผลิตซ้ำในทุกช่วงของชีวิต ด้วยการอธิบายผ่านความเชื่อในระดับจักรวาลวิทยาอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น ในประเพณีการคลอดลูกของม้ง ผู้หญิงมีหน้าที่ให้กำเนิดทารกอย่างสงบเงียบห้ามส่งเสียงกรีดร้อง หลังคลอดผู้ชายจะทำพิธีเรียกวิญญาณ ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับผู้ชายเท่านั้น และหน้าที่อีกอย่างหนึ่งของผู้ชายก็คือ การแนะนำทารกแรกเกิดให้บรรพบุรุษและสังคมนับถือกัน โดยทั่วกัน หรือในประเพณีการแต่งงาน ผู้หญิงจะแต่งงานเข้าบ้านฝ่ายชาย โดยผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะกลายเป็นคนในตระกูลสามี การนับญาติก็จะนับญาติฝ่ายสามี ถูกจึงเป็นสมบัติของฝ่ายสามี และเมื่อผู้หญิงตาย ดวงวิญญาณก็จะต้องสถิตอยู่ในตระกูลของสามี เพราะผู้ชายคือผู้มี

บทบาทสำคัญสำหรับทุกคนในครอบครัว ไม่ใช่เฉพาะแค่เรื่องการทำมาหากินเท่านั้น แต่ผู้ชายมีความหมายแม้ในมิติทางจิตวิญญาณและความเชื่อที่มีต่อบรรพบุรุษอีกด้วย

ยูพา กัทรเคหะ (2551: 17) ได้วิจัยเรื่องความเชื่อเรื่องอาหารและการปฏิบัติตัวหลังคลอดของหญิงชาวม้ง โดยกล่าวว่าในสังคมม้งเพศหญิงมีสถานะค้ำกว่าเพศชาย ทั้งนี้เนื่องจากประเพณีการแต่งงานของชาวม้งฝ่ายหญิงต้องออกเรือน ไปอยู่บ้านฝ่ายชายและนับถือผีบรรพบุรุษของฝ่ายชาย จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ชาวม้งมักจะนิยมมีบุตรชายเพื่อสืบสกุลมากกว่าบุตรสาว การที่บุตรสาวต้องออกเรือนไปเป็นสะใภ้ต่างตระกูล เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของญาติฝ่ายชายหญิงชาวม้งจึงถูกอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับงานบ้านงานเรือน งานฝีมือเย็บปักถักร้อย เพื่อเตรียมตัวเป็นแม่บ้านที่ดีเมื่อแต่งงานจะได้ดูแลสามีและเลี้ยงดูบุตร จัดหาและประกอบอาหารสำหรับสมาชิกในครอบครัวรวมทั้งทำงานในสวนไร่ นาด้วย หญิงชาวม้งมีบทบาทเป็นผู้ตามสามีมากกว่าที่จะเป็นผู้นำ แม้ปัจจุบันสิทธิชายหญิงเท่าเทียมกันแต่หญิงชาวม้งก็ยังเป็นผู้ตามและการตัดสินใจต้องปรึกษาสามีทุกครั้ง การตั้งครรภ์ของหญิงชาวม้งเป็นสิ่งที่ดีสำหรับครอบครัวเพราะจะมีสมาชิกเพิ่มขึ้น และจะดีมากถ้าให้กำเนิดเป็นทารกเพศชาย หลังการคลอดบุตรหญิงหลังคลอดชาวม้งได้รับการดูแลเป็นอย่างดีจากสามีและพักผ่อนเต็มที่โดยอยู่เฉยๆ ไม่ต้องทำงานใดๆ เป็นระยะเวลา 1 เดือน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง: กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังรูปแบบการวิจัยดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling Procedures)

ประชากรที่ศึกษา คือ ประชากรชาวม้งที่อาศัยอยู่ในบ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 199 หลังคาเรือน เป็นประชากรชาย 574 คน และประชากรหญิง 616 คน รวม 1,190 คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยนี้ใช้การเลือกตัวอย่างแบบกำหนดจำนวน (quota sampling) ซึ่งเป็นการเลือกตัวอย่างที่กำหนดจำนวนตัวอย่างไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนด เพศชาย 145 คน และ เพศหญิง 145 คน อัตราส่วน 1:1 เท่ากัน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครอซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ดังนี้

- กลุ่มตัวอย่างเพศชาย	จำนวน 145	คน
- กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง	จำนวน 145	คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน 290	คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบตอบรับหรือปฏิเสธ และให้เลือก แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ รายได้ และประเภทของครอบครัว

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง และสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน คือ

สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง

สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย

สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา

สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในปัจจุบันต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

ตอนที่ 4 แนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน สอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณา 2 ประเด็น คือ การกำหนดน้ำหนักของคำถามประเด็นหลักและประเด็นย่อยเหมาะสมหรือไม่และข้อความในเครื่องมือสอดคล้องกับประเด็นหลักและประเด็นย่อยหรือไม่ จากนั้นผู้วิจัยจะนำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทุกคนมาหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC: Index of Item-Objective Consistency) โดยมีสูตรคำนวณดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา R แทนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1 = แน่ใจว่าข้อความเที่ยงตรงกับวัตถุประสงค์และสอดคล้อง

-1 = แน่ใจว่าข้อความไม่ตรงกับวัตถุประสงค์หรือไม่สอดคล้อง

0 = ไม่แน่ใจว่าข้อความไม่ตรงกับวัตถุประสงค์หรือไม่สอดคล้อง

ข้อความที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปแสดงค่าข้อความนั้นตรงตามตารางกำหนดประเด็นหลัก ประเด็นย่อย หรือความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ข้อความหรือคำถามมีความเที่ยงตรงมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของคำถาม จากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำไปปรับแก้ให้เหมาะสมแล้วจึงได้นำไปทำการทดสอบ (Try out) กับกลุ่มประชากรเป้าหมาย การหาคุณภาพเครื่องมือในครั้งนี้ แบ่งเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ได้ค่า IOC = 0.92

ตอนที่ 2 ได้ค่า IOC = 0.99

ตอนที่ 3 ได้ค่า IOC = 0.97

ตอนที่ 4 ได้ค่า IOC = 0.96

แสดงว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (ตารางแสดงค่าความสอดคล้อง (IOC)แสดงไว้ในภาคผนวก)

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

1. การเตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความร่วมมือประสานกับบุคคลสำคัญ ในชุมชนบ้านเข็กน้อย ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ทรงคุณวุฒิประจำบ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในงานภาคสนาม และเตรียมเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม รวมทั้งอุปกรณ์อื่นๆที่จำเป็น เช่น ปากกา ดินสอ ขางลบ อุปกรณ์ในการบันทึกภาพ บันทึกเสียง และจัดเตรียมความพร้อมของผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล คือ นายณัฐนนท์ หลินเจริญฤกษ์ และนางวิรัชณี หลินเจริญฤกษ์ ซึ่งเป็นประชากรในพื้นที่ โดยผู้วิจัยได้ปฐมนิเทศให้ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยและทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้เข้าใจถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ตลอดจนระเบียบวิธีวิจัย และชี้แจงแนะนำการใช้เครื่องมือการวิจัยให้ทีมงานสามารถใช้งานได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งเตรียมความพร้อมด้านผู้ให้ข้อมูลโดยการนัดหมาย สถานที่ วัน เวลา ให้เข้าใจตรงกัน

2. การรวบรวมข้อมูล กระทำโดยการใช้แบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีประชากรกลุ่มตัวอย่างตัวอย่างแบบกำหนดจำนวน (quota sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างที่กำหนดจำนวนตัวอย่างไว้อย่างชัดเจนโดยกำหนด เพศชาย 145 คน และ เพศหญิง 145 คนโดยผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามให้แก่ทีมงานเพื่อนำไปให้กลุ่มตัวอย่างอ่านและตอบแบบสอบถามโดยการบันทึกคำตอบลงในแบบสอบถามด้วยตนเองหรือตอบคำถามจากผู้วิจัยและทีมงานแล้วส่งคืนทีมงานวิจัย

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ มาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งพร้อมลงรหัส (Coding) และตรวจสอบการลงรหัสด้วยผู้วิจัยเอง

4. นำข้อมูลรหัสที่ได้บันทึกลงในโปรแกรมประมวลผลที่ได้เขียนไว้แล้ว ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของแบบสอบถามของชาวม้งบ้านเข็กน้อย จำนวน 290 คนได้นำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS ซึ่งใช้สถิติร้อยละ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)

2.1 รูปแบบการวิจัย

2.1.1 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research)

การศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ได้แก่ ตำรา บทความ เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง ความเป็นมาของชาวม้ง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวม้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะช่วยในการกำหนดแนวคิดในการศึกษาและใช้ประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์

2.1.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

ในรายบุคคล เป็นการสัมภาษณ์ที่มีจุดเน้นที่ต้องการถามเจาะลึกถึงคำตอบอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพื่อผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นผู้นำของชุมชนได้อธิบายเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งโดยละเอียด

2.1.3 การสำรวจชุมชน

การสำรวจเฉพาะเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลของชุมชน ตามเป้าหมายของการวิจัย

นี้ เช่น ประวัติความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์ สภาพภูมิอากาศ การปกครอง ประชากร การเกษตร สภาพทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ คือ ผู้นำชาวม้งในบ้านเข็กน้อย จำนวน 10 คน โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) หรือ การเลือกตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ หรือตามความมุ่งหมาย

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

- แบบสำรวจชุมชน
- แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ ประเภทของครอบครัว และ ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง แบบสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยผู้ให้สัมภาษณ์ สามารถแสดงความคิดเห็นตามคำถามเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

ตอนที่ 4 แนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

ในการดำเนินการสร้างเครื่องมือมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาจากหนังสือ วารสาร เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) กำหนดขอบข่ายการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่

ได้กำหนด

3) สัมภาษณ์ ปรึกษากับบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องเกี่ยวกับชาวม้งเพื่อนำมาประกอบเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

4) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

5) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาเครื่องมือการวิจัยและตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) และสำนวนของภาษาที่

ใช้ในแบบสัมภาษณ์

6) นำร่างแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไข

7) ดำเนินการเรียบเรียง และจัดพิมพ์ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการเก็บ

รวบรวมข้อมูล

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพในการวิจัยนี้ ได้แก่ การปฏิบัติการภาคสนาม และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บมาจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้นำชาวม้งในบ้านเข็กน้อยจำนวน 10 คน เกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งในด้านต่างๆ

ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รวบรวมจาก ตำรา วารสาร เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของชาวม้ง ประวัติความเป็นมาของบ้านเข็กน้อย และสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง เป็นต้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลโดยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลผู้ทรงคุณวุฒิประจำบ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
- 2) นำแบบสัมภาษณ์เจาะลึกที่ตรวจแล้วเก็บข้อมูล ซึ่งใช้การสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าโดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้นำชาวม้งในบ้านเข็กน้อย จำนวน 10 คนตามถ้อยคำที่ปรากฏในแบบสัมภาษณ์ แล้วทำการบันทึกคำตอบแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
- 3) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
- 4) นำข้อมูลที่ได้รวบรวมไปวิเคราะห์

การจัดทำข้อมูล

- 1) จัดระบบตามขอบเขตด้านเนื้อหา
- 2) ถอดความที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปสาระสำคัญแยกตามประเด็นต่างๆตามที่ได้กำหนด
- 3) นำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกในระหว่างการสัมภาษณ์ มาสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหา
- 4) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของภาพรวมตามขอบเขตเนื้อหา

5) นำข้อมูลที่ตรวจสอบและจัดหมวดหมู่แล้วทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์โดย
จำแนกประเด็นตามขอบเขตเนื้อหา

การตรวจสอบข้อมูล

โดยคำนึงถึงคุณภาพของข้อมูลและเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์
ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลและตรวจสอบความครบถ้วนของ
คุณภาพของเครื่องมือ รวมทั้งผลสรุปของการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ
สามเส้า (Triangulation Method) ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบข้อมูล 2 วิธี ดังนี้

1) การตรวจสอบแบบสามเส้าด้านเวลา (Time Triangulation) โดยการนำข้อมูล
ที่ได้จากภาคสนาม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
มาทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบระหว่างเวลาโดยหากเวลาดำเนินการต่างกันข้อมูลที่เก็บได้จะเหมือนกันหรือ
ไม่ ทั้งนี้ เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูล

2) การตรวจสอบสามเส้าด้านระเบียบวิธี (Methodological Triangulation) โดยใช้
เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆหลายวิธี เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน สำหรับการ
ศึกษาวิจัยนี้ใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มี
ส่วนร่วม การทำไคอะแกรมชีวิตเพื่อทราบถึงภูมิหลังของประชากร เป้าหมาย หรือผู้ให้สัมภาษณ์
ซึ่งหากข้อมูลที่ได้มามีความแตกต่างหรือขัดแย้งกัน ผู้วิจัยจะเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลและเข้าไป
คลุกคลีในชุมชนหลายๆครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกันกับในช่วงแรกและหากข้อมูลที่ได้
ทำการตรวจสอบแล้วปรากฏว่าเป็นข้อมูลที่เหมือนกันและน่าเชื่อถือ ถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องแล้ว
หลังจากนั้นนำผลการศึกษามาเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการเขียนรายงาน
การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Method) ต่อไป

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)
โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยขั้นตอนแรกโดยการจัดระบบของข้อมูลแล้วทำการแยกประเภทของ
ข้อมูลตามประเด็นของกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยที่กำหนดไว้ และทำความเข้าใจข้อมูลต่างๆที่
รวบรวมมาได้โดยวิเคราะห์จากเนื้อหาที่ได้ศึกษามาอย่างละเอียดตามการวิเคราะห์ดังนี้คือ การทำ
ข้อมูลเชิงคุณภาพอันได้แก่ข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์เอกสาร ส่วนข้อมูลที่จากการสัมภาษณ์
แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์โดยการจำแนกประเภทข้อมูล
การเปรียบเทียบข้อมูล เป็นต้น

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ก่อนที่ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดนั้น ต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลเพื่อยืนยันว่าได้ข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน มีความหลากหลายเพียงพอสำหรับเรื่องที่วิจัย เมื่อได้แล้วจึงนำข้อมูลนั้นๆ ไปวิเคราะห์ต่อไป
- 2) การพิจารณาถึงแหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่ พิจารณาถึงความสม่ำเสมอของข้อมูลที่ได้มาในเวลาที่แตกต่างกันแต่เป็นเรื่องเดียวกัน
- 3) ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลนับว่ามีความสำคัญต่อการตรวจสอบข้อมูล โดยการตรวจสอบการเก็บข้อมูลในแต่ละช่วงเวลาแล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง: กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์จากการศึกษาเอกสาร การสอบถามประชากรชาวม้งบ้านเข็กน้อย จำนวน 290 ราย การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้นำชาวม้งบ้านเข็กน้อย จำนวน 10 ราย และการสำรวจชุมชน โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

1.2 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

2.2 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

2.3 แนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

ตอนที่ 3 ข้อเสนอที่ได้จากการค้นพบ

3.1 สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

3.3 แนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

โดยมีรายละเอียดของแต่ละตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ รายได้ และ ประเภทของครอบครัว

1.1.1 เพศ

ตารางที่ 4.1 เพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	120	45.3
หญิง	145	54.7
รวม	265	100

จากตารางที่ 4.1 แสดงถึงเพศของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลได้ 265 คน พบว่ามีเพศหญิง จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 54.7 และเพศชาย จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 45.3

1.1.2 อายุ

ตารางที่ 4.2 อายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 20 ปี	72	27.2
21 - 29 ปี	82	30.9
30 - 39 ปี	49	18.5
40 - 49 ปี	40	15.1
มากกว่า 50 ปี	22	8.3
รวม	265	100

$$\bar{X} = 30.4 \text{ ปี}$$

จากตารางที่ 4.2 แสดงถึงอายุกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20 – 29 ปี ซึ่งมีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 30.9 รองลงมาจะอยู่ในช่วงอายุน้อยกว่า 20 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กและวัยรุ่นมีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2 กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงวัยกลางคนในช่วงอายุ 30 – 39 ปี มีจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 กลุ่มที่อยู่ในช่วงวัยกลางคนตอนกลางอายุตั้งแต่ 40 – 49 ปี มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 และกลุ่มที่เข้าสู่วัยชราซึ่งมีอายุมากกว่า 50 ปี มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอายุเฉลี่ย 30.4 ปี

1.1.3 สถานภาพการสมรส

ตารางที่ 4.3 สถานภาพการสมรส

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	122	46.0
สมรส	132	49.8
หย่าร้าง	6	2.3
ม่าย	5	1.9
รวม	265	100

จากตารางที่ 4.3 แสดงถึงสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 รองลงมาคือสถานภาพโสด มีจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 46 สถานภาพหย่าร้าง มีจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 และสถานภาพม่ายจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

1.1.4 ระดับการศึกษา

ตารางที่ 4.4 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	67	25.3
ประถมศึกษา	42	15.8
มัธยมศึกษา	105	39.6
ปริญญาตรี	51	19.2
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0
รวม	265	100

จากตารางที่ 4.4 แสดงถึงระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ระดับการศึกษาจะอยู่ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 39.6 รองลงมาคือไม่ได้เรียนหนังสือ มีจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 ระดับประถมศึกษาที่มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 ระดับปริญญาตรีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 และไม่มีคนจบสูงกว่าปริญญาตรีเลย จากข้อมูลจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันชาวม้งมีการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา กล่าวคือมีการศึกษาสูงขึ้น เพราะกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 39.6 สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

1.1.5 ศาสนา

ตารางที่ 4.5 ศาสนา

ศาสนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พุทธ	76	28.7
คริสต์	145	54.7
ผี บรรพบุรุษ	44	16.6
อื่นๆ	0	0
รวม	265	100

จากตารางที่ 4.5 พบว่าศาสนาที่กลุ่มตัวอย่างนับถือมากที่สุดคือ ศาสนาคริสต์ซึ่งมีจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 54.7 รองลงมาคือศาสนาพุทธ มีจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 กลุ่มตัวอย่างที่นับถือผีบรรพบุรุษมีจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 16.6 และไม่มีการนับถือศาสนาอื่นอีกเลย จากข้อมูลทำให้เห็นว่าชาวม้งในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงด้านศาสนามาก่อนข้างมาก เพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ นับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งต่างจากอดีตที่ชาวม้งส่วนใหญ่ นับถือผีบรรพบุรุษ

1.1.6 อาชีพ

ตารางที่ 4.6 อาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกร	96	36.2
รับจ้าง	70	26.4
รับราชการ	3	1.1
อื่น ๆ	96	36.2
รวม	265	100

จากตารางที่ 4.6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพเกษตรกรและอาชีพอื่นๆ มีมากที่สุดจำนวนเท่ากันคือ 96 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 เท่ากัน รองลงมาจะเป็นอาชีพรับจ้างมีจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 26.4 และที่มีน้อยที่สุดคืออาชีพรับราชการมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1 จากตารางนี้ทำให้เห็นว่าสังคมชาวม้งในปัจจุบันมีการประกอบอาชีพอื่นๆนอกเหนือจากเกษตรกร โดยพบว่ามีอาชีพอื่นๆ เช่น ค้าขายหรือบริการ ถึงร้อยละ 36.2 เพราะสังคมมีการขยายตัว ประชากรเพิ่มขึ้น อีกทั้งระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำให้สังคมชาวม้งมีอาชีพใหม่ๆขึ้นมาก และชาวม้งที่ประกอบอาชีพรับจ้างมีถึงร้อยละ 26.4 ซึ่งแตกต่างจากอดีตที่ชาวม้งไม่นิยมการเป็นลูกจ้าง แสดงว่าระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้ชาวม้งเปลี่ยนแปลงค่านิยมดังกล่าวด้วย

1.1.7 รายได้

ตารางที่ 4.7 รายได้ของครอบครัวต่อปี

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000 บาท	78	29.4
10,001 – 50,000 บาท	97	36.6
50,001 – 100,000 บาท	58	21.9
มากกว่า 100,000 บาท	32	12.1
รวม	265	100

$$\bar{X} = 42,415.4 \text{ บาท}$$

จากตารางที่ 4.7 พบว่ารายได้ของกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดจะอยู่ในช่วง 10,001 - 50,000 บาท จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 36.6 รองลงมาจะอยู่ในช่วงน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ในช่วง 50,001 – 100,000 บาท มีจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 21.9 และที่น้อยที่สุดคือช่วงรายได้มากกว่า 100,000 บาท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 และรายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างคือ 42,415.4 บาทต่อปี

1.1.8 ประเภทของครอบครัว

ตารางที่ 4.8 ประเภทของครอบครัว

ประเภทของครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ครอบครัวเดี่ยว	166	62.6
ครอบครัวขยาย	99	37.4
รวม	265	100

จากตารางที่ 4.8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตร(ครอบครัวเดี่ยว)

มีจำนวนมากที่สุดคือ 166 คน คิดเป็นร้อยละ 62.6 และอาศัยอยู่กับคู่สมรสบุตรและญาติ (ครอบครัวขยาย) จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4 แสดงว่าชาวม้งในปัจจุบันได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพราะในอดีตชาวม้งจะอยู่แบบครอบครัวขยายโดยมีชายอาวุโสที่สุดเป็นหัวหน้าครอบครัว แต่ปัจจุบันพบว่าครอบครัวชาวม้งส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว

สรุป

จากตารางทั้ง 8 ตารางเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ พบว่า

- มีเพศหญิงมีจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 54.7 และเพศชายมีจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 45.3 รวม 265 คน
- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20 – 29 ปี มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 30.9 และกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยมีอายุมากกว่า 50 ปี มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอายุเฉลี่ย 30.4 ปี
- กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 และสถานภาพฝ่ายน้อยที่สุด มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9
- ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 39.6 ระดับปริญญาตรีมีน้อยที่สุด จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2
- ศาสนาที่กลุ่มตัวอย่างนับถือมากที่สุดคือ ศาสนาคริสต์ซึ่งมีจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 54.7 กลุ่มตัวอย่างที่นับถือผีบรรพบุรุษมีน้อยที่สุด จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 16.6
- อาชีพของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากที่สุด คือ อาชีพเกษตรกรและอาชีพอื่นๆ จำนวนเท่ากันคือ 96 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 เท่ากัน และอาชีพที่มีน้อยที่สุดคืออาชีพรับราชการมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1
- รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างคือ 42,415.4 บาทต่อปี
- ประเภทของครอบครัวพบว่า ครอบครัวเดี่ยว มีจำนวนมากที่สุดคือ 166 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 62.6 และ ครอบครัวขยาย มีจำนวน 99 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 37.4

1.2 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ คือ กลุ่มผู้นำชาวม้งบ้านเข็กน้อย 10 คน เป็นเพศหญิง 5 คนและเพศชาย 5 คน ดังนี้

1.2.1 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 14 สิงหาคม 2552

นางนำทิพย์ ชาววิวัฒน์ เพศ หญิง อายุ 37 ปี

สถานภาพ สมรส

ระดับการศึกษา มัธยมศึกษา

ศาสนา คริสต์

อาชีพ รับจ้าง

ประเภทของครอบครัว ครอบครัวชาย

ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน ผู้ประสานงานโครงการพัฒนาเด็กบ้านเข็ญน้อย

1.2.2 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 14 สิงหาคม 2552

นางวรรณจิต ทราชเทียมทอง เพศ หญิง อายุ 49 ปี

สถานภาพ สมรส

ระดับการศึกษา ปริญญาตรี

ศาสนา คริสต์

อาชีพ รับจ้าง

ประเภทของครอบครัว ครอบครัวเดี่ยว

ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน ประธานสภาสตรีตำบลเข็ญน้อย, คณะกรรมการ
สมาคมแม่แห่งประเทศไทย

1.2.3 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 14 สิงหาคม 2552

นางยั่ว สืบทาทาท เพศ หญิง อายุ 65 ปี

สถานภาพ สมรส

ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ

ศาสนา คริสต์

อาชีพ เกษตรกร

ประเภทของครอบครัว ครอบครัวชาย

ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน สมาชิกอาวุโสคริสตจักรบ้านเข็ญน้อย

1.2.4 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 14 สิงหาคม 2552

นางเบญจมาศ แซ่เฮอ เพศ หญิง อายุ 33 ปี

สถานภาพ สมรส

ระดับการศึกษา ประถมศึกษา

ศาสนา คริสต์

อาชีพ เกษตรกร

ประเภทของครอบครัว ครอบครัวชาย

ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน หัวหน้ากลุ่มตุ๊กตาผ้าปักลายบ้านเข็ญน้อย

1.2.5 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2552

นางอรนิจ ทรงสวัสดิวงศ์ เพศ หญิง อายุ 35 ปี

สถานภาพ ม่าย

ระดับการศึกษา มัธยมศึกษา

ศาสนา คริสต์

อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว

ประเภทของครอบครัว ครอบครัวเดี่ยว

ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน คณะกรรมการสตรีคริสตจักรบ้านเข็กน้อย

1.2.6 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2552

นายประจวบ ฤทธิเนติกุล เพศ ชาย อายุ 70 ปี

สถานภาพ สมรส

ระดับการศึกษา ประถมศึกษา

ศาสนา คริสต์

อาชีพ รับราชการ

ประเภทของครอบครัว ครอบครัวขยาย

ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน กำนันตำบลเข็กน้อย

1.2.7 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2552

นายไกรศักดิ์ แซ่หลี่ เพศ ชาย อายุ 50 ปี

สถานภาพ สมรส

ระดับการศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ

ศาสนา คริสต์

อาชีพ รับราชการ

ประเภทของครอบครัว ครอบครัวเดี่ยว

ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย

1.2.8 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2552

นายเส็ง ชาววิวัฒน์ เพศ ชาย อายุ 40 ปี

สถานภาพ สมรส

ระดับการศึกษา มัธยมศึกษา

ศาสนา คริสต์

อาชีพ รับจ้าง

ประเภทของครอบครัว ครอบครัวเดี่ยว

ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน ครูสอนศาสนาประจำคริสตจักรบ้านเข็กน้อย

1.2.9 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 16 สิงหาคม 2552

นายออมสิน ทราวยเทียมทอง เพศ ชาย อายุ 51 ปี

สถานภาพ สมรส

ระดับการศึกษา ปริญญาตรี

ศาสนา คริสต์

อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว

ประเภทของครอบครัว ครอบครัวเดี่ยว

ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน ผู้ประสานงานตระกูลแซ่หว่า ประจำตำบลเข็กน้อย

1.2.10 สัมภาษณ์ ณ วันที่ 16 สิงหาคม 2552

นายแข็ง สืบทายาท เพศ ชาย อายุ 66 ปี

สถานภาพ สมรส

ระดับการศึกษา ประถมศึกษา

ศาสนา คริสต์

อาชีพ เกษตรกร

ประเภทของครอบครัว ครอบครัวขยาย

ตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน ผู้ปกครองคริสตจักรบ้านเข็กน้อย

สรุป

จากสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างข้างต้น สรุปได้ว่า

- กลุ่มตัวอย่าง มีเพศหญิง 5 คน และ เพศชาย 5 คน เท่ากัน
- อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง คือ 49.6 ปี
- สถานภาพการสมรส สมรสและอยู่ด้วยกัน 9 คน เป็นม้าย 1 คน
- ระดับการศึกษา ประถมศึกษา 3 คน มัธยมศึกษา 3 คน ปริญญาตรี 2 คน และไม่

ได้เรียนหนังสือ 2 คน

- กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนนับถือศาสนาคริสต์
- การประกอบอาชีพ มีเกษตรกร 3 คน ธุรกิจส่วนตัว 2 คน รับจ้าง 3 คน และรับ

ราชการ 2 คน

- ประเภทของครอบครัว เป็นครอบครัวเดี่ยว 5 ครอบครัว และครอบครัวขยาย 5

ครอบครัว

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสารตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง และ การใช้แบบสอบถาม กับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเกี่ยวกับสภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง และสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน ได้แก่ด้านครอบครัว ด้านการเมือง ด้านกฎหมาย ด้านการอบรมศึกษา และด้านเศรษฐกิจ โดยใช้การวิจัยดังนี้

2.1.1 การวิจัยจากเอกสาร

2.1.2 การวิจัยเชิงปริมาณ

2.1.3 การวิจัยเชิงคุณภาพ

โดยมีรายละเอียดในแต่ละเรื่องดังนี้

2.1.1 การวิจัยจากเอกสาร

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราวิชาการ เกี่ยวกับสภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง โดยแบ่งเป็น 2 หัวข้อ คือ

- 1) สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง
- 2) สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง

พบสาระสำคัญดังนี้

1) สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง

สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้งคือ สถานภาพโดยกำเนิด (Ascribed Status) และสถานภาพสัมฤทธิ์หรือโดยการกระทำ (Achieved Status) จากการศึกษาพบว่า หญิงชาวม้งมีสถานภาพต่ำกว่าชายค่อนข้างมาก เพราะสังคมชาวม้งมีลักษณะสังคมชายเป็นใหญ่ สังคมให้คุณค่าแก่เพศชายสูงมาก เพราะเป็นสังคมเกษตรกรรม และจากประวัติศาสตร์ของชาวม้งที่มีการทำสงครามกับชาวจีนมาโดยตลอด ถูกชายจึงเป็นสิ่งมีค่าที่ครอบครัวชาวม้งคาดหวังเป็นอย่างมาก อีกทั้งชาวม้งถือสถานภาพทางวงศ์ญาติฝ่ายบิดาซึ่งถูกชายจะต้องเป็นผู้สืบทอดสกุลและเป็นผู้เลี้ยงดูบิดามารดาชรา ฉะนั้นเพศชายจึงมีสถานภาพสูงกว่าเพศหญิงทุกด้าน

สุจริตลักษณ์ ศิพคง ระบุในหนังสือสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง (2539: 22) ว่าสังคมของชาวม้งมีความสัมพันธ์แบบกลุ่มบรรพบุรุษเดียวกัน โดยมีฝ่ายชายเป็นจุดเริ่มต้น และนับญาติย้อนไปถึงพ่อปู่ ทวด และปู่ทวด ขึ้นไปเรื่อยๆ เท่าที่สามารถจะทำได้เมื่อนับย้อนไปแล้วรู้ว่าแยกมาจากบรรพบุรุษเดียวกันก็ถือได้ว่าอยู่ในสายบรรพบุรุษเดียวกัน ซึ่งความสัมพันธ์นี้ก็ส่งผลถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในยามเจ็บไข้ หรือทุกข์ยากด้วย และ สมัย สุทธิธรรม จากหนังสือสารคดีของชนกลุ่มน้อยบนดอยสูง แม้ว (2541: 41) ได้กล่าวถึงสถานภาพโดยกำเนิดของชาวม้งโดยระบุว่าหลังจากหญิงชาวม้งคลอดลูกแล้ว หากเป็นชายจะเอารกไปฝังบริเวณเสาผีบ้าน ซึ่งเป็นผีบรรพบุรุษ หรือที่เรียกว่าเสายึดเหนี่ยววิญญาณบรรพบุรุษ หากเป็นหญิงก็จะนำรกไปฝังไว้ใต้เตียงห้องนอนของพ่อแม่เด็กจากความเชื่อดังกล่าวสะท้อนถึงการกำหนดสถานภาพของชายหญิงชาวม้งตั้งแต่เกิด คือ ชายเป็นผู้นำและสืบทอดตระกูล ส่วนหญิงเป็นแม่บ้านแม่เรือน และต้องแต่งงานออกเรือนไป สถานภาพของหญิงชาวม้งจึงต่ำกว่าชายมาตั้งแต่กำเนิด เนื่องจากชาวม้งมีประวัติความเป็นมายาวนานในดินแดนประเทศจีนก่อนที่อพยพมาสู่ประเทศไทยและประเทศใกล้เคียงทำให้ชาวม้งมีวัฒนธรรมที่คล้ายกับชาวจีน ซึ่งอมรา พงศาพิชญ์ จากหนังสือความหลากหลายทางวัฒนธรรม (2547: 181) ระบุว่าชนบทร่วมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวม้งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีนทำให้ลักษณะครอบครัวของชาวม้งเป็นครอบครัวชายเน้นการสืบสายเลือดฝ่ายชาย ซึ่งมีผลทำให้ฐานะของฝ่ายหญิงต่ำกว่าฝ่ายชาย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ชาวม้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ทางสายเลือด โดยจะถือตามวงศ์ตระกูลฝ่ายชายเป็นหลักคล้ายวัฒนธรรมชาวจีน หญิงชาวม้งจึงมีสถานภาพต่ำกว่าชายทั้งสถานภาพโดยกำเนิดและสถานภาพโดยการกระทำ

2) สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง

สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง คือ บทบาทในอุดมคติ (ideal role) บทบาทที่เป็นจริง (actual role) บทบาทที่รับรู้ (perceived role) บทบาทที่คาดหวัง (expecting role) และ บทบาทที่ถูกคาดหวัง (expected role) จากการศึกษาพบว่าหญิงชาวม้งมีบทบาทที่อยู่ในวงจำกัดและเป็นรองผู้ชาย หญิงชาวม้งมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบดูแลงานบ้าน และงานในไร่ด้วย ซึ่งทัศนีย์ ศรีมงคล จากหนังสือเพื่อนชาวดอย(2530: 6) ระบุว่าผู้หญิงม้งจะต้องเรียนปักผ้าตั้งแต่เป็นเด็ก เมื่อแต่งงานแล้วต้องทำงานหนักกว่าผู้ชาย สมัย สุทธิธรรม(2541: 32, 35) ระบุว่า หญิงชาวม้งต้องทำงานในไร่และรับผิดชอบในการจัดหาอาหาร เลี้ยงสัตว์ ทำความสะอาดเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม เย็บปักถักร้อย ประดิษฐ์ถวดยาต่าง ๆ ลงบนผ้าเอาไว้ใช้ตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น เหตุผลสำคัญที่สุดที่ผู้ชายม้งจะพิจารณาเลือกหญิงสาวมาเป็นคู่ครองคือต้องมีความขยันขันแข็งส่วนความ

สวายนันมาเป็นอันดับรอง และ สุวีริรัตน์ หงส์สามสิบเจ็ด จากงานวิจัยเรื่อง บทบาทภรรยาชาวม้งใน หมู่บ้านแม่แรม อำเภอสอง จังหวัดแพร่ (2548: 31-32) ระบุว่า ภรรยาชาวม้งจะมีหน้าที่หารายได้มาให้บิดามารดาของสามีหรือสามีเก็บหรือใช้จ่าย สามีจะมอบความเป็นใหญ่ในการทำงานให้ทุกอย่าง ถ้าใครเห็นความเป็นผู้หญิงม้งแล้วจะไม่อยากเกิดมาเป็นมนุษย์อีกต่อไป ยกตัวอย่าง ภรรยาชาวม้ง ถูกอ่อนต้องผูกถูกไว้ติดกับหลังแล้วออกทำไร่ จนบางครั้งถูกเส็กอยู่ไม่สบายแต่ก็ต้องเอาผูกติดหลังไปทำงานด้วย บางคนทำงานสามอย่างในเวลาเดียวกันมือก็ใช้เข็บเสื้อผ้า เลี้ยงลูกผูกใส่หลังไว้พร้อมกันนี่ก็ใช้เท้าตำข้าว ภรรยาจะต้องทำหน้าที่ให้กำเนิดลูก และครอบครัวมักนิยมนิยามการมีลูกชายเป็นอย่างมาก หากไม่มีลูกชายหรือไม่มีลูกเลย สามีก็จะสามารถมีภรรยาได้อีก และหากมีการหย่าร้างเกิดขึ้นจะเป็นเรื่องน่าเศร้ามากสำหรับภรรยาชาวม้งเพราะจะเป็นที่อับอายมากเมื่อต้องมาอยู่กับครอบครัวเดิม จึงพบบ่อยครั้งที่ภรรยาที่เกิดปัญหาเหล่านี้มักจะหาทางออกโดยการฆ่าตัวตาย

จึงสรุปได้ว่าหญิงชาวม้งมีบทบาทที่อยู่ในวงจำกัดและเป็นรองผู้ชาย โดยมีบทบาทที่ถูกคาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริง คือ การดูแลลูก การทำงานในไร่ ทำงานบ้าน เลี้ยงสัตว์ เข็บปักถัก ร้อย และบทบาทในการให้กำเนิดลูกชายแก่ตระกูลของสามี

2.1.2 การวิจัยเชิงปริมาณ

จากการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการศึกษากลุ่มตัวอย่างชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งแบ่งประเด็นดังนี้

- 1) สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง
- 2) สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง
- 3) สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน ได้แก่
 - (1) สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว
 - (2) สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง
 - (3) สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย
 - (4) สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา
 - (5) สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้

- 1) สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง

ตารางที่ 4.9 ร้อยละของสภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง

สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง	ใช่	ไม่ใช่
1. ชาวม้งถือสถานภาพทางวงศ์ญาติฝ่ายบิดา	265 (100)	-
2. ชาวม้งมีการแบ่งชนชั้นทางสังคมโดยยึดเพศเป็นหลัก	255 (96.2)	10 (3.8)
3. หญิงชาวม้งมีสถานภาพต่ำกว่าชายชาวม้ง	255 (96.2)	10 (3.8)
4. นอกเหนือจากการแบ่งชนชั้นทางเพศแล้ว ชาวม้งไม่มีการแบ่งชนชั้นทางสังคมด้านอื่นอีก	205 (77.4)	60 (22.6)
5. เมื่อแต่งงานแล้วหญิงชาวม้งต้องเปลี่ยนสถานภาพเป็นคนฝ่ายสามีและต้องถือศึบรพบุรุษฝ่ายสามี	265 (100)	-

ตารางที่ 4.9 ต่อ

สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง	ใช่	ไม่ใช่
6. เมื่อได้รับการศึกษาจะทำให้หญิงชาวม้งมีสถานภาพที่สูงขึ้น	215 (81.1)	50 (18.9)
7. เมื่อหญิงชาวม้งมีอาชีพที่มั่นคง หรือมีฐานะทางการเงินที่ดีจะมีสถานภาพที่สูงขึ้น	235 (88.7)	30 (11.3)
8. ปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสถานภาพที่สูงขึ้น	180 (67.9)	85 (32.1)
รวม	1875 (88.4)	245 (11.6)

จากตารางที่ 4.9 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเด็นแล้ว พบว่าหญิงมีสถานภาพต่ำกว่าชาย ดังนี้

ชาวม้งถือสถานภาพทางวงศ์ญาติของฝ่ายบิดา และ เมื่อแต่งงานแล้วหญิงชาวม้งต้องเปลี่ยนสถานภาพเป็นคนฝ่ายสามีและต้องถือศึบรพบุรุษฝ่ายสามีเป็นประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 100

รองลงมาคือประเด็น ชาวม้งมีการแบ่งชนชั้นทางสังคมโดยยึดเพศเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 96.2 และหญิงชาวม้งมีสถานภาพต่ำกว่าชายชาวม้ง คิดเป็นร้อยละ 96.2 เท่ากัน แสดงว่าจากการที่สังคมชาวม้งมีการแบ่งชนชั้นโดยยึดเพศเป็นหลักทำให้หญิงชาวม้งมีสถานภาพต่ำกว่าชายชาวม้ง

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ ปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสถานภาพที่สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 67.9 แสดงว่าปัจจุบันมีแนวโน้มที่หญิงชาวม้งมีสถานภาพที่ดีขึ้นแต่ยังไม่มากนัก

2) สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง

ตารางที่ 4.10 ร้อยละของสภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง

สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง	ใช่	ไม่ใช่
1. ชาวม้งมีบทบาทตามสถานภาพทางสังคม และวัฒนธรรม ประเพณี	265 (100)	-
2. ภรรยาชาวม้งต้องยกข่องให้เกียรติสามีและมีบทบาทตามที่ สามีกำหนด	185 (69.8)	80 (30.2)
3. ภรรยาชาวม้งต้องให้ความอนุเคราะห์ญาติฝ่ายสามี	255 (96.2)	10 (3.8)
4. หญิงชาวม้งมีบทบาทรับผิดชอบงานต่างๆภายในครอบครัว เช่น ดูแลบ้านเรือน	265 (100)	-
5. หญิงชาวม้งมีบทบาทในการทำงานหารายได้เพื่อครอบครัว	230 (86.8)	35 (13.2)
6. หญิงชาวม้งถูกคาดหวังไม่ให้เห็นออกทางการเมืองหรือ กฎจารีตในที่สาธารณะ	171 (64.5)	94 (35.5)
7. หญิงชาวม้งปฏิบัติตามบทบาทที่ถูกคาดหวังทางสังคม เช่น ยกข่องให้เกียรติสามีและ ไม่เห็นออกทางการเมืองหรือ กฎจารีตในที่สาธารณะ	140 (52.8)	125 (47.2)
8. เมื่อหญิงชาวม้งมีการศึกษาจะมีบทบาทในด้านต่างๆเช่น บทบาทด้านครอบครัว บทบาทด้านการเมือง หรือบทบาทเศรษฐกิจ เพิ่มขึ้น	190 (71.7)	75 (28.3)

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง	ใช่	ไม่ใช่
9. ปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถแสดงบทบาทในด้านต่างๆเช่น บทบาทด้านครอบครัว บทบาทด้านการเมือง หรือบทบาท ด้านเศรษฐกิจ เพิ่มขึ้น	210 (79.2)	55 (20.8)
รวม	1911 (80.1)	474 (19.9)

จากตารางที่ 4.10 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเด็นแล้ว พบว่า

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือชาวม้งมีบทบาทตามสถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรมประเพณี คิดเป็นร้อยละ 100 และหญิงชาวม้งมีบทบาทรับผิดชอบงานต่างๆภายในครอบครัว เช่น ดูแลบ้านเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 เท่ากัน แสดงว่าสถานภาพโดยกำเนิด และวัฒนธรรมประเพณี เป็นตัวกำหนดบทบาทให้แก่หญิงชาวม้ง

รองลงมาคือประเด็น ภรรยาชาวม้งต้องให้ความอนุเคราะห์ญาติฝ่ายสามี คิดเป็นร้อยละ 96.2 แสดงว่าจากวัฒนธรรมการสืบทอดตระกูลฝ่ายชาย เมื่อหญิงชาวม้งแต่งงานต้องเปลี่ยนสถานภาพมาเป็นคนในตระกูลของฝ่ายชายจึงต้องให้ความอนุเคราะห์ญาติฝ่ายสามีด้วย

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ หญิงชาวม้งปฏิบัติตามบทบาทที่ถูกคาดหวังทางสังคม เช่น ยกย่องให้เกียรติสามีและไม่แสดงออกทางการเมืองหรือกฎจารีตในที่สาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 52.8 แสดงว่าแม้สังคมชาวม้งจะกำหนดบทบาทให้แก่หญิงชาวม้งแต่ปัจจุบันหญิงชาวม้งก็ไม่ได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดนัก

3) สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน

(1) สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

ตารางที่ 4.11 ร้อยละของสถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว	ใช่	ไม่ใช่
1. ครอบครัวชาวม้งนิยมการมีลูกชายมากกว่าลูกสาว	210 (79.2)	55 (20.8)
2. หากครอบครัวไม่สามารถมีลูกชาย สามีก็มีโอกาสในการมีภรรยาใหม่ได้อีก	180 (67.9)	85 (32.1)
3. หญิงชาวม้งมีสิทธิในการเลือกคู่สมรส	205 (77.4)	60 (22.6)
4. หญิงชาวม้งสามารถปฏิเสธการแต่งงานได้	255 (96.2)	10 (3.8)
5. เมื่อแต่งงานแล้วหญิงชาวม้งต้องเข้ามาอยู่ในครอบครัวของสามี	255 (96.2)	10 (3.8)
6. หญิงชาวม้งจะต้องทำงานรับใช้สามี พ่อแม่สามี และทุกคนในครอบครัว	215 (81.1)	50 (18.9)
7. หญิงชาวม้งมีหน้าที่ทำงานในไร่ และทำงานบ้านด้วย	235 (88.7)	30 (11.3)
8. หญิงชาวม้งต้องตัดเย็บและปักเสื้อผ้าให้กับลูก สามี และบิดามารดาของสามี	265 (100)	-
9. หญิงชาวม้งมีสิทธิในการตัดสินใจมีลูก และสามารถกำหนดจำนวนลูกได้	185 (69.8)	80 (30.2)

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว	ใช่	ไม่ใช่
10. ภรรยาสามารถปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์กับสามีได้หากไม่พร้อม	205 (77.4)	60 (22.6)
11. ขณะตั้งครรภ์ หญิงสาวมั่งได้ลดภาระงานที่เคยทำ	225 (84.9)	40 (15.1)
12. หญิงสาวมั่งเลี้ยงดูลูกฝ่ายเดียวโดยสามีไม่ได้ช่วย	195 (73.6)	70 (26.4)
13. เมื่อมีปัญหาในครอบครัวหญิงสาวมั่งมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น	195 (73.6)	70 (26.4)
รวม	2825 (82.0)	620 (18.0)

จากตารางที่ 4.11 เป็นการแสดงจำนวน ร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านครอบครัวพบว่าโดยภาพรวมแล้วหญิงสาวมั่งมีบทบาทด้านครอบครัวสูง ได้แก่

หญิงสาวมั่งต้องตัดเย็บและปักเสื้อผ้าให้กับบุตร สามี และบิดามารดาของสามี โดยมีค่าร้อยละเท่ากับ 100 แสดงว่าหญิงสาวมั่งมีบทบาทด้านนี้มากที่สุดเพราะผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนเห็นด้วย

รองลงมาประเด็นที่ว่าหญิงสาวมั่งสามารถปฏิเสธการแต่งงานได้ และประเด็นเมื่อแต่งงานแล้วหญิงมั่งต้องเข้ามาอยู่ในครอบครัวของสามี โดยมีร้อยละ 96.2 เท่ากันแสดงว่าหญิงมั่งที่ยังไม่สมรสมีสถานภาพที่ค่อนข้างมีอิสระในการเลือกคู่ครองและสามารถปฏิเสธการแต่งงานในกรณีที่ไม่เต็มใจได้ แต่เมื่อแต่งงานแล้วหญิงมั่งจะมีสถานภาพและบทบาทที่ขึ้นอยู่กับสามีและครอบครัวของสามีเพราะจะต้องเข้ามาอาศัยร่วมในครอบครัวของสามี

ส่วนประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หากครอบครัวไม่สามารถมีลูกชาย สามีก็มีโอกาสในการมีภรรยาใหม่ได้อีก โดยมีร้อยละ 67.9 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยไม่มากนักว่าหากภรรยาสาวมั่งไม่มีลูกชาย สามีก็อาจมีภรรยาอื่นได้

(2) สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง

ตารางที่ 4.12 ร้อยละของสถานภาพและบทบาทด้านการเมือง

สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง	ใช่	ไม่ใช่
1. หญิงชาวม้งได้รับการยอมรับในการสมัครเป็นผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต.	215 (81.1)	50 (18.9)
2. หญิงชาวม้งได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต.	185 (69.8)	80 (30.2)
3. หญิงชาวม้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน	234 (88.3)	31 (11.7)
4. หญิงชาวม้งมีโอกาสในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม สหกรณ์ กลุ่มเกษตร หรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน	244 (91.1)	21 (7.9)
5. ในชุมชนของท่านมีหญิงชาวม้งที่รับราชการ	225 (84.9)	40 (15.1)
6. เมื่อมีปัญหาในชุมชนหญิงชาวม้งสามารถเข้าร่วมประชุม และแสดงความคิดเห็นได้	220 (83.0)	45 (17.0)
7. หญิงชาวม้งสามารถออกเสียงในการเลือกผู้นำชุมชนได้	230 (86.8)	35 (13.2)
8. เมื่อมีปัญหาระหว่างตระกูล หญิงชาวม้งสามารถแสดง ความคิดเห็นหรือร่วมเจรจาแก้ไขปัญหาได้	110 (41.5)	155 (58.5)
รวม	1663 (78.4)	457 (21.6)

จากตาราง 4.12 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านการเมืองเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง

แต่ละประเด็นแล้ว พบว่าหญิงชาวม้งมีสถานภาพและบทบาทด้านการเมือง ได้แก่

หญิงชาวม้งมีโอกาสนในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตร หรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน และสามารถออกเสียงในการเลือกผู้นำชุมชนได้ เป็นประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าไข่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.1 , 88.3 และ 86.8 ตามลำดับ แสดงว่าปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสถานภาพในด้านการเมืองค่อนข้างข้างดีและสามารถแสดงบทบาทต่างๆในชุมชนได้

รองลงมาคือประเด็น ในชุมชนมีหญิงชาวม้งที่รับราชการ และ เมื่อมีปัญหาในชุมชน ผู้หญิงสามารถเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นได้ คิดเป็นร้อยละ 84.9 และ 83.0 แสดงว่าหญิงม้งเริ่มมีสถานภาพและบทบาทในทางการเมืองเพราะมีหญิงชาวม้งที่รับราชการบ้างแล้วอีกทั้งเมื่อมีปัญหาในชุมชนหญิงชาวม้งก็สามารถแสดงความคิดเห็นได้

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นว่าไข่น้อยที่สุดคือ เมื่อมีปัญหาระหว่างตระกูลหญิงชาวม้งสามารถแสดงความคิดเห็นหรือร่วมเจรจาแก้ปัญหาได้ คิดเป็นร้อยละ 41.5 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย เพราะในด้านการเมืองตามธรรมเนียมของชาวม้งผู้หญิงยังมีสถานภาพที่ค่อนข้างต่ำและมีบทบาทน้อย

(3) สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย

ตารางที่ 4.13 ร้อยละของสถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย

สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย	ใช่	ไม่ใช่
1. หญิงชาวม้งมีสิทธิในการเลือกใช้นามสกุลหลังแต่งงาน	90 (34.0)	175 (66.0)
2. หญิงชาวม้งสามารถฟ้องร้องต่อหัวหน้าตระกูลหรือผู้นำชุมชนในกรณีที่สามีมีภรรยาอื่น	220 (83.0)	45 (17.0)
3. ภรรยาสามารถเรียกค่าทดแทนจากสามีในกรณีที่สามีมีภรรยาอื่น	200 (75.5)	65 (24.5)
4. หญิงชาวม้งสามารถฟ้องหย่าได้	260 (98.1)	5 (1.9)

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย	ใช่	ไม่ใช่
5. เมื่อหย่าขาดจากกันจะต้องมีการแบ่งสินสมรสระหว่างสามีและภรรยา	240 (90.6)	25 (9.4)
6. เมื่อหย่าขาดจากกันภรรยาามีสิทธิในการดูแลลูก	260 (98.1)	5 (1.9)
7. หญิงขามังสามารถร้องเรียนในกรณีที่ถูกทำอนาจาร	260 (98.1)	5 (1.9)
8. หญิงขามังสามารถร้องเรียนเมื่อถูกข่มขืนจากชายอื่นที่ไม่ใช่สามี	230 (86.8)	35 (13.2)
9. หญิงขามังสามารถร้องเรียนเมื่อถูกสามีข่มขืน	99 (37.4)	166 (62.2)
10. ในชุมชนของท่านมีการปกป้องผู้หญิงจากการกระทำรุนแรงในครอบครัว	210 (79.2)	55 (20.8)
11. หญิงขามังมีสิทธิในการรับมรดกจากครอบครัวของตนเมื่อแต่งงานออกเรือนไปแล้ว	170 (64.2)	95 (35.8)
12. หญิงขามังมีบทบาทในการร่วมตัดสินใจต่างๆในชุมชน	171 (64.5)	94 (35.5)
รวม	2410 (75.8)	770 (24.2)

จากตารางที่ 4.13 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านกฎหมายเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเด็นแล้ว พบว่า หญิงขามังมีสถานภาพและบทบาททางด้านกฎหมายได้แก่

หญิงสาวมั่งสามารถฟ้องหย่าได้ เมื่อหย่าขาดกับสามี ภรรยาไม่มีสิทธิในการดูแลลูก และหญิงมั่งสามารถร้องเรียนเมื่อถูกทำอนาจาร ทั้ง 3 ประเด็นตอบว่าใช่ คิดเป็นร้อยละ 98.1 แสดงว่าหญิงสาวมั่งมีสถานภาพและบทบาทที่ค่อนข้างดีในด้านกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องหย่า สิทธิในการดูแลบุตร และ การร้องเรียนเมื่อถูกทำอนาจาร

รองลงมาคือประเด็นเมื่อหย่าขาดกันจะต้องมีการแบ่งสินสมรสระหว่างสามีและภรรยา คิดเป็นร้อยละ 90.6 แสดงว่าหญิงสาวมั่งจะได้รับสินสมรสในกรณีที่หย่าขาดจากสามีซึ่งถือว่ามีสถานภาพและบทบาทที่ดี ในด้านกฎหมายเกี่ยวกับการแบ่งสินสมรส

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ หญิงสาวมั่งสามารถร้องเรียนเมื่อถูกสามีข่มขืน และ หญิงสาวมั่งมีสิทธิในการเลือกใช้นามสกุลหลังแต่งงานคิดเป็นร้อยละ 37.4 และ 34.0 ตามลำดับแสดงว่าหญิงสาวมั่งมีสถานภาพและบทบาทในสองเรื่องนี้ต่ำ

(4) สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา

ตารางที่ 4.14 ร้อยละของสถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา

สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา	ใช่	ไม่ใช่
1. หญิงสาวมั่งได้รับการอบรมศึกษาเรื่องการเย็บปักถักร้อย งานบ้าน และงานในไร่	261 (98.5)	4 (1.5)
2. ชายสาวมั่งได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับการเป็นผู้นำ ในครอบครัว การล่าสัตว์ และงานในไร่	241 (90.9)	24 (9.1)
3. มารดาจะเป็นผู้อบรมสั่งสอนลูกสาว	190 (71.7)	75 (28.3)
4. บิดาจะเป็นผู้อบรมสั่งสอนลูกชาย	210 (79.2)	55 (20.8)
5. บิดาและมารดามีบทบาทในการอบรมสั่งสอนลูกชาย หญิงเท่าเทียมกัน	220 (83.0)	45 (17.0)
6. หญิงมั่งได้รับการปลูกฝังความเชื่อว่าคนด้อยกว่าผู้ชาย	160 (60.4)	105 (39.8)
7. ชายมั่งได้รับการสั่งสอนให้มีความเชื่อว่าผู้หญิงมี สถานภาพต่ำกว่าตน	140 (52.8)	125 (47.2)

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา	ใช่	ไม่ใช่
8. พ่อแม่ชาวม้งนิยมส่งเสียลูกชายให้มีการศึกษามากกว่า ลูกสาว	140 (52.8)	125 (47.2)
9. ลูกสาวได้รับการถ่ายทอดทักษะทางอาชีพจาก ครอบครัวเท่าเทียมกับลูกชาย	230 (86.8)	35 (13.2)
10. หญิงชาวม้งมีโอกาสในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับ อาชีพ อนามัย หรือด้านอื่นๆ	249 (94.0)	16 (6.0)
11. โอกาสทางการศึกษาของหญิงและชายชาวม้งเกิดจากค่า นิยม ความเชื่อ และประเพณีของม้ง	230 (86.8)	35 (13.2)
12. ในปัจจุบันหญิงชาวม้งได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น	230 (94.3)	15 (5.7)
รวม	2501 (79.1)	659 (20.9)

จากตารางที่ 4.14 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษาเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเด็นแล้ว พบว่า

หญิงชาวม้งได้รับการอบรมศึกษาเรื่องการเย็บปักถักร้อย งานบ้าน และงานในไร่ เป็นประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.5 แสดงว่าหญิงชาวม้งมีบทบาทในการทำงานทั้งงานบ้านและงานในไร่สูง

รองลงมาคือประเด็นที่ว่าในปัจจุบันหญิงชาวม้งได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น และหญิงชาวม้งมีโอกาสในการเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับอาชีพ อนามัย หรือด้านอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 94.3 และ 94.0 แสดงว่าปัจจุบันหญิงม้งได้รับการอบรมศึกษามากขึ้น

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ ชายชาวม้งได้รับการสั่งสอนให้มีความเชื่อว่าผู้หญิงมีสถานภาพต่ำกว่าตน และบิดามารดาชาวม้งนิยมส่งเสียลูกชายให้มีการศึกษามากกว่า

ถูกสาวคิดเป็นร้อยละ 52.8 เท่ากัน แสดงว่าปัจจุบันค่านิยมดังกล่าวในสังคมชาวม้งได้เริ่มลดน้อยลงแล้ว ทั้งนี้เป็นเพราะผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงทำให้บิดามารดาชาวม้งส่งเสริมด้านการศึกษาให้แก่ลูกสาวและลูกชายเท่าเทียมกัน ซึ่งต่างจากอดีตที่จะส่งเสริมเฉพาะลูกชายเท่านั้น

(5) สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 4.15 สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ	ใช่	ไม่ใช่
1. หญิงชาวม้งเป็นผู้วางแผนในการทำมาหากินในครอบครัว	211 (79.6)	54 (20.4)
2. ชายชาวม้งเป็นผู้วางแผนเกี่ยวกับธุรกิจและการค้าขาย	170 (64.2)	95 (35.8)
3. ชายชาวม้งเป็นแรงงานสำคัญในครอบครัว	260 (98.1)	5 (1.9)
4. หญิงชาวม้งเป็นแรงงานสำคัญในครอบครัว	220 (83.0)	45 (17.0)
5. หญิงชาวม้งมีสิทธิในการเก็บเงินที่เป็นรายได้ของครอบครัว	160 (60.4)	105 (39.6)
6. ชายชาวม้งเป็นผู้บริหารทรัพย์สินในครอบครัว	240 (90.6)	25 (9.4)
7. หญิงชาวม้งมีสิทธิในการจัดการบริหารทรัพย์สินในครอบครัว	119 (44.9)	146 (55.1)
8. ชาวม้งไม่นิยมการเป็นลูกจ้าง	120 (45.3)	145 (54.7)

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ	ใช่	ไม่ใช่
9. ในยุคปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถหารายได้เสริมนอกจากการทำไร่ทำสวน	260 (98.1)	5 (1.9)
10. จากการทำอาชีพเสริมเช่น การค้าขาย หรืองานฝีมือ ทำให้หญิงมีอำนาจในเรื่องทรัพย์สินมากขึ้น	151 (57.0)	114 (43.0)
รวม	1911 (72.1)	739 (27.9)

จากตารางที่ 4.15 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละประเด็นแล้วพบว่าหญิงชาวม้งมีบทบาททางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ ประเด็นชายชาวม้งเป็นแรงงานสำคัญในครอบครัว และในปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถหารายได้เสริมนอกจากการทำไร่ทำสวน คิดเป็นร้อยละ 98.1 เท่ากัน แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างมาก ว่าชายชาวม้งเป็นแรงงานที่สำคัญในครอบครัว และ หญิงชาวม้งมีบทบาทในการหารายได้เสริมให้แก่ครอบครัว

รองลงมาเป็นประเด็นที่ว่าชายม้งเป็นผู้บริหารทรัพย์สินในครอบครัว และหญิงชาวม้งเป็นแรงงานสำคัญในครอบครัว โดยมีค่าร้อยละเฉลี่ยเท่ากับ 90.6 และ 83.0 แสดงว่า ชายชาวม้งเป็นผู้บริหารทรัพย์สินในครอบครัว และ หญิงม้งมีบทบาทในการเป็นแรงงานที่สำคัญในครอบครัว เช่นเดียวกับผู้ชาย

สำหรับประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ ประเด็นที่ว่าหญิงชาวม้งมีสิทธิในการจัดการบริหารทรัพย์สินในครอบครัวซึ่งมีค่าร้อยละ 44.9 แสดงว่าหญิงชาวม้งมีสิทธิในการจัดการทรัพย์สินในครอบครัวน้อย และมีสถานภาพและบทบาทในด้านนี้ต่ำกว่าผู้ชาย

สรุป

จากการวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับสภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง

ชาวม้งถือสถานภาพทางวงศ์ญาติของฝ่ายบิดา เมื่อแต่งงานแล้วหญิงชาวม้งต้องเปลี่ยนสถานภาพเป็นคนฝ่ายสามี ในสังคมชาวม้งมีการแบ่งชนชั้นทางสังคมโดยผู้หญิงเป็นชนชั้นสองซึ่งมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ชาย อย่างไรก็ตามผู้หญิงก็สามารถพัฒนาสถานภาพให้สูงขึ้นได้โดยการศึกษา อาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มที่ผู้หญิงชาวม้งมีสถานภาพที่ดีขึ้น

2. สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง

หญิงชาวม้งจะมีบทบาทรับผิดชอบงานบ้าน และงานในไร่ อีกทั้งต้องให้ความอนุเคราะห์ญาติฝ่ายสามี ยกย่องให้เกียรติสามี ส่วนในด้านสังคมหญิงชาวม้งจะไม่แสดงออกทางการเมืองหรือกฎจารีตในที่สาธารณะ แต่ถ้าหญิงชาวม้งมีสถานภาพที่สูงขึ้น จากการศึกษา หรือฐานะทางเศรษฐกิจ ก็จะทำให้มีบทบาทในสังคมมากขึ้นด้วย และแม้ว่าสังคมชาวม้งจะกำหนดบทบาทให้แก่หญิงชาวม้งอย่างชัดเจน แต่ปัจจุบันก็ไม่ได้มีความเคร่งครัดนัก

3. สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน

สถานภาพและบทบาทของชาวม้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านการเมือง ด้านกฎหมาย ด้านการอบรมศึกษา และด้านเศรษฐกิจ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว พบว่าหญิงชาวม้งมีบทบาทด้านครอบครัวสูง คือ ต้องตัดเย็บและปักเสื้อผ้าให้กับลูก สามี และบิดามารดาของสามี หญิงชาวม้งสามารถปฏิเสธการแต่งงานที่ผู้ใหญ่จัดหาให้ได้ แต่เมื่อแต่งงานแล้วหญิงชาวม้งต้องเข้ามาอยู่ในครอบครัวของสามีและจะมีบทบาทตามที่สามีและครอบครัวของสามีกำหนด

2) สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง พบว่าปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสถานภาพในด้านการเมืองภาครัฐค่อนข้างดีสามารถแสดงบทบาทต่างๆ ในชุมชนได้ แต่การเมืองตามวัฒนธรรมชาวม้ง ผู้หญิงม้งยังไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือร่วมเจรจาแก้ปัญหาได้

3) สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย พบว่า ประเด็นที่หญิงชาวม้งยังมีสถานภาพและบทบาทน้อย คือ หญิงชาวม้งไม่สามารถร้องเรียนเมื่อถูกสามีข่มขืน และ ไม่มีสิทธิในการเลือกใช้นามสกุลหลังแต่งงาน ประเด็นที่มีสิทธิค่อนข้างดี คือ การฟ้องหย่า การแบ่งสินสมรส สิทธิในการดูแลบุตร และ การร้องเรียนเมื่อถูกทำอนาจาร

4) สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา พบว่า

ในอดีตหญิงชาวม้งจะได้รับการอบรมสั่งสอนว่าคนมีสถานภาพที่ต่ำกว่าผู้ชาย และบิดามารดาชาวม้งนิยมส่งเสียลูกชายให้มีการศึกษามากกว่าลูกสาว แต่ปัจจุบันค่านิยมดังกล่าวในสังคมชาวม้งได้เริ่มลดน้อยลงแล้ว

5) สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ พบว่า ทั้งผู้ชายและผู้หญิงชาวม้งล้วนเป็นแรงงานสำคัญในครอบครัว ในปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถหารายได้เสริมทำให้มีสถานภาพด้านเศรษฐกิจดีขึ้น

จากข้อมูลทำให้เห็นได้ว่าในสังคมชาวม้งกำหนดชนชั้นทางสังคม โดยเพศชายจะมีสถานภาพที่สูงกว่าเพศหญิง ผู้หญิงจึงมีบทบาทตามที่ผู้ชายกำหนด แต่ผู้หญิงสามารถพัฒนาสถานภาพและบทบาทของตนได้ด้วยการศึกษา และอาชีพหรือฐานะทางเศรษฐกิจ และปัจจุบันพบว่าหญิงชาวม้งมีสถานภาพและบทบาทในด้านต่างๆสูงขึ้น

2.1.3 การวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับสภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งแบ่งประเด็น ดังนี้

- 1) สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง
- 2) สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง
- 3) สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน ได้แก่
 - (1) สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว
 - (2) สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง
 - (3) สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย
 - (4) สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา
 - (5) สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

โดยมีรายละเอียดการวิเคราะห์ ดังนี้

- 1) สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง

ในการสัมภาษณ์ นางน้ำทิพย์ ชาววิวัฒน์ นางวรรณจิต ทราวยเทียมทอง นางยัว สืบทายาท นางเบญจมาศ แซ่เฮอ นางอรนิจ ทรงสวัสดิวงศ์ นายประจวบ ฤทธิเนติกุล นายไกรศักดิ์ แซ่หठी นายเล็ง ชาววิวัฒน์ นายออมสิน ทราวยเทียมทอง และ นายเซ้ง สืบทายาท เมื่อวันที่ 14-16 สิงหาคม 2552 ผู้นำชาวม้งบ้านเข็กน้อย ทั้ง 10 คน ได้ให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับสภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ยุค ดังนี้

1.1 ยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็กน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510)

นับตั้งแต่ชาวม้งได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่บนเขาสูงและที่ราบเชิงเขาในดินแดนของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2390-2420 เป็นต้นมา (ประสิทธิ์ ธีปรีชา 2548: 9) ก็ได้มีการกระจายตัวไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ ในหลายพื้นที่ สำหรับชาวม้งบ้านเข็กน้อยได้อพยพมาจากจังหวัดเชียงราย พะเยา และ น่าน ราว พ.ศ. 2488 และได้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 โดยยึดอาชีพเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพเป็นหลัก ราว พ.ศ. 2506 ได้มีโรงเรียนในชุมชนแต่มีผู้สนใจเรียนไม่มากนัก นักเรียนในรุ่นแรกมีเพียง 8 คนเท่านั้น ในยุคนี้เป็นช่วงเวลาที่ชาวม้งบ้านเข็กน้อยมีการติดต่อกับสังคมภายนอกน้อย ลักษณะสังคมเป็นสังคมแบบจารีตประเพณีดั้งเดิม มีการจัดการดูแลสังคมโดยใช้ระบบแซ่สกุล ซึ่งเป็นแซ่สกุลฝ่ายชาย สถานภาพของบุคคลในสังคมขึ้นอยู่กับแซ่สกุลเป็นหลัก จึงทำให้สถานภาพของหญิงต่ำกว่าชาย จากการสัมภาษณ์ผู้นำชาวม้งบ้านเข็กน้อยทั้ง 10 คน ได้ให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันซึ่งสอดคล้องกับเอกสารทางวิชาการและการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้ระบุไว้ข้างต้นว่า สังคมชาวม้งเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับเพศชายเป็นอย่างมากเพราะเป็นสังคมที่มีการสืบทอดตระกูลฝ่ายชาย หญิงชาวม้งไม่อยู่ในสถานภาพที่สามารถสืบทอดสกุลได้ ในสังคมชาวม้งมีการแบ่งชนชั้น โดยเพศชายจะมีสถานภาพที่สูงกว่าเพศหญิง ผู้หญิงจะมีหลายสถานภาพเช่น สถานภาพลูกสาว สถานภาพลูกสะใภ้ และสถานภาพแม่ เป็นต้น เมื่อยังไม่แต่งงานหญิงชาวม้งจะมีสถานภาพเป็นคนของตระกูลบิดา ต้องเคารพเชื่อฟังบิดามารดาของตน โดยเฉพาะบิดาซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อแต่งงานแล้วหญิงชาวม้งจะต้องตัดขาดจากตระกูลเดิมของตน และเปลี่ยนสถานภาพเป็นคนของตระกูลสามีต้องนับถือผีฝ่ายสามี ถ้าครอบครัวฝ่ายสามีเป็นครอบครัวชายบิดาของสามีจะเป็นหัวหน้าครอบครัว หากเป็นครอบครัวเดี่ยวสามีจะเป็นหัวหน้าครอบครัว ภรรยาต้องเคารพและเชื่อฟังสามี สถานภาพของหญิงชาวม้งในยุคนี้จึงต่ำกว่าชายชาวม้งทุกด้านทั้งสถานภาพโดยกำเนิด และสถานภาพโดยการกระทำ

1.2 ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525)

สังคมชาวม้งในยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงสังคมภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 - 3 (พ.ศ. 2504 - 2519) ที่เน้นการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยรัฐได้ลงทุนในสิ่งก่อสร้างขั้นพื้นฐานในรูปแบบของการคมนาคมขนส่ง และเขื่อนเพื่อการชลประทานและพลังงานไฟฟ้า สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วยิ่งขึ้น การพัฒนาดังกล่าวทำให้ชาวม้งมีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอก รับวัฒนธรรมจากภายนอกมากขึ้น สังคมชาวม้งช่วงนี้จึงเริ่มเปลี่ยนแปลงเพราะได้รับอิทธิพลจากภายนอก ซึ่งส่งผลต่อสถานภาพของบุคคลในชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงบ้าง เช่นฐานะทางเศรษฐกิจหรือระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมากขึ้น เนื่องจากการเข้าถึงทรัพยากรไม่เท่าเทียมกัน

แต่ส่วนใหญ่เป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับผู้นำของสังคมซึ่งเป็นผู้ชาย เช่น การเปลี่ยนมาทำการเกษตรเพื่อการค้าซึ่งต้องได้รับการอบรมศึกษาก็เน้นไปที่ผู้นำชุมชนซึ่งเป็นผู้ชาย หรือการออกจากชุมชนเพื่อไปเป็นแรงงานในเมือง และไปศึกษาต่อในเมืองส่วนใหญ่ยังเป็นผู้ชาย ส่วนสถานภาพของหญิงชาวม้งในขณะนี้ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก กล่าวคือ ผู้หญิงยังคงมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ชายตามแนวปฏิบัติของจารีตชาวม้งแบบดั้งเดิม

1.3 ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 - ปัจจุบัน)

จากเดิมชาวม้งทำการเกษตรเพื่อการยังชีพ และมีวิถีชีวิตที่พึ่งพาอาศัยกันโดยเฉพาะในแซ่สกุล ซึ่งเป็นแซ่สกุลฝ่ายชาย ผู้หญิงมีสถานภาพที่ต่ำกว่าผู้ชายภายใต้จารีตประเพณีของชาวม้ง แต่ผลจากการพัฒนาสังคมภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตลอดระยะเวลากว่า 40 ปีที่ผ่านมาโดยการที่รัฐได้พัฒนาระบบการศึกษาในชุมชน ทำให้ชาวม้งได้รับการศึกษาสูงขึ้นทั้งชายและหญิง และพัฒนาระบบเกษตรพาณิชย์มาสู่ชุมชน ทำให้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้เข้ามาสู่สังคมชาวม้ง ด้วยความบีบคั้นของระบบเศรษฐกิจดังกล่าว และความต้องการแรงงานในการเกษตรลดลงเนื่องจากที่ดินในการทำกินไม่เพียงพอ และจากนโยบายการควบคุมอัตราการเพิ่มประชากรทำให้ชาวม้งลดจำนวนบุตรลงและมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น วิถีชีวิตที่พึ่งพาอาศัยกันในชุมชนหมดไปกลายเป็นการใช้เงินเพื่อจ้างแรงงาน วัฒนธรรมและงานหัตถกรรมของชาวม้งกลายมาเป็นสินค้า หนุ่มสาวชาวม้งจำนวนมากได้อพยพเข้ามาทำงานหรือเข้ามาศึกษาต่อในเมือง การเปลี่ยนแปลงนี้ก่อให้เกิดปัญหาชุมชนล่มสลาย เพราะระบบการศึกษาไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน นักเรียนที่เข้าสู่กระบวนการศึกษาไม่สามารถกลับมาทำไร่ทำสวนได้ จึงต้องไปเป็นแรงงานในเมือง ผู้หญิงชาวม้งจึงมีสถานภาพที่หลากหลายขึ้น เช่น การเป็นลูกจ้าง การเป็นแม่ค้า การรับราชการ หรือทำงานบริษัท และด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวจึงทำให้หญิงชาวม้งสามารถเลื่อนสถานภาพทางสังคมของตนให้สูงขึ้นด้วยฐานะทางเศรษฐกิจ หรือ การศึกษา แต่มิได้หมายความว่า จะเท่าเทียมกับผู้ชายเสียทีเดียวเพราะในภาพรวมทางจารีตประเพณีหญิงชาวม้งก็ยังมีสถานภาพต่ำกว่าชายชาวม้ง

สรุป สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย

- ยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็กน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510) มีลักษณะสังคมแบบชายเป็นใหญ่ สถานภาพของบุคคลในสังคมขึ้นอยู่กับแซ่สกุลเป็นหลัก ซึ่งถือตามแซ่สกุลฝ่ายชาย จึงทำให้สถานภาพของหญิงต่ำกว่าชาย

- ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525) ชาวม้งได้รับอิทธิพลจากภายนอกทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้สถานภาพของบุคคลในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงและแตกต่างกันมากขึ้น

เช่น ด้านเศรษฐกิจ และระดับการศึกษาแต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายที่ได้รับผลกระทบ ส่วนผู้หญิงยังมีสถานภาพต่ำกว่าชายตามวัฒนธรรมชาวม้ง

- ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 - ปัจจุบัน) ผลจากการพัฒนาสังคม ภายใต้อาณัติพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดระยะเวลากว่า 40 ปีทำให้สังคมชาวม้งเปลี่ยนแปลงไปมาก ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา ฯลฯ หญิงชาวม้งมีสถานภาพที่หลากหลายขึ้นและสามารถเลื่อนสถานภาพให้สูงขึ้นได้ด้วยฐานะทางเศรษฐกิจ หรือระดับการศึกษา อย่างไรก็ตาม สถานภาพของหญิงชาวม้งยังคงต่ำกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะในแง่ของวัฒนธรรมประเพณีชาวม้ง

2) สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชาวม้งบ้านเข็กน้อย ทั้ง 10 คน ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้งไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารทางวิชาการและการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้ระบุไว้ข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ยุค ดังนี้

2.1 ยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็กน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510)

ในยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็กน้อยชาวม้งยังคงมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นสังคมยุคทำการเกษตรเพื่อยังชีพเป็นหลัก โดยมีพืชที่สำคัญคือ ข้าว และข้าวโพด ชาวม้งมีการแบ่งบทบาทของชายและหญิงอย่างชัดเจน ผู้ชายมีบทบาทเป็นผู้นำ ซึ่งมีหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องสำคัญภายในครอบครัว และทำงานที่ต้องใช้กำลัง ส่วนผู้หญิงมีบทบาทเป็นผู้ตามที่ดีต้องทำตามที่ผู้ชายหรือหัวหน้าครอบครัวกำหนด และบทบาทตามจารีตประเพณีซึ่งบทบาทหญิงชาวม้งก็ขึ้นอยู่กับสถานภาพด้วย เช่น ลูกสาวชาวม้งเมื่อมีอายุประมาณ 7-8 ขวบหรือโตพอจะช่วยเหลือตนเองได้ ก็มีหน้าที่เรียนรู้งานเย็บปักถักร้อย ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงานบ้าน ดั้นเข้าช่วยมารดาหุงหาอาหาร ไปไร่กับบิดามารดาและเลี้ยงน้องเพื่อเป็นการเรียนรู้งานของผู้หญิง เมื่อลูกสาวมีอายุ 13-15 ปีก็ถือว่าโตแล้วและมีบทบาทในการทำงานทุกอย่างแทนมารดา คือต้องคืนนอนเป็นคนแรกในครอบครัวตั้งแต่เช้าตรู่เพื่อเตรียมอาหารเช้าให้แก่สมาชิกทุกคนในครอบครัว จากนั้นก็เตรียมตัวไปทำงานในไร่ และกลับมาตักน้ำ หุงหาอาหารและทำงานบ้านในเวลาเย็น ขณะเดียวกันต้องเย็บปักถักร้อยลดทอนผ้าปักม้ง เพื่อเตรียมตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าให้แก่ตนเองและพี่ชายหรือน้องชายเพื่อสวมใส่ในช่วงเทศกาลปีใหม่ด้วย เมื่อแต่งงานแล้วหญิงสาวในฐานะลูกสะใภ้มีบทบาทในการทำงานรับใช้สามีและครอบครัวของสามีต้องทำงานทั้งงานบ้านและงานในไร่โดยรับผิดชอบงานต่างๆของแม่สามี เมื่อมีลูกสาวหญิงชาวม้งมีบทบาทในการเลี้ยงดูลูก และอบรมสั่งสอนลูกสาวเมื่อเริ่มโตเพื่อเตรียมลูกสาวสำหรับการเป็นสะใภ้ที่ดีในอนาคตต่อไป นอกเหนือจากบทบาทในครอบครัวแล้วหญิงชาวม้งแทบจะไม่มีบทบาทในชุมชนเลยโดยเฉพาะบทบาททางการเมืองและกฎจารีตเลยเพราะถือว่าไม่ใช่หน้าที่ของผู้หญิง

2.2 ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525)

พุทธศักราช 2510 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้มาปลุกระดมให้ชาวม้งฝึกฝึในระบอบคอมมิวนิสต์ เป็นเหตุให้ชาวม้งถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเข้าป่าเพื่อเป็นแนวร่วม อีกกลุ่มหนึ่งเข้าเมืองร่วมกับรัฐบาลเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ ในยุคนี้ทางราชการได้ฝึกชาวม้งกลุ่มหนึ่งเพื่อเป็นทหาร เรียกว่า “ชาวเขาอาสาสมัคร” เพื่อร่วมต่อต้านคอมมิวนิสต์ ซึ่งในกลุ่มชาวเขาอาสาสมัครนี้ก็มีผู้หญิงชาวม้งรวมอยู่ด้วย ถือเป็นบทบาทใหม่ที่หญิงชาวม้งได้มีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งแตกต่างจากการเมืองตามวัฒนธรรมของชาวม้งอย่างสิ้นเชิงที่ผู้หญิงไม่มีบทบาทเลย จนกระทั่งพ.ศ. 2525-2527 การต่อสู้ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์กับรัฐบาล ได้ยุติลงและบทบาทของหญิงชาวม้งดังกล่าวก็ยุติลงด้วย ในพ.ศ. 2525 รัฐบาลมีการตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาคความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด โดยมีเป้าหมายจัดระเบียบการประกอบอาชีพบนภูเขาให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของทางราชการ ลดการปลูกฝิ่น และพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้ชาวเขามีความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานใกล้เคียงกับคนไทยพื้นราบ อีกทั้งพยายามควบคุมอัตราการเพิ่มประชากรด้วย สังคมชาวม้งบ้านเข็มน้อยในยุคนี้จึงเปลี่ยนเป็นสังคมเกษตรเพื่อการพาณิชย์ โดยมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญคือ ชิง สมาชิกในสังคมต้องปรับตัวกับระบบเศรษฐกิจใหม่ที่เข้ามาในชุมชน รวมทั้งปรับเปลี่ยนบทบาทจากอดีตในด้านของการทำมาหากิน ซึ่งแต่เดิมเป็นการทำเกษตรเพื่อการยังชีพซึ่งผู้หญิงจะมีบทบาทในการวางแผนปลูกพืชต่างๆ แต่เมื่อเศรษฐกิจเปลี่ยน มีระบบความรู้ใหม่ๆเข้ามา ผู้นำครอบครัวซึ่งเป็นผู้ชายต้องเป็นผู้จัดการอบรมจากภาครัฐและเป็นผู้วางแผนในการปลูกพืชเพื่อการพาณิชย์ และติดต่อค้าขายทำธุรกิจด้วย เพราะการพัฒนาในช่วงนี้ยังไม่ถึงกลุ่มผู้หญิงม้งที่จัดเป็นชนชั้นสอง ฉะนั้นโอกาสทางการอบรมศึกษาและการพัฒนาต่างๆจึงเป็นของผู้ชายม้งเป็นส่วนใหญ่ บทบาทต่างๆของหญิงชาวม้ง ก็ยังไม่มี การเปลี่ยนแปลงจากอดีตมากนัก แต่บทบาทที่เพิ่มขึ้นมาของหญิงชาวม้งในช่วงนี้ คือบทบาทการหารายได้ช่วยครอบครัวเพราะเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ทำให้เงินสดเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับครอบครัว รวมทั้งนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบชายธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมเพื่อเอานักท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรมของชาวม้งจึงกลายมาเป็นสินค้า ซึ่งหญิงชาวม้งสามารถหารายได้จากการค้าขายของที่ระลึก ผ้าปัก หรือสมุนไพร ให้แก่นักท่องเที่ยวจึงทำให้ผู้หญิงชาวม้งมีบทบาทด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

2.3 ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 - ปัจจุบัน)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5- 6 (พ.ศ. 2525-2534) ที่มีนโยบายแก้ปัญหาความยากจนและพัฒนาชนบทที่ล้าหลัง โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือ กลุ่มสตรี กลุ่มเด็กและเยาวชนและกลุ่มชาวเขา โดยพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้องค์กรประชาสังคมมีส่วนในการพัฒนาชนบทและส่งเสริมแนวทางการพัฒนาแบบมี

ส่วนร่วมและพึ่งตนเอง ทำให้องค์กรท้องถิ่นเติบโตขึ้น นโยบายน 66/2523 ซึ่งยกโทษให้กับผู้เคยเข้าร่วมพรรคคอมมิวนิสต์ ก็มีส่วนช่วยเสริมให้ภาคชนบทแข็งแกร่งขึ้นด้วย (อมรา พงศาพิชญ์ 2547: 221) จากนโยบายนี้ส่งผลให้เกิดสภาพค้ำบคั่งเล็กน้อย เมื่อ พ.ศ. 2537 และองค์การบริหารส่วนตำบลเล็กน้อยเมื่อ พ.ศ. 2539 การปกครองภายในสังคมซึ่งแต่เดิมดูแลกันโดยใช้ระบบแซ่สกุลทำให้โอกาสเฉพาะผู้ชายเป็นผู้จัดการดูแลชุมชนเท่านั้นได้ลดบทบาทลง โดยมีภาครัฐเข้ามาดูแลชุมชนมากขึ้น จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงมีบทบาทในด้านสังคมมากขึ้น โดยการเข้าร่วมกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มกิจกรรมสร้างรายได้ในบ้านเล็กน้อย ซึ่งการรวมกลุ่มนี้ทำให้ผู้หญิงมีพื้นที่ในการแสดงบทบาทเพื่อร่วมพัฒนาชุมชนมากขึ้น ถือเป็นบทบาทใหม่ของหญิงชาวม้งในยุคนี้ เมื่อสังคมได้รับการพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิต และค่านิยมของคนในสังคมก็เปลี่ยนไปด้วย ชาวม้งให้ความสนใจการศึกษาและหญิงชาวม้งรุ่นใหม่ในบ้านเล็กน้อยได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น โดยพบว่าปัจจุบันโรงเรียนบ้านเล็กน้อยมีการสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมีนักเรียน 1,856 คน ซึ่งนักเรียนเกือบทั้งหมดเป็นชาวม้ง ทั้งนี้เพราะสภาพการบีบคั้นของระบบเศรษฐกิจ และการจำกัดที่ดินทำมาหากิน ชาวม้งจึงต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตโดยการเรียนหนังสือเพื่อมาเป็นแรงงานในเมือง อีกทั้งชาวม้งตระหนักดีว่าการศึกษจะสามารถช่วยยกระดับสถานภาพของตนเองได้ จึงได้ส่งเสริมบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาอย่างเต็มที่ ทำให้ปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสถานภาพด้านการศึกษาสูงขึ้น และสามารถแสดงบทบาทในด้านต่างๆ ได้มากขึ้นด้วย เช่น ภรรยาซึ่งต้องดูแลสามี ลูกและครัวเรือน แต่อาจมีอาชีพเป็นแม่ค้า ทำให้มีบทบาททางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น และสามีก็มีบทบาทในการช่วยเหลืองานบ้านมากขึ้น เป็นต้น

สรุป สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง บ้านเล็กน้อย

- ยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเล็กน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510) บทบาทของหญิงชาวม้งจะเป็นไปตามจารีตดั้งเดิมคือผู้หญิงเป็นผู้ตามและมีบทบาทที่สำคัญเฉพาะในบ้าน เช่น เย็บปักถักร้อย ดูแลบ้านเรือน เลี้ยงลูกและทำงานในไร่ เช่น การเตรียมดิน การปลูก การเก็บเกี่ยว ฯลฯ โดยบทบาทในทางสังคมแทบไม่มีเลย

- ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525) เมื่อสังคมได้รับการพัฒนาจากภาครัฐ บทบาทการวางแผนในการทำไร่ของผู้หญิงก็ลดลงเพราะเป็นการทำการเกษตรเพื่อการพาณิชย์ที่ต้องอาศัยการอบรม ซึ่งภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ก็อบรมให้กับผู้นำซึ่งก็คือผู้ชาย รวมทั้งบทบาทในการค้าขายที่ผลทางการเกษตรก็เป็นบทบาทของผู้ชาย แต่บทบาทด้านอื่นๆของผู้หญิงยังคงเดิม

- ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 - ปัจจุบัน) บทบาทของผู้หญิงมีการปรับเปลี่ยนมากขึ้นตามสถานภาพของผู้หญิงที่หลากหลายขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการศึกษาทำให้ลักษณะสังคมชาวม้งมีการเปลี่ยนแปลง

3) สถานภาพและบทบาทของหญิงขามัง 5 ด้าน

(1) สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

ในการสัมภาษณ์ผู้นำขามังบ้านเข็กน้อยทั้ง 10 คน ได้ข้อมูลว่า ครอบครัวขามังนิยมมีลูกชายมากกว่าลูกสาว เพราะตามประเพณีขามังลูกชายจะต้องเป็นผู้สืบสกุลและเป็นพี่ของพ่อแม่ขามัง แต่ลูกสาวเมื่อแต่งงานไปแล้วก็ถือว่าเป็นคนของตระกูลอื่น ต้องไปอยู่กับสามีและดูแลพ่อแม่ของสามี ผู้ชายในสังคมขามังจึงมีความสำคัญกว่าผู้หญิงตั้งแต่แรกเกิดหากครอบครัวใดไม่มีลูกชาย จะมีวิธีแก้ปัญหาคือการรับประทานขามังไพรซึ่งขามังมีความรู้เกี่ยวกับขามังไพรค่อนข้างดี นอกจากนั้นอาจมีการใช้พิธีทางไสยศาสตร์ซึ่งเป็นพิธีที่ผู้นำถือผียังมีการปฏิบัติอยู่ในกรณีที่ได้ลองแก้ปัญหาทุกวิธีแล้วแต่ภรรยายังไม่สามารถมีลูกชายให้แก่ตระกูล สามีก็มีสิทธิที่จะมีภรรยาน้อยได้

อย่างไรก็ตามหญิงขามังยังมีสิทธิในการเลือกคู่ครองเองได้ และประเพณีขามังยังเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เลือกคู่ด้วย เช่นประเพณีปีใหม่ของขามังที่เรียกว่า “น่อเป๊ะโจวซู่” ซึ่งแปลว่ากินสามสิบ ขามังจะถือเอาวันสุดท้ายคือ 30 ค่ำ ของเดือน 12 ในทุกปีเป็นวันส่งท้ายปีเก่า ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในระยะเวลาระหว่างเดือนธันวาคม-มกราคมของทุกปี เป็นเวลาหลังจากการเก็บเกี่ยว ขามังจะหยุดงานต่างๆ เตรียมตัวฉลองปีใหม่จะนำมาซึ่งชีวิตที่ดีและมีความสุข โดยจะมีการฆ่าสัตว์เช่น ไหว้ผีบรรพบุรุษและผีเรือน และเดินทางไปเยี่ยมพบปะญาติผู้ใหญ่ หนุ่มสาวจะใกล้ชิดกันมากขึ้น หญิงขามังจะมีโอกาสในการเลือกคู่โดยการเล่นลูกช่วงซึ่งเป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของขามังที่ชายหนุ่มหญิงสาวจะโยนลูกช่วงที่เข็บด้วยผ้าสลับไปมาและถือโอกาสนี้ในการพูดคุยทำความรู้จักกัน ซึ่งอาจตามมาด้วยการสานสัมพันธ์และแต่งงานกันในที่สุด แม้ในอดีตขามังซึ่งเป็นญาติต่างแ่งกันเคยนิยมการหมั้นหมายบุตรชายหญิงให้แก่กันและกันโดยพ่อแม่ทั้งสองฝ่าย แต่อย่างไรก็ตามหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเกิดเปลี่ยนใจก็สามารถถอนหมั้นได้โดยไม่ต้องเสียค่าปรับใหม่เป็นเงิน และปัจจุบันวิธีนี้ไม่เป็นที่นิยมแล้ว

หลังจากแต่งงานแล้วผู้หญิงจะต้องออกเรือนไปอยู่กับครอบครัวของสามีต้องใช้แค่สกุลของสามี และนับถือผีของสามี โดยเฉพาะลูกสะใภ้คนใด ต้องทำหน้าที่รับผิดชอบงานทุกอย่างแทนพ่อแม่ของสามี ในกรณีที่พ่อแม่สามีเสียชีวิตหรือชราามากแล้ว ลูกสะใภ้จะต้องดูแลรับผิดชอบชีวิตความเป็นอยู่ของน้องๆสามีทุกอย่าง หากลูกสะใภ้คนใดที่บกพร่องในหน้าที่นี้ หรือไม่ปฏิบัติตามนี้ก็จะถูกต่อต้านจากญาติฝ่ายสามี และเนื่องจากขามังเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะนิสัยขยันขันแข็งและมีความอดสาหะเป็นอย่างมาก ในชีวิตประจำวันของขามังแทบจะไม่มีเวลาว่างเลยทั้งหญิงชาย โดยเฉพาะผู้หญิง ฉะนั้นในอดีตการมีภรรยาหลายคนจึงเป็นเหมือนการหาแรงงานมาเพิ่มให้แก่ครอบครัวด้วย โดยธรรมเนียมขามังถือว่าการแต่งงานนั้น

เป็นการซื้อเมีย เพื่อสืบตระกูลของฝ่ายชายเป็นหลัก เมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายชายจะพาเจ้าสาวมาอยู่ในครัวเรือนของฝ่ายชาย ผู้ชายที่อาวุโสที่สุดในครัวเรือนถือเป็นหัวหน้าครอบครัว ฉะนั้นลูกสะใภ้ซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวจะต้องปฏิบัติตามความคิดเห็นของหัวหน้าครอบครัวหรือพ่อแม่ของสามีและสามี การมีลูกถือเป็นหน้าที่หนึ่งของภรรยาชาวม้งทั้งนี้เพื่อเป็นแรงงานในครอบครัว บางครอบครัวแม้มีลูกจำนวนมากแล้วแต่ถ้ายังไม่มีลูกชายก็ต้องมีลูกไปเรื่อยๆจนกว่าจะได้ลูกชายสมใจ ภรรยาไม่มีสิทธิในการกำหนดจำนวนลูกหรือวางแผนครอบครัวเพราะชาวม้งถือว่าเมื่อแต่งงานแล้วภรรยาก็เป็นสมบัติของสามี และการมีเพศสัมพันธ์ถือเป็นหน้าที่หนึ่งของภรรยาซึ่งไม่สามารถปฏิเสธได้ ยกเว้นในกรณีเจ็บป่วยจริงๆ หากภรรยาปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์กับสามีบ่อยๆอาจเป็นเหตุให้สามีหาเรื่องทะเลาะและทำร้ายร่างกายหรืออาจถึงขั้นหย่าร้างกัน ในการแก้ปัญหาขั้นแรกอาจให้ลูกสะใภ้ด้วยกันในตระกูลมาสอบถามปัญหาจากภรรยาและช่วยแก้ปัญหา ถ้าไม่สามารถแก้ปัญหาได้ จึงให้ญาติผู้ใหญ่เข้ามาเจรจาและช่วยแก้ปัญหาต่อไป

แม้ภรรยาชาวม้งจะไม่มีสิทธิในการกำหนดจำนวนลูกและในชีวิตประจำวันก็มีการะงานมากมายที่ต้องรับผิดชอบแต่หากภรรยาอยู่ในช่วงตั้งครรภ์โดยเฉพาะช่วง 1-2 เดือนแรก และช่วงใกล้คลอด ก็จะได้ลดภาระงานลงบ้าง แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้ให้หยุดงานเสียทีเดียว เพราะต้องการให้มีสุขภาพที่แข็งแรงทั้งมารดาและทารกในครรภ์ เมื่อภรรยาคลอดลูกแล้วสามีก็มีบทบาทในการช่วยเหลือดูแล เพราะถึงแม้ว่าหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูกโดยหลักจะเป็นของภรรยา แต่เนื่องจากชาวม้งมักจะมีลูกจำนวนมากและภราก็มีการะงานมาก ฉะนั้นสามีจึงมีความจำเป็นที่ต้องช่วยเหลือดูแลด้วยกัน เช่นกัน อย่างไรก็ตามเมื่อมีปัญหาภายในครอบครัวในอดีตหญิงชาวม้งก็ไม่มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น หรือหากมีก็น้อยมาก เพราะถือว่าผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัวและเป็นผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจกฎเกณฑ์และปัญหาต่างๆดีกว่าผู้หญิง

(2) สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้นำชาวม้งบ้านเข็กน้อยจำนวน 10 คน พบว่าหญิงชาวม้งยังไม่ได้รับการยอมรับในการสมัครเป็นผู้นำชุมชนและภายในบ้านเข็กน้อยยังไม่เคยมีผู้หญิงสมัครเป็นผู้นำชุมชน ซึ่งอาจจะเกิดจากความไม่พร้อมทางความรู้ความสามารถ หรืออาจจะเกิดจากสังคมที่ยังไม่ให้การยอมรับผู้หญิงเท่าที่ควร แต่เคยมีหญิงชาวม้งที่เป็นผู้นำชุมชนในตำบลเข็กน้อยบ้างแล้ว และในอดีตหญิงชาวม้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนน้อยมากเพราะชาวม้งถือว่าเรื่องการเมืองเป็นเรื่องของผู้ชายเท่านั้น ฉะนั้นหากต้องมีการเลือกผู้นำตระกูลผู้หญิงจึงไม่สามารถออกเสียงหรือเข้าร่วมประชุมเพื่อเลือกผู้นำตระกูลได้ เพราะผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงานก็ถือว่าจะไม่ได้อยู่ในแซ่สกุลเดิมของคนตลอดไป ส่วนผู้หญิงที่แต่งงานแล้วก็ถือว่าควรให้สามีและผู้ชายในแซ่สกุลเป็นผู้เลือกเพราะคนเป็นเพียงลูกสะใภ้เท่านั้น ผู้หญิงจึงไม่มีบทบาทในทางการเมืองของชุมชนเพราะอยู่ในสถานภาพที่ดูเหมือน ไม่มีตัวตนและเมื่อมีปัญหาระหว่างตระกูลหญิงชาวม้งก็ไม่มีสิทธิ

ในการที่จะเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเจรจาแก้ปัญหา หากผู้หญิงอยากแสดงความคิดเห็นก็ออกความคิดเห็นผ่านสามี ทั้งนี้เพราะถือว่าไม่ใช่หน้าที่ของผู้หญิงและผู้หญิงมักมีอารมณ์อ่อนไหวและไม่เข้าใจกฎเกณฑ์ต่างๆระหว่างตระกูล หากให้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือร่วมแก้ปัญหา อาจทำให้เกิดปัญหาตามมาได้

(3) สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชาวม้งบ้านเข็กน้อยจำนวน 10 พบว่าหญิงชาวม้งไม่สามารถเลือกใช้นามสกุลหลังการแต่งงาน แม้ว่าทางกฎหมายรัฐไทยสามารถทำได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้วชาวม้งก็ยึดถือตามจารีตประเพณี อีกทั้งหญิงชาวม้งก็ยินดีจะใช้นามสกุลสามีมากกว่า เพราะการเลือกใช้นามสกุลเก่าของตนไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ในอดีตเมื่อแต่งงานแล้วหากสามีมีภรรยาน้อย ภรรยาหลวงไม่สามารถจะร้องเรียนได้หรือถึงแม้จะพยายามฟ้องก็มีผลน้อย เพราะผู้นำชุมชนชาวม้งจำนวนมากก็มีภรรยาหลายท่าน และการมีภรรยาหลายท่านในสังคมม้งก็เป็นเรื่องที่ยอมรับได้ จึงไม่ค่อยมีผู้นำชุมชนใดให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เท่าใดนัก และภรรยาไม่สามารถเรียกค่าทดแทนจากสามีในกรณีที่สามีมีภรรยาหลายท่าน เมื่อสามีมีภรรยาหลายท่านก็จะพาภรรยาหลายท่านมาอยู่ร่วมครัวเรือนกับภรรยาหลวง หรือสร้างบ้านอีกหลังให้ภรรยาหลายท่านอาศัยอยู่ และภรรยาหลวงไม่มีสิทธิในการเรียกร้อยค่าทดแทนแต่ประการใด แต่หากภรรยาต้องการฟ้องหย่าก็สามารถทำได้ โดยจะฟ้องร้องกับผู้นำในชุมชน เช่น ผู้นำแซ่สกุล หรือผู้ใหญ่บ้าน ในอดีตจะไม่มีการแบ่งสินสมรสให้แก่ภรรยาและหากภรรยาเป็นฝ่ายต้องการหย่าจะต้องเสียค่าสินไหมให้แก่ฝ่ายสามีด้วย อย่างไรก็ตาม หากคู่สามีภรรยาที่นั้นๆมีลูกมารดาก็มีสิทธิในการดูแลลูกด้วย โดยจะให้ลูกสาวแก่มารดาและลูกชายแก่บิดาเพราะลูกชายจะต้องเป็นผู้สืบเชื้อสายฝ่ายบิดา ถ้ามีลูกชายหลายคนมารดาก็สามารถจะเป็นผู้ดูแลลูกชายได้ แต่ในกรณีเช่นนี้มักมีปัญหาตามมาคือเมื่อมารดากลับไปแซ่สกุลเดิมหรือไปแต่งงานใหม่ ลูกชายก็ยังถือว่าเป็นคนของตระกูลเดิมของพ่อผู้ให้กำเนิด ฉะนั้นมารดาจึงนิยมให้ลูกชายแก่บิดามากกว่า แต่หากมารดาต้องการเป็นผู้เลี้ยงดูลูกชายและพาลูกชายไปด้วย บิดาก็จะยอมจ่ายค่าสินไหมให้แทนโดยการขอลูกชายไว้แก่ตน

อย่างไรก็ตามสังคมชาวม้งก็เป็นสังคมที่เคร่งครัดในเรื่องศีลธรรมและมีการป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยทางกฎหมาย และทางจารีต ในทางกฎหมายจะดำเนินการโดยผู้นำชุมชนที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และทางจารีตจะดำเนินการโดยผู้นำตระกูล สำหรับผู้หญิงเมื่อสมรสพ่อแม่และญาติฝ่ายเจ้าสาวจะต้องให้อิวาทและทำสัญญาเกี่ยวกับฝ่ายเจ้าสาวไว้ก่อนว่าห้ามกระทำรุนแรงต่อเจ้าสาวและหากต่อมาเกิดการกระทำรุนแรงใดๆต่อภรรยา พ่อแม่ฝ่ายภรรยาก็สามารถดำเนินการต่อฝ่ายสามีได้ นอกจากนั้นหญิงชาวม้งสามารถร้องเรียนในกรณีที่ถูกทำอนาจาร โดยจะร้องเรียนต่อผู้นำตระกูล หรือ หัวหน้าชุมชน และผู้ทำการอนาจารจะได้รับโทษโดยการปรับไหม ตักเตือน หรือดำเนินการตามกฎหมายบ้านเมือง แต่ในกรณีที่ถูกสามีข่มขืนภรรยาไม่

สามารถฟ้องร้องได้เพราะถือว่าเป็นเรื่องในครอบครัว และการมีเพศสัมพันธ์ถือเป็นหน้าที่หนึ่งของภรรยา ซึ่งไม่สามารถปฏิเสธได้ แม้ในปัจจุบันจะมีกฎหมายให้ความคุ้มครองภรรยาจากการถูกสามีข่มขืน แต่ไม่เคยพบว่าภรรยาชาวเมืองฮึงซางฟ้องสามีแต่ประการใด

สำหรับสิทธิในเรื่องมรดกพบว่าเมื่อหญิงชาวเมืองฮึงซางแต่งงานออกเรือนไปแล้วจะไม่มีสิทธิในมรดกของครอบครัวเดิม เพราะการแต่งงานของหญิงชาวเมืองฮึงซางถือว่าได้ไปเป็นคนของตระกูลอื่นแล้วสิ่งที่บิดามารดาจะมอบให้ลูกสาวก็คือเงินสดจำนวนหนึ่งหรือเสื้อผ้าของหญิงผู้นั้นเท่านั้น มรดกที่เป็นของครอบครัวเดิมเช่น ที่ดินหรือเงินแท่ง เครื่องประดับมีค่าจึงเป็นของลูกชายเพราะต้องเลี้ยงดูบิดามารดา แต่หากบิดามารดาของหญิงมีฐานะดี หรือมีทรัพย์สินสมบัติมาก ต้องการจะแบ่งมรดกให้แก่ลูกสาวด้วยก็จะต้องได้รับความเห็นชอบจากลูกชายก่อน

เนื่องจากสังคมเมืองฮึงซางเป็นสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงจะมีบทบาทตามที่ผู้ชายกำหนดเท่านั้น ผู้หญิงจึงไม่ได้รับโอกาสในการตัดสินใจต่างๆ ในชุมชน ทั้งนี้เพราะว่าทางจารีตเมืองฮึงซางเมื่อมีปัญหาความแตกต่างในชุมชนถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้ชายที่ต้องร่วมเจรจาตัดสินใจ นอกจากนั้นหญิงชาวเมืองฮึงซางเองก็ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับจารีตเพราะไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ในครอบครัว และในทางกฎหมายบ้านเมืองหญิงชาวเมืองฮึงซางก็ยังไม่มีความรู้ความสามารถพอจึงทำให้มีบทบาทในด้านกฎหมายน้อย

(4) สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชาวเมืองฮึงซางบ้านเข็กน้อยจำนวน 10 คนพบว่าสิ่งที่ครอบครัวอบรมสั่งสอนหญิงชาวเมืองฮึงซางก็คือ การเย็บปักถักร้อย การทำมาหากิน การเป็นผู้อ่อนน้อม ถ่อมตน เลียสละ และการเข้ากับคนอื่น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้หญิงได้เตรียมตัวสำหรับการเป็นลูกสะใภ้ที่ดีในอนาคต สิ่งที่ครอบครัวอบรมสั่งสอนชายชาวเมืองฮึงซางคือการเป็นผู้นำ การทำมาหากิน การไม่ยุ่งกับสิ่งอบายมุข ความสำคัญของการศึกษา วัฒนธรรม จารีตประเพณี และศาสนา พิธีกรรมทางความเชื่อต่างๆ เมื่อบุตรชายหญิงยังเล็กบิดามารดาจะมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนลูกเท่าเทียมกัน แต่เมื่อบุตรชายหญิงเริ่มโต มารดาจะเป็นผู้อบรมสั่งสอนลูกสาวและบิดาจะเป็นผู้อบรมสั่งสอนลูกชาย โดยจะมีการแบ่งบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบกันอย่างชัดเจน จากข้อมูลพบว่าหญิงชาวเมืองฮึงซางได้รับการปลูกฝังความเชื่อว่าคนคือยกว่าผู้ชาย และชายชาวเมืองฮึงซางได้รับการสั่งสอนให้มีความเชื่อ ค่านิยมว่าผู้หญิงมีสถานภาพต่ำกว่าตนเอง ทั้งนี้เพราะสังคมเมืองฮึงซางเป็นสังคมที่ถือตระกูลตามฝ่ายชายและเป็นสังคมที่ทำการเกษตรจึงให้ความสำคัญกับลูกชายเป็นอย่างมาก เมื่อลูกๆ ยังเล็กลูกสาวจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้เกรงใจและเลียสละแก่พี่ชายหรือน้องชาย และหากเป็นลูกชายจะได้รับการอบรมสั่งสอนไม่ให้ถือสาว่าความน้องสาวหรือพี่สาวเพราะถือว่าเธอเป็นผู้หญิงข่อม ไม่รู้เรื่องราวอะไร ในด้านการศึกษาในอดีตบิดามารดาชาวเมืองฮึงซางจะนิยมส่งเสียลูกชายให้ได้รับการศึกษามากกว่าลูกสาวหรือแทบจะเรียกได้ว่าบิดามารดาจะส่งเสียเฉพาะลูกชายเท่านั้น ทั้งนี้โอกาสทางการศึกษาของหญิง

ชายชาวมั่งเกิดจากค่านิยม ความเชื่อ และประเพณีของชาวมั่ง คือการที่สังคมกำหนดว่าผู้หญิงเมื่อแต่งงานก็เป็นคนของตระกูลอื่น ไม่ได้อยู่เคียงคู่มิตรภาพ มารดา ครอบครัวจึงให้การทุ่มเทเอาใจใส่ ลูกสาวน้อยกว่าลูกชายรวมถึงการให้โอกาสทางการศึกษาคด้วย แต่สำหรับการถ่ายทอดคหัตถะทางอาชีพจากครอบครัวหญิงชายชาวมั่งจะได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน เพราะความต้องการแรงงานในครอบครัว เด็กชาวมั่งจะเริ่มช่วยงานในไร่ตั้งแต่อายุประมาณ 10 ขวบ แม้ว่าลูกชายและลูกสาว จะได้รับการถ่ายทอดคหัตถะทางอาชีพจากครอบครัวเท่าเทียมกัน แต่ในทางปฏิบัติลูกสาวจะทำงานมากกว่าลูกชาย โดยลูกชายจะช่วยเมื่อมีงานหนักที่ต้องใช้กำลัง

(5) สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชาวมั่งบ้านเข็กน้อยจำนวน 10 พบว่าในสังคมชาวมั่งผู้ชายจะเป็นผู้วางแผนเกี่ยวกับธุรกิจและการค้าขาย เพราะการอบรมสั่งสอนและลักษณะสังคมที่ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัวและต้องติดต่อกับสังคมภายนอก การทำงานในไร่จึงตกเป็นหน้าที่ของผู้หญิงการจะตัดสินใจเพาะปลูกพืชต่างๆจึงเป็นผู้หญิง ทั้งหญิงและชายล้วนเป็นแรงงานสำคัญในครอบครัว แต่ลักษณะของหน้าที่รับผิดชอบไม่เหมือนกัน คือหญิงชาวมั่งจะรับผิดชอบงานจำนวนมากและหลายด้านทั้งงานในบ้าน และ งานในไร่ ส่วนผู้ชายจะรับผิดชอบงานที่สำคัญ เช่น การทำธุรกิจค้าขาย หรือการทำงานที่ต้องใช้กำลัง เมื่อครอบครัวมีรายได้ภรรยาจะมีสิทธิในการเก็บรายได้ของครอบครัวพร้อมกับสามี แต่ผู้บริหารทรัพย์สินในครอบครัวคือสามี เพราะค่านิยมของมั่ง ผู้ชายจะต้องเป็นผู้นำครอบครัว และจากการที่ชายชาวมั่งได้รับการส่งเสริมให้มีการศึกษาทั้งทางจารีตประเพณี และการศึกษาในสถานศึกษาทำให้ชายชาวมั่งมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการบริหารและการติดต่อกับสังคมภายนอก ได้ดีกว่าผู้หญิง อีกทั้งค่านิยมความเชื่อของชาวมั่งที่ว่าผู้ชายเป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางอารมณ์หากบริหารทรัพย์สินภายในครอบครัวจะมีความเด็ดขาดมากกว่าผู้หญิง และชายชาวมั่งต้องเป็นผู้สืบทอดแซ่สกุลฉะนั้นหน้าที่ในการบริหารทรัพย์สินภายในครอบครัวจึงเป็นผู้ชาย แต่จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่บีบบังคับให้ชาวมั่งต้องเปลี่ยนจากเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตัวเองมาเป็นเศรษฐกิจแบบทุนนิยมทำให้หญิงชาวมั่งต้องหารายได้เสริมนอกเหนือจากการทำไร่ทำสวน เช่น การขายของที่ระลึก การขายสมุนไพร ฯลฯ ทำให้มีบทบาทในการหารายได้ให้แก่ครอบครัวและมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้จ่ายภายในครอบครัวมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามหน้าที่ในการตัดสินใจหลัก และสิทธิในการบริหารทรัพย์สินของครอบครัวก็ยังเป็นผู้ชายเช่นเดิม

สรุป

จากการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวมั่ง และสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวมั่ง 5 ด้าน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง

- ยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็มน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510) มีลักษณะสังคมแบบชายเป็นใหญ่ สถานภาพของบุคคลในสังคมขึ้นอยู่กับแซ่สกุลเป็นหลัก ซึ่งถือตามแซ่สกุลฝ่ายชาย จึงทำให้สถานภาพของหญิงต่ำกว่าชาย

- ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525) ชาวม้งได้รับอิทธิพลจากภายนอกทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงภายใต้แผนพัฒนาฯ ทำให้สถานภาพของบุคคลในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงและแตกต่างกันมากขึ้น เช่น ด้านเศรษฐกิจ และระดับการศึกษาแต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายที่ได้รับผลกระทบ ส่วนผู้หญิงยังมีสถานภาพต่ำกว่าชายตามวัฒนธรรมชาวม้ง

- ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 - ปัจจุบัน) ผลจากการพัฒนาสังคมภายใต้แผนพัฒนาฯ ตลอดระยะเวลากว่า 40 ปีทำให้สังคมชาวม้งเปลี่ยนแปลงไปมาก ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา ฯลฯ หญิงชาวม้งมีสถานภาพที่หลากหลายขึ้นและสามารถเลื่อนสถานภาพให้สูงขึ้นได้ด้วยฐานะทางเศรษฐกิจ หรือระดับการศึกษา อย่างไรก็ตามสถานภาพของหญิงชาวม้งยังคงต่ำกว่าผู้ชายโดยเฉพาะในวัฒนธรรมม้ง

2. สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง

- ยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็มน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510) บทบาทของหญิงชาวม้งเป็นไปตามจารีตดั้งเดิมคือผู้หญิงเป็นผู้ตามและมีบทบาทที่สำคัญเฉพาะในบ้าน เช่น เย็บปักถักร้อย ดูแลบ้านเรือน เลี้ยงลูกและทำงานในไร่ เช่น การเตรียมดิน การปลูก การเก็บเกี่ยว ฯลฯ โดยบทบาทในทางสังคมแทบไม่มีเลย

- ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525) เมื่อสังคมได้รับการพัฒนาจากภาครัฐ บทบาทการวางแผนในการทำไร่ของผู้หญิงก็ลดลงเพราะเป็นการทำการเกษตรเพื่อการพาณิชย์ที่ต้องอาศัยการอบรม ซึ่งภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ก็อบรมให้กับผู้นำซึ่งก็คือผู้ชาย รวมทั้งบทบาทในการค้าขายพืชผลทางการเกษตรก็เป็นบทบาทของผู้ชาย แต่บทบาทด้านอื่นๆของผู้หญิงยังคงเดิม

- ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 - ปัจจุบัน) บทบาทของผู้หญิงมีการปรับเปลี่ยนมากขึ้นตามสถานภาพของผู้หญิงที่หลากหลายขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการศึกษาทำให้ลักษณะสังคมชาวม้งมีการเปลี่ยนแปลง

3. สถานภาพและบทบาทหญิงชาวเมือง 5 ด้าน

1) สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

ชาวเมืองนิยมการมีลูกชายมากกว่าลูกสาว หากครอบครัวใดไม่มีลูกชายสามีก็นิยมที่จะมีภรรยาน้อยได้ หลังจากแต่งงานแล้วผู้หญิงจะต้องออกรื้อนไปอยู่กับครอบครัวของสามี การมีลูกถือเป็นหน้าที่หนึ่งของภรรยาชาวเมือง โดยที่ภรรยาไม่มีสิทธิในการกำหนดจำนวนลูกหรือวางแผนครอบครัวเพราะชาวเมืองถือว่าเมื่อแต่งงานแล้วภรรยาที่เป็นสมบัติของสามี เมื่อมีปัญหาภายในครอบครัวในอดีตหญิงชาวเมืองก็ไม่มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น

2) สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง จากข้อมูลสรุปได้ว่าหญิงชาวเมืองมีสถานภาพและบทบาทในการเมืองตามวัฒนธรรมเมืองน้อย แต่มีบทบาทในการเมืองภาครัฐมากขึ้น แม้ยังไม่ได้รับการยอมรับในการเป็นผู้นำชุมชนเท่าที่ควร

3) สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย หญิงชาวเมืองมีสถานภาพและบทบาทตามกฎหมายจารีตน้อย คือ ไม่สามารถเลือกใช้นามสกุลหลังการแต่งงาน ในอดีตเมื่อแต่งงานแล้วหากสามีมีภรรยาอื่น ภรรยาหลวงไม่สามารถจะร้องเรียนได้หรือถึงแม้จะพยายามฟ้องก็มีผลน้อย ในอดีตจะไม่มีการแบ่งสินสมรสให้แก่ภรรยา อย่างไรก็ตามสังคมชาวเมืองก็เป็นสังคมที่เคร่งครัดในเรื่องศีลธรรมและมีการป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยทางกฎหมาย และทางจารีต แต่ในกรณีที่ภรรยาถูกสามีข่มขืนภรรยาไม่สามารถฟ้องร้องได้ สำหรับสิทธิในเรื่องมรดกพบว่าเมื่อหญิงชาวเมืองแต่งงานออกรื้อนไปแล้วจะไม่มีสิทธิในมรดกของครอบครัวเดิม และในสังคมเมืองผู้หญิงไม่ได้รับโอกาสในการตัดสินใจซื้อพิพาทต่างๆ ในชุมชน

4) สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา พบว่าในอดีตบิดามารดาชาวเมืองจะนิยมส่งเสียลูกชายให้ได้รับการศึกษามากกว่าลูกสาว แต่สำหรับการถ่ายทอดทักษะทางอาชีพจากครอบครัวบุตรชายหญิงจะได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน

5) สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ พบว่า ทั้งชายและหญิงล้วนเป็นแรงงานสำคัญในครอบครัว แต่ลักษณะของหน้าที่รับผิดชอบไม่เหมือนกัน คือหญิงชาวเมืองจะรับผิดชอบงานจำนวนมากและหลายด้านทั้งงานในบ้าน และ งานในไร่ ส่วนผู้ชายจะรับผิดชอบงานที่สำคัญ เช่น การทำธุรกิจค้าขาย หรือการทำงานที่ต้องใช้กำลัง ภรรยาไม่มีสิทธิในการเก็บเงินรายได้พอๆกับสามี แต่ผู้บริหารทรัพย์สินในครอบครัวคือสามี

สรุปในภาพรวมทั้งหมด

จากการศึกษาจากเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า

1. สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง

- ในยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็กน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510) สถานภาพของหญิงชาวม้งจะมีลักษณะเป็นไปตามวัฒนธรรมดั้งเดิมคือผู้ชายมีสถานภาพที่สูงกว่าผู้หญิงทุกด้าน

- ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525) ชาวม้งได้รับอิทธิพลจากภายนอกทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะจากโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา และการศึกษา ทำให้สถานภาพของบุคคลในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงและแตกต่างกันมากขึ้น เช่น ด้านเศรษฐกิจและระดับการศึกษาแต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายที่ได้รับผลกระทบ ส่วนสถานภาพของหญิงชาวม้งในยุคนี้ก็ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก กล่าวคือ ผู้หญิงยังคงมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ชายตามแนวปฏิบัติของจารีตชาวม้งแบบดั้งเดิม

- ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน) หญิงชาวม้งสามารถเลื่อนสถานภาพของตนให้สูงขึ้น ได้ด้วยการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น รับราชการ หรือเป็นประธานสภาสตรีตำบลเข็กน้อย เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่า จะเท่าเทียมกับผู้ชาย เพราะตามจารีตประเพณีชาวม้ง สิทธิหน้าที่บางประการ เช่น การเลือกผู้นำแซ่สกุล การตัดสินใจพิพาทระหว่างตระกูลก็ยังคงเป็นสิทธิเฉพาะผู้ชายเท่านั้น

2. สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง

- ในยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็กน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510) หญิงชาวม้งมีบทบาทในการทำงานบ้าน และงานในไร่เป็นหลัก โดยแทบไม่มีบทบาททางสังคมเลย

- ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525) หญิงชาวม้งมีบทบาทที่แตกต่างจากเดิมคือ บทบาท “ชาวเขาอาสาสมัคร” เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ ซึ่งถือเป็นบทบาทใหม่ทางการเมืองที่หญิงชาวม้งไม่เคยได้รับจากการเมืองตามวัฒนธรรมม้ง และเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้งานหัตถกรรมของชาวม้งกลายเป็นสินค้าที่น่าสนใจ หญิงชาวม้งจึงมีบทบาทที่เพิ่มขึ้นอีกประการคือการหารายได้ให้แก่ครอบครัว

- ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน) ผลจากการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กว่า 40 ปี ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง และกฎหมาย ทำให้หญิงชาวม้ง มีบทบาทที่หลากหลายขึ้นทุกด้าน

3. สถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้ง 5 ด้าน

- สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว พบว่า ผู้หญิงมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ชายต้องเป็นผู้ตามที่ดี และมีบทบาทที่ต้องรับผิดชอบทั้งงานบ้าน และงานในไร่
- สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง พบว่าหญิงชาวม้งมีบทบาทและสิทธิทางการเมืองทางภาครัฐส่วนการเมืองตามวัฒนธรรมม้งผู้หญิงยังมีบทบาทน้อยมาก
- สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย พบว่า ชาวม้งใช้ทั้งกฎหมายจารีตและกฎหมายของรัฐไทย แต่ผู้หญิงยังไม่มีบทบาทในทางกฎหมาย เช่น ไม่สามารถตัดสินคดีข้อพิพาทต่างๆ ในชุมชนได้
- สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา พบว่าชาวม้งจะอบรมสั่งสอนบุตรชายหญิงไม่เหมือนกัน คือสั่งสอนลูกชายเพื่อเป็นผู้นำ และสั่งสอนลูกสาวเพื่อให้เป็นคนขยันขันแข็งในการทำงาน ส่วนโอกาสทางการศึกษาในอดีตบิดามารดาจะให้โอกาสเฉพาะลูกชายเท่านั้น แต่ปัจจุบันค่านิยมดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปโดยส่งเสริมเท่าเทียมกัน
- สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ พบว่าหญิงและชายชาวม้งล้วนเป็นแรงงานสำคัญของครอบครัว และมีบทบาทในการหารายได้มาให้ครอบครัวเช่นเดียวกัน ผู้หญิงมีสิทธิในการเก็บรายได้แต่ไม่มีสิทธิในการบริหารทรัพย์สิน เช่น ไร่ บ้าน และที่ดิน

2.2 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็ญน้อย ตำบลเข็ญน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสารตำราวิชาการที่เกี่ยวข้องและ การใช้แบบสอบถาม กับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง ซึ่งประกอบด้วย

2.2.1 การวิจัยจากเอกสาร

2.2.2 การวิจัยเชิงปริมาณ

2.2.3 การวิจัยเชิงคุณภาพ

โดยมีรายละเอียดในแต่ละเรื่องดังนี้

2.2.1 การวิจัยจากเอกสาร

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราวิชาการ เกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง คือ ผลกระทบต่อ

สถานภาพหญิงชาวม้ง ผลกระทบต่อบทบาทหญิงชาวม้ง และผลกระทบต่อสถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านการเมือง ด้านกฎหมาย ด้านการอบรมศึกษา และด้านเศรษฐกิจ

พบสาระสำคัญดังนี้

1) ผลกระทบต่อสถานภาพหญิงชาวม้ง

จากการศึกษาพบว่าผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้หญิงชาวม้งมีสถานภาพที่หลากหลายและสูงขึ้น ดังที่ ประสิทธิ์ ธิปริชา(2548: 152) ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันมีผลกระทบต่อค่านิยมของชาวม้งในการส่งลูกชายและลูกสาวเรียนหนังสือเปลี่ยนไป โดยจะสังเกตว่าปัจจุบันนักเรียน นักศึกษาชาวม้งที่กำลังเรียนอยู่ในเมืองเชียงใหม่มีผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ทั้งนี้วิถีคิดและระบบค่านิยมดังกล่าว ได้รับอิทธิพลทั้งสังคมไทยพื้นราบและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมม้งเองด้วย และค่านิยมในการมีลูกก็เปลี่ยนไปทั้งในแง่ปริมาณและการเลือกเพศเด็ก ด้วยสภาพที่บีบคั้นทางเศรษฐกิจ แม้จะได้รับการกดดันจากญาติพี่น้องในหมู่บ้านที่ยังมีค่านิยมเดิมๆ แต่ก็ไม่แน่ว่าจะต้องมีลูกชายจึงยุติการมีลูกอีกต่อไป เพราะได้เป็นที่ประจักษ์แล้วว่าไม่ว่าจะเป็นลูกสาวหรือลูกชายก็ตาม หากประสบความสำเร็จในชีวิตและมีความกตัญญูแล้วย่อมจะเลี้ยงดูพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดในยามชราทั้งสิ้น จากการเปลี่ยนค่านิยมดังกล่าวทำให้หญิงชาวม้งมีโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกับผู้ชายมากขึ้น และนำความรู้เหล่านั้นมาพัฒนาตนเองให้มีอาชีพที่ดีและมั่นคงจึงทำให้หญิงชาวม้งจำนวนมากมีสถานภาพที่สูงขึ้น แม้จะยังไม่เท่าเทียมผู้ชายก็ตาม

จึงสรุปได้ว่าผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันเกิดจากการที่ชาวม้งได้รับการศึกษาสูงขึ้น การปฏิสัมพันธ์กับสังคมไทยพื้นราบ และ ความเจริญด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป รวมถึงสภาพบีบคั้นทางเศรษฐกิจจึงทำให้สถานภาพของชายหญิงชาวม้งมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น เพราะค่านิยมของชาวม้งในการส่งลูกชายและลูกสาวเรียนหนังสือเปลี่ยนไป โดยลูกสาวได้รับการศึกษาเท่าเทียมลูกชายมากขึ้น ผู้หญิงที่ได้รับการศึกษาสูงก็ทำให้มีสถานภาพที่สูงขึ้นด้วย

2) ผลกระทบต่อบทบาทหญิงชาวม้ง

จากการที่หญิงชาวม้งมีสถานภาพที่หลากหลายขึ้น ทำให้มีบทบาทหน้าที่มากขึ้นตามไปด้วย บทบาทที่เพิ่มขึ้นเหล่านี้ดูเหมือนจะทำให้ผู้หญิงมีอำนาจต่อรองกับผู้ชายมากขึ้น และในขณะเดียวกันก็เป็นการเพิ่มภาระงานให้แก่ผู้หญิงด้วย ดังที่ ประสิทธิ์ ธิปริชา(2548: 152) ได้

ระบุว่า หญิงชายชาวเมืองในสังคมเมืองมีความคิดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับบทบาทหญิงชายเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากที่เป็นอยู่ในชุมชนชนบทเขา ส่วนหนึ่งเป็นผลโดยตรงจากทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคมเมือง ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งนั้นเป็นอิทธิพลของบริบททางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจแบบในเมือง กล่าวคือโดยทั่วไปแล้วผู้หญิงมักจะทำการค้าเก่งและมีจำนวนมากกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะการขายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยวและการขายของเล็กๆน้อยๆ ส่วนผู้ชายมักจะทำธุรกิจที่ต้องลงทุนมากและต้องอาศัยความกล้าในการตัดสินใจ เช่นการขายส่งพืชผลทางการเกษตรฯ และการที่ผู้หญิงมีบทบาทในการค้าขายมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงกับชายในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ผู้หญิงสามารถตัดสินใจที่จะใช้จ่ายในการซื้อหรือขายอะไรก็ได้ ไม่ต้องรอแต่ฝ่ายสามีทุกครั้งไป

จึงสรุปได้ว่า ด้วยสภาพที่บีบคั้นทางเศรษฐกิจ หญิงชาวเมืองจึงมีบทบาททำงานหารายได้ให้ครอบครัวมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงกับชายในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป คือมีความเท่าเทียมมากขึ้น

2.2.2 การวิจัยเชิงปริมาณ

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 4.16 สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง	ร้อยละ
การติดต่อสัมพันธ์และรับข้อมูลข่าวสารจากสังคมภายนอก	20.6
การขยายตัวของชุมชน	19.0
การขยายตัวของธุรกิจชุมชน	18.1
ความก้าวหน้าทางการศึกษา	16.8
การส่งเสริมเรื่องสิทธิมนุษยชนจากภาครัฐ	6.9
ประชากรที่อยู่ในวัยแรงงาน (อายุ 15-60 ปี) เพิ่มขึ้น	6.6
การส่งเสริมเรื่องสิทธิมนุษยชนจากผู้นำในชุมชน ศาสนา	6.0
อื่นๆ	5.1
	1.0

จากตารางที่ 4.16 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสาเหตุสำคัญที่ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเด็นแล้ว พบว่า

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ การติดต่อสัมพันธ์และรับข้อมูลข่าวสารจากสังคมภายนอก คิดเป็นร้อยละ 88.7 แสดงให้เห็นว่าสาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้สังคมชาวม้งมีการเปลี่ยนแปลงคือ การปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก

ประเด็นรองลงมา คือ การขยายตัวของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 19.0 และ การขยายตัวของธุรกิจชุมชน คิดเป็นร้อยละ 18.1 แสดงว่าการขยายตัวของชุมชนและธุรกิจในชุมชนเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลง

ประเด็นที่ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.0

ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่พบเห็นในชุมชน

ตารางที่ 4.17 ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่พบเห็นในชุมชน

ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่พบเห็นในชุมชน	ร้อยละ
ขนาดของประชากรในชุมชนมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น	26.8
หญิงชาวม้งมีสถานภาพและบทบาทในด้านต่างๆดีขึ้น	15.2
อัตราการหย่าร้างเพิ่มขึ้น	14.5
ประชากรมีความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น	11.7
ประชากรในชุมชนมีการใช้คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือเพิ่มขึ้น	11.1
ในชุมชนมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น	10.4
อัตราการมีภรรยาน้อยลง	7.7
อื่นๆ	2.6

จากตารางที่ 4.17 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่พบเห็นในชุมชน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเด็นแล้ว พบว่า

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ ขนาดของประชากรในชุมชนมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 26.8 แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดในบ้านเข็กน้อย คือ การขยายตัวของประชากร

ประเด็นรองลงมา คือ หญิงชาวม้งมีสถานภาพและบทบาทในด้านต่างๆดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 15.2 แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีผลกระทบต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

ประเด็นที่ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.6

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

1) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพหญิงชาวม้ง

ตารางที่ 4.18 ร้อยละของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพหญิงชาวม้ง

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ที่มีต่อสถานภาพหญิงชาวม้ง	ใช่	ไม่ใช่
1. เมื่อได้รับการศึกษาจะทำให้หญิงชาวม้งมีสถานภาพที่สูงขึ้น	215 (81.1)	50 (18.9)
2. เมื่อหญิงชาวม้งมีอาชีพที่มั่นคง หรือมีฐานะทางการเงินที่ดีจะมีสถานภาพที่สูงขึ้น	235 (88.7)	30 (11.3)
3. ปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสถานภาพที่สูงขึ้น	180 (67.9)	85 (32.1)
รวม	630 (79.3)	165 (20.7)

จากตารางที่ 4.18 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพหญิงชาวม้งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเด็นแล้ว พบว่า

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ ประเด็นเมื่อหญิงสาวมีอาชีพที่มั่นคง หรือมีฐานะทางการเงินที่ดีจะมีสถานภาพที่สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 88.7 แสดงว่าสถานภาพของหญิงสาวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้ามีอาชีพที่มั่นคงและมีฐานะทางเศรษฐกิจดี

รองลงมาคือประเด็นเมื่อได้รับการศึกษาจะทำให้หญิงสาวมีสถานภาพที่สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 81.1

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ ปัจจุบันหญิงสาวมีสถานภาพที่สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 67.9 แสดงว่าปัจจุบันมีแนวโน้มที่หญิงสาวมีสถานภาพที่ดีขึ้นแต่ยังไม่มากนัก

2) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อบทบาทหญิงสาว

ตารางที่ 4.19 ร้อยละของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อบทบาทหญิงสาว

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ที่มีต่อบทบาทหญิงสาว	ใช่	ไม่ใช่
1. หญิงสาวมีบทบาทในการทำงานหารายได้เพื่อครอบครัว	230 (86.8)	35 (13.2)
2. หญิงสาวปฏิบัติตามบทบาทที่ถูกคาดหวังทางสังคม เช่น ยกย่องให้เกียรติสามีและ ไม่แสดงออกทางการเมืองหรือ กฎจารีตในที่สาธารณะ	140 (52.8)	125 (47.2)
3. เมื่อหญิงสาวมีการศึกษาจะมีบทบาทในด้านต่างๆเช่น บทบาทด้านครอบครัว บทบาทด้านการเมือง หรือบทบาท เศรษฐกิจ เพิ่มขึ้น	190 (71.7)	75 (28.3)
4. ปัจจุบันหญิงสาวสามารถแสดงบทบาทในด้านต่างๆเช่น บทบาทด้านครอบครัว บทบาทด้านการเมือง หรือบทบาท เศรษฐกิจ เพิ่มขึ้น	210 (79.2)	55 (20.8)
รวม	770 (72.7)	290 (27.3)

จากตารางที่ 4.19 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อบทบาทหญิงชาวม้งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเด็นแล้ว พบว่า

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือหญิงชาวม้งมีบทบาทในการทำงานหารายได้เพื่อครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 86.8

รองลงมาคือประเด็น ปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถแสดงบทบาทในด้านต่างๆ เช่น บทบาทด้านครอบครัว บทบาทด้านการเมือง หรือบทบาทด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 79.2 และเมื่อหญิงชาวม้งมีการศึกษาจะมีบทบาทในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 71.7

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ หญิงชาวม้งปฏิบัติตามบทบาทที่ถูกคาดหวังทางสังคม เช่น ยกย่องให้เกียรติสามี และ ไม่แสดงออกทางการเมืองหรือกฎจารีตในที่สาธารณะคิดเป็นร้อยละ 52.8 แสดงว่าจากการที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงทำให้หญิงชาวม้งมีบทบาทในสังคมมากขึ้น และ ไม่ได้ปฏิบัติตามบทบาทเดิมที่สังคมคาดหวังอย่างเคร่งครัดนัก

3) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน

(1) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

ตารางที่ 4.20 ร้อยละของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและ บทบาทด้านครอบครัว

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว	%	
	ใช่	ไม่ใช่
1. หญิงชาวม้งมีสิทธิในการเลือกคู่สมรส	205 (77.4)	60 (22.6)
2. หญิงชาวม้งสามารถปฏิเสธการแต่งงานได้	255 (96.2)	10 (3.8)
3. หญิงชาวม้งมีสิทธิในการตัดสินใจมีบุตร และสามารถกำหนดจำนวนบุตรได้	185 (69.8)	80 (30.2)

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว	ใช่	ไม่ใช่
4. ภรรยาสามารถปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์กับสามีได้หากไม่พร้อม	205 (77.4)	60 (22.6)
5. ขณะตั้งครรภ์ หญิงสาวมั่งได้ลดภาระงานที่เคยทำ	225 (84.9)	40 (15.1)
6. เมื่อมีปัญหาในครอบครัวภรรยาชาวมั่งมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น	195 (73.6)	70 (26.4)
รวม	1270 (79.9)	320 (20.1)

จากตารางที่ 4.20 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านครอบครัวพบว่า

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือหญิงสาวมั่งสามารถปฏิเสธการแต่งงานได้คิดเป็นร้อยละ 96.2 แสดงว่าหญิงสาวมั่งมีสถานภาพที่ค่อนข้างมีอิสระในการเลือกคู่ครองและสามารถปฏิเสธการแต่งงานในกรณีที่ไม่เต็มใจได้

รองลงมาคือขณะตั้งครรภ์หญิงสาวมั่งได้ลดภาระงานที่เคยทำโดยมีร้อยละ 84.9

ส่วนประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หญิงสาวมั่งมีสิทธิในการตัดสินใจมีบุตร และสามารถกำหนดจำนวนบุตรได้โดยมีร้อยละ 69.8

(2) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพและ
บทบาทด้านการเมือง

ตารางที่ 4.21 ร้อยละของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพ
และบทบาทด้านการเมือง

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านการเมือง	ใช่	ไม่ใช่
1. หญิงชาวม้งได้รับการยอมรับในการสมัครเป็นผู้นำ ชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน	215 (81.1)	50 (18.9)
2. หญิงชาวม้งได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน	185 (69.8)	80 (30.2)
3. หญิงชาวม้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน	234 (88.3)	31 (11.7)
4. หญิงชาวม้งมีโอกาสในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม สหกรณ์ กลุ่มเกษตร หรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน	244 (91.1)	21 (7.9)
5. ในชุมชนของท่านมีหญิงชาวม้งที่รับราชการ	225 (84.9)	40 (15.1)
6. เมื่อมีปัญหาในชุมชนผู้หญิงสามารถเข้าร่วมประชุมและ แสดงความคิดเห็นได้	220 (83.0)	45 (17.0)
7. หญิงชาวม้งสามารถออกเสียงในการเลือกผู้นำชุมชนได้	230 (86.8)	35 (13.2)
รวม	1553 (83.7)	302 (16.2)

จากตารางที่ 4.21 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านการเมืองพบว่า

หญิงชาวม้งมีโอกาสในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตร หรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน และสามารถออกเสียงในการเลือกผู้นำชุมชนได้ เป็นประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.1 , 88.3 และ 86.8 ตามลำดับ แสดงว่าปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสถานภาพในด้านการเมืองค่อนข้างดีและสามารถแสดงบทบาทต่างๆ ในชุมชนได้

รองลงมาคือประเด็น ในชุมชนมีหญิงชาวม้งที่รับราชการ และ เมื่อมีปัญหาในชุมชน ผู้หญิงสามารถเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นได้ คิดเป็นร้อยละ 84.9 และ 83.0 แสดงว่าหญิงชาวม้งเริ่มมีสถานภาพและบทบาทในทางการเมืองมากขึ้น

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ หญิงชาวม้งได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. คิดเป็นร้อยละ 69.8 แสดงว่าปัจจุบันยังมีหญิงชาวม้งที่ได้รับเลือกให้ดำรงทางการเมืองน้อย

(3) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย

ตารางที่ 4.22 ร้อยละของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย	ใช่	ไม่ใช่
1. หญิงชาวม้งสามารถฟ้องร้องต่อหัวหน้าตระกูลหรือผู้นำชุมชนในกรณีที่มีกรรยาน้อย	220 (83.0)	45 (17.0)
2. กรรยาสามารถเรียกค่าทดแทนจากสามีในกรณีที่มีกรรยาน้อย	200 (75.5)	65 (24.5)
3. หญิงชาวม้งสามารถฟ้องหย่าได้	260 (98.1)	5 (1.9)

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย	ใช่	ไม่ใช่
4. เมื่อหย่าขาดจากกันจะต้องมีการแบ่งสินสมรสระหว่าง สามีและภรรยา	240 (90.6)	25 (9.4)
5. เมื่อหย่าขาดจากกันภรรยามีสิทธิในการดูแลลูก	260 (98.1)	5 (1.9)
6. หญิงสาวมั่งสามารถร้องเรียนในกรณีที่ถูกทำอนาจาร	260 (98.1)	5 (1.9)
7. หญิงมั่งสามารถร้องเรียนเมื่อถูกข่มขืนจากชายอื่นที่ ไม่ใช่สามี	230 (86.8)	35 (13.2)
8. ในชุมชนของท่านมีการปกป้องผู้หญิงจากการกระทำ รุนแรงในครอบครัว	210 (79.2)	55 (20.8)
9. หญิงสาวมั่งมีสิทธิในการรับมรดกจากครอบครัวของตน เมื่อ แต่งงานออกเรือน ไปแล้ว	170 (64.2)	95 (35.8)
10. หญิงสาวมั่งมีบทบาทในการร่วมตัดสินใจต่างๆใน ชุมชน	171 (64.5)	94 (35.5)
รวม	2221 (83.9)	429 (16.1)

จากตารางที่ 4.22 เป็นการแสดงจำนวน ร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านกฎหมายพบว่า

หญิงสาวมั่งสามารถฟ้องหย่าได้ เมื่อหย่าขาดกับสามี ภรรยามีสิทธิในการดูแลลูก และหญิงสาวมั่งสามารถร้องเรียนเมื่อถูกทำอนาจารทั้ง 3 ประเด็น เป็นประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย

มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.1 เท่ากัน แสดงว่าหญิงชาวม้งมีสถานภาพและบทบาทที่ค่อนข้างดีใน
ด้านกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องหย่า สิทธิในการดูแลบุตร และ การร้องเรียนเมื่อถูกทำอนาจาร

รองลงมาคือประเด็นเมื่อหย่าขาดกันจะต้องมีการแบ่งสินสมรสระหว่างสามีและภรรยา
คิดเป็นร้อยละ 90.6 แสดงว่าหญิงชาวม้งจะได้รับสินสมรสในกรณีที่หย่าขาดจากสามี ซึ่งถือว่า
เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าใช้น้อยที่สุดคือ หญิงชาวม้งมีสิทธิในการรับมรดก
จากครอบครัวของคนเมื่อแต่งงานออกเรือนไปแล้ว คิดเป็นร้อยละ 64.2 แสดงว่าสิทธิของหญิงชาว
ม้งในด้านการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก

(4) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพ
และบทบาทด้านการอบรมศึกษา

ตารางที่ 4.23 ร้อยละของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพ
และบทบาทด้านการอบรมศึกษา

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา	ใช่	ไม่ใช่
1. หญิงชาวม้งมีโอกาสในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับอาชีพ อนาម္မหรือด้านอื่นๆ	249 (94.0)	16 (6.0)
2. ปัจจุบันหญิงชาวม้งได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น	230 (94.3)	35 (13.2)
รวม	479 (90.4)	51 (9.6)

จากตารางที่ 4.23 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อผล
กระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านกฎหมายเมื่อ
พิจารณาในรายละเอียดของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเด็นแล้ว พบว่า

ปัจจุบันหญิงชาวม้งได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 94.3 แสดงว่าจาก
การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันทำให้หญิงชาวม้งมีสถานภาพและบทบาทเกี่ยวกับการอบรมศึกษาสูง
ขึ้น

รองลงมาคือประเด็นหญิงชาวม้งมีโอกาสในการเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับอาชีพ
อนามัย หรือด้านอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 94.0 แสดงว่านอกจากโอกาสทางการศึกษาแล้วหญิงชาวม้ง
ยังมีโอกาสด้านการอบรมความรู้ในด้านต่างๆด้วย

(5) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อ
สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 4.24 ร้อยละของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพ
และบทบาทด้านเศรษฐกิจ

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ	ใช่	ไม่ใช่
1. หญิงชาวม้งมีสิทธิในการเก็บเงินที่เป็นรายได้ของครอบครัว	160 (60.4)	105 (39.6)
2. ชาวม้งไม่นิยมการเป็นลูกจ้าง	120 (45.3)	145 (54.7)
3. ในยุคปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถหารายได้เสริมนอกจากการ ทำไร่ทำสวน	260 (98.1)	5 (1.9)
4. จากการทำอาชีพเสริมเช่น การค้าขาย หรืองานฝีมือ ทำให้หญิง ชาวม้งมีอำนาจในเรื่องทรัพย์สินมากขึ้น	151 (57.0)	114 (43.0)
รวม	691 (65.2)	369 (34.8)

จากตารางที่ 4.24 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อ
ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ
ของหญิงชาวม้งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละประเด็นแล้ว พบว่าหญิงชาวม้งมีการเปลี่ยนแปลง
บทบาททางด้านเศรษฐกิจในด้านต่างๆ ได้แก่

ปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถหารายได้เสริมนอกจากการทำไร่ทำสวน คิดเป็นร้อยละ 98.1 แสดงว่าจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้หญิงชาวม้งมีบทบาทด้านเศรษฐกิจมากขึ้น

รองลงมาเป็นประเด็นที่ว่าหญิงชาวม้งมีสิทธิในการเก็บเงินที่เป็นรายได้ของครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 60.4 แสดงให้เห็นว่าเมื่อสามารถหารายได้เสริมทำให้หญิงชาวม้งมีบทบาทในการเก็บเงินที่เป็นรายได้ของครอบครัวมากขึ้น

ประเด็นต่อมาคือ ประเด็นที่ว่าจากการทำอาชีพเสริมเช่น การค้าขาย หรืองานฝีมือ ทำให้ผู้หญิงมีอำนาจในเรื่องทรัพย์สินมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 57.0 แสดงให้เห็นว่าแม่หญิงชาวม้งจะมีความสามารถในการหารายได้เสริม และมีสิทธิในการเก็บเงินรายได้บ้างแต่ยังมีบทบาทในการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของครอบครัวน้อย

สำหรับประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือประเด็น ชาวม้งไม่นิยมการเป็นลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 45.3 แสดงว่าจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้ค่านิยมของชาวม้งที่ไม่นิยมการเป็นลูกจ้างได้เปลี่ยนไปจากเดิม

สรุป

จากการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลง คือ การติดต่อสัมพันธ์และรับข้อมูลข่าวสารจากสังคมภายนอก การขยายตัวของชุมชน ธุรกิจชุมชน และความก้าวหน้าทางการศึกษา

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดในบ้านเข็กน้อย คือ การขยายตัวของประชากร หญิงชาวม้งมีสถานภาพและบทบาทในด้านต่างๆดีขึ้น และอัตราการหย่าร้างสูงขึ้น

สำหรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. **ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพหญิงชาวม้ง** จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันทำให้หญิงชาวม้งมีสถานภาพที่ดีขึ้น โดยเฉพาะถ้ามีการศึกษาและมีอาชีพที่มั่นคงหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็จะทำให้มีสถานภาพที่สูงขึ้นด้วย

2. **ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อบทบาทหญิงชาวม้ง** พบว่าจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันทำให้หญิงชาวม้งมีการศึกษา มีบทบาทในการหารายได้ให้ครอบครัวมากขึ้น และสามารถแสดงบทบาทในด้านต่างๆมากขึ้น จึงไม่ได้ปฏิบัติตามบทบาทที่ถูกคาดหวังจากวัฒนธรรมชาวม้งอย่างเคร่งครัดนัก

3. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิง ชาวม้ง 5 ด้าน พบว่า

1) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพและบทบาท
ของหญิงชาวม้งด้านครอบครัว พบว่า หญิงชาวม้งมีสถานภาพที่ค่อนข้างมีอิสระในการเลือกคู่ครอง
และสามารถปฏิเสธการแต่งงานในกรณีที่ไม่เต็มใจได้ ขณะตั้งครรภ์ได้ลดภาระงานที่เคยทำ และ
เริ่มมีสิทธิในการตัดสินใจมีลูก สามารถกำหนดจำนวนลูกและแสดงความคิดเห็นเมื่อมีปัญหาใน
ครอบครัว

2) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพและบทบาท
ของหญิงชาวม้งด้านการเมือง พบว่าหญิงชาวม้งมีโอกาสนในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์
กลุ่มเกษตร หรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน และสามารถออกเสียงในการ
เลือกผู้นำชุมชนภาครัฐ ปัจจุบันมีหญิงชาวม้งที่รับราชการ และ เมื่อมีปัญหาในชุมชนหญิงชาวม้ง
สามารถเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็น แต่ยังมีหญิงชาวม้งที่ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมืองน้อย

3) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและ
บทบาทด้านกฎหมาย พบว่า หญิงชาวม้งมีสถานภาพและบทบาทที่ค่อนข้างดีในด้านการฟ้องหย่า
สิทธิในการดูแลลูก และการร้องเรียนเมื่อถูกทำอนาจาร และเมื่อหย่าขาดกันจะต้องมีการแบ่งสิน
สมรส

4) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและ
บทบาทด้านการอบรมศึกษา พบว่า หญิงชาวม้งมีสถานภาพและบทบาทเกี่ยวกับการอบรมศึกษา
เท่าเทียมผู้ชายมากขึ้น

5) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและ
บทบาทด้านเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถหารายได้เสริมทำให้มีอำนาจทางเศรษฐกิจ
มากขึ้น และปัจจุบันชาวม้งนิยมการเป็นลูกจ้างมากกว่าอดีต

2.2.3 การวิจัยเชิงคุณภาพ

1) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพหญิงชาวม้ง
ในการสัมภาษณ์ นางน้ำทิพย์ ชาววิวัฒน์ นางวรรณจิต ทราชมณฑอง
นางช้วน สืบทายาท นางเบญจมาศ แซ่เฮอ นางอรนิจ ทรงสวัสดิ์วงศ์ นายประจวบ กุทธิเนติกุล
นายไกรศักดิ์ แซ่หกลี นายเส็ง ชาววิวัฒน์ นายอสมสัน ทราชมณฑอง และ นายแข็ง สืบทายาท
เมื่อวันที่ 14-16 สิงหาคม 2552 ผู้นำชาวม้งบ้านเข็กน้อย ทั้ง 10 คน ได้ให้ข้อมูลไปในทิศทาง
เดียวกันเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพหญิงชาวม้งว่าจากการที่

สังคมมีการเปลี่ยนแปลงเช่น การติดต่อสัมพันธ์ รับข้อมูลข่าวสารกับสังคมภายนอก การศึกษา และ เศรษฐกิจ ทำให้วิถีชีวิตและแนวคิดของชาวม้งมีการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะชาวม้งรุ่นใหม่ที่ไม่ไปทำงานในคัวเมือง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีผลกระทบต่อสถานภาพของผู้หญิง โดยมากเป็น สถานภาพโดยการกระทำเช่น สถานภาพทางการศึกษา หรือสถานภาพทางอาชีพ เมื่อหญิงชาวม้งมีการศึกษามีความรู้ก็สามารถใช้ความรู้มาพัฒนาสถานภาพของตนได้ ทำให้มีหลายสถานภาพ เช่น หญิงชาวม้งที่มีอาชีพเป็นครู อาจมีสถานภาพเป็นลูกสาว สถานภาพเป็นภรรยา และสถานภาพเป็น ครูภายในชุมชนด้วย เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่าหญิงชาวม้งที่มีการการศึกษาหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจจะมี สถานภาพที่หลากหลายและสูงขึ้น

2) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อบทบาทหญิงชาวม้ง

ในการสัมภาษณ์ผู้นำชาวม้งบ้านเข็กน้อย ทั้ง 10 คน ได้ให้ข้อมูลไปใน ทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อบทบาทหญิงชาวม้งว่า ปัจจุบันสังคมชาวม้งมีลักษณะเหมือนสังคมภายนอกมากขึ้นทั้งด้านครอบครัว การเมือง การศึกษา หรือเศรษฐกิจทำให้สถานภาพของหญิงชาวม้งมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นหญิงชาวม้งจึงมีบทบาทใน ด้านต่างๆมากขึ้นด้วย เช่นหญิงชาวม้งที่ได้รับการศึกษา ก็กล้าแสดงบทบาทในการแสดงความคิดเห็นในครอบครัวและชุมชน และเมื่อมีปัญหาที่แก้ปัญหาคด้วยขั้นตอนกฎหมายไทยเป็นต้น และมี บทบาทในการหารายได้เพื่อครอบครัว บทบาทในการเป็นผู้นำและร่วมพัฒนาชุมชน เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า เมื่อหญิงชาวม้งมีสถานภาพที่หลากหลายก็ทำให้มีบทบาท ในด้านต่างๆมากขึ้นด้วย

3) สถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้ง 5 ด้าน

ในการสัมภาษณ์ ผู้นำชาวม้งบ้านเข็กน้อย ทั้ง 10 คน ได้ให้ข้อมูลไปใน ทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของ หญิงชาวม้ง 5 ด้าน ดังนี้

(1) สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

เนื่องจากการรับวัฒนธรรมและความคิดจากสังคมภายนอกทำให้ หญิงม้งมีความรู้และความมั่นใจมากขึ้น อีกทั้งผู้ชายก็ให้โอกาสผู้หญิงในการแสดงความคิดเห็น ต่างๆในครอบครัวมากขึ้น ทั้งนี้เพราะผู้หญิงเองก็ได้รับการศึกษามากขึ้นด้วย หญิงชาวม้งสามารถ เลือกคู่ครองเอง และสามารถปฏิเสธการแต่งงานได้หากไม่เต็มใจ ส่วนภาระงานในครอบครัวของ หญิงชาวม้ง เช่น การทำความสะอาดบ้าน การจัดเตรียมอาหาร ฯลฯ ก็มีแนวโน้มที่ผู้ชายจะช่วยแบ่ง เบาภาระมากขึ้น

ในอดีตการมีภรรยาหลายคนเป็นการหาแรงงานมาเพิ่มให้แก่ครอบครัวด้วย แต่ในปัจจุบันทั้งหญิงและชายมีบทบาทในการทำงานในไร้เท่าเทียมกันมากขึ้น เนื่องจากเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปและการได้รับอิทธิพลความคิดจากการศึกษาและจากภายนอกมากขึ้น อีกทั้งการมีลูกที่ในอดีตถือเป็นหน้าที่หนึ่งของภรรยาชาวเมืองบางครอบครัวแม้มีลูกจำนวนมากแล้วแต่ถ้ายังไม่มีลูกชายก็ต้องมีลูกไปเรื่อยๆจนกว่าจะได้ลูกชายสมใจ แต่ปัจจุบันความคิดดังกล่าวได้ลดน้อยลง และภรรยาชาวเมืองเริ่มมีโอกาสในการกำหนดจำนวนลูก เพราะลักษณะสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป การมีลูกต้องใช้ทุนทรัพย์เป็นจำนวนมาก อีกทั้งที่คิดในการทำกินก็ลดน้อยลง ทำให้พ่อแม่ชาวเมืองต้องมีลูกในจำนวนน้อยลงแม้บางครอบครัวจะไม่มีลูกชายเลยก็ตาม

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชาวเมืองบ้านเข็กน้อยจำนวน 10 คน ถึงประเด็นผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านครอบครัวของหญิงชาวเมืองสามารถสรุปประเด็นการเปลี่ยนแปลงของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวเมืองได้ดังนี้

- ก. หญิงชาวเมืองมีสิทธิในการเลือกคู่สมรส กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คน เห็นสอดคล้องกัน
- ข. หญิงชาวเมืองสามารถปฏิเสธการแต่งงาน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คน เห็นสอดคล้องกัน
- ค. ขณะตั้งครรภ์ หญิงชาวเมืองได้คัดภาระงานที่เคยทำกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย 8 คน และไม่เห็นด้วย 2 คน
- ง. เมื่อมีปัญหาในครอบครัวหญิงชาวเมืองมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนเห็นสอดคล้องกัน

(2) สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันทำให้หญิงชาวเมืองมีสถานภาพและบทบาททางการเมืองดีขึ้นแม้ว่าในด้านของขนบธรรมเนียมสังคมเมืองยังคงปฏิบัติตามเดิม แต่ในส่วนของการเมืองภาครัฐหญิงชาวเมืองก็ได้รับโอกาสในการพัฒนาและแสดงบทบาทตามสมควร เช่นการใช้สิทธิเลือกผู้นำชุมชน หรือรวมกลุ่มแม่บ้านเพื่อพัฒนาชุมชน เช่น การพัฒนาด้านสุขภาพของครอบครัว การพัฒนาอาชีพ เป็นต้น การที่ผู้หญิงมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนมากขึ้นเนื่องมาจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลง ภาครัฐและเอกชนได้เข้ามาให้ความรู้ให้การช่วยเหลือชุมชนและพัฒนาผู้หญิงให้มีความรู้ความสามารถ ทำให้ผู้หญิงมีพื้นที่ในการที่จะทำประโยชน์เพื่อชุมชนมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีหญิงชาวเมืองที่ทำงานในหน่วยงานเอกชนหรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น พยาบาล ครู คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น และมีแนวโน้มที่หญิงชาวเมืองที่ได้รับการศึกษาเริ่มให้ความสนใจทำงานการเมืองระดับท้องถิ่นมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจากทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยว

กับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านการเมืองของหญิงชาวม้ง สามารถสรุปได้ดังนี้

- ก. หญิงชาวม้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนเห็นสอดคล้องกัน
- ข. หญิงชาวม้งมีโอกาสในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตร หรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนเห็นสอดคล้องกัน
- ค. ในชุมชนมีหญิงชาวม้งที่รับราชการ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนเห็นสอดคล้องกัน
- ง. เมื่อมีปัญหาในชุมชนหญิงชาวม้งสามารถเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนเห็นสอดคล้องกัน

(3) สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย

การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสถานภาพด้านกฎหมายที่ดีขึ้น ต่างกับในอดีตที่สังคมม้งจะใช้จารีตเป็นหลักซึ่งทำให้ผู้หญิงขาดสิทธิในหลายประการ แต่ปัจจุบันนี้พบว่าหญิงชาวม้งสามารถฟ้องร้องต่อหัวหน้าชุมชนหรือหัวหน้าตระกูลในกรณีที่สามีมีภรรยาอื่น ซึ่งในอดีตไม่สามารถฟ้องร้องได้ หรือถึงแม้จะพยายามฟ้องก็มีผลน้อย เมื่อสามีภรรยาชาวม้งหย่าขาดจากกันจะมีการแบ่งสินสมรส เนื่องจากปัจจุบันชาวม้งเริ่มมีความรู้ทางกฎหมาย ฉะนั้นเมื่อมีปัญหาความรุนแรงในครอบครัวหญิงชาวม้งบางส่วนก็จะดำเนินการไปตามกฎหมาย และชุมชนก็มีการปกป้องผู้หญิงจากการกระทำรุนแรงในครอบครัวด้วย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปได้ดังนี้

- ก. หญิงชาวม้งสามารถฟ้องร้องต่อหัวหน้าตระกูลหรือผู้นำชุมชนในกรณีที่สามีมีภรรยาอื่น กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนเห็นสอดคล้องกัน
- ข. เมื่อหย่าขาดจากกันหญิงชาวม้งมีสิทธิในการดูแลบุตร กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนเห็นสอดคล้องกัน
- ค. เมื่อหย่าขาดจากกันจะต้องมีการแบ่งสินสมรสระหว่างสามีและภรรยา กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนเห็นสอดคล้องกัน
- ง. หญิงชาวม้งสามารถร้องเรียนในกรณีที่ถูกทำอนาจาร กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 เห็นสอดคล้องกัน
- จ. หญิงชาวม้งสามารถร้องเรียนเมื่อถูกข่มขืนจากชายอื่นที่ไม่ใช่สามี กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนเห็นสอดคล้องกัน

(4) สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา

หญิงชาวม้งได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเย็บปักถักร้อย งานบ้าน และงานในไร่ ซึ่งมารดาจะเป็นผู้อบรมสั่งสอนลูกสาว และผู้ชายม้งจะได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับการเป็นผู้นำในครอบครัวและงานในไร่ โดยบิดาจะเป็นผู้อบรมสั่งสอนลูกชาย ทั้งนี้บิดาและมารดาชาวม้งจะมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนลูกเท่าเทียมกัน ในช่วงวัยเด็ก หญิงชาวม้งจะได้รับการปลูกฝังความเชื่อว่าตนค้ำยกว่าผู้ชาย และผู้ชายจะได้รับการปลูกฝังว่าผู้หญิงมีสถานภาพต่ำกว่าตนเอง อย่างไรก็ตามผู้หญิงก็ได้รับการถ่ายทอดทักษะทางอาชีพจากครอบครัวเท่าเทียมกับผู้ชาย แต่สำหรับโอกาสทางการศึกษาของผู้หญิงและผู้ชายเกิดจากค่านิยม ความเชื่อ และประเพณีของชาวม้ง ซึ่งในอดีตบิดามารดาชาวม้งจะนิยมส่งเสียลูกชายให้ได้รับการศึกษามากกว่าลูกสาว หรือแทบจะเรียกได้ว่าบิดามารดาจะส่งเสียเฉพาะลูกชายเท่านั้น เพราะถือว่าลูกชายจะต้องเป็นผู้สืบทอดตระกูล ส่วนลูกสาวเมื่อโตขึ้นก็ต้องไปเป็นคนของตระกูลอื่นไม่ได้เลี้ยงดูบิดามารดา แต่ปัจจุบันบิดามารดาเริ่มส่งเสียลูกสาวให้ได้รับการศึกษามากขึ้น และปรากฏว่าหญิงชาวม้งที่ได้รับการศึกษาในระดับสูงเมื่อแต่งงานแล้วก็ยังคงดูแลบิดามารดาฝ่ายคนเป็นอย่างดี และบางคนยังดูแลได้ดีกว่าลูกชายด้วย อีกทั้งนโยบายส่งเสริมการศึกษาจากภาครัฐที่เข้าถึงชาวม้ง ทำให้ปัจจุบันนี้หญิงชาวม้งได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพด้านการอบรมศึกษาของหญิงชาวม้ง ดังนี้

ก. ในปัจจุบันหญิงชาวม้งได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนมีความเห็นสอดคล้องกัน

ข. หญิงชาวม้งมีโอกาสในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับอาชีพ อนามัย หรือด้านอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนมีความเห็นสอดคล้องกัน

(5) สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

หญิงชาวม้งมีบทบาทในการเป็นผู้วางแผนทำมาหากินในครอบครัว เช่นการวางแผนปลูกพืชผล ส่วนผู้ชายจะเป็นผู้วางแผนเกี่ยวกับการทำธุรกิจและการค้าขายพืชผลทางการเกษตร ทั้งผู้หญิงและผู้ชายล้วนเป็นแรงงานที่สำคัญในครอบครัว เพราะชาวม้งเป็นผู้ที่มีความขยันขันแข็งในการทำมาหากินเป็นอย่างมาก และหญิงชาวม้งสามารถเป็นผู้เก็บเงินรายได้ของครอบครัว ปัจจุบันเนื่องจากชุมชนชาวม้งมีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอกมากขึ้นสังคมชาวม้งจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมภายนอก ทั้งด้านความคิด และวิถีชีวิต หญิงชาวม้งมีอาชีพเสริม คือ การขายของที่ระลึก การขายสมุนไพร ฯลฯ ทำให้หญิงชาวม้งมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพย์สินของครอบครัวมากขึ้น สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจของหญิงชาวม้งจึงดีขึ้นด้วย ซึ่งความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลกระทบต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง มีดังนี้

ก. หญิงชาวม้งมีสิทธิในการเก็บเงินที่เป็นรายได้ของครอบครัว
กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย 7 คน ไม่เห็นด้วย 3 คน

ข. ในยุคปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถหารายได้เสริม กลุ่มตัวอย่าง
ทั้ง 10 คนเห็นสอดคล้องกัน

ค. จากการทำอาชีพเสริมเช่น การค้าขาย หรืองานฝีมือ ทำให้หญิง
ชาวม้งมีอำนาจในเรื่องทรัพย์สินมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วย 7 คน ไม่เห็นด้วย 3 คน

ง. ชาวม้งไม่นิยมการเป็นลูกจ้าง กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนไม่มีผู้เห็น
ด้วยเลยซึ่งประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงค่านิยมในอดีตได้อย่างชัดเจนเพราะในอดีต
ชาวม้งจะมีความหวังในตนเองสูงมากและไม่นิยมเป็นลูกจ้างแต่ปัจจุบันค่านิยมดังกล่าวได้เปลี่ยน
ไปแล้ว

สรุป

จากการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ต่อ
สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพหญิงชาวม้ง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีผลกระทบต่อสถานภาพของผู้หญิง โดยมากเป็นสถานภาพ
โดยการกระทำเช่น สถานภาพทางการศึกษา หรือสถานภาพทางอาชีพ เช่น เมื่อหญิงชาวม้งมีการ
ศึกษามีความรู้ก็สามารถใช้ความรู้มาพัฒนาสถานภาพของตนได้ ทำให้มีหลายสถานภาพ

2. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อบทบาทหญิงชาวม้ง

ปัจจุบันสังคมชาวม้งมีลักษณะเหมือนสังคมภายนอกมากขึ้นทั้งด้านครอบครัว
การเมือง การศึกษา หรือเศรษฐกิจทำให้สถานภาพของหญิงชาวม้งมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นหญิง
ชาวม้งจึงมีบทบาทในด้านต่างๆเพิ่มขึ้น เช่นบทบาทในการหารายได้เพื่อครอบครัว บทบาทในการ
เป็นผู้นำและร่วมพัฒนาชุมชน เป็นต้น

3. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้ง 5 ด้าน

1) สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว พบว่า หญิงม้งมีสิทธิในการเลือกคู่
สมรส สามารถปฏิเสธการแต่งงาน และขณะตั้งครรภ์ได้ลดภาระงานที่เคยทำ

2) สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง พบว่า หญิงชาวม้งมีบทบาทในการ
พัฒนาชุมชน เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตร หรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน และมีหญิงชาว
ม้งที่รับราชการ เมื่อมีปัญหาในชุมชนหญิงชาวม้งสามารถเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นได้

3) สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย พบว่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมใน

ปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสถานภาพด้านกฎหมายที่ดีขึ้น เช่นสามารถฟ้องร้องต่อหัวหน้าชุมชนหรือหัวหน้าตระกูลในกรณีที่สามีมีภรรยาอื่น เมื่อหย่าขาดจากกันสตรีชาวม้งมีสิทธิในการดูแลบุตรแบ่งสินสมรส และสามารถร้องเรียนในกรณีที่ถูกทำอนาจารหรือข่มขืน

4) สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา พบว่า ปัจจุบันหญิงม้งได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้นและมีโอกาสในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับอาชีพ อนามัย หรือด้านอื่นๆ ด้วย

5) สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ พบว่า หญิงชาวม้งมีสิทธิในการเก็บเงินที่เป็นรายได้ของครอบครัว และปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถหารายได้เสริมนอกจากการทำไร่ทำสวน เช่น การค้าขาย หรืองานฝีมือ ทำให้มีอำนาจในเรื่องทรัพย์สินมากขึ้น

สรุปในภาพรวม

จากการศึกษาจากเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง สามารถสรุปได้ ดังนี้

สาเหตุสำคัญที่ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลง คือ การติดต่อสัมพันธ์และรับข้อมูลข่าวสารจากสังคมภายนอก การขยายตัวของชุมชน ธุรกิจชุมชน และความก้าวหน้าทางการศึกษา

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดในบ้านเข็กน้อย คือ การขยายตัวของประชากร หญิงชาวม้งมีสถานภาพและบทบาทในด้านต่างๆดีขึ้น และอัตราการหย่าร้างสูงขึ้น

1. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพหญิงชาวม้ง จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันทำให้ค่านิยมของชาวม้งในการส่งลูกชายและลูกสาวเรียนหนังสือเปลี่ยนไป โดยส่งเสียเท่าเทียมกันมากขึ้น และถ้ามีผู้หญิงมีการศึกษาและมีอาชีพที่มั่นคงหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็จะทำให้มีสถานภาพที่สูงขึ้นด้วย

2. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อบทบาทหญิงชาวม้ง ด้วยระบบการศึกษาที่เข้าถึงประชากรชาวม้งและสภาพที่บีบคั้นทางเศรษฐกิจ หญิงชาวม้งจึงมีบทบาทในการทำงานหารายได้ให้ครอบครัวมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงกับชายในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น ทำให้หญิงชาวม้งไม่ได้ปฏิบัติตามบทบาทที่ถูกคาดหวังจากวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมอย่างเคร่งครัดนัก

3. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน พบว่า

3.1 สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว หญิงม้งมีสิทธิในการเลือกคู่สมรส สามารถปฏิเสธการแต่งงาน ขณะตั้งครรภ์หญิงชาวม้งได้ลดภาระงานที่เคยทำ และหญิงชาวม้งเริ่มมีสิทธิในการตัดสินใจมีลูก สามารถกำหนดจำนวนลูกและแสดงความคิดเห็นเมื่อมีปัญหาในครอบครัว

3.2 สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง พบว่า หญิงชาวม้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตร หรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เมื่อมีปัญหาในชุมชนหญิงชาวม้งสามารถเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นได้

3.3 สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย พบว่า ปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสถานภาพด้านกฎหมายที่ดีขึ้น เช่นสามารถฟ้องร้องต่อหัวหน้าชุมชนหรือหัวหน้าตระกูลในกรณีที่มีภรรยาบ่อย เมื่อหย่าขาดจากกันหญิงชาวม้งมีสิทธิในการดูแลลูก แบ่งสินสมรส และสามารถร้องเรียนในกรณีที่ถูกทำอนาจารหรือข่มขืน

3.4 สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา พบว่า ปัจจุบันหญิงชาวม้งได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้นและมีโอกาสในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับอาชีพ อนามัย หรือด้านอื่นๆ เท่าเทียมผู้ชายมากขึ้น

3.5 สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถหารายได้เสริมทำให้มีอำนาจทางเศรษฐกิจมากขึ้น และปัจจุบันชาวม้งนิยมการเป็นลูกจ้างมากกว่าอดีต

2.3 แนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสารตำราวิชาการที่เกี่ยวข้องและ การใช้แบบสอบถามกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง โดย

2.3.1 การวิจัยจากเอกสาร

2.3.2 การวิจัยเชิงปริมาณ

2.3.3 การวิจัยเชิงคุณภาพ

โดยมีรายละเอียดในแต่ละเรื่องดังนี้

2.3.1 การวิจัยจากเอกสาร

จากการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้งพบว่านอกจากการทำความเข้าใจในชุมชน การให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชากรในพื้นที่แล้วยังต้องมีองค์ประกอบอีกหลายประการดังที่ วิระดา สมสวัสดิ์(2549: 26) ระบุว่า เงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม มีส่วนในการกำหนดความคิด บุคลิกภาพ พฤติกรรมของผู้หญิงอย่างมาก นักกฎหมายที่ประสงค์จะมีส่วนในการพัฒนาผู้หญิงต้องสนใจที่จะวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับโครงสร้างที่ผู้ชายเป็นใหญ่ และหาทางที่จะใช้ประโยชน์จากกฎหมายที่ซับซ้อนพร้อมๆกับการนำเอาสภาพทางการเมืองเข้ามาวิเคราะห์ด้วย ทั้งนี้ต้องมีการประเมินให้ออกว่าในการใช้กฎหมายนั้นใครได้ประโยชน์และใครเสียประโยชน์ และ อมรา พงษาพิชญ์ (2547: 248) ระบุว่า บทบาทขององค์กรพัฒนาสังคมในงานวัฒนธรรมยังมีอีกมากเพียงแต่ปัจจุบันองค์กรต่างๆยังไม่ได้รับการสนับสนุนที่ดีพอ รัฐควรใช้ทรัพยากรการเงินไปเสริมกลไกที่คล่องตัวขององค์กรประชาสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่างๆ กลุ่มวัฒนธรรมกลุ่มต่างๆ กลุ่มสตรี เด็ก และเยาวชน และกลุ่มคนจนที่เรียกร้องความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันสอดคล้องกับการศึกษาของ เต็งเม็ง อย่างถือชัย (2550: 383) ที่ระบุว่าควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มเพื่อศึกษาและปฏิบัติการในหมู่ผู้หญิงในประเด็นปัญหาต่างๆ เช่น เรื่องความรุนแรงในครอบครัว การที่สามีมีภรรยาหลายคน เป็นต้น

ดังนั้นการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งจึงต้องมีการใช้ทรัพยากรการเงิน และบุคคล เพื่อศึกษาวิจัยสภาพปัญหาของหญิงชาวม้งที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมของชุมชนเพื่อจะได้แก้ปัญหาได้ตรงจุด โดยต้องอาศัยกฎหมายด้วย

2.3.2 การวิจัยเชิงปริมาณ

แนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

ตารางที่ 4.25 แนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

แนวทางในการส่งเสริมสถานภาพ และบทบาทของหญิงชาวม้ง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ส่งเสริมการศึกษาแก่ประชากรในชุมชน	260	31
2. ปรับเปลี่ยนทัศนคติของประชากรในชุมชน ในเรื่องความเสมอภาคของหญิงและชาย	214	25.2
3. ให้ความรู้เรื่องสิทธิสตรีแก่ประชากร โดยภาครัฐและผู้นำใน ชุมชน	178	21.2
4. ปรับเปลี่ยนจารีตประเพณี และค่านิยมบางประการ ในชุมชนที่ขัดต่อสิทธิสตรี	169	20.1
5. อื่นๆ	18	2.1
รวม	839	100

ตาราง 4.23 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง โดยภาพรวมแล้วผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าแนวทางที่สำคัญที่สุดคือ การส่งเสริมการศึกษาแก่ประชากรในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 31.0 แสดงให้เห็นว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมากในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิง รองลงมาคือ การปรับเปลี่ยนทัศนคติของประชากรในชุมชนในเรื่องความเสมอภาคของหญิงและชายร้อยละ 25.5 ให้ความรู้เรื่องสิทธิสตรีแก่ประชากร โดยภาครัฐและผู้นำในชุมชน ร้อยละ 21.2 ปรับเปลี่ยนจารีตประเพณี และค่านิยมบางประการในชุมชนที่ขัดต่อสิทธิสตรี ร้อยละ 20.1 และอื่นๆร้อยละ 2.1

2.3.3 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการสัมภาษณ์ นางน้ำทิพย์ ชาววิวัฒน์ นางวรรณจิต ทราขเทียมทอง นางยั่ว สืบทายาท นางเบญจมาศ แซ่เฮอ นางอรนิจ ทรงสวัสดิ์วงศ์ นายประจวบ ฤทธิเนติกุล นายไกรศักดิ์ แซ่หลี นายเส็ง ชาววิวัฒน์ นายออมสิน ทราขเทียมทอง และ นายเซ็ง สืบทายาท เมื่อวันที่ 14-16 สิงหาคม 2552 ผู้นำชาวม้งบ้านเข็กน้อย ทั้ง 10 คน ได้ให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันว่าแนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง คือ การส่งเสริมการศึกษาให้แก่ประชากรชาวม้ง โดยเฉพาะผู้หญิงเพราะการศึกษาจะช่วยให้ผู้หญิงสามารถพัฒนาตนเองได้ในทุกด้าน ทั้งด้านครอบครัว การเมือง กฎหมาย หรือเศรษฐกิจ ซึ่งสังเกตได้ว่าหญิงชาวม้งในหมู่บ้านที่มีการศึกษาสูงจะมีความรู้ความมั่นใจและมีทางเลือกในการต่อรองกับอำนาจชายเป็นใหญ่โดยใช้สิทธิทางกฎหมาย ซึ่งบางครั้งก็สามารถช่วยแก้ปัญหาให้แก่ตนเองและผู้หญิงคนอื่นๆ ในชุมชนซึ่งเป็นผลดีต่อชุมชนด้วย เพราะผู้หญิงเหล่านี้จะมีความเข้าใจปัญหาของผู้หญิงด้วยกันมากกว่าผู้ชาย ทั้งนี้ประชากรม้งในชุมชนควรมีการเปิดโอกาสให้แก่หญิงชาวม้งที่มีความรู้ความสามารถได้ร่วมพัฒนาชุมชนและพัฒนาสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง โดยการเป็นคณะกรรมการภายในหมู่บ้าน หรือลงสมัครรับเลือกเป็นผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่าแนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้ง คือ การส่งเสริมการศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้มีบทบาททางสังคมมากขึ้น

สรุปในภาพรวม

จากการศึกษาจากเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้ง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ควรส่งเสริมการศึกษาให้แก่ประชากรในชุมชนเพราะการศึกษาจะช่วยให้ประชากรในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของตนเองมากขึ้น เพื่อให้สามารถปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตนเองขณะเดียวกันก็ไม่ล่วงล้ำสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น นอกจากนั้นการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว การดูแลสุขภาพ อาชีพ และอื่นๆ ก็สามารถช่วยให้หญิงชาวม้งพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ได้
2. ควรปลูกฝังค่านิยมความเท่าเทียมทางเพศให้แก่บุตรชายหญิงชาวม้งตั้งแต่ยังเด็ก โดยเริ่มต้นตั้งแต่สถาบันครอบครัว บิดามารดาควรสอนให้บุตรตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและมองผู้อื่นอย่างไรให้เกียรติ เพราะการปลูกฝังค่านิยมความไม่เท่าเทียมกันทางเพศนั้นเป็นการสืบทอดไว้ซึ่งระบบสังคมชายเป็นใหญ่ และตราบไคที่ค่านิยมนี้ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงสังคมก็จะยังคงดำเนินไปเช่นเดิม

3. ควรมีพื้นที่ในชุมชนให้หญิงชาวม้งได้แสดงออก และรวมพลัง เช่น ชมรมแม่บ้าน ทั้งนี้เพื่อให้หญิงชาวม้งได้ฝึกฝนการเป็นผู้นำและการแสดงความคิดเห็นในชุมชน และส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมปัญหาต่างๆของชุมชนร่วมกับผู้ชาย อีกทั้งควรมีการรณรงค์ส่งเสริมให้หญิงชาวม้งที่มีความรู้ความสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้นำด้านต่างๆในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะจากผลการวิจัยพบว่าแม่หญิงชาวม้งจะมีความรู้ความสามารถก็ไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองหรือกฎจารีตของชาวม้งได้เลย เพราะตามวัฒนธรรมประเพณีของชาวม้งซึ่งเป็นสังคมที่ชายเป็นใหญ่ได้กำหนดบทบาทของผู้หญิงไว้อย่างชัดเจนแล้วว่าต้องเป็นผู้ตามเท่านั้น การที่หญิงชาวม้งจะเข้าไปมีบทบาทหรือแสดงความคิดเห็นใดๆในทางการเมือง หรือ กฎจารีตจึงไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม หญิงชาวม้งจึงมีสถานภาพที่ด้อยกว่าผู้ชายมาก อย่างไรก็ตามหญิงชาวม้งสามารถมีบทบาทในด้าน ครอบครัว การเมือง กฎหมาย การอบรมศึกษา และ เศรษฐกิจได้ตามกฎหมายรัฐไทย ฉะนั้นการจะพัฒนาหญิงชาวม้งจึงต้องพัฒนาให้หญิงชาวม้งมีบทบาทในทางกฎหมายรัฐไทย เพื่อให้เป็นพื้นฐานที่มั่นคงซึ่งจะมีอำนาจในการต่อรองกับผู้ชายเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมบางประการที่มีความเหลื่อมล้ำทางเพศ ทั้งนี้ต้องอาศัยความเข้าใจและความร่วมมือจากผู้ชายชาวม้งด้วยว่าพร้อมจะเปิดโอกาสให้หญิงชาวม้งได้พัฒนาสถานภาพและบทบาทของคนหรือไม่

4. ควรพัฒนาผู้หญิง โดยผ่านการออกกฎหมายที่ให้ผู้หญิงและผู้ชายมีความเสมอภาค อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาควรมีการกระจายทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรการเงินไปช่วยพัฒนาสถานภาพและบทบาทของผู้หญิง และควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเสมอภาคของหญิงชาวม้ง เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหาของผู้หญิงและนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งรวมทั้งด้านอื่นๆต่อไป

ตอนที่ 3 ข้อสรุปที่ได้จากการค้นพบ

3.1 สภาพความเป็นมาของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลจากการศึกษาด้านเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ข้อค้นพบสรุป ดังนี้

3.1.1 สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง

- ในยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็กน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510) สถานภาพของหญิงชาวม้งจะมีลักษณะเป็น ไปตามวัฒนธรรมดั้งเดิมคือผู้ชายมีสถานภาพที่สูงกว่าผู้หญิงทุกด้าน

- ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525) ชาวม้งได้รับอิทธิพลจากภายนอกทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะ โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา และการศึกษา ทำให้สถานภาพของบุคคลในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงและแตกต่างกันมากขึ้น เช่น ด้านเศรษฐกิจ และระดับการศึกษาแต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายที่ได้รับผลกระทบ ส่วนสถานภาพของหญิงชาวม้งในยุคนี้ก็ยัง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก กล่าวคือ ผู้หญิงยังคงมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ชายตามแนวปฏิบัติของจารีตชาวม้งแบบดั้งเดิม

- ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน) หญิงชาวม้งสามารถเลื่อนสถานภาพของตนให้สูงขึ้นได้ด้วยการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น รับราชการหรือเป็นประธานสภาสตรีตำบลเข็กน้อย เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่า จะเท่าเทียมกับผู้ชาย เพราะตามจารีตประเพณีชาวม้ง สิทธิหน้าที่บางประการ เช่น การเลือกผู้นำแซ่สกุล การตัดสินใจพิพาทระหว่างตระกูลก็ยังคงเป็นสิทธิเฉพาะผู้ชายเท่านั้น

3.1.2 สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง

- ในยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็กน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510) หญิงชาวม้งมีบทบาทในการทำงานบ้าน และงานในไร่เป็นหลัก โดยแทบไม่มีบทบาททางสังคมเลย

- ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525) หญิงชาวม้งมีบทบาทที่แตกต่างจากเดิมคือ บทบาท “ชาวเขาอาสาสมัคร” เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ ซึ่งถือเป็นบทบาทใหม่ทางการเมืองที่หญิงชาวม้งไม่เคยได้รับการเมืองตามวัฒนธรรมม้ง และเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้งานหัตถกรรมของชาวม้งกลายเป็นสินค้าที่น่าสนใจ หญิงชาวม้งจึงมีบทบาทที่เพิ่มขึ้นอีกประการคือการหารายได้ให้แก่ครอบครัว

- ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน) ผลจากการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กว่า 40 ปี ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง และกฎหมาย ทำให้หญิงชาวม้ง มีบทบาทที่หลากหลายขึ้นทุกด้าน

3.1.3 สถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้ง 5 ด้าน

- สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว พบว่า ผู้หญิงมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ชายต้องเป็นผู้ตามที่ดี และมีบทบาทที่ต้องรับผิดชอบทั้งงานบ้าน งานในไร่
- สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง พบว่าหญิงชาวม้งมีบทบาทและสิทธิตามการเมืองทางภาครัฐส่วนการเมืองตามวัฒนธรรมม้งผู้หญิงยังมีบทบาทน้อยมาก
- สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย พบว่า ชาวม้งใช้ทั้งกฎจารีตและกฎหมายของรัฐไทย แต่ผู้หญิงยังไม่มีบทบาทในทางกฎจารีต เช่น ไม่สามารถตัดสินคดีข้อพิพาทต่างๆในชุมชนได้
- สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา พบว่าชาวม้งจะอบรมสั่งสอนบุตรชายหญิงไม่เหมือนกัน คือสั่งสอนลูกชายเพื่อเป็นผู้นำ และสั่งสอนลูกสาวเพื่อให้เป็นคนขยันขันแข็งในการทำงาน ส่วนโอกาสทางการศึกษาในอดีตบิดามารดาจะให้โอกาสเฉพาะลูกชายเท่านั้น แต่ปัจจุบันค่านิยมดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปโดยส่งเสริมเท่าเทียมกัน
- สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ พบว่าหญิงและชายชาวม้งล้วนเป็นแรงงานสำคัญของครอบครัว และมีบทบาทในการหารายได้มาให้ครอบครัวเช่นเดียวกัน ผู้หญิงมีสิทธิในการเก็บรายได้แต่ไม่มีสิทธิในการบริหารทรัพย์สิน เช่น รถ บ้าน และที่ดิน

3.2 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

สาเหตุสำคัญที่ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลง คือ การติดต่อสัมพันธ์และรับข้อมูลข่าวสารจากสังคมภายนอก การขยายตัวของชุมชน ธุรกิจชุมชน และความก้าวหน้าทางการศึกษา

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เห็น ได้ชัดเจนที่สุดในบ้านเข็กน้อย คือ การขยายตัวของประชากร หญิงชาวม้งมีสถานภาพและบทบาทในด้านต่างๆดีขึ้น และอัตราการหย่าร้างสูงขึ้น

3.2.1 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพหญิงชาวม้ง

จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันทำให้ค่านิยมของชาวม้งในการส่งลูกชายและลูกสาวเรียนหนังสือเปลี่ยนไปโดยส่งเสียเท่าเทียมกันมากขึ้น และถ้ามีผู้หญิงมีการศึกษาและมีอาชีพที่มั่นคงหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็จะทำให้มีสถานภาพที่สูงขึ้นด้วย

3.2.2 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อบทบาทหญิงชาวม้ง

ด้วยระบบการศึกษาที่เข้าถึงประชากรชาวม้งและสภาพที่บีบคั้นทางเศรษฐกิจ หญิงชาวม้งจึงมีบทบาทในการทำงานหารายได้ให้ครอบครัวมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงกับชายในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น ทำให้หญิงชาวม้งไม่ได้ปฏิบัติตามบทบาทที่ถูกคาดหวังจากวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมอย่างเคร่งครัดนัก

3.2.3 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน

1) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

หญิงม้งมีสิทธิในการเลือกคู่สมรส สามารถปฏิเสธการแต่งงาน ขณะตั้งครรภ์ได้ลดภาระงานที่เคยทำ และเริ่มมีสิทธิในการตัดสินใจมีลูก สามารถกำหนดจำนวนลูกและแสดงความคิดเห็นเมื่อมีปัญหาในครอบครัว

2) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านการเมือง

หญิงชาวม้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตร หรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เมื่อมีปัญหาในชุมชนหญิงชาวม้งสามารถเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นได้

3) ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย

ปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสถานภาพด้านกฎหมายที่ดีขึ้น เช่นสามารถฟ้องร้องต่อหัวหน้าชุมชนหรือหัวหน้าตระกูลในกรณีที่มีภรรยาอื่น เมื่อหย่าขาดจากกันหญิงชาวม้งมีสิทธิในการดูแลลูก แบ่งสินสมรส และสามารถร้องเรียนในกรณีที่ถูกทำอนาจารหรือข่มขืน

4) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา

ปัจจุบันหญิงม้งได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้นและมีโอกาสในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับอาชีพ อนามัย หรือด้านอื่นๆ เท่าเทียมผู้ชายมากขึ้น

5) ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

ปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถหารายได้เสริมทำให้มีอำนาจทางเศรษฐกิจมากขึ้น และปัจจุบันชาวม้งนิยมการเป็นลูกจ้างมากกว่าอดีต

3.3 แนวทางการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

1. ควรส่งเสริมการศึกษาให้แก่ประชากรในชุมชนเพราะการศึกษาจะช่วยให้ประชากรในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของตนเองมากขึ้น เพื่อให้สามารถปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตนเองขณะเดียวกันก็ไม่ล่วงล้ำสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น นอกจากนี้การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว การดูแลสุขภาพ อาชีพ และอื่นๆก็สามารถช่วยให้หญิงชาวม้งพัฒนาตนเองในด้านต่างๆได้

2. ควรปลูกฝังค่านิยมความเท่าเทียมทางเพศให้แก่บุตรชายหญิงชาวม้งตั้งแต่ยังเด็ก โดยเริ่มต้นตั้งแต่สถาบันครอบครัว บิดามารดาควรสอนให้ลูกตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง และมองผู้อื่นอย่างให้เกิดริ เพราะการปลูกฝังค่านิยมความไม่เท่าเทียมกันทางเพศนั้นเป็นการตีบทอดไว้ซึ่งระบบสังคมชายเป็นใหญ่ และตราบใจที่ค่านิยมนี้ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงสังคมก็จะยังคงดำเนินไปเช่นเดิม

3. ควรมีพื้นที่ในชุมชนให้หญิงชาวม้งได้แสดงออก และรวมพลัง เช่น ชมรมแม่บ้าน ทั้งนี้เพื่อให้หญิงชาวม้งได้ฝึกฝนการเป็นผู้นำและการแสดงความคิดเห็นในชุมชน และส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมปัญหาต่างๆของชุมชนร่วมกับผู้ชาย อีกทั้งควรมีการรณรงค์ส่งเสริมให้หญิงชาวม้งที่มีความรู้ความสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้นำด้านต่างๆในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะจากผลการวิจัยพบว่าแม่หญิงชาวม้งจะมีความรู้ความสามารถก็ไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองหรือกฎจารีตของชาวม้งได้เลย เพราะตามวัฒนธรรมประเพณีของชาวม้งซึ่งเป็นสังคมที่ชายเป็นใหญ่ได้กำหนดบทบาทของผู้หญิงไว้อย่างชัดเจนแล้วว่าต้องเป็นผู้ตามเท่านั้น การที่หญิงชาวม้งจะเข้าไปมีบทบาทหรือแสดงความคิดเห็นใดๆในทางการเมือง หรือ กฎจารีตจึงไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม หญิงชาวม้งจึงมีสถานภาพที่ด้อยกว่าผู้ชายมาก อย่างไรก็ตามหญิงชาวม้งสามารถมีบทบาทในด้าน ครอบครัว การเมือง กฎหมาย การอบรมศึกษา และ เศรษฐกิจได้ตามกฎหมายรัฐไทย ฉะนั้นการจะพัฒนาหญิงชาวม้งจึงต้องพัฒนาให้หญิงชาวม้งมีบทบาทในทางกฎหมายรัฐไทย เพื่อให้เป็นพื้นฐานที่มั่นคงซึ่งจะมีอำนาจในการต่อรองกับผู้ชายเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมบางประการที่มีความเหลื่อมล้ำทางเพศ ทั้งนี้ต้องอาศัยความเข้าใจและความร่วมมือจากผู้ชายชาวม้งด้วยว่าพร้อมจะเปิดโอกาสให้หญิงชาวม้งได้พัฒนาสถานภาพและบทบาทของตนหรือไม่

4. ควรพัฒนาผู้หญิงโดยผ่านการออกกฎหมายที่ให้ผู้หญิงและผู้ชายมีความเสมอภาค อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาควรมีการกระจายทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรการเงิน ไปช่วยพัฒนาสถานภาพและบทบาทของผู้หญิง และควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ

สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงเพื่อให้เข้าใจถึงปัญหาของผู้หญิงและนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง: กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพความเป็นมาของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

1.1.2 เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อ สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

1.1.3 เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และ การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งรวบรวมข้อมูลและ การค้นคว้าจากเอกสารวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสำรวจชุมชน

1.2.1 ประชากรที่ศึกษา ประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ประชากรที่ศึกษา คือ ประชากรชาวม้งที่อาศัยอยู่ในบ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 199 หลังคาเรือน เป็นประชากรชาย 574 คน และประชากรหญิง 616 คน รวม 1,190 คน

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ในการวิจัยนี้ใช้การเลือกตัวอย่างแบบกำหนดจำนวน (quota sampling) ซึ่งเป็นการเลือกตัวอย่างที่กำหนดจำนวนตัวอย่างไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดเพศชาย 145 คน และเพศหญิง 145 คน อัตราส่วน 1:1 เท่ากัน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ ตารางสำเร็จรูปของเครอซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ดังนี้

- กลุ่มตัวอย่างเพศชาย	จำนวน 145	คน
- กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง	จำนวน 145	คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน 290	คน

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ คือ ผู้นำชาวม้งในบ้านเข็กน้อย จำนวน 10 คน โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) หรือ การเลือกตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ หรือ ตามความมุ่งหมาย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการ ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีลักษณะคำถาม เป็นแบบตอบรับหรือปฏิเสธ และให้เลือก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และแบบสำรวจชุมชน

1.2.3 การตรวจคุณภาพเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำ แบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน สอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณา 2 ประเด็น คือ การกำหนดน้ำหนักของคำถามประเด็นหลักและประเด็นย่อยเหมาะสมหรือไม่และข้อความใน เครื่องมือสอดคล้องกับประเด็นหลักและประเด็นย่อยหรือไม่ จากนั้นผู้วิจัยจะนำคะแนนที่ได้จาก ผู้เชี่ยวชาญทุกคนมาหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC: Index of Item-Objective Consistency)

นำแบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจชุมชนที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาเครื่องมือการวิจัย นำร่างแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการ เรียบเรียง

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยเครื่อง คอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS ซึ่งใช้สถิติร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยขั้นตอนแรกโดยการจัดระบบของข้อมูลแล้วทำการแยกประเภทของ ข้อมูลตามประเด็นของกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยที่กำหนดไว้ และทำความเข้าใจข้อมูลต่างๆที่

รวบรวมมาได้โดยวิเคราะห์จากเนื้อหาที่ได้ศึกษามาอย่างละเอียดตามการวิเคราะห์ดังนี้คือ การทำข้อมูลเชิงคุณภาพอันได้แก่ ข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์เอกสาร ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและข้อมูลจากแบบสำรวจชุมชน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์โดยการจำแนกประเภทข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล เป็นต้น

1.3 ผลการวิจัยปรากฏผล ดังนี้

1.3.1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

- 1) เพศ มีเพศหญิง จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 54.7 และเพศชาย จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 45.3 รวม 265 คน
- 2) อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20 – 29 ปี มีจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 30.9 และกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยมีอายุมากกว่า 50 ปี มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอายุเฉลี่ย 30.4 ปี
- 3) สถานภาพการสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีสถานภาพสมรส จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 และสถานภาพม่ายมีน้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9
- 4) ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษา จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 39.6 ระดับปริญญาตรีมีน้อยที่สุด จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2
- 5) ศาสนา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 54.7 กลุ่มตัวอย่างที่นับถือผีบรรพบุรุษมีน้อยที่สุด จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 16.6
- 6) อาชีพ อาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ เกษตรกรและอาชีพอื่นๆ จำนวนเท่ากัน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 เท่ากัน และอาชีพที่มีน้อยที่สุดคืออาชีพรับราชการมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1
- 7) รายได้ รายได้เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างคือ 42,415.4 บาท ต่อปี
- 8) ประเภทของครอบครัว ครอบครัวเดี่ยว มีจำนวนมากที่สุดคือ 166 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 62.6 และ ครอบครัวขยาย มีจำนวน 99 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 37.4

สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ

- 1) เพศ เพศหญิง 5 คน และ เพศชาย 5 คน เท่ากัน
- 2) อายุ อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง คือ 49.6 ปี
- 3) สถานภาพการสมรส สมรสและอยู่ด้วยกัน 9 คน เป็นม้าย 1 คน
- 4) ระดับการศึกษา ประถมศึกษา 3 คน มัธยมศึกษา 3 คน ปริญญาตรี 2 คน
และไม่ได้เรียนหนังสือ 2 คน
- 5) ศาสนา กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 คนนับถือศาสนาคริสต์
- 6) อาชีพ เกษตรกร 3 คน ธุรกิจส่วนตัว 2 คน รับจ้าง 3 คน และรับราชการ
2 คน
- 7) ประเภทของครอบครัว เป็นครอบครัวเดี่ยว 5 ครอบครัว และครอบครัว
ขยาย 5 ครอบครัว

1.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยประเด็นสำคัญได้แก่

- 1) สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง
บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
- 2) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของ
หญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
- 3) แนวทางการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้ง
โดยมีสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญดังนี้
 - 1) สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง
บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
ผลจากการศึกษาเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ สรุปได้
ดังนี้
 - (1) สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง
 - ในยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็กน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510)
สถานภาพของหญิงชาวม้งจะมีลักษณะเป็นไปตามวัฒนธรรมดั้งเดิมคือผู้ชายมีสถานภาพที่สูง
กว่าผู้หญิงทุกด้าน
 - ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525) ชาวม้งได้รับ
อิทธิพลจากภายนอกทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงภายใต้แผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา และการศึกษา ทำให้สถานภาพของบุคคลในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงและแตกต่างกันมากขึ้น เช่น ด้านเศรษฐกิจ และระดับการศึกษาแต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายที่ได้รับผลกระทบ ส่วนสถานภาพของหญิงชาวม้งในยุคนี้อีกยังไม่มีเปลี่ยนแปลงมากนัก กล่าวคือ ผู้หญิงยังคงมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ชายตามแนวปฏิบัติของจารีตชาวม้งแบบดั้งเดิม

- ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน) หญิงชาวม้งสามารถเลื่อนสถานภาพของตนให้สูงขึ้นได้ด้วยการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น รับราชการ หรือเป็นประธานสภาสตรีตำบลเข็กน้อย เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่า จะเท่าเทียมกับผู้ชาย เพราะตามจารีตประเพณีชาวม้ง สิทธิหน้าที่บางประการ เช่น การเลือกผู้นำแซ่สกุล การตัดสินข้อพิพาทระหว่างตระกูลก็ยังคงเป็นสิทธิเฉพาะผู้ชายเท่านั้น

(2) สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง

- ในยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็กน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510) หญิงชาวม้งมีบทบาทในการทำงานบ้าน และงานในไร่เป็นหลัก โดยแทบไม่มีบทบาททางสังคมเลย

- ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525) หญิงชาวม้งมีบทบาทที่แตกต่างจากเดิมคือ บทบาท “ชาวเขาอาสาสมัคร” เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ ซึ่งถือเป็นบทบาทใหม่ทางการเมืองที่หญิงชาวม้งไม่เคยได้รับการเมืองตามวัฒนธรรมม้ง และเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้งานหัตถกรรมของชาวม้งกลายเป็นสินค้าที่น่าสนใจ หญิงชาวม้งจึงมีบทบาทที่เพิ่มขึ้นอีกประการคือการหารายได้ให้แก่ครอบครัว

- ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน) ผลจากการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กว่า 40 ปี ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง และกฎหมาย ทำให้หญิงชาวม้ง มีบทบาทที่หลากหลายขึ้นทุกด้าน

(3) สถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้ง 5 ด้าน

- สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว พบว่า ผู้หญิงมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ชายต้องเป็นผู้ตามที่ดี และมีบทบาทที่ต้องรับผิดชอบทั้งงานบ้าน งานในไร่

- สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง พบว่าหญิงชาวม้งมีบทบาทและสิทธิตามการเมืองทางภาครัฐส่วนการเมืองตามวัฒนธรรมม้งผู้หญิงยังมีบทบาทน้อยมาก

- สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย พบว่า ชาวม้งใช้ทั้งกฎจารีตและกฎหมายของรัฐไทย แต่ผู้หญิงยังไม่มีบทบาทในทางกฎจารีต เช่น ไม่สามารถตัดสินคดีข้อพิพาทต่างๆในชุมชนได้

- สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา พบว่าชาวม้งจะอบรมสั่ง

สอนบุตรชายหญิงไม่เหมือนกัน คือสั่งสอนลูกชายเพื่อเป็นผู้นำ และสั่งสอนลูกสาวเพื่อให้เป็นคน ขยันขันแข็งในการทำงาน ส่วนโอกาสทางการศึกษาในอดีตบิดามารดาจะให้โอกาสเฉพาะลูกชาย เท่านั้น แต่ปัจจุบันค่านิยมดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปโดยส่งเสริมเท่าเทียมกัน

- สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ พบว่าหญิงและชายชาวม้งล้วน เป็นแรงงานสำคัญของครอบครัว และมีบทบาทในการหารายได้มาให้ครอบครัวเช่นเดียวกัน ผู้หญิงมี สิทธิในการเก็บรายได้แต่ไม่มีสิทธิในการบริหารทรัพย์สิน เช่น ไร่ บ้าน และที่ดิน

2) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและ บทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลจากการศึกษาเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ สรุปได้ ว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลง คือ การติดต่อสัมพันธ์และรับข้อมูลข่าวสารจาก สังคมภายนอก การขยายตัวของชุมชน และธุรกิจชุมชน และความก้าวหน้าทางการศึกษา

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดใน บ้านเข็กน้อย คือ การขยายตัวของประชากร หญิงชาวม้งมีสถานภาพและบทบาทในด้านต่างๆดีขึ้น และอัตราการหย่าร้างสูงขึ้น

(1) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพ หญิงชาวม้ง

จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันทำให้ค่านิยมของชาวม้งในการ แต่งลูกชายและลูกสาวเรียนหนังสือเปลี่ยนไปโดยส่งเสริมเท่าเทียมกันมากขึ้น และถ้าผู้หญิงมีการศึกษา และมีอาชีพที่มั่นคงหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็จะทำให้มีสถานภาพที่สูงขึ้นด้วย

(2) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อบทบาทหญิงชาวม้ง ด้วยระบบการศึกษาที่เข้าถึงประชากรชาวม้งและสภาพที่บีบคั้นทาง เศรษฐกิจ หญิงชาวม้งจึงมีบทบาทในการทำงานหารายได้ให้ครอบครัวมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์เชิง อำนาจระหว่างหญิงกับชายในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น ทำให้หญิงชาวม้งไม่ได้ปฏิบัติตามบทบาทที่ถูกคาดหวังจากวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมอย่างเคร่งครัดนัก

(3) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อสถานภาพและบทบาท ของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน

1) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อ สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

หญิงม้งมีสิทธิในการเลือกคู่สมรส สามารถปฏิเสธการแต่งงาน ขณะ ตั้งครรภ์ได้ลดภาระงานที่เคยทำ และเริ่มมีสิทธิในการตัดสินใจมีลูก สามารถกำหนดจำนวนลูกและ

แสดงความคิดเห็นเมื่อมีปัญหาในครอบครัว

2) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านการเมือง

หญิงชาวม้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เมื่อมีปัญหาในชุมชนหญิงชาวม้งสามารถเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นได้

3) ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย

ปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสถานภาพด้านกฎหมายที่ดีขึ้น เช่นสามารถฟ้องร้องต่อหัวหน้าชุมชนหรือหัวหน้าตระกูลในกรณีที่มีภรรยาบ่อย เมื่อหย่าขาดจากกันหญิงชาวม้งมีสิทธิในการดูแลบุตร แบ่งสินสมรส และสามารถร้องเรียนในกรณีที่ถูกทำอนาจารหรือข่มขืน

4) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา

ปัจจุบันหญิงชาวม้งได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้นและมีโอกาสในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับอาชีพ อนามัย หรือด้านอื่นๆ เท่าเทียมผู้ชายมากขึ้น

5) ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

ปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถหารายได้เสริม เช่น ขายผ้าปักลายม้ง สมุนไพร ฯลฯ ทำให้มีอำนาจทางเศรษฐกิจมากขึ้น และชาวม้งนิยมการเป็นลูกจ้างมากกว่าอดีต

3) แนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

จากการศึกษาเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถสรุปแนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งได้ ดังนี้

1. ควรส่งเสริมการศึกษาให้แก่ประชากรในชุมชนเพราะการศึกษจะช่วยช่วยให้ประชากรในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของตนเองมากขึ้น เพื่อให้สามารถปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตนเองขณะเดียวกันก็ไม่ล่วงล้ำสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น นอกจากนี้การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว การดูแลสุขภาพ อาชีพ และอื่นๆก็สามารถช่วยให้หญิงชาวม้งพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ได้

2. ควรปลูกฝังค่านิยมความเท่าเทียมทางเพศให้แก่บุตรชายหญิงชาวม้งตั้งแต่ยังเด็ก โดยเริ่มต้นตั้งแต่สถาบันครอบครัว บิดามารดาควรสอนให้ลูกตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง และมองผู้อื่นอย่างให้เกิดเกียรติ เพราะการปลูกฝังค่านิยมความไม่เท่าเทียมกันทางเพศนั้น

เป็นการสืบทอดไว้ซึ่งระบบสังคมชายเป็นใหญ่ และตราบโคที่ค่านิยมนี้ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง สังคมก็จะยังคงดำเนินไปเช่นเดิม

3. ควรมีพื้นที่ในชุมชนให้หญิงชาวม้งได้แสดงออก และรวมพลัง เช่น ชมรมแม่บ้าน ทั้งนี้เพื่อให้หญิงชาวม้งได้ฝึกฝนการเป็นผู้นำและการแสดงความคิดเห็นในชุมชน และส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมปัญหาต่างๆของชุมชนร่วมกับผู้ชาย อีกทั้งควรมีการรณรงค์ส่งเสริมให้หญิงชาวม้งที่มีความรู้ความสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้นำด้านต่างๆในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะจากผลการวิจัยพบว่าแม่หญิงชาวม้งจะมีความรู้ความสามารถก็ไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองหรือกฎจารีตของชาวม้งได้เลย เพราะค่านิยมประเพณีของชาวม้งซึ่งเป็นสังคมที่ชายเป็นใหญ่ได้กำหนดบทบาทของผู้หญิงไว้อย่างชัดเจนแล้วว่าต้องเป็นผู้ตามเท่านั้น การที่หญิงชาวม้งจะเข้าไปมีบทบาทหรือแสดงความคิดเห็นใดๆในทางการเมือง หรือ จารีตจึงไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม หญิงชาวม้งจึงมีสถานภาพที่ด้อยกว่าผู้ชายมาก อย่างไรก็ตามหญิงชาวม้งสามารถมีบทบาทในด้าน ครอบครัว การเมือง กฎหมาย การอบรมศึกษา และ เศรษฐกิจได้ตามกฎหมายรัฐไทย ฉะนั้นการจะพัฒนาหญิงชาวม้งจึงต้องพัฒนาให้หญิงชาวม้งมีบทบาทในทางกฎหมายรัฐไทย เพื่อให้เป็นพื้นฐานที่มั่นคงซึ่งจะมีอำนาจในการต่อรองกับผู้ชายเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมบางประการที่มีความเหลื่อมล้ำทางเพศ ทั้งนี้ต้องอาศัยความเข้าใจและความร่วมมือจากผู้ชายชาวม้งด้วยว่าพร้อมจะเปิดโอกาสให้หญิงชาวม้งได้พัฒนาสถานภาพและบทบาทของตนหรือไม่

4. ควรพัฒนาผู้หญิงโดยผ่านการออกกฎหมายที่ให้ผู้หญิงและผู้ชายมีความเสมอภาค อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาควรมีการกระจายทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรการเงินไปช่วยพัฒนาสถานภาพและบทบาทของผู้หญิง และควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเสมอภาคของหญิงชายชาวม้งเพื่อเข้าใจถึงปัญหาของผู้หญิงและนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งรวมทั้งด้านอื่นๆ ต่อไป

2. อภิปรายผล

การอภิปรายผลในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งผลการอภิปรายออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

2.1 สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็ญน้อย ตำบลเข็ญน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

2.2 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็ญน้อย ตำบลเข็ญน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

2.3 แนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง โดยมีรายละเอียดของการอภิปรายผลดังนี้

2.1 สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านเข็ญน้อย ตำบลเข็ญน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลจากการศึกษาด้านเอกสาร การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการอภิปรายผล โดยแบ่งเป็น 5 ประเด็น คือ

2.1.1 สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง

2.1.2 สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง

2.1.3 สถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้ง 5 ด้าน ได้แก่

- 1) สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว
- 2) สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง
- 3) สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย
- 4) สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา
- 5) สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1.1 สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง จากการศึกษา สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง พบว่า

- ในยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็ญน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510)

สถานภาพของหญิงชาวม้งจะมีลักษณะเป็นไปตามวัฒนธรรมดั้งเดิมคือผู้ชายมีสถานภาพที่สูงกว่าผู้หญิงทุกด้าน

- ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525) ชาวม้งได้รับ

อิทธิพลจากภายนอกทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา และการศึกษา ทำให้สถานภาพของบุคคลในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงและแตกต่างกันมากขึ้น เช่น ด้านเศรษฐกิจ และระดับการศึกษาแต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายที่ได้รับผลกระทบ ส่วนสถานภาพของหญิงชาวม้งในยุคนี้ ก็ยังไม่มีเปลี่ยนแปลงมากนัก กล่าวคือ ผู้หญิงยังคงมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ชายตามแนวปฏิบัติของจารีตชาวม้งแบบดั้งเดิม

- ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน) หญิงชาวม้งสามารถเลื่อนสถานภาพของตนให้สูงขึ้นได้ด้วยการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น รับราชการหรือเป็นประธานสภาสตรีตำบลเข็กน้อย เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่า จะเท่าเทียมกับผู้ชาย เพราะตามจารีตประเพณีชาวม้ง สิทธิหน้าที่บางประการ เช่น การเลือกผู้นำแซ่สกุล การตัดสินใจพิพาทระหว่างตระกูลก็ยังคงเป็นสิทธิเฉพาะผู้ชายเท่านั้น

โดยมีรายละเอียดการอภิปรายผล ดังนี้

1) ในยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็กน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510)

สถานภาพของหญิงชาวม้งในยุคนี้จะมีลักษณะเป็นไปตามวัฒนธรรมดั้งเดิมคือผู้ชายมีสถานภาพที่สูงกว่าผู้หญิงทุกด้าน เพราะชาวม้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ทางสายเลือดโดยจะถือตามวงศ์วานญาติฝ่ายชายเป็นหลัก ซึ่งทำให้หญิงชาวม้งมีสถานภาพเป็นรองผู้ชาย ดังการศึกษาของ สุจริตลักษณ์ คีตคุง จากหนังสือสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง (2539: 22) ได้กล่าวถึงสถานภาพทางวงศ์วานญาติของชาวม้ง โดยระบุว่า สังคมของชาวม้งมีความสัมพันธ์แบบกลุ่มบรรพบุรุษเดียวกัน โดยมีฝ่ายชายเป็นจุดเริ่มต้น และสมัยสุทธิธรรม จากหนังสือสารคดีของชนกลุ่มน้อยบนคอยสูง แม้ว (2541: 41) ระบุว่าหลังจากสตรีคลอดลูกแล้ว หากเป็นลูกชายจะเอารกไปฝังบริเวณเสาผีบ้านซึ่งเป็นผีบรรพบุรุษ หรือที่เรียกว่าเสาฮักเหนี่ยววิญญาณบรรพบุรุษ หากเป็นลูกสาวก็จะนำรกไปฝังไว้ใต้เตียงห้องนอนของพ่อแม่เด็ก ซึ่งวัฒนธรรมนี้สะท้อนให้เห็นถึงสถานภาพของหญิงและชายตั้งแต่กำเนิดว่าชายมีความสำคัญและสถานภาพสูงกว่าหญิง และ อมรา พงศาพิชญ์ จากหนังสือความหลากหลายทางวัฒนธรรม(2547: 181) ระบุว่าขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวม้ง ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีนทำให้ลักษณะครอบครัวของชาวม้งเป็นครอบครัวชายเน้นการสืบสายเลือดฝ่ายชาย ซึ่งมีผลทำให้ฐานะของฝ่ายหญิงต่ำกว่าฝ่ายชาย

2) ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525)

ในยุคนี้ชาวม้งเริ่มได้รับอิทธิพลจากภายนอกทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงภายใต้แผนพัฒนาฯ ทำให้สถานภาพของบุคคลในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงและแตกต่างกันมากขึ้น เช่น ด้านเศรษฐกิจ และระดับการศึกษาแต่ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายที่

ได้รับผลกระทบ ส่วนสถานภาพของหญิงชาวม้งในยุคนี้ก็ยัง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก กล่าวคือ ผู้หญิงยังคงมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ชายตามแนวปฏิบัติของจารีตชาวม้งแบบดั้งเดิม เพราะชาวม้งเป็น กลุ่มชาติพันธุ์ที่ให้ความสำคัญกับประเพณีและเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้อาวุโสมาก ดังที่ สุพัตรา สุภาพ (2546: 124-126) กล่าวว่า ในสังคมใดที่มีการเคารพยกย่องผู้อาวุโสจะมีการ เปลี่ยนแปลงน้อยเพราะในสังคมส่วนมากมีความเป็นอยู่ในเนื้อเดียวกัน มีการอบรมสั่งสอนและ ค่านิยมเดียวกัน อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญในสังคมชาวม้งยุคนี้คือเปลี่ยนจากเกษตร เพื่อการยังชีพ มาเป็นการทำการเกษตรเพื่อการพาณิชย์ และปลูกพืชเชิงเดี่ยวเป็นหลัก โดยมีพืชทาง เศรษฐกิจที่สำคัญคือ ฝิ่น ชายชาวม้งซึ่งเป็นผู้นำจึงต้องเข้ารับการอบรมจากภาครัฐและติดต่อกับชาย พืชการเกษตรกับสังคมภายนอก ทำให้สถานภาพของชายชาวม้งมีความสำคัญขึ้นไปอีก ดังที่ ธงชัย ศรีเมือง ซึ่งวิจัยเรื่อง สถานภาพภายหลังการแต่งงานของสตรีเผ่าม้ง กรณีศึกษา บ้านทับเบิก ตำบลวัง บาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ (2545 : บทคัดย่อ) ระบุว่า ปัจจัยที่ทำให้สถานภาพของหญิง เป็นรองชายพบว่าเป็นปัจจัยจากค่านิยมเรื่องระบบชายเป็นใหญ่ ผนวกกับเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ เน้นเรื่องเงินตรา งานของผู้ชายจึงถูกให้คุณค่าและความสำคัญ ในขณะที่งานของผู้หญิงมีคุณค่าลดลง

3) ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน)

จากการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กว่า 40 ปี ทำให้สังคมชาวม้งมีการเปลี่ยนแปลงไปมากแทบทุกด้าน หญิงชาวม้งสามารถเลื่อนสถานภาพของ ตนให้สูงขึ้นได้ด้วยการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจ แต่อย่างไรก็ตามก็มีได้หมายความว่า จะ เท่าเทียมกับผู้ชาย เพราะในทางจารีตประเพณีที่ชาวม้งยึดถืออย่างมั่นคง ก็ยังคงถือว่าผู้ชายเป็นชนชั้น สูงกว่าผู้หญิง ต่อให้ผู้หญิงจะพัฒนาสถานภาพของตนให้สูงจนเป็นที่ยอมรับของสังคม แต่ก็ไม่ สามารถก้าวข้ามจารีตประเพณีดั้งเดิมของชาวม้งในเรื่องนี้ไปได้ ดังที่ สุพัตรา สุภาพ (2546: 128) ระบุว่า กลุ่มที่รักษาผลประโยชน์อย่างแน่นแฟ้นจะคัดค้านการเปลี่ยนแปลงใดๆหากการเปลี่ยนแปลง นั้นๆทำให้เสียผลประโยชน์ของกลุ่ม เช่นเดียวกับชาวม้งที่มีลักษณะสังคมชายเป็นใหญ่ย่อมรักษาผล ประโยชน์ของผู้ชายโดยผ่านจารีตประเพณีนี้ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็นำมาซึ่ง อำนาจต่อรองและทางเลือกในการแก้ปัญหาหรือการประกอบอาชีพสำหรับหญิงชาวม้ง ทำให้หญิง ชาวม้งมีสถานภาพที่หลากหลายตามอาชีพใหม่ๆที่เกิดขึ้นในสังคม

2.1.2 สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง จากการศึกษา สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง พบว่า

- ในยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็กน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510) หญิงชาวม้งมีบทบาทในการทำงานบ้าน และงานในไร่เป็นหลัก โดยแทบไม่มีบทบาททางสังคมเลย
- ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525) หญิงชาวม้งมีบทบาทที่แตกต่างจากเดิมคือ บทบาท “ชาวเขาอาสาสมัคร” เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ ซึ่งถือเป็น

บทบาทใหม่ทางการเมืองที่หญิงชาวม้งไม่เคยได้รับการเมืองตามวัฒนธรรมม้ง และเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้งานหัตถกรรมของชาวม้งกลายเป็นสินค้าที่น่าสนใจ หญิงชาวม้งจึงมีบทบาทที่เพิ่มขึ้นอีกประการคือการหารายได้ให้แก่ครอบครัว

- ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน) ผลจากการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กว่า 40 ปี ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง และกฎหมาย ทำให้หญิงชาวม้ง มีบทบาทที่หลากหลายขึ้นทุกด้าน

โดยมีรายละเอียดการอภิปรายผล ดังนี้

1) ในยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็มน้อย (พ.ศ. 2488 – 2510)

ในยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็มน้อยหญิงชาวม้งมีบทบาทในการทำงานบ้าน และงานในไร่เป็นหลัก โดยแทบไม่มีบทบาททางสังคมเลย เนื่องจากสังคมชาวม้งเป็นสังคมที่ชายเป็นใหญ่มีการสืบทอดสกุลฝ่ายชายจึงทำให้หญิงชาวม้งมีสถานภาพที่ด้อยกว่าผู้ชายและมีบทบาทอยู่ในวงจำกัด ดังที่ สมัย สุทธิธรรม (2541: 32,35) ระบุว่า หญิงชาวม้งต้องทำงานในไร่และรับผิดชอบในการจัดหาอาหาร เลี้ยงสัตว์ ทำความสะอาดเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เช็บปักถักร้อย ประดิษฐ์ลวดลายต่าง ๆ ลงบนผ้าเอาไว้ใช้ตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น เหตุผลสำคัญที่สุดที่ผู้ชายม้งจะพิจารณาเลือกหญิงสาวมาเป็นคู่ครองคือต้องมีความขยันขันแข็งส่วนความสวยงามนั้นมาเป็นอันดับรอง และ สุวีริณห์ หงส์สามสิบเจ็ด(2548 : 31-32) ระบุว่า หญิงชาวม้งจะมีโอกาสรับใช้ครอบครัวของตนตอนอายุ 10-15 ปีเท่านั้น เพราะเมื่อแต่งงานแล้วจะต้องไปอยู่กับสามี ซึ่งสามีจะมอบหน้าที่ในการทำงานให้ทุกอย่าง หญิงชาวม้งต้องทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน เช่น แบก ลูกไว้ด้านหลัง เข็มที่ดำข้าว และมือก็ปักผ้าไปด้วย บางครั้งแม้ฝนตกก็ต้องแบกลูกไปทำงานในไร่ด้วย และทัศนีย์ ศรีมงคล (2530: 6) ระบุว่า ผู้ชายจะเป็นผู้นำของครอบครัว ผู้หญิงม้งจะต้องเรียนปักผ้าตั้งแต่เป็นเด็ก เมื่อแต่งงานแล้วผู้หญิงต้องทำงานหนักกว่าผู้ชาย สอดคล้องกับการวิจัยที่พบว่าสังคมชาวม้งมีการแบ่งบทบาทของชายและหญิงอย่างชัดเจน คือผู้ชายมีบทบาทเป็นผู้นำ ซึ่งมีหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องสำคัญภายในครอบครัวทำงานที่ต้องใช้กำลัง หรือการทำธุรกิจ และหญิงชาวม้งมีบทบาทเป็นผู้ตาม บทบาทที่สำคัญของหญิงชาวม้งคือ การหุงหาอาหาร เลี้ยงสัตว์ ทำความสะอาดบ้านเรือน เช็บปักถักร้อย ดูแลลูกอบรมสั่งสอนลูกสาว การทำงานในไร่ และการหารายได้เพื่อครอบครัว เช่นการค้าขาย หรือการรับจ้าง เป็นต้น

2) ยุคการรับอิทธิพลจากสังคมภายนอก (พ.ศ. 2510 – 2525)

ในยุคนี้หญิงชาวม้งมีบทบาทที่แตกต่างจากเดิมคือ บทบาท “ชาวเขาอาสาสมัคร” เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ ซึ่งถือเป็นบทบาทใหม่ทางการเมืองที่หญิงชาวม้งไม่เคยได้รับการเมืองตามวัฒนธรรมม้งและเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ส่งเสริมการ

ท่องเที่ยวทำให้งานหัตถกรรมของชาวม้งกลายเป็นสินค้าที่น่าสนใจ หญิงชาวม้งจึงมีบทบาทที่เพิ่มขึ้นอีกประการคือการหารายได้ให้แก่ครอบครัว ตามทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ (Structural and Functional Theory) มองสังคมส่วนรวมว่าเป็นระบบหนึ่งซึ่งประกอบด้วยส่วนหรือระบบต่างๆ หรือสถาบันต่างๆ ที่ยึดเหนี่ยวและมีความสัมพันธ์กันถ้าส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยน ส่วนอื่นๆก็จะมีผลกระทบไปด้วย จากสภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้งจะพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งในยุคเริ่มแรกการตั้งถิ่นฐานบ้านเข็มน้อยซึ่งยังเป็นสังคมขนาดเล็กจะมีการยึดเหนี่ยวสังคม โดยการยึดถือจารีตประเพณี และความเชื่อ โดยผู้หญิงมีสถานภาพที่ต่ำกว่าชายและมีบทบาทในวงจำกัด แต่ต่อมาเมื่อชาวม้งได้รับผลกระทบทางการเมืองเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์เข้ามาปกครอง ทำให้หญิงชาวม้งส่วนหนึ่งได้รับบทบาททางการเมืองซึ่งเป็นบทบาทชั่วคราวโดยการเป็น ชาวเขาอาสาสมัครในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ให้แก่รัฐ หลังจากการสู้รบระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์และรัฐบาลได้ยุติลงได้มีชาวม้งอพยพมาอยู่ที่บ้านเข็มน้อยจำนวนมากทำให้ประชากรขยายตัวเพิ่มขึ้น อีกทั้งการพัฒนาสังคมภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้สังคมชาวม้งเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบง่าย ๆ เป็นซับซ้อนขึ้น ลักษณะอาชีพในสังคมเป็นการทำเกษตรเพื่อการพาณิชย์ การค้าขายและรับจ้าง ซึ่งเกิดการแข่งขันด้านอาชีพ และมีอาชีพใหม่ๆเกิดขึ้น ทำให้ชาวม้งทั้งหญิงและชายมีบทบาทหน้าที่ทางสังคมมากขึ้น และเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆด้วย

3) ยุคการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (พ.ศ. 2525 – ปัจจุบัน)

ผลจากการพัฒนาทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง และกฎหมาย ทำให้หญิงชาวม้ง มีบทบาทที่หลากหลายขึ้นทุกด้านตามสถานภาพใหม่ๆที่ได้รับจากการประกอบอาชีพ เช่น บทบาทของแม่ค้า บทบาทของลูกจ้างในโรงงาน ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมม้งยุคนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นหลัก หรือเรียกอีกอย่างว่าการเปลี่ยนแปลงแบบวางแผน ดังที่ ศัญญา ศัญญาวิวัฒน์ (2550: 6) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงแบบวางแผน (planned change) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงชนิดที่มนุษย์จงใจก่อให้เกิดขึ้น ในการนี้จะกำหนดทิศทางของการเปลี่ยนแปลง คือให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ปรารถนา กำหนดความเร็ว เป็น 3 ปี 5 ปี หรือ 10 ปีให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสมบูรณ์ กำหนดสิ่งที่จะเปลี่ยนแปลง ซึ่งมักจะมีทั้งคนและสิ่งแวดล้อม กำหนดวิธีการดำเนินการและกำหนดจุดหรือสถานที่ที่การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้น เป็นต้น จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ปัจจุบันสังคมชาวม้งจึงมีความซับซ้อนมากขึ้น มีการแข่งขันมากขึ้น มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น และมีการช่วยเหลือกันภายในแซ่สกุลหรือภายในสังคมน้อยลง ฉะนั้นการยึดเหนี่ยวในสังคมจึงเป็นการใช้จารีตประเพณีดั้งเดิมผสมกับวัฒนธรรมใหม่ที่เข้ามา และยึดเหนี่ยวตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคลเพื่อให้สังคมอยู่อย่างปกติสุข ซึ่งบทบาทหน้าที่ในปัจจุบันที่เพิ่มขึ้นนี้ทำให้หญิงชาวม้งมีภาระหน้าที่เพิ่มขึ้นด้วย คือ หญิงชาวม้งมีบทบาทหลักในการหารายได้มาให้แก่ครอบครัวเช่นเดียวกับผู้ชาย ในขณะที่หน้าที่รับผิดชอบงานบ้านและงานในไร่ยัง

คงเป็นของผู้หญิงเช่นเดิม

2.1.3 สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน จากการศึกษา สถานภาพ และบทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน พบว่า

- สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว ผู้หญิงมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ชาย ต้องเป็นผู้ตามที่ดี และมีบทบาทที่ต้องรับผิดชอบทั้งงานบ้าน งานในไร่
- สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง หญิงชาวม้งมีบทบาทและสิทธิ ตามการเมืองทางภาครัฐส่วนการเมืองตามวัฒนธรรมม้งผู้หญิงยังมีบทบาทน้อยมาก
- สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย ชาวม้งใช้ทั้งกฎจารีตและ กฎหมายของประเทศไทย แต่ผู้หญิงยังไม่มีบทบาทในทางกฎจารีต เช่น ไม่สามารถตัดสินคดีข้อพิพาท ต่างๆในชุมชนได้
- สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา ชาวม้งจะอบรมสั่งสอน บุตรชายหญิงไม่เหมือนกัน คือสั่งสอนลูกชายเพื่อเป็นผู้นำ และสั่งสอนลูกสาวเพื่อให้เป็นคนขยันขัน แข็งในการทำงาน ส่วนโอกาสทางการศึกษาในอดีตบิดามารดาจะให้โอกาสเฉพาะลูกชายเท่านั้น แต่ ปัจจุบันค่านิยมดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปโดยส่งเสริมเท่าเทียมกัน
- สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ หญิงและชายชาวม้งล้วนเป็น แรงงานสำคัญของครอบครัว และมีบทบาทในการหารายได้มาให้ครอบครัวเช่นเดียวกัน ผู้หญิงมี สิทธิในการเก็บรายได้แต่ไม่มีสิทธิในการบริหารทรัพย์สิน เช่น ไร่ บ้าน และที่ดิน

โดยมีรายละเอียดการอภิปรายผล ดังนี้

1) สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า หญิงชาวม้งมีบทบาทในครอบครัวสูง ต้อง รับผิดชอบทั้งงานบ้าน งานในไร่ และมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ชายต้องเป็นผู้ตามที่ดี เพื่อให้ครอบครัว เป็นปกติสุข เพราะครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของมนุษย์ มีหน้าที่ในการเลี้ยงดูให้ความรักและ เอาใจใส่แก่สมาชิกในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ ค่านิยม และ พฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างมาก เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่จะหล่อหลอม วิถีชีวิต ความคิดทางวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชนให้แก่สมาชิกเพื่อจะสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้ อย่างปกติสุขต่อไป สุจริตลักษณ์ ศีผดุง(2539:21)ระบุว่าในอดีตครอบครัวของชาวม้งมีลักษณะเป็น ครอบครัวชายซึ่งบุรุษที่อาวุโสที่สุดในครอบครัวจะเป็นหัวหน้าครอบครัว แม้ต่อมาจะมีครอบครัว เคี้ยวมากขึ้นแต่หัวหน้าครอบครัวยังคงเป็นผู้ชาย ตรงตามทฤษฎีพ่อเป็นใหญ่ (Patriarchal Theory) ทฤษฎีนี้ในสมัยโบราณ นับเป็นพันๆปีมาแล้ว ได้มีนักปราชญ์คนสำคัญ เช่น เพลโต และ อาริสโตเติล ได้สนับสนุน และนักปราชญ์สมัยใหม่ เช่น เซอร์ เฮนรี เมน (Sir Henry Maine) ผู้มี ชื่อเสียงผู้หนึ่ง ก็เห็นด้วยว่าเป็นทฤษฎีที่ดีเด่นมาก ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ครอบครัวมีบิดาเป็นผู้มี

อำนาจมากที่สุด ในสมัยโรมันบิดามีอำนาจมากจะสั่งลงโทษบุตรอย่างไรก็ได้ตามสมควรแก่ความผิด (ประยงค์ สุวรรณบุบผา 2537: 75) สอดคล้องกับการวิจัย ที่พบว่าแม่สังคมนึงจะเปลี่ยนแปลงไป ก็ตาม แต่ระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวมึงก็คือความสัมพันธ์ในระบบแซ่สกุล และเป็นการนับตามแซ่สกุลฝ่ายบิดา ฉะนั้นผู้หญิงจึงอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถเป็นผู้สืบทอดแซ่สกุล แต่จะถือแซ่สกุลตามคู่สมรสของตน ผู้ชายเป็นผู้สืบทอดตระกูลและเป็นผู้ขยายสังคมนึงให้กว้างออกไป พ่อแม่ชาวมึงส่วนมากจึงมีความประสงค์ที่จะมีลูกชายมากกว่าลูกสาว และหากครอบครัวใด ไม่มีลูกชายก็จะต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ลูกชายเช่นการรับประทานยาสมุนไพรรักษาใช้วิธีทางไสยศาสตร์หรือแม้กระทั่งการมีภรรยาบ่อยๆ อย่างไรก็ตามหญิงชาวมึงยังมีสิทธิในการที่จะเลือกคู่ครองให้แก่ตนเอง แม้อันใดก็ตามจะมีการหมั้นหมายกันตั้งแต่เล็กโดยพ่อแม่ทั้งสองฝ่าย แต่หากฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชาย ไม่ยินยอมก็สามารถบอกถอนหมั้นได้โดยจะต้องเสียค่าปรับไหม ซึ่งปัจจุบันวิธีนี้ไม่ได้รับความนิยมนักแล้ว หรือแม้กระทั่งวิธีการนาคซึ่งในอดีตเป็นที่นิยม โดยฝ่ายชายจะเตรียมมาคนไปช่วยนาคสาว โดยจะอุ้มกระทันออกบ้านฝ่ายหญิง เมื่อแต่งงานแล้วหญิงชาวมึงจะต้องย้ายเข้ามาอยู่ร่วมกับครอบครัวสามี มีสถานภาพเป็นคนในตระกูลของสามีหน้าที่หนึ่งที่สำคัญของภรรยาชาวมึงคือการมีลูกชายให้แก่ตระกูลสามี ทั้งนี้หญิงชาวมึงไม่มีสิทธิที่จะกำหนดจำนวนลูกหรือปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์กับสามีเพราะถือว่าสามีได้ซื้อภรรยาด้วยสินสอดแล้ว ภรรยาจึงมีสถานภาพเป็นสมบัติของสามี เมื่อตั้งครรภ์หญิงชาวมึงจะได้ลดภาระงานหนักลง และหากคลอดลูกสามีก็มีบทบาทในการช่วยเหลือลูกคู่ด้วย แต่หากมีปัญหาใดๆในครอบครัวหญิงชาวมึงไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือแก้ปัญหาเพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของสามีหรือหัวหน้าครอบครัว แต่ปัจจุบันสังคมนึงมีการเปลี่ยนแปลงทำให้หญิงชาวมึงเริ่มมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นและร่วมแก้ปัญหาต่างๆภายในครอบครัวมากขึ้น

เมื่อมองในทัศนะของนักสตรีนิยมแนวรากเหง้าหรือแนวถอนรากถอนโคน หรืออำนาจชายเป็นใหญ่ (Radical Feminism) ระบบแซ่สกุลในสังคมนึงเป็นเครื่องมือของผู้ชายที่ใช้แบ่งแยกจัดประเภทผู้หญิงให้เป็นชนชั้นที่ด้อยกว่าชนชั้นผู้ชายบนฐานของเพศภาวะ สังคมชาวมึงมีลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ในโครงสร้างสังคมนึงมีแนวคิดแบบสังคมนิยมชายเป็นใหญ่หรือปิตาธิปไตย (Patriarchy) ซึ่งเป็นผลให้เกิดการกดขี่ การครอบงำทางความคิดทางร่างกาย การครอบงำ และการกดขี่นี้มาจากการที่ผู้ชายมีอำนาจในการบังคับเหนือเพศวิถี เช่น ความเป็นเพศ เรื่องเพศสัมพันธ์ และการควบคุมสถานะการเจริญพันธุ์ (Reproductive) ของผู้หญิงให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ชาย เป็นเหตุให้ผู้หญิงไม่มีอิสระในชีวิต จากโครงสร้างครอบครัวชาวมึงที่มีระบบปิตาธิปไตยเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการกดขี่และเอารัดเอาเปรียบผู้หญิง เช่น เกิดอคติต่อเพศหญิง แม้อันใดก็ตามโดยธรรมชาติหญิงและชายควรจะมีความเท่าเทียมกันก็ตาม แต่เพราะวัฒนธรรมและค่านิยมของชาวมึงที่ปลูกฝังมาเกี่ยวกับการสืบทอดตระกูลทางฝ่ายชาย

ชาวมังจึงคาดหวังในเพศของทารกว่าต้องเป็นเพศชายและให้คุณค่าเพศชายสูงกว่าเพศหญิง เด็กหญิงชาวมังจะได้รับการกำหนดบทบาทต่างๆจากครอบครัวเช่น ต้องทำงานบ้าน ต้องเลี้ยงน้อง ฯลฯ ในขณะที่เด็กชายชาวมังสามารถวิ่งเล่นสนุกได้ตามวัย เมื่อแต่งงานหญิงชาวมังก็ต้องตัดขาดจากครอบครัวเดิม สถานภาพความเป็นลูกสาวไม่มีความแน่นอนเหมือนกับครอบครัวคนเท่ากับลูกชาย และไม่ได้รับสิทธิในด้านต่างๆจากครอบครัวเท่าลูกชาย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เสถียร ฉันทะ(2544 : 38) เรื่อง บทบาทชายหญิงด้านอนามัยเจริญพันธุ์ กรณีศึกษาชุมชนม้งแห่งหนึ่งในจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย ระบุว่าชาวมังก็เหมือนกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆที่ให้ความสำคัญกับการมีลูกชายเพราะต้องการผู้สืบสกุล การมีลูกเป็นเพศชายเป็นทรัพย์สินที่มีค่าสูงสุดของครอบครัว กระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมวัฒนธรรมที่มีต่อความคาดหวังของเพศบุตรเริ่มต้นตั้งแต่ยังไม่ได้ตั้งครรภ์ ทัศนคติของครอบครัวที่มี ปู่ย่า ตายาย และเครือญาติที่มีความคาดหวังและต้องการเพศบุตรเป็นตัวกำหนดสถานภาพทางสังคมที่มีต่อเพศชายและเพศหญิง งานวิจัยของธงชัย ศรีเมือง (2545 : บทคัดย่อ) ระบุว่า หญิงชาวมังไม่มีสิทธิและอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมในครอบครัว หน้าที่ของผู้หญิงพบว่าเป็นแรงงานที่สำคัญในครอบครัวในการปรนนิบัติรับใช้สามี สอดคล้องกับผลงานของสุวีร์ดี หงส์สามสิบเจ็ด (2548 : 31-32) ที่ระบุว่าครอบครัวชาวมังนิยมการมีลูกชายเป็นอย่างมาก หากไม่มีลูกชายหรือ ไม่มีลูกเลย สามีก็จะสามารถมีภรรยาได้อีกหลายคน และหากมีการหย่าร้างเกิดขึ้นจะเป็นเรื่องน่าเศร้ามากสำหรับภรรยาชาวมังเพราะจะเป็นที่อับอายมากเมื่อต้องมาอยู่กับครอบครัวเดิม จึงพบบ่อยครั้งที่ภรรยาที่เกิดปัญหาเหล่านี้มักจะหาทางออกโดยการฆ่าตัวตาย

2) สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง

จากการศึกษา พบว่า หญิงชาวมังมีบทบาทและสิทธิทางการเมืองทางภาครัฐส่วนการเมืองตามวัฒนธรรมม้งผู้หญิงยังมีบทบาทน้อยมาก ในอดีตการปกครองของม้งถือหลักเสียงข้างมาก โดยถือสายสัมพันธ์ทางสกุลเป็นเครื่องรวมพลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ฉะนั้นสกุลใดใหญ่มีสมาชิกมากก็จะมีเสียงข้างมาก ในการดำเนินงานทั้งปวง แต่ก็อาจมีสกุลเล็ก ๆ แคร่รวมกันได้ จนได้เสียงข้างมากมาบริหารงานของกลุ่ม แต่ละกลุ่มขึ้นอยู่กับผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีอาวุโสของสกุล ดังเช่นในกรณีเลือกตั้งหัวหน้าหมู่บ้าน ผู้อาวุโสของแต่ละสกุลจะเรียกสมาชิกของสกุลมาประชุมเพื่อคัดเลือก ผู้แทนเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน ซึ่งก่อนออกเสียงส่วนใหญ่แล้วมีมติให้สมาชิกทุกคนทำตามมติที่วางไว้ และสมาชิกทุกคนจะต้องไปออกเสียงตามมติของกลุ่มของหมู่บ้านอย่างพร้อมเพรียงกัน หากพิจารณาการปกครองของชาวมังอาจเรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตย เพราะมีอำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุด ชาวมังได้ใช้อำนาจนี้ในการตัดสินใจ และกำหนดวิธีการปกครองหรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ในปัจจุบันการปกครองของม้งเริ่มจะมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นกว่าเดิมคือวิธีการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตย ผู้ที่จะได้เป็นผู้นำนั้นจะต้องมีความรู้ความสามารถในการติดต่อ

สื่อการ กับสังคมภายนอกได้ (<http://www.hilltribe.org>) สอดคล้องกับการวิจัยที่พบว่าในอดีต การเมืองของชาวม้งเป็นเรื่องของผู้ชาย ไม่ใช่หน้าที่ของผู้หญิงเพราะผู้หญิงมักมีอารมณ์อ่อนไหวและไม่เข้าใจกฎหรือหลักการต่างๆทางการเมือง หญิงชาวม้งจึงไม่สามารถแสดงความคิดเห็นใดๆ แต่ในปัจจุบันชาวม้งใช้การปกครองจากภาครัฐควบคู่กับวัฒนธรรม เมื่อมีปัญหาในชุมชนหญิงชาวม้งจึงสามารถเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นได้ อีกทั้งมีสิทธิในการออกเสียงเลือกผู้นำชุมชนตามการเมืองภาครัฐได้

เมื่อมองในทัศนะของแนวทฤษฎีกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย (ระดับจุลภาค) ของจูเลียน สจิวัด (Steward 1967) จะพบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความสมานฉันท์ของชุมชน ผลจากการที่คนรุ่นหลังมีความคิดเกี่ยวกับเรื่องการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปจากคนรุ่นเก่า โดยให้ความสำคัญกับผู้นำตระกูลน้อยลง และให้ความสำคัญกับการเมืองในระดับท้องถิ่นมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวก็ทำให้ผู้หญิงมีบทบาทมากขึ้น

คามทัศนะของสตรีนิยมแนวเสรีนิยม (Liberal Feminism) กล่าวว่า ธรรมชาติของหญิงและชายมีสิทธิขั้นพื้นฐานเหมือนกันเช่นสิทธิในการเมืองคือ การควบคุมการตัดสินใจในทรัพยากรทุกระดับ แต่หญิงชาวม้งอยู่ภายใต้โครงสร้างที่ปฏิเสธสิทธิทั้งหลายที่ผู้ชายได้รับ โดยบทบาททางการเมืองของผู้หญิงจะต้องถูกกำหนดโดยผู้ชาย ให้ต้องปฏิบัติตามสรีระ (sex) เช่นการเป็นผู้ฟังที่ดี การไม่เข้าไปร่วมมีบทบาททางการเมืองใดๆ มีการขจัดเกลางานสังคมให้เชื่อว่าผู้หญิงไม่มีความเข้มแข็งพอ มีจิตใจอ่อนแอไม่เหมาะกับการเป็นผู้นำ ความเชื่อและค่านิยมที่ผู้ชายเป็นผู้กำหนดเหล่านี้ ผลักดันให้ผู้หญิงต้องอยู่ในพื้นที่จำกัดคือบ้านและในไร่เท่านั้น เพราะสังคมชาวม้งมีอคติทางเพศ และเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงในพื้นที่สาธารณะ การควบคุมการเมืองโดยใช้ระบบแซ่ เช่น การเลือกผู้นำตระกูล ทำให้ผู้หญิงไม่มีบทบาทสำคัญ ผู้หญิงในตระกูลเป็นแค่เพียงผู้เข้าร่วมใช้สกุลของสามี และหากเป็นลูกสาวก็เป็นเพียงแซ่สกุลโดยกำเนิดเท่านั้น ซึ่งต้องเปลี่ยนไปใช้แซ่สกุลของสามีเมื่อแต่งงาน ฉะนั้นการเมืองจึงเป็นเรื่องของผู้ชายตามโครงสร้างสังคมที่ผู้ชายวางไว้และควบคุมโดยผู้ชาย

ทั้งนี้พบว่าอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและกิจการสาธารณะของหญิงชาวม้งมีหลายประการคือ

ก. เจตคติและการปฏิบัติที่กีดกันทางเพศ ที่ถ่ายทอดให้แก่รุ่นต่อรุ่น ทำให้ชาวม้งมีเจตคติที่ไม่ดีต่อผู้หญิง การจะมีผู้หญิงเป็นผู้นำ หรือแสดงความคิดเห็นเรื่องการเมืองในที่สาธารณะจึงไม่ได้รับการยอมรับ

ข. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงและชายในครอบครัวชาวม้ง ภรรยาจะมีสถานภาพเป็นสมบัติของสามี ต้องเชื่อฟังเคารพสามี อำนาจหลักในครอบครัวเป็นของสามี ฉะนั้นบทบาทต่างๆของผู้หญิงจึงถูกกำหนดโดยสามีหรือผู้ชายรวมถึงการแสดงออกเกี่ยวกับ

เรื่องการเมืองในที่สาธารณะด้วย

ค. การขาดการศึกษา เนื่องจากวัฒนธรรมชาวม้งจะต้องมีการสืบทอดตระกูลทางฝ่ายบิดา ผู้หญิงเมื่อแต่งงานจะต้องตัดขาดจากครอบครัวเดิมของตน ฉะนั้นบิดามารดาจึงเลือกที่จะทุ่มเทเอาใจใส่และให้ความรู้ทั้งทางจารีตและการศึกษาในระบบให้แก่ลูกชายเป็นสำคัญ ลูกสาวจะได้รับโอกาสทางการศึกษาบ้างก็ต่อเมื่อลูกชายได้รับโอกาสแล้ว เมื่อขาดการศึกษาทำให้หญิงชาวม้งไม่มีความรู้ความสามารถ จึงขาดโอกาสที่จะมีส่วนร่วมสำคัญในทางการเมือง

ง. การขาดประสบการณ์ในงานสาธารณะ เพราะค่านิยมของชาวม้งกำหนดว่าผู้หญิงจะต้องเป็นผู้ตามที่ดีและมีพื้นที่จำกัดคือในบ้าน มีหน้าที่หลักคือการดูแลบ้านเลี้ยงดูลูกและทำงานในไร่เท่านั้น วัฒนธรรมของชาวม้งไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้แสดงออกในที่สาธารณะ ทำให้ผู้หญิงขาดประสบการณ์ในงานสาธารณะซึ่งรวมถึงเรื่องการเมืองด้วย

จ. การกลัวความรุนแรง การคุกคาม การวิพากษ์วิจารณ์และการหย่าร้าง จากสามีเพราะสังคมม้งมีลักษณะสังคมชายเป็นใหญ่ แม้ว่าจะมีหญิงชาวม้งที่มีการศึกษาและมีความรู้ความสามารถจนสามารถเป็นผู้นำทางการเมืองได้ แต่จากการศึกษาปรากฏว่าผู้หญิงบางคนกลับมีปัญหาครอบครัว เพราะสามีไม่พอใจที่ภรรยาไม่ปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมคาดหวัง และในชุมชนยังมีผู้ที่ไม่ยอมรับการเป็นผู้นำทางการเมืองของผู้หญิง ทั้งนี้เพราะค่านิยมและความเชื่อเดิมที่ได้รับการปลูกฝังมา

ฉ. การให้คุณค่าตนเองต่ำ หญิงชาวม้งจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นผู้เสียสละ และให้เกียรติแก่ผู้ชายมาตั้งแต่เด็ก เพราะถูกปลูกฝังว่าผู้หญิงเป็นผู้อ่อนแอและต้องพึ่งพาผู้ชาย ผู้หญิงจึงมองตนเองค้อยกว่าผู้ชาย ทำให้ไม่กล้าแสดงออกในที่สาธารณะ โดยเฉพาะการเป็นผู้นำทางการเมืองซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญ

ผลงานวิจัยของวิไล เถาอย่าง เรื่องวัฒนธรรมอาหารของชาวม้ง: อดีตและปัจจุบัน (2550 : 12-13) ได้สะท้อนสถานภาพของหญิงชายชาวม้งจากวัฒนธรรมการรับประทานอาหาร โดยระบุว่า ในการรับประทานอาหารตามโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น ประเพณีกินข้าวใหม่ม้งหรือ ประเพณีปีใหม่ ซึ่งชาวม้งจะฆ่าหมูหรือไก่ เพื่อเลี้ยงผี และเชิญญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านใกล้เคียงมาร่วมกันฉลอง ในอดีตชาวม้งต้องให้เกียรติแก่ผู้ชายรับประทานอาหารก่อนผู้หญิงเสมอ แต่ปัจจุบันวัฒนธรรมการรับประทานอาหารนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนไปบ้างแล้ว โดยผู้ชายและผู้หญิงสามารถรับประทานอาหารพร้อมกันได้ ผลงานวิจัยของกรรทอง สุดประเสริฐ(2551 : 6-7) ซึ่งได้วิจัยเรื่องการปรับความสัมพันธ์ระหว่างเพศของผู้หญิงม้งค้าผ้าโขกผืน: จากหมู่บ้านสู่ตลาดค้าผ้า ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ม้งมีระบบโครงสร้างอำนาจแบบบิดาธิปไตยเป็นเสมือนแก่นแกนที่มีนัยสำคัญต่อผู้คนในสังคม ระบบโครงสร้างดังกล่าวมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดสถานภาพ บทบาท และความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนทั้งความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ-แม่-ลูก, เด็ก-ผู้ใหญ่, ผู้ชาย-ผู้หญิง, ความสัมพันธ์ในระบบ

เครือญาติ รวมไปถึงความสัมพันธ์ในระดับจักรวาลวิทยา (Cosmology) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ (Symonds, 1991) สะท้อนให้เห็นภาพของสังคมม้งที่กำกับและควบคุมโดยอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ ระบบโครงสร้างอำนาจแบบบิดาธิปไตยได้รับการสถาปนาขึ้นตั้งแต่เกิดไปจนตายและความคิดดังกล่าว ได้ถูกผลิตซ้ำในทุกช่วงของชีวิตด้วย

3) สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย

จากการศึกษา พบว่า ชาวม้งใช้ทั้งกฎจารีตและกฎหมายของรัฐไทย แต่ผู้หญิงยังไม่มีบทบาทในทางกฎจารีต เช่น ไม่สามารถตัดสินคดีข้อพิพาทต่างๆ ในชุมชนได้ กฎหมายเป็นเครื่องควบคุมประพฤติกรรมในสังคม พัฒนาขึ้นมาจากศีลธรรม ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี ศาสนา และกฎเกณฑ์ข้อบังคับ ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อธำรงความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของสมาชิกใน สังคม กับทั้งเพื่อให้การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นเป็นไปโดยราบรื่นสนองความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ดังภาษิตละตินที่ว่า "ที่ใดมีมนุษย์ ที่นั่นมีสังคม ที่ใดมีสังคม ที่นั่นมีกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ ที่ใดมีมนุษย์ ที่นั่นจึงมีกฎหมาย" กฎหมายจึงได้ชื่อว่าเป็น "บรรทัดฐานของสังคม" เป็นเครื่องควบคุมสังคมและธำรงความสงบเรียบร้อยของสังคมและเป็นแบบแผนพฤติกรรมอันเป็นที่คาดหวังของสังคม เป็นมาตรฐานที่สมาชิกทั้งปวงได้รับการประสงค์ให้ปฏิบัติตาม จึงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป จนกลายเป็นระเบียบ แบบแผน หรือประเพณีนิยม นอกจากนั้นยังมีที่มาจากค่านิยมของสังคมนั้น ๆ ด้วย แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ วิถีประชา หรือวิถีชาวบ้าน (folkways) จารีตประเพณี หรือกฎศีลธรรม หรือศีลธรรม (mores) และ กฎหมายเป็นกฎเกณฑ์ความประพฤติที่กำหนดให้คนในสังคมปฏิบัติตาม ส่วนใหญ่ปรากฏในสังคมที่มีระบบความสัมพันธ์สลับซับซ้อนมาก และมีองค์กรหรือสถาบันคอยกำกับดูแลการประพฤติปฏิบัติตามอย่างเป็นทางการ (http://th.wikipedia.org/wiki/)

สังคมชาวม้งเป็นสังคมที่ยึดถือกฎจารีตอย่างเคร่งครัดและมีวิธีในการแก้ปัญหาต่างๆ ในชุมชนตามแนวทางของตน ในอดีตเมื่อเกิดกรณีพิพาท หรือเหตุการณ์ร้ายแรงในหมู่บ้าน ชาวม้งจะดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) คณะผู้นำของสกุล ตัดสินข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีที่อยู่ในสกุลเดียวกัน ผู้เสียหายนำความไปร้องเรียนเพื่อให้คณะผู้นำในสกุลเดียวกันตัดสิน และจะถือว่าคำตัดสินนั้นเป็นการตัดสินที่เด็ดขาด ในกรณีเช่นนี้หัวหน้าหมู่บ้านจะไม่เข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะถือว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว

(2) คณะกรรมการกลางตัดสินข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีต่างสกุลกัน ผู้เสียหายนำความไปร้องเรียนต่อหัวหน้าหมู่บ้าน หัวหน้าหมู่บ้านจะเรียกคู่กรณีมาสอบถาม และจะแต่งตั้งคณะกรรมการกลางตัดสินข้อพิพาทดังกล่าว ซึ่งมีวิธีการแต่งตั้ง 2 วิธี ดังนี้

1) หัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้แต่งตั้งโดยการยินยอมของคู่กรณี หัวหน้า

หมู่บ้านจะแต่งตั้งบุคคลใดมาปฏิบัติหน้าที่ก็ได้ ยกเว้นคนที่อยู่ในสกุลเดียวกันกับคูกรณี

2) คูกรณีสมัครใจแต่งตั้งเอง คูกรณีจะต้องเลือกบุคคลซึ่งจะมาเป็นกรรมการฝ่ายละเท่า ๆ กัน จะเลือกคนในสกุลของฝ่ายตรงข้ามมาเป็นกรรมการฝ่ายตนก็ได้ แต่ห้ามเลือกคนในกลุ่มเดียวกัน จำนวนกรรมการทั้งสองกรณีนี้ไม่จำกัด โดยปกติจะมีประมาณ 6-10 คน การพิจารณาตัดสินคดีจะกระทำที่บ้านพักของหัวหน้าหมู่บ้าน ซึ่งประธาน และคณะกรรมการจะซักถามข้อเท็จจริงจากทุกฝ่ายแล้ว คณะกรรมการจะตัดสินโดยการออกเสียงถือเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน หัวหน้าหมู่บ้านในฐานะประธานกรรมการจะเป็นผู้ชี้ขาด จะเห็นได้ว่าหัวหน้าหมู่บ้านนอกจากจะมีอำนาจบริหาร แล้วยังมีอำนาจ ในทางตุลาการอีกด้วย สำหรับบทลงโทษจะอาศัยจารีตประเพณีเป็นเกณฑ์ ถ้าเป็นกรณีใหม่คณะกรรมการก็จะพิจารณา บทลงโทษขึ้นใหม่และให้ถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไปด้วย ซึ่งปัจจุบันยังยึดถือปฏิบัติอยู่ (<http://www.hilltribe.org>)

สอดคล้องกับจากการวิจัย ที่พบว่า ในอดีตเมื่อเกิดกรณีพิพาท หรือเหตุการณ์ร้ายแรงในหมู่บ้าน จะแก้ปัญหาโดยผู้นำหมู่บ้านหรือผู้นำชุมชนซึ่งเป็นเพศชาย ผู้หญิงจะไม่มีสิทธิในการเข้าร่วมตัดสินใดๆ จึงเกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างหญิงและชาย เช่น หญิงชาวม้งไม่สามารถเลือกใช้นามสกุลหลังการแต่งงาน แม้ว่าทางกฎหมายจะสามารถทำได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้วชาวม้งก็ยึดถือตามจารีตประเพณี ในอดีตเมื่อแต่งงานแล้วหากสามีมีภรรยาน้อย ภรรยาหลวงไม่สามารถจะร้องเรียนได้หรือถึงแม้จะพยายามฟ้องก็มีผลน้อย และการมีภรรยาน้อยในสังคมชาวม้งก็เป็นเรื่องที่ยอมรับได้ จึงไม่ค่อยมีผู้นำชุมชนคนใดให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เท่าใดนัก และภรรยาไม่สามารถเรียกค่าทดแทนจากสามีในกรณีที่สามีมีภรรยาน้อย เมื่อสามีมีภรรยาน้อยก็จะพาภรรยาน้อยมาอยู่ร่วมครัวเรือนกับภรรยาหลวง หรือสร้างบ้านอีกหลังให้ภรรยาน้อยอาศัยอยู่ และภรรยาหลวงไม่มีสิทธิในการเรียกร้องค่าทดแทนแต่ประการใด แต่หากภรรยาถูกทำร้ายและต้องการฟ้องหย่าก็สามารถทำได้ ในอดีตจะไม่มี การแบ่งสินสมรสให้แก่ภรรยาเลย และหากสามีไม่มีความผิดแต่ภรรยาเป็นฝ่ายต้องการหย่าก็ต้องเสียค่าสินไหมให้แก่ฝ่ายสามีด้วย อย่างไรก็ตามหากคู่สามีภรรยา นั้นๆ มีลูกมารดา ก็มีสิทธิในการดูแลลูกด้วย โดยจะให้ลูกสาวแก่มารดาและลูกชายแก่บิดา เพราะลูกชายจะต้องเป็นผู้สืบเชื้อสายฝ่ายบิดา

สังคมชาวม้งเป็นสังคมที่เคร่งครัดในเรื่องศีลธรรมและมีการป้องกันการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยทางกฎหมาย และทางจารีต นอกจากนั้นหญิงชาวม้งสามารถร้องเรียนในกรณีที่ถูกทำอนาจาร และผู้ทำการอนาจารจะได้รับโทษโดยการปรับไหม ตักเตือน หรือดำเนินการตามกฎหมายบ้านเมือง แต่ในกรณีที่ถูกสามีข่มขืนภรรยาไม่สามารถฟ้องร้องได้เพราะถือว่าเป็นเรื่องในครอบครัว และการมีเพศสัมพันธ์ถือเป็นหน้าที่หนึ่งของภรรยา สำหรับสิทธิในเรื่องมรดกพบว่าเมื่อหญิงชาวม้งแต่งงานออกเรือนไปแล้วจะไม่มีสิทธิในมรดกของครอบครัวเดิม เพราะการแต่งงานของหญิงชาวม้งถือว่าได้ไปเป็นคนของตระกูลอื่นแล้วสิ่งที่บิดามารดาจะมอบให้ลูกสาว

ก็คือเงินสดจำนวนหนึ่งหรือเสื้อผ้าของหญิงผู้นั้นเท่านั้น มรดกที่เป็นของครอบครัวเดิม เช่น ที่ดิน หรือเงินแท่ง เครื่องประดับมีค่าจึงเป็นของบุตรชายเพราะต้องเลี้ยงดูบิดามารดา แต่หากบิดามารดา ของผู้หญิงบางคนที่มีฐานะดี หรือมีทรัพย์สินสมบัติมาก ต้องการจะแบ่งมรดกให้แก่ลูกสาวด้วยก็จะต้อง ได้รับความเห็นชอบจากลูกชายก่อน

ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นจากกฎจารีตนี้ผู้หญิงแทบไม่มีสิทธิต่อรองเลข เนื่องจากสังคมยังเป็นสังคมที่ชายเป็นใหญ่ หญิงสาวจึงไม่ได้รับโอกาสในการเข้าร่วมตัดสินใจ ต่างๆ ในชุมชน แต่ปัจจุบันสาวมั่งมีการใช้กฎจารีตควบคู่ไปกับการใช้กฎหมายของไทย ทำให้หญิง สาวมั่งมีทางเลือกในการแก้ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับกฎหมายมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลีลลิก ฤทธิเนติกุล เรื่องการปรับตัวกับวิถีชีวิตใหม่ในชุมชนเมืองของชาวเขาเผ่าม้ง : กรณีศึกษาเขตอำเภอ เมืองเชียงใหม่(2539: บทคัดย่อ) ที่ระบุว่าผลกระทบกับวัฒนธรรมดั้งเดิมอันเนื่องมาจากการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมของสาวมั่งในด้านกฎจารีต คือวัฒนธรรมการควบคุมทางสังคม ซึ่งมีการใช้ ทั้งกฎจารีตประเพณี และการใช้กฎหมายบ้านเมือง โดยการใช้กฎหมายบ้านเมืองนั้น มักจะมีผล กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มกันบ้าง

ในแง่ของสตรีนิยมแนวเสรีนิยม(Liberal Feminism) สังคมยังเป็นสังคมที่ ให้คุณค่าแก่ผู้ชายสูงมาก เป็นสังคมที่ชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงคือยกว่าเพราะขาดโอกาสโดยเฉพาะ โอกาสทางการศึกษา และผู้ออกกฎจารีตและรักษาก็คือผู้ชาย ฉะนั้นกฎที่ออกมาจึงไม่ได้ให้ความสำคัญ แก่ผู้หญิงแต่เป็นการรักษาไว้ซึ่งอำนาจและสิทธิของผู้ชาย ฉะนั้นการจะพัฒนาสถานภาพและ บทบาทของผู้หญิงจึงควรมีการปรับหรือเพิ่มกฎหมายบางประการเพื่อให้มีความเสมอภาคระหว่าง ชายหญิงในสิทธิต่างๆ เช่น

ก. การมีสิทธิในร่างกายของตนเองโดยผู้อื่นมิสามารถล่วงเกินได้แม้ กระทั่งสามีก็ตาม จารีตของสาวมั่งถือว่าผู้หญิงที่แต่งงานแล้วต้องตัดขาดจากครอบครัวเดิม และมา เป็นคนของตระกูลสามี การแต่งงานในแง่ของผู้ชายมั่งถือว่าเป็นการ “ซื้อเมีย” ฉะนั้นผู้ชายจึงมีสิทธิ ในการครอบครองเหนือร่างกายของผู้หญิง การล่วงเกินของสามีแม้ภรรยาจะเต็มใจหรือไม่ ก็ไม่ถือ ว่าเป็นความคิดแต่ประการใด เพราะการมีเพศสัมพันธ์ถือเป็นหน้าที่หนึ่งของภรรยา การที่สังคมชาว มั่งมีลักษณะค่านิยมดังกล่าว หากจะแก้ไขกฎจารีตของมั่งจึงควรแก้ไขหรือเพิ่มเติมเรื่องสิทธิใน ร่างกายของตนด้วย แม้ปัจจุบันอาจทำได้เพียงการปรับเปลี่ยนค่านิยมและความคิดของสาวมั่งโดย ให้การศึกษา ทั้งนี้หากได้ศึกษากฎหมายที่ให้การรับรองสิทธิดังกล่าวของผู้หญิงแล้วก็สามารถนำไปสู่ การปรับเปลี่ยนค่านิยมในสังคมมั่งต่อไป

ข. สิทธิในทรัพย์สินสมบัติ หญิงสาวมั่งที่แต่งงานแล้ว ถือว่าได้ตัดขาด จากครอบครัวเดิม ไม่สามารถรับมรดกจากครอบครัวเดิมได้ แม้ว่าก่อนแต่งงานจะให้ความช่วยเหลือ การงานของบิดามารดาตาม ทรัพย์สินสมบัติของบิดามารดาจะต้องมอบให้แก่ลูกชายเท่านั้น และ

หากจะมอบมรดกหรือทรัพย์สินสมบัติให้แก่ลูกสาวบ้างจะต้องได้รับความเห็นชอบจากลูกชายก่อน ซึ่งมรดกที่มอบให้แก่ลูกสาวแล้วปรากฏว่ามีบางกรณีที่ต้องมาลูกชายได้ยึดคืน ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมการสืบทอดตระกูลฝ่ายบิดาทำให้ผู้หญิงอยู่ในฐานะที่เป็น “คนอื่น” ไม่มีสิทธิของความเป็นสมาชิกคนหนึ่งของคนในครอบครัว การจะส่งเสริมสิทธิสตรีจึงควรปรับแก้กฎจารีตในเรื่องสิทธิในทรัพย์สินมรดกดังกล่าวด้วย

การที่สตรีนิยมแนวเสรีนิยม เสนอให้มีการปรับแก้กฎหมาย เพราะสิทธิสตรีไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและกฎหมาย ควรให้ผู้หญิงเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการปรับแก้กฎหมายด้วย เพราะผู้หญิงย่อมเข้าใจถึงปัญหาและข้อจำกัดของผู้หญิงที่ถูกกำหนดโดยสังคมที่มีระบบชายเป็นใหญ่ ทั้งนี้รวมถึงจารีตประเพณีด้วยแม้จะเป็นกฎที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ยากแต่หากร่วมกันส่งเสริมให้หญิงชาวม้งมีการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ และ การศึกษากฎจารีตต่างๆของชาวม้งเพื่อเข้าใจถึงสิทธิและบทบาทของผู้หญิง ก็อาจนำมาซึ่งการพัฒนาสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงได้

4) สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา

จากการศึกษา พบว่า ชาวม้งจะอบรมสั่งสอนบุตรชายหญิงไม่เหมือนกัน คือสั่งสอนลูกชายเพื่อเป็นผู้นำ และสั่งสอนลูกสาวเพื่อให้เป็นคนขยันขันแข็งในการทำงาน ส่วนโอกาสทางการศึกษาในอดีตบิดามารดาจะให้โอกาสเฉพาะลูกชายเท่านั้น แต่ปัจจุบันค่านิยมดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปโดยส่งเสริมเท่าเทียมกัน เพราะการจะพัฒนาสังคมนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการพัฒนาคุณภาพของคนในสังคม โดยจะต้องพัฒนาการศึกษาของคนในสังคมให้เป็นผู้ที่พร้อมไปด้วยความรู้และคุณธรรม ดังที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข” ปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายเรียนฟรี 15 ปี คือ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และการศึกษาออกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวหน้าต่อไป

สิ่งที่ครอบครัวอบรมสั่งสอนหญิงชาวม้งก็คือ การเย็บปักถักร้อย การทำมาหากิน การเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน เสียสละ และการเข้ากับคนอื่น ทั้งนี้เพื่อให้เตรียมตัวสำหรับการเป็นลูกสะใภ้ที่ดีในอนาคต และสิ่งที่ครอบครัวอบรมสั่งสอนลูกชายคือการเป็นผู้นำ การทำมาหากิน การไม่ยุ่งกับสิ่งอบายมุข ความสำคัญของการศึกษา วัฒนธรรม จารีตประเพณี และศาสนา และพิธีกรรมทางความเชื่อต่างๆ เมื่อลูกชายหญิงยังเล็กบิดามารดาจะมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนลูกเท่าเทียมกัน แต่เมื่อลูกเริ่มโต มารดาจะเป็นผู้อบรมสั่งสอนลูกสาวและบิดาจะเป็นผู้อบรมสั่งสอน

ลูกชาย โดยจะมีการแบ่งบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบกันอย่างชัดเจน หญิงสาวมักได้รับการปลูกฝังความเชื่อว่าตนค้อยกว่าผู้ชาย และชายมักได้รับการสั่งสอนให้มีความเชื่อ ค่านิยม ว่าผู้หญิงมีสถานภาพต่ำกว่าตนเอง ทั้งนี้เพราะสังคมชาวมังเป็นสังคมที่ถือตระกูลตามฝ่ายชายและเป็นสังคมที่ทำการเกษตรจึงให้ความสำคัญกับลูกชายเป็นอย่างมาก เมื่อลูกๆยังเล็กลูกสาวจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้เกรงใจและเสียสละแก่ลูกชาย และหากเป็นลูกชายจะได้รับการอบรมสั่งสอนไม่ให้ถือสาว่าความลูกสาวเพราะถือว่า เธอเป็นผู้หญิงขอมไม่รู้เรื่องราวอะไร ในด้านการศึกษาในอดีตบิดามารดาชาวมังจะนิยมส่งเสียลูกชายให้ได้รับการศึกษามากกว่าลูกสาว หรือแทบจะเรียกได้ว่าบิดามารดาจะส่งเสียเฉพาะลูกชายเท่านั้น ทั้งนี้โอกาสทางการศึกษาของหญิงและชายเกิดจากค่านิยม ความเชื่อ และประเพณีของมัง คือการที่สังคมกำหนดว่าเมื่อผู้หญิงแต่งงานก็เป็นคนของตระกูลอื่น ไม่ได้อยู่เคียงคู่อบิดามารดา ครอบครัวจึงให้การทุ่มเทเอาใจใส่ลูกสาวน้อยกว่าลูกชายรวมถึงการให้โอกาสทางการศึกษาด้วย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เด็งเม็ง อย่างลือชัย (2550: 289,313) ที่ระบุว่าสังคมมังให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาวในทุกด้าน ด้วยเหตุนี้การขจัดเกลาและการอบรมสั่งสอนลูกชายจึงมากกว่า และแตกต่างไปจากการอบรมสั่งสอนลูกสาวในหลายด้านเช่นกัน และ ยุพา ภัทรเดชะ (2551: 17) ระบุว่าการที่บุตรสาวชาวมังต้องออกเรือนไปเป็นสะใภ้ต่างตระกูล เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของญาติฝ่ายชาย หญิงสาวจึงถูกอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับงานบ้านงานเรือนงานฝีมือเย็บปักถักร้อย เพื่อเตรียมตัวเป็นแม่บ้านที่ดีเมื่อแต่งงานจะได้ดูแลสามีและเลี้ยงดูลูก จัดหาและประกอบอาหารสำหรับสมาชิกในครอบครัวรวมทั้งทำงานในสวนไร่นาด้วย

ทัศนะของสตรีนิยมแนวรากเหง้าหรือแนวถอนรากถอนโคนหรืออำนาจชายเป็นใหญ่ (Radical Feminism) มองว่าการที่หญิงสาวมักถูกปิดกั้นโอกาสทางการศึกษานั้นเกิดจากการแบ่งแยกจัดประเภทผู้หญิงเป็นชนชั้นที่ค้อยกว่าชนชั้น “ผู้ชาย” บนฐานของเพศภาวะ โอกาสต่างๆในสังคมจึงต้องเป็นของชนชั้นที่สูงกว่า ทั้งนี้เพราะสังคมมังเป็นสังคมที่กำหนดโดยผู้ชาย ผู้ชายเป็นผู้กำหนดความสัมพันธภาพเพศ และบทบาทเอกลักษณ์ของเพศ โดยการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงอย่างไม่เท่าเทียม แต่ละเพศก็มีบทบาทของตนแต่ทว่าประโยชน์และอำนาจที่มีอยู่ในบทบาทนั้นไม่เท่าเทียมกัน และในทัศนะสตรีนิยมแนวเสรีนิยม(Liberal Feminism) มองว่าธรรมชาติของหญิงและชายมีสิทธิขั้นพื้นฐานเหมือนกัน แต่ผู้หญิงอยู่ภายใต้โครงสร้างที่ปฏิเสธสิทธิทั้งหลายในฐานะพลเมืองเช่นเดียวกับผู้ชายได้รับ การเลือกปฏิบัติต่อหญิงและชายมักมาจากการกำหนดบทบาททางเพศภาวะ เป็นสิ่งประกอบสร้างทางสังคม เช่น การจำกัดโอกาสทางการศึกษาของผู้หญิง โดยมีค่านิยมว่าลูกสาวไม่จำเป็นต้องเรียนสูงเพราะเมื่อโตขึ้นก็จะมีหน้าที่ต้องดูแลลูกและปรนนิบัติสามีเท่านั้น สังคมกำหนดบทบาทให้ผู้หญิงเป็นแม่บ้านที่ดี แต่สนับสนุนการศึกษาให้แก่ผู้ชาย การที่ผู้หญิงไม่มีโอกาสเรียนสูงจึงขาดทักษะในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้ไม่สามารถหางานทำที่ดี และมีทางเลือกในอาชีพน้อย

แต่จากการศึกษาในหมู่บ้านเช็กน้อยพบว่าปัจจุบันค่านิยมนี้ได้ลดลงไปมาก โดยจะพบว่าสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งในด้านการอบรมศึกษาได้พัฒนาขึ้นมาก ทั้งนี้เพราะการส่งเสริมจากรัฐบาล และแบบอย่างที่ดีของหญิงชาวม้งที่ได้รับการศึกษา จนมีหน้าที่การงานที่มั่นคงแล้วกลับมาดูแลบิดามารดาได้ดีพอๆกับลูกชายหรือดีกว่าลูกชายด้วย ทำให้บิดามารดาชาวม้งเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมดังกล่าว โดยหันมาให้โอกาสทางการศึกษาแก่ลูกสาวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ ลิขิตวิชา(2548: 152-153) ที่ระบุว่าค่านิยมในการส่งลูกชายและลูกสาวเรียนหนังสือว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ในยุคแรกพ่อแม่จะทุ่มเทให้แก่ลูกชายมากกว่า เพราะยังมีค่านิยมที่ว่าลูกสาวเมื่อแต่งงานแล้วก็จะต้องตัดขาดจากครอบครัวเดิม แต่ลูกชายจะเป็นผู้เลี้ยงดูพ่อแม่ที่น้อง แต่ก็ต้องประสบกับปัญหาการหาลูกสะใภ้ที่คู่ควรกับลูกชายที่มีการศึกษาในระดับสูงไม่ได้ อีกทั้งลูกสาวเองก็ได้ปรับเปลี่ยนความคิดในการช่วยเหลือหีบขึ้นเงินทองหรือสิ่งของแก่พ่อแม่ของตน แม้ตนเองจะแต่งงานแยกไปอยู่กับครอบครัวสามี ลูกสาวบางคนเลี้ยงดูพ่อแม่มากกว่าลูกชายด้วยซ้ำไป จึงทำให้พ่อแม่ชาวม้งเริ่มเปลี่ยนแปลงความคิดในเรื่องนี้ จะสังเกตว่าปัจจุบันนักเรียนนักศึกษาชาวม้งที่กำลังเรียนอยู่ในเมืองเชียงใหม่มีผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ทั้งนี้วิธีคิดและระบบค่านิยมดังกล่าวได้รับอิทธิพลทั้งสังคมไทยพื้นราบและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมม้งเองด้วย

5) สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษา พบว่า หญิงและชายชาวม้งล้วนเป็นแรงงานสำคัญของครอบครัว และมีบทบาทในการหารายได้มาให้ครอบครัวเช่นเดียวกัน ผู้หญิงมีสิทธิในการเก็บรายได้ แต่ไม่มีสิทธิในการบริหารทรัพย์สิน เช่น รถ บ้าน และที่ดิน ในอดีตนั้นชาวม้งอาศัยอยู่อย่างโดดเดี่ยว มีการติดต่อกับชาวพื้นราบหรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆบ้างแต่เพียงเล็กน้อย เศรษฐกิจของชาวม้งจึงไม่ค่อยดี แต่ชาวม้งเป็นผู้ที่มีความขยันขันแข็งในการทำงานเป็นอย่างมาก อาชีพหลักของชาวม้งในประเทศไทยและชาวม้งในบ้านเช็กน้อย คือการทำเกษตรกรรม โดยทั้งหญิงและชายต่างเป็นแรงงานสำคัญในครอบครัว แต่จะมีบทบาทที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของงาน ผู้ชายจะรับผิดชอบงานที่หนักเช่นการถางไร่ ผู้หญิงจะรับผิดชอบในการเพาะปลูกพืชและดูแลพืชผลทางการเกษตร นอกจากชาวม้งจะมีอาชีพหลักคือการทำเกษตรแล้ว ปัจจุบันการทำธุรกิจหรือการค้าขายก็เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ชาวม้งนิยม โดยผู้ชายจะเป็นผู้จัดการดูแลเกี่ยวกับการทำธุรกิจที่ใหญ่ เช่น การขายพืชผลทางการเกษตร ส่วนผู้หญิงจะทำการค้าเล็กๆน้อยๆ เช่น การขายของที่ระลึก หรือการขายสมุนไพร เป็นต้น ในอดีตสังคมชาวม้งยังไม่มี การติดต่อค้าขายกับสังคมภายนอกมากนัก ผู้หญิงจึงมีบทบาทในการดูแลบ้านเรือนและงานในไร่เท่านั้น ผู้ชายจะเป็นผู้ติดต่อค้าขายหรือแลกเปลี่ยนสินค้ากับสังคมภายนอก ผู้ชายจึงเป็นผู้เก็บรายได้และบริหารรายรับรายจ่ายของครอบครัว แต่ปัจจุบันสังคมชาวม้งมีการติดต่อค้าขายกับสังคมภายนอกมากขึ้น มีลักษณะเป็นสังคมบริโภคนิยม ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสใน

การรับรู้ข่าวสารจากสังคมภายนอกและเรียนรู้เกี่ยวกับการทำธุรกิจค้าขายมากขึ้น ผู้หญิงมีอาชีพเสริม เช่น การขายของที่ระลึกซึ่งเป็นงานเย็บปักถักร้อย หรือ การขายสมุนไพร เป็นต้น ผู้หญิงจึงมีบทบาทเป็นผู้เก็บรายได้ของครอบครัวและบริหารรายรับรายจ่ายของครอบครัวมากขึ้น

ทั้งนี้หากมองตามแนวทฤษฎีกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย (ระดับจุลภาค) ของจูเลียน สจีวิต จะพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจในบ้านเข็คน้อย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องคุณค่าของชีวิต กล่าวคือ เมื่อ ระบบเงินตราเข้ามาในสังคมประเพณีต่างๆที่เคยกระทำจะถูกครอบงำด้วยความคิดเรื่องกำไรและผลประโยชน์มากขึ้นกว่าเดิม การช่วยเหลือตอบแทนจะถูกลดความสำคัญลง ผู้หญิงจึงต้องมียุทธศาสตร์มากขึ้นในการช่วยเหลือสามีเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจในครอบครัว เช่น การค้าขายของที่ระลึก ทำให้ดูเหมือนว่าผู้หญิงมีสถานภาพในด้านเศรษฐกิจดีขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจยังเป็นอีกสาเหตุที่ทำให้สถานภาพด้านต่างๆของผู้หญิงมีการเปลี่ยนแปลงด้วย เช่น สถานภาพด้านการศึกษาเนื่องจากชาวม้งจำนวนมากสูญเสียที่ทำกินอันเนื่องมาจากหนีสิน หรือ การที่สังคมขยายตัว ทำให้มีที่ดินไม่เพียงพอในการทำมาหากิน ชาวม้งจึงต้องเปลี่ยนอาชีพ และค่านิยมเพื่อความอยู่รอด ในอดีตชาวม้งไม่นิยมการเป็นลูกจ้างเพราะชาวม้งรักอิสระและชอบทำกิจการงานส่วนตัว แต่ปัจจุบันชาวม้งต้องเป็นลูกจ้างจำนวนมาก และการศึกษาสำคัญสำหรับการเป็นลูกจ้าง ทั้งนี้เพราะการศึกษาจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม และอื่นๆ ฉะนั้นชาวม้งนิยมส่งลูกหลานทั้งชายหญิงให้ได้รับการศึกษามากขึ้น ส่งผลให้สถานภาพด้านการศึกษาของหญิงชาวม้งดีขึ้นด้วย จึงกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งมีการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ ลิปรีชา (2548: 152-153) ที่ระบุว่าชาวม้งในสังคมเมืองมีความคิดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับบทบาทหญิงชายเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากที่เป็นอยู่ในชุมชนบนภูเขา ส่วนหนึ่งเป็นผลโดยตรงจากทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคมม้ง ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งนั้นเป็นอิทธิพลของบริบททางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจแบบในเมือง กล่าวคือ

ประการแรก พบว่าโดยทั่วไปแล้วผู้หญิงม้งจะทำการค้าเก่งและมีจำนวนมากกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะการขายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยวและการขายของเล็กๆน้อยๆ ส่วนผู้ชายมักจะทำธุรกิจที่ต้องลงทุนมากและต้องอาศัยความกล้าในการตัดสินใจ เช่นการขายส่งพืชผลทางการเกษตร ฯลฯ

ประการที่สอง การที่ผู้หญิงม้งมีบทบาทในการค้าขายมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงกับชายในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ผู้หญิงสามารถตัดสินใจที่จะใช้จ่ายในการซื้อหรือขายอะไรก็ได้ ไม่ต้องรอแต่ฝ่ายสามีทุกครั้งไป เป็นต้น

งานวิจัยของเต็งเม็ง อย่างลือชัย (2550 : 289,313) ได้กล่าวว่า บริษัท สังกมมิ่งที่มีรากฐานตั้งคมแบบปีศาจปโตโดยหรือชายเป็นใหญ่โดยพึ่งพาเศรษฐกิจแบบ “ยังชีพ” ที่มีระบบการผลิตในลักษณะแบบตัด-ฟัน-โค่น-เผาหรือการทำไร่เลื่อนลอยเป็นพื้นฐาน ซึ่งมีผู้ชายเป็นผู้ควบคุมดูแลและกำกับกิจกรรมต่างๆเหล่านั้นเป็นหลัก และผู้หญิงเป็นผู้ใช้แรงงานเป็นหลักในภาคการผลิต โดยเฉพาะผู้หญิงจะเป็นผู้ที่ถูกผูกติดกับการทำไร่มาโดยตลอด แต่เมื่อรูปแบบการผลิตในชุมชนปรับเปลี่ยนมาสู่ระบบการผลิตที่ใช้เครื่องมือหรือเครื่องจักร สิ่งเหล่านี้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการผลิตมากขึ้นในชุมชนตามลำดับ ทำให้บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้หญิงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเงื่อนไขดังกล่าว และปรับเปลี่ยนไปตามกลไกของระบบเศรษฐกิจตลาดที่กำลังเข้าสู่ชุมชนนับวันเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้หญิงมีจำนวนไม่น้อยต้องหากิจกรรมเสริม คือ การปักผ้าและหาสมุนไพรไปขายในตัวเมืองเพื่อสร้างรายได้ที่เป็นเงินสดให้แก่พวกเธอและครอบครัว ทำให้ผู้หญิงเหล่านี้ถูกผลักเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจตลาดและทำให้พวกเธอมีบทบาททางด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้หญิงเองสามารถจัดการควบคุมรายได้และรายจ่ายของครอบครัว ทั้งช่วยให้พวกเธอบางคนมีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินสมบัติของครอบครัวได้มากขึ้นในระดับหนึ่ง

2.2 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง บ้านแจ็กน้อย ตำบลแจ็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

จากการศึกษาโดยภาพรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง คือ การรับข้อมูลข่าวสารจากสังคมภายนอก เศรษฐกิจ และการศึกษาที่ทำให้สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด สอดคล้องกับ สุพัศรา สุภาพ (2546: 124) ที่ระบุว่า สังคมใดที่มีการติดต่อเกี่ยวข้องกับบุคคลและกลุ่มต่างๆอย่างมากและตลอดเวลา จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากและรวดเร็ว แต่ถ้ามีกลุ่มชนใดตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่เข้าไปได้ยากก็จะเกิดการคงที่ทางวัฒนธรรม และ จากเอกสารการสอนชุดวิชาสังคมมนุษย์ หน่วยที่ 9-15 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์ (2548: 204) ได้ระบุว่า ความก้าวหน้าทางวิชาการ เป็นอีกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพราะความก้าวหน้าทางวิชาการทำให้เกิดการศึกษาวิจัยประดิษฐ์คิดค้นใหม่ๆเกิดขึ้น

ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่พบเห็นชัดเจนในบ้านแจ็กน้อย คือ การขยายตัวของประชากรในชุมชน ประชากรมีความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยมากขึ้น อีกทั้งชาวม้งมีการนำเทคโนโลยี เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ เข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น แต่อัตรการหย่าร้างเพิ่มขึ้น และ อัตราการมีภรรยาบ่อยก็ไม่ได้ลดลงมากนัก

2.2.1 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพหญิงชาวม้ง จากการศึกษา พบว่า

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันทำให้ค่านิยมของชาวม้งในการส่งลูกชายและลูกสาวเรียนหนังสือเปลี่ยนไปโดยส่งเสียเท่าเทียมกันมากขึ้น และถ้ามีผู้หญิงมีการศึกษาและมีอาชีพที่มั่นคงหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็จะทำให้มีสถานภาพที่สูงขึ้นด้วย สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ประสิทธิ์ ลิปรีชา(2548: 152) ที่ระบุว่า ค่านิยมของชาวม้งในการส่งลูกชายและลูกสาวเรียนหนังสือและค่านิยมในการมีลูกก็เปลี่ยนไปทั้งในแง่ปริมาณและการเลือกเพศเด็ก จึงทำให้เด็กหญิงชาวม้งมีสถานภาพโดยกำเนิดดีขึ้นและได้รับโอกาสทางการศึกษามากขึ้นซึ่งนำมาสู่การพัฒนาความรู้และอาชีพของผู้หญิง ผู้หญิงจึงมีสถานภาพที่ได้มาโดยการกระทำหลากหลายขึ้น

2.2.2 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อบทบาทหญิงชาวม้ง จากการศึกษา พบว่า

ระบบการศึกษาที่เข้าถึงประชากรชาวม้งและสภาพที่บีบคั้นทางเศรษฐกิจหญิงชาวม้งจึงมีบทบาทในการทำงานหารายได้ให้ครอบครัวมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงกับชายในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น ทำให้หญิงชาวม้งไม่ได้ปฏิบัติตามบทบาทที่ถูกคาดหวังจากวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ ลิปรีชา (2548: 152) ที่ระบุว่า หญิงชาวม้งในสังคมเมืองมีความคิดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับบทบาทหญิงชายเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากที่เป็นอยู่ในชุมชนบนภูเขา ส่วนหนึ่งเป็นผลโดยตรงจากทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคมม้ง ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งนั้นเป็นอิทธิพลของบริบททางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจแบบในเมือง กล่าวคือ โดยทั่วไปแล้วผู้หญิงม้งจะทำการค้าเก่งและมีจำนวนมากกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะการขายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยว และการขายของเด็กๆ น้อยๆ ส่วนผู้ชายมักจะทำธุรกิจที่ต้องลงทุนมากและต้องอาศัยความกล้าในการตัดสินใจ เช่นการขายส่งพืชผลทางการเกษตร ฯลฯ และการศึกษาที่ผู้หญิงม้งมีบทบาทในการค้าขายมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงกับชายในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ผู้หญิงสามารถตัดสินใจที่จะใช้จ่ายในการซื้อหรือขายอะไรก็ได้ ไม่ต้องรอแต่ฝ่ายสามีทุกครั้งไป

2.2.3 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน จากการศึกษา พบว่า

- ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว คือ หญิงม้งมีสิทธิในการเลือกคู่สมรส สามารถปฏิเสธการแต่งงาน ขณะตั้งครรภ์ได้ลดภาระงานที่เคยมักทำ และเริ่มมีสิทธิในการตัดสินใจมีลูก สามารถกำหนดจำนวนลูกและแสดงความคิดเห็นเมื่อมีปัญหาในครอบครัว

- ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านการเมือง คือ หญิงชาวม้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตร หรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เมื่อมีปัญหาในชุมชนหญิงชาวม้งสามารถเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นได้

- ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย คือ ปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสถานภาพด้านกฎหมายที่ดีขึ้น เช่นสามารถฟ้องร้องต่อหัวหน้าชุมชนหรือหัวหน้าตระกูลในกรณีที่มีกรณีที่มีกรรณยาน้อย เมื่อหย่าขาดจากกันหญิงชาวม้งมีสิทธิในการดูแลบุตร แบ่งสินสมรส และสามารถร้องเรียนในกรณีที่ถูกทำอนาจารหรือข่มขืน

- ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา คือ ปัจจุบันหญิงม้งได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้นและมีโอกาสในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับอาชีพ อนามัย หรือด้านอื่นๆ เท่าเทียมผู้ชายมากขึ้น

- ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ คือ ปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถหารายได้เสริมทำให้มีอำนาจทางเศรษฐกิจมากขึ้น และปัจจุบันชาวม้งนิยมการเป็นลูกจ้างมากกว่าคิด

โดยมีรายละเอียดการอภิปรายผล ดังนี้

1) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

จากการศึกษา พบว่า หญิงม้งมีสิทธิในการเลือกคู่สมรส สามารถปฏิเสธการแต่งงาน ขณะตั้งครรภ์ได้ลดภาระงานที่เคยทำ และเริ่มมีสิทธิในการตัดสินใจมีลูก สามารถกำหนดจำนวนลูกและแสดงความคิดเห็นเมื่อมีปัญหาในครอบครัว

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณและกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นสอดคล้องกัน คือ

(1) หญิงชาวม้งมีสิทธิในการเลือกคู่สมรส โดยกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วยร้อยละ 77.4 และกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วย ร้อยละ 100

(2) หญิงชาวม้งสามารถปฏิเสธการแต่งงานได้ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 96.2 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วย ร้อยละ 100

(3) ขณะตั้งครรภ์ หญิงชาวม้งได้ลดภาระงานที่เคยทำ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วยร้อยละ 84.9 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วย ร้อยละ 80

(4) เมื่อมีปัญหาในครอบครัวหญิงชาวม้งมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 73.6 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วย ร้อยละ 100

ประเด็นที่ทั้งสองกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน คือ

(1) หญิงชาวม้งมีสิทธิในการตัดสินใจมีลูก และสามารถกำหนดจำนวนลูกได้ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 69.8 แต่กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพที่เห็นด้วยมีเพียงร้อยละ 30

(2) ภรรยาสามารถปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์กับสามีได้หากไม่พร้อม กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 77.4 แต่กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพที่เห็นด้วยเพียง ร้อยละ 10 เท่านั้น

จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มพบว่ามีความคิดเห็นที่ตรงกันและแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณมีความคิดเห็นว่าปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสิทธิและบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมากกว่ากลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณมีอายุเฉลี่ย 30.4 ปี ซึ่งจัดเป็นชาวม้งรุ่นใหม่ซึ่งได้รับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมและความคิดจากสังคมภายนอก โดยผ่านทางการศึกษา สื่อต่างๆ และการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอกทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านความคิดและวิถีชีวิตที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมจากภายนอกมากขึ้น และกลุ่มตัวอย่างบางส่วนซึ่งอายุต่ำกว่า 20 บางครั้งอาจยังไม่มีความเข้าใจวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของชาวม้งมากเท่าที่ควร ส่วนกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำชาวม้งบ้านเข็กน้อย ซึ่งมี อายุเฉลี่ย 49.6 ปี จัดอยู่ในกลุ่มผู้ใหญ่ที่เข้าใจวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวม้งเป็นอย่างดีและเห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมม้งที่ผ่านมา และยังยึดแนวทางปฏิบัติเดิมของชาวม้งจึงมีความคิดเห็นว่าสถานภาพและบทบาทด้านครอบครัวของหญิงชาวม้งมีการเปลี่ยนแปลงในบางส่วน เช่น เมื่อมีปัญหาในครอบครัวผู้หญิงมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น แต่กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าในอดีตหญิงชาวม้งไม่มีสิทธิในส่วนนี้เลย เป็นต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าความคิดเห็นที่เหมือนและแตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มนั้นขึ้นอยู่กับวัย ประสบการณ์ และความรู้ที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามพบว่าสถานภาพของหญิงชาวม้งด้านครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

2) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านการเมือง

จากการศึกษา พบว่า หญิงชาวม้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตร หรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เมื่อมีปัญหาในชุมชนหญิงชาวม้งสามารถเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นได้

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองเห็นสอดคล้องกัน คือ

(1) หญิงชาวม้งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 88.3 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วย ร้อยละ 100

(2) หญิงชาวม้งมีโอกาสในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตร หรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 91.1 กลุ่มตัวอย่างเชิง

คุณภาพเห็นด้วย ร้อยละ 100

(3) ในชุมชนมีหญิงชาวม้งที่รับราชการ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 84.9 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วย ร้อยละ 100

(4) เมื่อมีปัญหาในชุมชนผู้หญิงสามารถเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นเห็นกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 83.0 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วย ร้อยละ 100

(5) หญิงชาวม้งสามารถออกเสียงในการเลือกผู้นำชุมชนตามกฎหมาย กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 86.8 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วย ร้อยละ 100

ประเด็นที่ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน คือ

(1) หญิงชาวม้งได้รับการยอมรับในการสมัครเป็นผู้นำชุมชน กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 81.1 แต่กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วยเพียง ร้อยละ 20

(2) หญิงชาวม้งได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 69.8 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วย ร้อยละ 0 โดยกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นว่าหญิงชาวม้งยังไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร และในบ้านเข็กน้อยไม่เคยมีผู้หญิงที่ลงสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเลือก มีเพียงภายในตำบลเข็กน้อยที่เคยมีหญิงชาวม้งที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านบ้างแล้ว

จากข้อมูลทั้งสองกลุ่มที่มีความแตกต่างกันอาจเพราะกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่เป็นชนหนุ่มสาวชาวม้งรุ่นใหม่ แต่กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพซึ่งเป็นผู้นำชาวม้งบ้านเข็กน้อยเป็นวัยผู้ใหญ่อาจมีความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกันทำให้มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน และวิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันคือ กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกจึงสามารถอธิบายเหตุผลและให้ข้อมูลที่ละเอียดกว่า ทั้งนี้เพราะในประเด็นที่ว่าหญิงชาวม้งได้รับการยอมรับในการสมัครเป็นผู้นำชุมชน และ ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นั้นปรากฏว่าแม้ในบ้านเข็กน้อยไม่เคยมีผู้หญิงม้งที่ลงสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเลือก แต่ภายในตำบลเข็กน้อยเคยมีหญิงชาวม้งที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การที่หญิงชาวม้งเป็นผู้นำชุมชนนั้นมักมีปัญหาตามมาคือ ปัญหาครอบครัวของผู้นำเอง เนื่องจากการเป็นผู้นำชุมชนนั้นมีภารกิจมาก ทำให้สามีไม่พอใจและมีปัญหา ทั้งนี้อาจเพราะว่าตามธรรมเนียมชาวม้ง ผู้หญิงต้องเป็นผู้รับผิดชอบงานทั้งในไร่ และงานบ้าน ซึ่งสามีชาวม้งยังคงยึดคิดว่าควรเป็นหน้าที่ของภรรยา อีกทั้งการที่หญิงชาวม้งเป็นผู้นำชุมชนนั้นมักมีปัญหาต่อการปกครอง เพราะตั้งแต่อดีตมาชาวม้งมีวัฒนธรรมการแก้ปัญหาต่างๆในชุมชนโดยกลุ่มผู้ชายเท่านั้น เมื่อผู้หญิงต้องเป็นผู้นำในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมจึงไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมเท่าที่ควร แม้ในด้านจารีตประเพณีหญิงชาวม้งยังคงมีสถานภาพที่ต่ำกว่าผู้ชาย เช่น ไม่สามารถเลือกผู้นำตระกูล หรือ เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับจารีตก็ยังไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ แต่อย่างไรก็ตาม

พบว่าจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสถานภาพและบทบาทด้านการเมืองที่ดีขึ้นและมีแนวโน้มที่จะพัฒนาต่อไปโดยเฉพาะการเมืองการปกครองในภาครัฐเพราะหญิงชาวม้งได้รับการศึกษามากขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิทักษ์ สาขาตร์ เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวเขาเผ่าม้ง บ้านแม้วใหม่ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก(2535: บทคัดย่อ) ที่ระบุว่าสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวม้งส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย แต่ชาวม้งที่มีการศึกษาดีจะมีส่วนช่วยพัฒนาหมู่บ้านได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชคชัย สิ้นสุภรัตน์ เรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวเขาเผ่าม้งในหมู่บ้านมณีพฤกษ์ จังหวัดน่าน(2543: 74-75) ที่ระบุว่าชาวม้งมีทัศนคติที่ดีต่อการเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบัน แต่ยังคงความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่จะส่งผลให้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบัญญัติใหม่ๆ และขณะเดียวกันกรอบอิทธิพลโครงสร้างของวัฒนธรรมทางการเมืองดั้งเดิมที่ยึดติดกับชนเผ่ายังคงเหนียวแน่น

3) ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย

จากการศึกษา พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันหญิงชาวม้งมีสถานภาพด้านกฎหมายที่ดีขึ้น เช่นสามารถฟ้องร้องต่อหัวหน้าชุมชนหรือหัวหน้าตระกูลในกรณีที่สามีมีภรรยาอื่น เมื่อหย่าขาดจากกันหญิงชาวม้งมีสิทธิในการดูแลบุตร แบ่งสินสมรส และสามารถร้องเรียนในกรณีที่ถูกทำอนาจารหรือข่มขืน

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมีความเห็นสอดคล้องกัน คือ

(1) หญิงชาวม้งสามารถฟ้องร้องต่อหัวหน้าตระกูลหรือผู้นำชุมชนในกรณีที่สามีมีภรรยาอื่น กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 83.0 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วยร้อยละ 100

(2) เมื่อหย่าขาดจากกันหญิงชาวม้งมีสิทธิในการดูแลบุตร กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 98.1 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วยร้อยละ 100

(3) เมื่อหย่าขาดจากกันจะต้องมีการแบ่งสินสมรสระหว่างสามีและภรรยา กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 90.6 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วยร้อยละ 100

(4) หญิงชาวม้งสามารถร้องเรียนในกรณีที่ถูกทำอนาจาร กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 98.1 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วยร้อยละ 100

(5) หญิงชาวม้งสามารถร้องเรียนเมื่อถูกข่มขืนจากชายอื่นที่ไม่ใช่สามี กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 86.8 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วยร้อยละ 100

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีความเห็นไม่สอดคล้องกันคือ

(1) ภรรยาสามารถเรียกค่าทดแทนจากสามีในกรณีที่สามีมีภรรยาน้อย กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 75.5 แต่กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วยเพียงร้อยละ 30 เท่านั้น

(2) หญิงชวามังมีสิทธิในการรับมรดกจากครอบครัวของตนเมื่อแต่งงาน ออกเรือน ไปแล้ว กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วยร้อยละ 64.2 แต่กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพไม่มีผู้เห็นด้วยเลยคิดเป็นร้อยละ 0

(3) หญิงชวามังมีบทบาทในการร่วมตัดสินใจต่างๆในชุมชน กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วยร้อยละ 64.5 แต่กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วยร้อยละ 0 โดยให้เหตุผลว่าแม้ผู้หญิงจะมีสิทธิในการเข้าประชุมในบางครั้งแต่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจต่างๆในชุมชนแต่อย่างใด

จากข้อมูลทั้งสองกลุ่มที่มีความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกันอาจเพราะกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณซึ่งส่วนใหญ่จัดเป็นคนหนุ่มสาวแต่กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพซึ่งเป็นผู้สูงอายุ มั่งบ้านเข็กน้อยทั้งหมดเป็นวัยผู้ใหญ่ผู้นั้นมีความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกันทำให้มีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน โดยเฉพาะในด้านกฎจารีตต่างๆของชาวมังซึ่งเป็นเรื่องที่ซับซ้อน คนหนุ่มสาวจำนวนมากก็ไม่มีความรู้และความเข้าใจเนื่องจากปัจจุบันสังคมมังมีความเปลี่ยนแปลงไปมากและชาวมังมีการใช้กฎหมายมาแก้ปัญหาในชุมชนมากขึ้น อย่างไรก็ตามกฎจารีตของมังก็น่าจะมีความสำคัญและการปฏิบัติอยู่แต่มีลักษณะที่ผ่อนคลายมากขึ้นเช่นเมื่อหย่าขาดจากกันจะต้องมีการแบ่งสินสมรสระหว่างสามีและภรรยา กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 90.6 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วยร้อยละ 100 โดยกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพให้เหตุผลว่าเนื่องจากปัจจุบันครอบครัวชาวมังมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นเมื่อหย่าขาดจากกันจึงมีการแบ่งสินสมรส แม้ตามธรรมเนียมมังก็น่าจะไม่มีการแบ่งสินสมรสเพราะในอดีตมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย การจะแบ่งสินสมรสให้ภรรยาจะให้เฉพาะในกรณีที่สามีมีความผิดร้ายแรงเช่น ดื่มสิ่งเสพติด ทบตีภรรยา และไม่ทำมาหากินเท่านั้น นอกเหนือจากนี้จะไม่มีการแบ่งสินสมรสแต่อย่างใด แต่ในปัจจุบันครอบครัวชาวมังเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นการจะหย่าขาดและแบ่งสินสมรสจึงเป็นเรื่องของคู่สามีภรรยาที่ว่าจะแบ่งกันหรือไม่อย่างไร จากผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของกาวนา ก้อนกลีบ เรื่อง การยอมรับสิ่งใหม่ของชาวเขาเผ่ามังก์ในพื้นราบมากขึ้น : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านสหกรณ์ห้วยมะนาว กิ่งอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่(2536: 117) ระบุว่าจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมชาวมังมีการอพยพมาอยู่ร่วมกับคนต่างเผ่าพันธุ์ในพื้นที่ราบมากขึ้น ทำให้ต้องมีการผสมผสานวัฒนธรรมเพื่อให้อยู่ร่วมกันได้ โดยแต่เดิมชาวมังจะมีการรวมกลุ่มในหมู่เครือญาติ มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติเป็นศูนย์กลางเหนี่ยวสังคม มาเป็นการรวมตัวด้วยกฎระเบียบ กฎหมายที่ทุกคนในสังคมต้องยึดถือปฏิบัติ

4. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา

จากการศึกษา พบว่า ปัจจุบันหญิงชาวม้งได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น และมีโอกาสในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับอาชีพ อนามัย หรือด้านอื่นๆ เท่าเทียมผู้ชายมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณและกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพมีความเห็นสอดคล้องกันทุกประเด็น คือ

(1) ปัจจุบันหญิงชาวม้งได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 94.3 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วย ร้อยละ 100

(2) หญิงชาวม้งมีโอกาสในการเข้ารับการอบรมต่างๆกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 94.0 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วยร้อยละ 100

สอดคล้องกับงานวิจัยของภาวนา ก้อนกลีบ (2536: 116) ที่ระบุว่าจากสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการแสวงหาความรู้ ประกอบกับความจำเป็นในชีวิตประจำวันทำให้ชาวม้งยอมรับสิ่งใหม่ทางการศึกษาทั้งรูปธรรมและนามธรรม จึงมีทัศนคติและค่านิยมทางการศึกษา โดยเห็นว่าการศึกษามีสามารถช่วยยกระดับสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ทำให้มีการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นจึงพยายามส่งบุตรหลานให้เรียนหนังสือให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ตามศักยภาพของเด็กและผู้ปกครอง

5. ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในปัจจุบันที่มีต่อสถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษา พบว่า ปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถหารายได้เสริมทำให้มีอำนาจทางเศรษฐกิจมากขึ้น และปัจจุบันชาวม้งนิยมการเป็นลูกจ้างมากกว่าอดีต

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณและกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพมีความเห็นสอดคล้องกันทุกประเด็น คือ

(1) ปัจจุบันหญิงชาวม้งสามารถหารายได้เสริมนอกจากการทำไร่ทำสวน กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 98.1 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วย 100

(2) หญิงชาวม้งมีสิทธิในการเก็บเงินที่เป็นรายได้ของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 60.4 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วย ร้อยละ 70

(3) จากการทำอาชีพเสริมเช่น การค้าขาย หรืองานฝีมือ ทำให้ผู้หญิงมีอำนาจในเรื่องทรัพย์สินมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเห็นด้วย ร้อยละ 57.0 กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเห็นด้วย ร้อยละ 70

สอดคล้องกับงานวิจัยของเต็งเม็ง อย่างถือชัย (2550 : 313) ที่ระบุว่าระบบเศรษฐกิจตลาดที่กำลังเข้าสู่ชุมชนชาวม้งนับวันเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้หญิงมีจำนวนไม่น้อยต้องหา

กิจกรรมเสริม คือ การปักผ้า และหาสมุนไพรไปขายในตัวเมืองเพื่อสร้างรายได้ที่เป็นเงินสดให้แก่พวกเขาและครอบครัว ทำให้ผู้หญิงเหล่านี้ถูกผลักดันเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจตลาดและทำให้พวกเขามีบทบาททางด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้หญิงเองสามารถจัดการควบคุมรายได้และรายจ่ายของครอบครัว ทั้งช่วยให้พวกเขาบางคนมีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินสมบัติของครอบครัวได้มากขึ้นในระดับหนึ่งและภาวนา ก้อนกลีบ (2536: 116) ที่ระบุว่า เมื่อชาวม้งอพยพมาสู่พื้นราบทำให้บริโภคเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น และฟุ่มเฟือย ตามความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยี จึงยอมรับสิ่งใหม่ทางอาชีพและเศรษฐกิจเพื่อที่จะมีรายได้มากขึ้น และสามารถยังชีพอยู่ได้ การเกษตรของชาวม้งเปลี่ยนจากเกษตรแบบพึ่งพาตนเองเป็นการเกษตรเพื่อการตลาด และมีการทำอาชีพอื่น เช่น รับจ้างค้าขาย รับราชการ และทำงานในสำนักงานเอกชน เป็นต้น

3.3 แนวทางการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

จากการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าแนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง คือ

- การส่งเสริมการศึกษาแก่ประชากรในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 31.0
- การปรับเปลี่ยนทัศนคติของประชากรในชุมชนในเรื่องความเสมอภาคของชายหญิง ร้อยละ 25.5
- ให้ความรู้เรื่องสิทธิสตรีแก่ประชากร โดยภาครัฐและผู้นำในชุมชน ร้อยละ 21.2
- ปรับเปลี่ยนจารีตประเพณี และค่านิยมบางประการในชุมชนที่ขัดต่อสิทธิสตรี ร้อยละ 20.1
- อื่นๆ ร้อยละ 2.1

ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพโดย พบว่าควรส่งเสริมการศึกษาให้แก่ประชากร และเปิดโอกาสให้แก่ผู้หญิงชาวม้งที่มีความรู้ความสามารถได้เป็นผู้นำชุมชนเพื่อมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนและพัฒนาสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงชาวม้งต่อไป และ วิระดา สมสวัสดิ์ (2549: 26) ระบุว่า นักกฎหมายที่ประสงค์จะมีส่วนในการพัฒนาผู้หญิงต้องสนใจที่จะวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับโครงสร้างที่ผู้ชายเป็นใหญ่ และหาทางที่จะใช้ประโยชน์จากกฎหมายที่ซับซ้อนพร้อมๆกับการนำเอาภาพทางการเมืองเข้ามาวิเคราะห์ด้วย ทั้งนี้ต้องมีการประเมินให้ดีกว่าในการใช้กฎหมายนั้นว่าใครได้ประโยชน์และใครเสียประโยชน์ และ อมรา พงษาพิชญ์ (2547: 248) ระบุว่า บทบาทขององค์กรพัฒนาสังคมในงานวัฒนธรรมยังมีอีกมากเพียงแต่ปัจจุบันองค์กรต่างๆยังไม่ได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอ และงานวิจัยของเต็งเม็ง อย่างลือชัย (2550: 383) ระบุว่า

ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มเพื่อศึกษาและปฏิบัติการในหมู่ผู้หญิงในประเด็นปัญหาต่างๆ เช่น เรื่องความรุนแรงในครอบครัว การที่สามีมีภรรยาหลายคน เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ควรส่งเสริมสถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้งโดยเข้าใจถึงวัฒนธรรมในชุมชนและสภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทหญิงชาวม้ง

3.1.2 ควรส่งเสริมให้หญิงชาวม้งได้รับโอกาสทางการอบรมศึกษาเพื่อสามารถพัฒนาตนเองและครอบครัว ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยที่ควรทำในอนาคต

3.2.1 ควรศึกษาถึงสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้งที่สะท้อนจากนิทานหรือตำนานของชาวม้ง

3.2.2 ควรศึกษาถึงบทบาทหญิงชาวม้งในการเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมการปักผ้าม้ง และความเป็นมาของลวดลายบนผ้าปักของชาวม้ง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรองทอง สุดประเสริฐ (2551) “การปรับความสัมพันธ์ระหว่างเพศของ
ผู้หญิงมั่งคั่งฝ่ายใญ่กัญขง: จากหมู่บ้าน สู่ตลาดค้าฝ้า” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ขจัดภัย นุรุษพัฒน์ (2523) *ชาวเขา กรุงเทพมหานคร แพร่พิทยา*
_____ . (2526) *ชนกลุ่มน้อยในไทยกับความมั่นคงของชาติ กรุงเทพมหานคร
แพร่พิทยา*
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (2540) *แผนพัฒนาสตรีในช่วง
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
อมรินทร์พริ้น แอนด์พับลิชซิง จำกัด (มหาชน)*
- งามพิศ สัตย์สงวน (2543) *หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร
รามการพิมพ์*
- ฉลาดชาย รมิตานนท์ และวิระดา สมสวัสดิ์ (2532) รายงานการประชุมเสนอผลงานทางวิชาการ
ด้านสตรีศึกษาในภาคเหนือเรื่อง *ยุทธศาสตร์ในการดำรงชีวิตของปกากะญอภายใต้
การเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยาบนภูเขา: ความสัมพันธ์ทางการผลิตระหว่างเพศ
วันที่ 25-26 สิงหาคม 2531 โครงการสตรีศึกษาคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*
- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ (?) “ทฤษฎีกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย (ระดับจุลภาค)
ของอุเลี่ยน สจ๊วต” ค้นคืนวันที่ 11 มิถุนายน 2551 จาก <http://www.stou.ac.th>
- โชคชัย สิ้นสุภรัตน์ (2543) “วัฒนธรรมทางการเมืองของชาวเขาค่ามั่งในหมู่บ้านมณีพฤษ
จังหวัดน่าน” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง
และการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ฉรัตน์ สมสวัสดิ์ (2548) “การค้าหญิงข้ามชาติและบันทึกข้อตกลงเรื่องแนวทางปฏิบัติร่วมกัน:
วิเคราะห์จากมุมมองแนวสตรีนิยม” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสตรีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- คูปลาดร์, หลุยส์ *สถานะของหญิงมีสามีในประเทศไทย* โดย ไพโรจน์ กัมพูสิริ (2540)
พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- เต็งเม็ง อย่างถ้อย (2550) “บทบาทหญิงชายในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของชนเผ่าม้ง
จากมุมมองผู้ชายม้ง กรณีศึกษา หมู่บ้านวังเฮือ เมืองทุลคม แขวงเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” เชียงใหม่ วนิดาเพรส
- ทัศนีย์ ศรีมงคล (2530) *เพื่อนชาวคอย* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- บรรเทิง พาพิจิตร (2547) *สังคมวิทยา* กรุงเทพมหานคร โอเคียนสโตร์
- ประยงค์ สุวรรณบุบผา (2537) *สังคมปรัชญา แนวคิดตะวันออก-ตะวันตก* กรุงเทพมหานคร
โอเคียนสโตร์
- ประสิทธิ์ ธีปรีชา (2537) *สุภาษิตคำสอนม้ง* เชียงใหม่ ศูนย์ชาติพันธุ์และการพัฒนา
สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- _____ . (2548) *ม้ง: หลากหลายชีวิตจากขุนเขาสู่เมือง* เชียงใหม่
สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พงษ์พันธ์ พนาสันติกุล (2539) “การมีส่วนร่วมในการเกษตรบนพื้นที่สูงของสตรีเผ่าม้ง
อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พวงเพชร สุรัตน์กวีสกุล (2541) *มนุษย์กับสังคม* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พัทธา สายหู (2544) *กลไกของสังคม พิมพ์ครั้งที่ 10* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พิทักษ์ สาเขตร์ (2535) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวเขาเผ่าม้ง
บ้านแม่ไวใหม่ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญารัฐศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ไพฑูรย์ คัสเซ่ (2527) *ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยเอกภาพกับคอมมิวนิสต์*
กรุงเทพมหานคร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์ (2549) *เอกสารการสอนชุดวิชา
สังคมมนุษย์หน่วยที่ 9-15 นนทบุรี* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ยุทธพงษ์ สืบศักดิ์วงศ์ (2546) “ความคิดทางปรัชญาในภาษาม้ง”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ยุพา ภัทรเคหะ (2551) “ความเชื่อเรื่องอาหารและการปฏิบัติตัวหลังคลอดของหญิงชาวม้ง”
การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโภชนศาสตร์ศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- ลี้ศึก ฤทธิเนติกุล (2539) “การปรับตัวกับวิถีชีวิตใหม่ในชุมชนเมืองของชาวเขาเผ่าม้ง: กรณีศึกษา
เขตอำเภอเมืองเชียงใหม่” ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่
กรมประชาสงเคราะห์ และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- วัชรรา คลายนาค (2530) สังคมวิทยา กรุงเทพมหานคร วัฒนาพานิช
- วัชรินทร์ สานต์ตระกูล (2549) “การเข้าไปมีบทบาทในสังคม ชุมกิจและการเมืองของสตรีชั้นนำ
ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหา
บัณฑิตสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วารุณี ฤทธิสินสิทธิ์ (2545) *สตรีนิยม: ขบวนการและแนวคิดทางสังคมแห่งศตวรรษที่ 20*
กรุงเทพมหานคร โครงการจัดพิมพ์คบไฟ
- วิระดา สมสวัสดิ์ (2542) *ผู้หญิงกับกฎหมาย เชียงใหม่* ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- _____ . (2549 ก) *ทิวทัศน์สตรีนิยม เชียงใหม่* วนิดาเพชร
- _____ . (2549 ข) *นิติศาสตร์แนวสตรีนิยม เชียงใหม่* วนิดาเพชร
- วิลัย เล่าข่าง (2550) “วัฒนธรรมอาหารของชาวม้ง: อดีตและปัจจุบัน” วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโภชนศาสตร์ศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สมควร ใจกระจ่าง (2542) “ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นชาวม้ง”
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สมัย สุทธิธรรม (2541) *สารคดีชีวิตของชนกลุ่มน้อยบนคอคอดสูง แม้ว* กรุงเทพมหานคร
เลิฟแอนด์ลิฟเพรส
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550) *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม พิมพ์ครั้งที่ 7* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (2545)
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี “นโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็ก
และสตรี” สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์
- สิน พันธุ์พินิจ (2549) *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์* กรุงเทพมหานคร วิทยพัฒน์
- สุจริตลักษณ์ คีฬดุง (2539) *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม
เพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล*
- สุพัตรา สุภาพ (2546) *สังคมวิทยา พิมพ์ครั้งที่ 23* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช

เสถียร ฉันทะ (2544) “บทบาทชายหญิงด้านอนามัยเจริญพันธุ์: กรณีศึกษาชุมชนม้งแห่งหนึ่งใน
จังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย” สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA)

อมรา พงศาพิชญ์ (2547) *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม*
(กระบวนการทัศน์และบทบาทในประชาสังคม) พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อังclairกรณ จันทรสว่าง (2548) “การศึกษาสถานภาพสตรีในกฎหมายล้านนาโบราณ”
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Naruemon Thirrach. (2004). “Roles and Indigenous Knowledge of Hmong Women in
Household Food Production System and Utilization of Wild Plants.” Thesis of
Master of Science Field of Agricultural Systems, Graduate School.
Chiang Mai University.

(<http://www.pajcai.com>) Retrieved November 4, 2008

(<http://www.hilltribe.org/thai/museum/>) Retrieved November 11, 2008

(<http://www.212cafe.com>) Retrieved December 10, 2008

(<http://kuneklang.moobanthai.com/>) Retrieved December 11, 2008

(<http://www.thaimtb.com>) Retrieved December 20, 2008

(<http://www.oknation.net>) Retrieved December 21, 2008

(<http://lao-ya.phetchabun2.net>) Retrieved December 21, 2009

(<http://www.weekendhobby.com>) Retrieved January 8, 2010

(<http://th.wikipedia.org/wiki/กฎหมาย>) Retrieved January 14, 2010

(http://www.bp-smakom.org/BP_School/Social/Institute-Economic.htm)

Retrieved January 14, 2010

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ที่ ศธ 0522.15 (1)/

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.สรายุทธ ยะหะกร

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วยนางสาวสุกมา กวินยังยืน นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง: กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

The Status and Role of Hmong Female: A Case Study of Kheknoi Village, Kheknoi Sub-District, Khaokho District ,Phetchabun Province” โดยรองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรินนท เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุตจิต เจนนพกาญจน์ กับ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุลศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชาแนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาศิลปศาสตร์จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชำนาญ เชาวศิริพิงศ์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์

โทร. 0-2504 -8515-7

โทรสาร 0-2503 -3564

ที่ ศธ 0522.15 (1)/

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ นาวาเอกอากม สุขตระกูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วยนางสาวสุกมา กวินยังยืน นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวเมือง: กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

The Status and Role of Hmong Female: A Case Study of Kheknoi Village, Kheknoi Sub-District, Khaokho District ,Phetchabun Province” โดยรองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เจนนพกาญจน์ กับ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุศล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชาแนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาศิลปศาสตร์จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชำนาญ เขาวงศ์พิงค์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์

โทร. 0-2504-8515-7

โทรสาร 0-2503-3564

ที่ ศธ 0522.15 (1)/

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ นาวาโท ดร.อนุชา ม่วงใหญ่

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วยนางสาวสกุณา กวินยังยืน นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชา
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง:
กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

The Status and Role of Hmong Female: A Case Study of Kheknoi Village, Kheknoi Sub-District,
Khaokho District ,Phetchabun Province” โดยรองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เจนนพกาญจน์ กับ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ร่วม

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา
แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชาศิลปศาสตร์จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการ
วิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการ
อนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชำนาญ เขาวงกิตพงศ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์

โทร. 0-2504 -8515-7

โทรสาร 0-2503 -3564

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจชุมชน
และตารางแสดงค่าความสอดคล้อง (IOC)

ที่ ศธ 0522.15 (1)/

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ท่านผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการ โรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิประจำบ้านเข็กน้อย
ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

เนื่องด้วยนางสาวสุกญา กวินยังยืน นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชา
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง:
กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

The Status and Role of Hmong Female: A Case Study of Kheknoi Village, Kheknoi Sub-District, Khaokho District
, Phetchabun Province” โดยรองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เจนนพกาญจน์ กับ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุศล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการนี้นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากการสอบถามข้อมูลและสัมภาษณ์ประชากรชาว
ม้ง ในเรื่อง “สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง: กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัด
เพชรบูรณ์ ในช่วงระยะเวลาวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2552 ถึง 30 เมษายน 2552 และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์และความสะดวกจากท่านจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงล่วงหน้า มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชำนาญ เขาวงศ์พิงค์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์

โทร. 0-2504 -8515-7

โทรสาร 0-2503 -3564

ที่ ศช 0522.15 (1)/

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

กุมภาพันธ์ 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือการวิจัย

เรียน คุณประจวบ ฤทธิเนติกุล กำนันตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

เนื่องด้วยนางสาวสกุณา กวินยังยืน นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาไทยคดีศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง: กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

The Status and Role of Hmong Female: A Case Study of Kheknoi Village, Kheknoi Sub-District, Khaokho District, Phetchabun Province” โดยรองศาสตราจารย์ ดร.จิตรา วีรบุรินทร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เจนนพกาญจน์ กับ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุศล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการนี้นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือการวิจัยโดยการสอบถามข้อมูล และสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิประจำบ้านเข็กน้อย หมู่ที่ 2 ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในเรื่อง “สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง: กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ

จังหวัดเพชรบูรณ์ ในช่วงระยะเวลาวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2552 ทั้งนี้ จะหลีกเลี่ยงมิให้ส่งผลกระทบต่อการทำงานตามปกติของท่าน อันเป็นการรบกวนเวลามากเกินควร โดยผลการวิจัยที่ได้จะยังประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป สาขาวิชาฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้นักศึกษา ได้ทดลองเครื่องมือตามวัน เวลาและรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งจะได้รับความกรุณาจากท่าน จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชำนาญ เชาวศิริพิงศ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์

บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศิลปศาสตร์

โทร. 0-2504 -8515-7

โทรสาร 0-2503 -3564

แบบสอบถาม

สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง: กรณีศึกษา บ้านเข็ญน้อย ตำบลเข็ญน้อย
อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง และสถานภาพและ
บทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน คือ

ตอนที่ 2.1 สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

2.1.1 สภาพความเป็นมาของสถานภาพ

2.1.2 สภาพความเป็นมาของบทบาท

ตอนที่ 2.2 สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน

2.2.1 สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

2.2.2 สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง

2.2.3 สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย

2.2.4 สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา

2.2.5 สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

ตอนที่ 3 ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันต่อสถานภาพและ
บทบาทของหญิงชาวม้ง

3.1 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน

3.2 ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันต่อสถานภาพและ
บทบาทของหญิงชาวม้ง

ตอนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาใส่เครื่องหมาย / ใน () หน้าคำตอบที่ท่านเลือก

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. ท่านอยู่ในกลุ่มอายุเท่าไร
 - () น้อยกว่า 20 ปี () 20 ปี - 29 ปี
 - () 30 ปี - 39 ปี () 40 ปี - 49 ปี () มากกว่า 50 ปี
3. สถานภาพการสมรส
 - () โสด () สมรส
 - () หย่า () ม้าย
4. ระดับการศึกษา
 - () ไม่ได้เรียนหนังสือ () ประถมศึกษา () มัธยมศึกษา
 - () อนุปริญญา () ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี
5. ท่านนับถือศาสนา
 - () พุทธ () คริสต์
 - () ศี,บรรพบุรุษ () อื่นๆ(โปรดระบุ)
6. ท่านมีอาชีพ
 - () เกษตรกร () รับจ้าง
 - () รับราชการ () อื่นๆ.....(โปรดระบุ)
7. รายได้ของครอบครัวต่อปี
 - () น้อยกว่า 10,000 บาท () 10,001 – 50,000 บาท
 - () 50,001 – 100,000 บาท () มากกว่า 100,000 บาท
8. ท่านอาศัยอยู่กับใครบ้าง (ประเภทของครอบครัว)
 - () ตัวท่าน คู่สมรส และบุตร (ครอบครัวเดี่ยว)
 - () ตัวท่าน คู่สมรส บุตรและญาติ (ครอบครัวขยาย)

ตอนที่ 2 สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

2.1 สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

2.1.1 สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง

กรุณาใส่เครื่องหมาย / ใน ช่องด้านขวามือที่ท่านเลือก

สภาพความเป็นมาของสถานภาพหญิงชาวม้ง	ใช่	ไม่ใช่
1. ชาวม้งถือสถานภาพทางวงศ์ญาติของฝ่ายบิดา		
2. ชาวม้งมีการแบ่งชนชั้นทางสังคมโดยยึดเพศเป็นหลัก		
3. สตรีชาวม้งมีสถานภาพต่ำกว่าชายชาวม้ง		
4. นอกเหนือจากการแบ่งชนชั้นทางเพศแล้ว ชาวม้งไม่มีการแบ่งชนชั้นทางสังคมด้านอื่นอีก		
5. เมื่อแต่งงานแล้วสตรีชาวม้งต้องเปลี่ยนสถานภาพเป็นคนฝ่ายสามีและต้องถือสืบบรรพบุรุษฝ่ายสามี		
6. เมื่อได้รับการศึกษาจะทำให้สตรีชาวม้งมีสถานภาพที่สูงขึ้น		
7. เมื่อสตรีชาวม้งมีอาชีพที่มั่นคง หรือมีฐานะทางการเงินที่ดี จะมีสถานภาพที่สูงขึ้น		
8. ปัจจุบันสตรีชาวม้งมีสถานภาพที่สูงขึ้น		

2.1.2 สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง

กรุณาใส่เครื่องหมาย / ใน ช่องด้านขวามือที่ท่านเลือก

สภาพความเป็นมาของบทบาทหญิงชาวม้ง	ใช่	ไม่ใช่
1. ชาวม้งมีบทบาทตามสถานภาพทางสังคม และวัฒนธรรมประเพณี		
2. ภรรยาชาวม้งต้องยกย่องให้เกียรติสามีและมีบทบาทตามที่สามีกำหนด		
3. ภรรยาชาวม้งต้องให้ความอนุเคราะห์ญาติฝ่ายสามี		
4. สตรีชาวม้งมีบทบาทรับผิดชอบงานต่างๆภายในครอบครัว เช่น ดูแลบ้านเรือน		
5. สตรีชาวม้งมีบทบาทในการทำงานหารายได้เพื่อครอบครัว		
6. สตรีชาวม้งถูกคาดหวังไม่ให้แสดงออกทางการเมืองหรือกฎจารีตในที่สาธารณะ		
7. สตรีชาวม้งปฏิบัติตามบทบาทที่ถูกคาดหวังทางสังคม เช่น ยกย่องให้เกียรติสามีหรือ ไม่แสดงออกทางการเมืองหรือกฎจารีตในที่สาธารณะ		
8. เมื่อสตรีชาวม้งมีการศึกษาจะมีบทบาทในด้านต่างๆเช่น ครอบครัว การเมือง เศรษฐกิจ เพิ่มขึ้น		
9. ปัจจุบันสตรีชาวม้งสามารถแสดงบทบาทในด้านต่างๆเช่น ครอบครัว การเมือง เศรษฐกิจ เพิ่มขึ้น		

ตอนที่ 2.2 สถานภาพและบทบาทของหญิงขาวมั่ง 5 ด้าน

2.2.1 สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

กรุณาใส่เครื่องหมาย / ใน ช่องด้านขวามือที่ท่านเลือก

สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว	ใช่	ไม่ใช่
1. ครอบครัวขาวมั่งนิยมการมีลูกชายมากกว่าลูกสาว		
2. หากครอบครัวไม่สามารถมีลูกชาย สามีก็มีโอกาสในการมีภรรยาใหม่ได้อีก		
3. สตรีมั่งมีสิทธิในการเลือกคู่สมรส		
4. สตรีมั่งสามารถปฏิเสธการแต่งงานได้		
5. เมื่อแต่งงานแล้วสตรีมั่งต้องเข้ามาอยู่ในครอบครัวของสามี		
6. สตรีมั่งจะต้องทำงานรับใช้สามี พ่อแม่สามี และทุกคนในครอบครัว		
7. สตรีมั่งมีหน้าที่ทำงานในไร่ และทำงานบ้านด้วย		
8. ต้องตัดเข็บและปักเสื้อผ้าให้กับบุตร สามี และบิดามารดาของสามี		
9. สตรีมั่งมีสิทธิในการตัดสินใจมีบุตร และสามารถกำหนดจำนวนบุตรได้		
10. ภรรยาสามารถปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์กับสามีได้หากไม่พร้อม		
11. ขณะตั้งครรภ์ สตรีมั่งได้ลดภาระงานที่เคยทำ		
12. สตรีมั่งเลี้ยงดูบุตรธิดาฝ่ายเดียวโดยสามีไม่ได้ช่วย		
13. เมื่อมีปัญหาในครอบครัวภรรยาขาวมั่งมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น		

2.2.2 สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง

กรุณาใส่เครื่องหมาย / ใน ช่องด้านขวามือที่ท่านเลือก

สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง	ใช่	ไม่ใช่
1. สตรีมีได้รับการยอมรับในการสมัครเป็นผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต.		
2. สตรีมีได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต.		
3. สตรีมีมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน		
4. สตรีมีมีโอกาสในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชน		
5. ในชุมชนของท่านมีสตรีมีที่รับราชการ		
6. เมื่อมีปัญหาในชุมชนสตรีมีสามารถเข้าร่วมประชุม และแสดงความคิดเห็นได้		
7. สตรีมีสามารถออกเสียงในการเลือกผู้นำชุมชนได้		
8. เมื่อมีปัญหาระหว่างตระกูล สตรีมีสามารถแสดงความคิดเห็น หรือร่วมเจรจาแก้ไขปัญหาได้		

2.2.3 สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย

กรุณาใส่เครื่องหมาย / ใน ช่องด้านขวามือที่ท่านเลือก

สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย	ใช่	ไม่ใช่
1. สตรีมีสิทธิในการเลือกใช้นามสกุลหลังแต่งงาน(วัฒนธรรมชุมชน)		
2. สตรีมีสามารถฟ้องร้องต่อหัวหน้าตระกูลหรือผู้นำชุมชน ในกรณีที่สามีมีภรรยาอื่น		
3. ภรรยาสามารถเรียกค่าทดแทนจากสามีในกรณีที่สามีมีภรรยาอื่น		
4. สตรีมีสามารถฟ้องหย่าได้		
5. เมื่อหย่าขาดจากกันจะต้องมีการแบ่งสินสมรสระหว่างสามีและภรรยา		
6. เมื่อหย่าขาดจากกันภรรยามีสิทธิในการดูแลบุตร		
7. สตรีมีสามารถร้องเรียนในกรณีที่ถูกทำอนาจาร		
8. สตรีมีสามารถร้องเรียนเมื่อถูกข่มขืนจากชายอื่นที่ไม่ใช่สามี		
9. สตรีมีสามารถร้องเรียนเมื่อถูกสามีข่มขืน		
10. ในชุมชนของท่านมีการปกป้องสตรีจากการกระทำรุนแรงในครอบครัว		
11. สตรีมีสิทธิในการรับมรดกจากครอบครัวของตนเมื่อแต่งงาน ออกเรือนไปแล้ว		
12. สตรีมีบทบาทในการร่วมตัดสินใจต่างๆในชุมชน		

2.2.4 สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา

กรุณาใส่เครื่องหมาย / ใน ช่องด้านขวามือที่ท่านเลือก

สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา	ใช่	ไม่ใช่
1. สตรีมั่งได้รับการอบรมศึกษาเรื่องการเย็บปักถักร้อย งานบ้าน และงานในไร่		
2. บุรุษมั่งได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับการเป็นผู้นำในครอบครัว การล่าสัตว์ และงานในไร่		
3. มารดาจะเป็นผู้อบรมสั่งสอนบุตรสาว		
4. บิดาจะเป็นผู้อบรมสั่งสอนบุตรชาย		
5. บิดาและมารดามีบทบาทในการอบรมสั่งสอนบุตรชายหญิงเท่าเทียมกัน		
6. สตรีมั่งได้รับการปลูกฝังความเชื่อว่าตนค้ำดีกว่าบุรุษ		
7. บุรุษมั่งได้รับการสั่งสอนให้มีความเชื่อ ค่านิยมว่าสตรีมีสถานภาพต่ำกว่าตน		
8. พ่อแม่ชาวมั่งนิยมส่งเสียบุตรชายให้มีการศึกษามากกว่าบุตรสาว		
9. บุตรสาวได้รับการถ่ายทอดทักษะทางอาชีพจากครอบครัว เท่าเทียมกับบุตรชาย		
10. สตรีมั่งมีโอกาสในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับอาชีพ อนามัย หรือด้านอื่นๆ		
11. โอกาสทางการศึกษาของสตรีและบุรุษมั่งเกิดจากค่านิยม ความเชื่อ และประเพณีของมั่ง		
12. ในปัจจุบันสตรีมั่งได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น		

2.2.5 สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

กรุณาใส่เครื่องหมาย / ใน ช่องด้านขวามือที่ท่านเลือก

สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ	ใช่	ไม่ใช่
1. สตรีมั่งเป็นผู้วางแผนในการทำมาหากินในครอบครัว		
2. บุรุษมั่งเป็นผู้วางแผนเกี่ยวกับธุรกิจและการค้าขาย		
3. บุรุษมั่งเป็นแรงงานสำคัญในครอบครัว		
4. สตรีมั่งเป็นแรงงานสำคัญในครอบครัว		
5. สตรีมั่งมีสิทธิในการเก็บเงินที่เป็นรายได้ของครอบครัว		
6. บุรุษมั่งเป็นผู้บริหารทรัพย์สินในครอบครัว		
7. สตรีมั่งมีสิทธิในการจัดการบริหารทรัพย์สินในครอบครัว		
8. ชาวมั่งไม่นิยมการเป็นลูกจ้าง		
9. ในยุคปัจจุบันสตรีมั่งสามารถหารายได้เสริมนอกจากการทำไร่ทำสวน		
10. จากการทำอาชีพเสริมเช่น การค้าขาย หรืองานฝีมือ ทำให้สตรีมีอำนาจในเรื่องทรัพย์สินมากขึ้น		

**ตอนที่ 3 ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันต่อสถานภาพ
และบทบาทของหญิงชาวม้ง**

จงทำเครื่องหมาย / หน้าข้อที่ท่านเห็นด้วย

**3.1 ท่านคิดว่าสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันข้อใด ที่มีผลกระทบต่อ
สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)**

- () ความก้าวหน้าทางการศึกษา
- () ประชากรที่อยู่ในวัยแรงงาน (15-60) เพิ่มขึ้น
- () การขยายตัวของธุรกิจชุมชน
- () การขยายตัวของชุมชน
- () การรับข่าวสาร ข้อมูลจากสังคมภายนอก
- () การส่งเสริมเรื่องสิทธิมนุษยชนจากภาครัฐ
- () การส่งเสริมเรื่องสิทธิมนุษยชนจากผู้นำในชุมชน
- () ศาสนา
- () อื่นๆ.....

.....(โปรดระบุ)

**3.2 ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน ที่พบเห็นในชุมชนของท่านคือ
อะไร (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)**

- () ประชากรมีความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น
- () ในชุมชนมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น
- ()สตรีม้งมีสถานภาพและบทบาทในด้านต่างๆดีขึ้น
- () ประชากรในชุมชนมีการใช้คอมพิวเตอร์ และ โทรศัพท์มือถือเพิ่มขึ้น
- () ขนาดของประชากรในชุมชนมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น
- () อัตราการหย่าร้างเพิ่มขึ้น
- () อัตราการมีภรรยาน้อยลดลง
- () อื่นๆ.....

.....(โปรดระบุ)

ตอนที่ 4 แนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

ท่านคิดว่าแนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงม้ง คือข้อใดบ้าง
(เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ส่งเสริมการศึกษาแก่ประชากรในชุมชน
 - () ปรับเปลี่ยนทัศนคติของประชากรในชุมชน ในเรื่องความเสมอภาคของสตรีและบุรุษ
 - () ให้ความรู้เรื่องสิทธิสตรีแก่ประชากร โดยภาครัฐและผู้นำในชุมชน
 - () ปรับเปลี่ยนจารีตประเพณี และค่านิยมบางประการ ในชุมชนที่ขัดต่อสิทธิสตรี
 - () อื่นๆ.....
-
-(โปรดระบุ)

ขอขอบคุณทุกท่านที่ช่วยตอบแบบสอบถามนี้

แบบสัมภาษณ์

สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง: กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย
อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง และสถานภาพและ
บทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน คือ

ตอนที่ 2.1 สภาพความเป็นมาของสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

2.1.1 สภาพความเป็นมาของสถานภาพ

2.1.2 สภาพความเป็นมาของบทบาท

ตอนที่ 2.2 สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง 5 ด้าน

2.2.1 สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

2.2.2 สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง

2.2.3 สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย

2.2.4 สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา

2.2.5 สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

ตอนที่ 3 ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันต่อสถานภาพและ
บทบาทของหญิงชาวม้ง

ตอนที่ 4 แนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง

ตอนที่1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์ วันที่..... เดือน พ.ศ.

เริ่มสัมภาษณ์ เวลา.....

สัมภาษณ์เสร็จ เวลา.....

1. ชื่อ.....นามสกุล.....

2. เพศ.....

3. อายุ.....ปี

4. สถานภาพการสมรส.....

5. ระดับการศึกษา.....

6. ท่านนับถือศาสนา.....

7. ท่านมีอาชีพ.....

8. ท่านอาศัยอยู่กับใครบ้าง (ประเภทของครอบครัว).....

9. ตำแหน่งหน้าที่ของท่านในชุมชนคือ.....

2.2 สถานภาพและบทบาทของหญิงขามั่ง 5 ด้าน

2.2.1 สถานภาพและบทบาทด้านครอบครัว

1. ครอบครัวขามั่งนิยมการมีลูกชายมากกว่าลูกสาวใช่หรือไม่ เพราะเหตุใด
.....
.....
2. หากภรรยาไม่สามารถมีบุตรชาย จะมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร สามีจะมีภรรยาน้อยหรือไม่
.....
.....
3. สตรีมั่งมีสิทธิในการเลือกคู่สมรสเองหรือไม่
.....
.....
4. สตรีมั่งสามารถปฏิเสธการแต่งงานที่พ่อแม่จัดให้ได้หรือไม่
.....
.....
5. เมื่อแต่งงานแล้วสตรีมั่งต้องเข้ามาอยู่อาศัยในครอบครัวของสามี และต้องรับใช้ทุกคนในครอบครัวสามี
ใช่หรือไม่
.....
.....
6. สตรีมั่งจะต้องทำงานทั้งในบ้าน และทำไร่ด้วยใช่หรือไม่
.....
.....
7. สตรีมั่งมีสิทธิในการตัดสินใจมีบุตร และสามารถกำหนดจำนวนบุตรได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
.....
.....
8. ภรรยาสามารถปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์กับสามีได้หรือไม่หากไม่พร้อม และจะมีผลอย่างไร
.....
.....
9. ขณะตั้งครรภ์ สตรีมั่งได้ลดภาระงานที่เคยทำบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด
.....
.....

10. ทรายามั่งเลี้ยงคูบุตรโดยสามีได้ช่วยบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....

11. เมื่อมีปัญหาในครอบครัวภรรยาชาวมั่งมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....

12. ความเห็นอื่นๆเพิ่มเติม (ถ้ามี)

.....
.....

2.2.2 สถานภาพและบทบาทด้านการเมือง

1. สตรีมั่งได้รับการยอมรับในการสมัครเป็นผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. หรือไม่ และเคยมีสตรีมั่งลงสมัครบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....

2. สตรีมั่งได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. บ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....

3. สตรีมั่งมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนบ้างหรือไม่ ถ้ามี ในด้านใดบ้าง

.....
.....

4. สตรีมั่งมีโอกาสในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตร หรือกลุ่มต่างๆ ในชุมชนบ้างหรือไม่ ถ้ามีได้แก่กลุ่มอะไรบ้าง

.....
.....

5. ในชุมชนของท่านมีสตรีมั่งที่รับราชการบ้างหรือไม่ ก็คน ตำแหน่งอะไรบ้าง

.....
.....

6. เมื่อมีปัญหาในชุมชนสตรีมั่งสามารถเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....
7. สตรีมีงสามารถออกเสียงในการเลือกผู้นำชุมชนหรือผู้นำตระกูลได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....
8. เมื่อมีปัญหาระหว่างตระกูล สตรีมีงสามารถแสดงความคิดเห็นหรือร่วมเจรจาปัญหาได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....
9. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันมีผลกระทบต่อสถานภาพและบทบาทด้านการเมืองของสตรีมีงหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
10. ความเห็นอื่นๆเพิ่มเติม (ถ้ามี)

.....
.....
2.2.3 สถานภาพและบทบาทด้านกฎหมาย

1. สตรีมีงมีสิทธิในการเลือกใช้นามสกุลหลังแต่งงานหรือไม่

.....
.....
2. สตรีมีงสามารถฟ้องร้องต่อหัวหน้าตระกูลหรือผู้นำชุมชนในกรณีที่สามีมีภรรยาอื่นหรือไม่

.....
.....
3. ภรรยาสามารถเรียกค่าทดแทนจากสามีในกรณีที่สามีมีภรรยาอื่นได้หรือไม่

.....
.....
4. สตรีมีงสามารถฟ้องหย่าได้หรือไม่ อย่างไร

5. เมื่อหย่าขาดจากกันจะต้องมีการแบ่งสินสมรสระหว่างสามีและภรรยาให้เท่าเทียมกันหรือไม่
ถ้าไม่ ททรัพย์สินจะต้องเป็นของฝ่ายใด เพราะเหตุใด

.....
.....

6. เมื่อหย่าขาดจากกันภรรยามีสิทธิในการดูแลบุตรหรือไม่

.....
.....

7. สตรีมีงสามารถร้องเรียนในกรณีที่ถูกทำอนาจารหรือไม่
และมีโทษสำหรับผู้ทำการอนาจารอย่างไรบ้าง

.....
.....

8. เมื่อถูกสามีข่มขืนสตรีมีงสามารถร้องเรียนได้หรือไม่ ถ้าได้ มีโทษสำหรับสามีอย่างไรบ้าง

.....
.....

9. ในชุมชนของท่านมีการปกป้องสตรีจากการกระทำรุนแรงในครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

10. สตรีมีงมีสิทธิในการรับมรดกจากครอบครัวของตนเมื่อแต่งงานออกเรือนไปแล้วหรือไม่ เพราะเหตุใด
ถ้ามี ได้รับสิทธิอย่างไรบ้าง

.....
.....

11. สตรีมีงมีบทบาทในการร่วมตัดสินใจต่างๆในชุมชนบ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....

12. ความเห็นอื่นๆเพิ่มเติม (ถ้ามี)

.....
.....

2.2.4 สถานภาพและบทบาทด้านการอบรมศึกษา

1. สตรีม้งได้รับการอบรมเรื่องอะไรบ้างจากครอบครัว

.....

.....

2. บุрым้งได้รับการอบรมเรื่องอะไรบ้างจากครอบครัว

.....

.....

3. บิดาและมารคามีบทบาทในการอบรมสั่งสอนบุตรชายหญิงเท่าเทียมกันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

4. สตรีม้งได้รับการปลูกฝังความเชื่อว่าตนค้ำยกว่าบุрым และบุрым้งได้รับการสั่งสอนให้มีความเชื่อ ค่านิยม ว่าสตรีมีสถานภาพต่ำกว่าตนใช่หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

5. พ่อแม่ชาวม้งนิยมส่งเสริมบุตรชายให้มีการศึกษามากกว่าบุตรสาวใช่หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

6. บุตรสาวได้รับการถ่ายทอดทักษะทางอาชีพจากครอบครัวเท่าเทียมกับบุตรชายหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

7. สตรีม้งมีโอกาสนในการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับอาชีพ อนามัย หรือด้านอื่นๆ ในชุมชนหรือจากภาครัฐบ้างหรือไม่

.....

.....

8. โอกาสทางการศึกษาของสตรีและบุрым้งเกิดจากค่านิยม ความเชื่อ และประเพณีของม้งใช่หรือไม่ ถ้าใช่เกิดจากความเชื่อใดเป็นหลัก

.....

.....

9. ในปัจจุบันสตรีม้งได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้นหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

10. ความเห็นอื่นๆเพิ่มเติม (ถ้ามี)

.....

.....

2.2.5 สถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจ

1. สตรีม้งเป็นผู้วางแผนในการทำมาหากินในครอบครัว บุรุษม้งเป็นผู้วางแผนเกี่ยวกับธุรกิจและการค้าขาย ไร่หรือ ไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

2. แรงงานสำคัญในครอบครัวคือบุรุษหรือสตรี เพราะเหตุใด

.....

.....

3. สตรีม้งมีสิทธิในการเก็บเงินที่เป็นรายได้ของครอบครัวหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

4. ผู้บริหารทรัพย์สินในครอบครัวคือสามี หรือภรรยา เพราะเหตุใด และท่านมีความคิดเห็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

5. ชาวม้งนิยมการเป็นลูกจ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอะไรบ้าง

.....

.....

6. ในยุคปัจจุบันสตรีม้งสามารถหารายได้เสริมนอกจากการทำไร่ทำสวนไร่หรือ ไม่ อะไรบ้าง

.....

.....

7. จากการทำอาชีพเสริมทำให้สตรีม้งมีอำนาจในเรื่องทรัพย์สินมากขึ้นไร่หรือ ไม่

.....

.....

8. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันมีผลกระทบต่อสถานภาพและบทบาทด้านเศรษฐกิจของสตรีมั่งหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

9. ความเห็นอื่นๆเพิ่มเติม (ถ้ามี)

.....
.....

ตอนที่ 3 ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันต่อสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวมั่ง

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันมีผลกระทบต่อสถานภาพและบทบาทของสตรีชาวมั่งในภาพรวม อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตอนที่ 4 แนวทางในการส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของหญิงชาวมั่ง

ท่านคิดว่า การส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของสตรีชาวมั่ง มีแนวทางใดบ้าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ช่วยตอบแบบสัมภาษณ์นี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

แบบสำรวจชุมชน

ประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรื่อง สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง: กรณีศึกษา บ้านเข็ญน้อย ตำบลเข็ญน้อย

อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับชุมชน วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ชื่อ..... สกุล.....

เพศ..... อายุ.....ปี

การศึกษา..... อาชีพ.....

2. ชุมชนที่สำรวจ

ชื่อชุมชน.....

ตำบล.....

อำเภอ.....

ผู้ใหญ่บ้าน.....

ประวัติความเป็นมา.....

.....

.....

3. ลักษณะทั่วไปของตำบล

ที่ตั้งของตำบล.....

ลักษณะภูมิประเทศ.....

ขนาด.....

สภาพภูมิอากาศ.....

การปกครองและประชากร.....

4. แบบแผนการเศรษฐกิจ

ระบบคมนาคม.....

การเกษตร.....

ลักษณะที่ดิน.....

5. สภาพทางสังคม

การศึกษา.....

สถาบันและองค์กรทางศาสนา.....

สาธารณสุข.....

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน.....

ทรัพยากรธรรมชาติ.....

การบริการขั้นพื้นฐาน.....

การโทรคมนาคม.....

ไฟฟ้า.....

มวลชนจัดตั้ง.....

ตารางแสดงค่าความสอดคล้อง (IOC)

ตารางแสดงค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะของ
แบบสอบถาม โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

ตารางแสดงค่าความสอดคล้อง (IOC) ตอนที่ 1

ตอนที่ 1	ข้อคำถามที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC
		1	2	3	4	5	
	1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	3	+1	+1	0	+1	+1	0.80
	4	+1	+1	+1	+1	0	0.80
	5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	6	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	7	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	8	+1	+1	+1	0	+1	0.80
ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม							0.92

ตารางแสดงค่าความสอดคล้อง (IOC) ตอนที่ 2

ตอนที่ 2	ข้อความที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC
		1	2	3	4	5	
	1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	5	+1	0	+1	+1	+1	0.80
	6	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	7	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	8	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	9	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	10	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	11	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	12	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	13	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	14	0	+1	+1	+1	+1	0.80
	15	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	16	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	17	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	18	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	19	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	20	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	21	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	22	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	23	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	24	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ตารางแสดงค่าความสอดคล้อง (IOC) ตอนที่ 2 (ต่อ)

ตอนที่ 2	ข้อคำถามที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC
		1	2	3	4	5	
	25	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	26	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	27	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	28	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	29	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	30	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	31	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	32	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	33	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	34	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	35	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	36	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	37	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	38	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	39	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	40	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	41	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	42	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	43	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	44	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	45	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	46	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	47	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ตารางแสดงค่าความสอดคล้อง (IOC) ตอนที่ 2 (ต่อ)

ตอนที่ 2	ข้อคำถามที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC
		1	2	3	4	5	
	48	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	49	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	50	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	51	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	52	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	53	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	54	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	55	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	56	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	57	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	58	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	59	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	60	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	61	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	62	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	63	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	64	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	65	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	66	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	67	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	68	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	69	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	70	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	71	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	72	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม							0.99

ตารางแสดงค่าความสอดคล้อง (IOC) ตอนที่ 3

ตอนที่	ข้อคำถามที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC
		1	2	3	4	5	
3							
	1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	6	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	7	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	8	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	9	+1	0	+1	+1	+1	0.80
	10	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	11	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	12	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	13	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	14	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	15	+1	+1	0	+1	+1	0.80
	16	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	17	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม							0.97

ตารางแสดงค่าความสอดคล้อง (IOC) ตอนที่ 4

ตอนที่ 4	ข้อคำถามที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC
		1	2	3	4	5	
	1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
	5	+1	0	+1	+1	+1	0.80
ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม							0.96

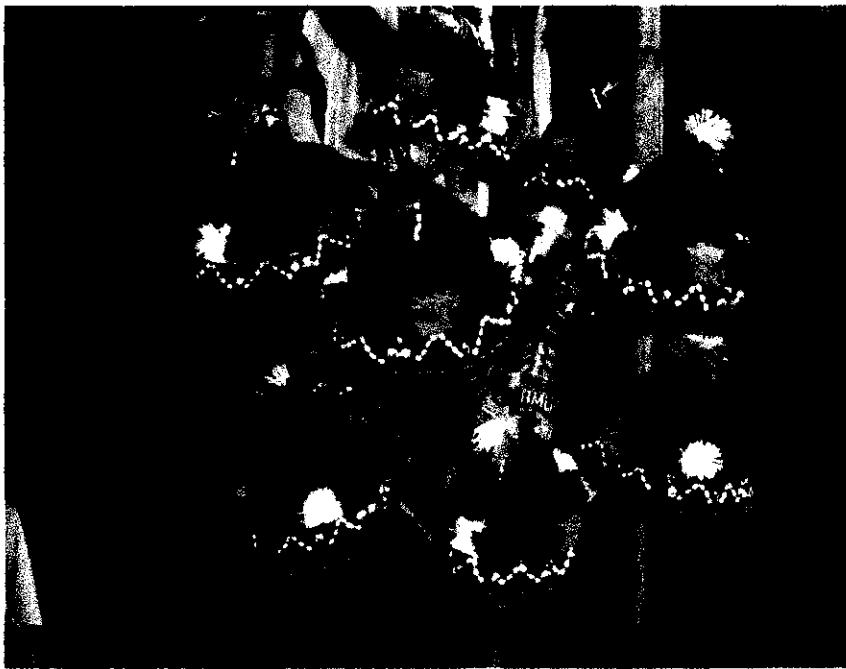
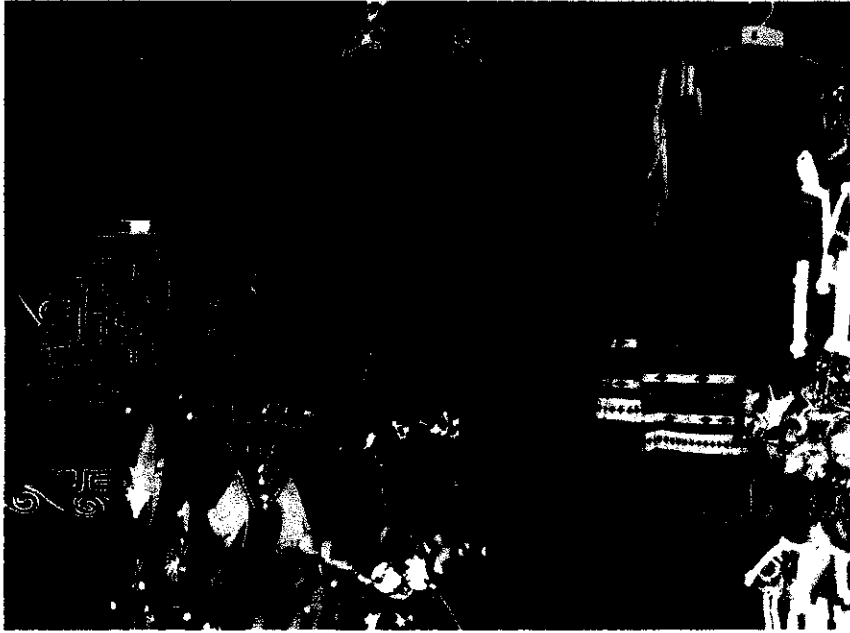
ภาคผนวก ค
ภาพประกอบการทำวิจัย

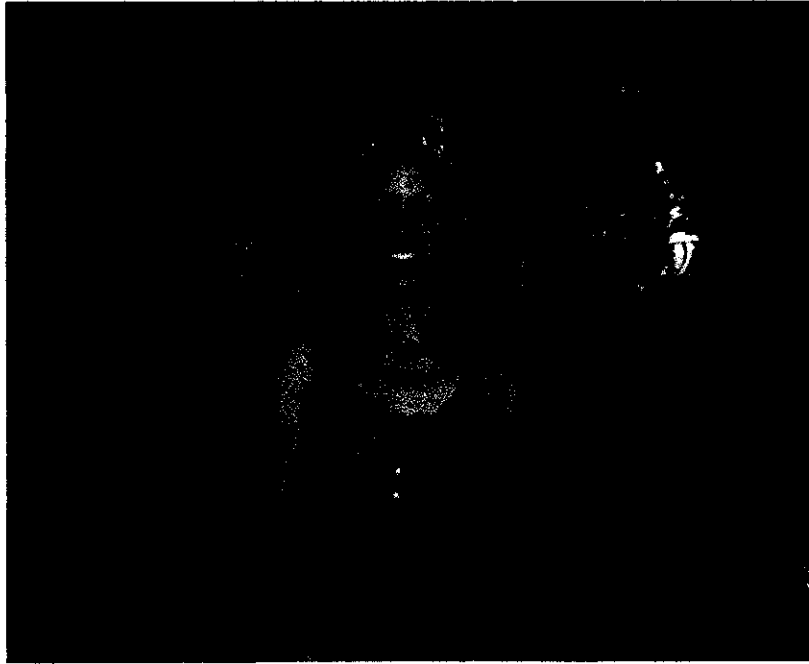
ลานสินค้าผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม กลุ่มอาชีพชาวเขา ตำบลเข็กน้อย

นักท่องเที่ยวแวะชมสินค้าผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมชาวม้ง

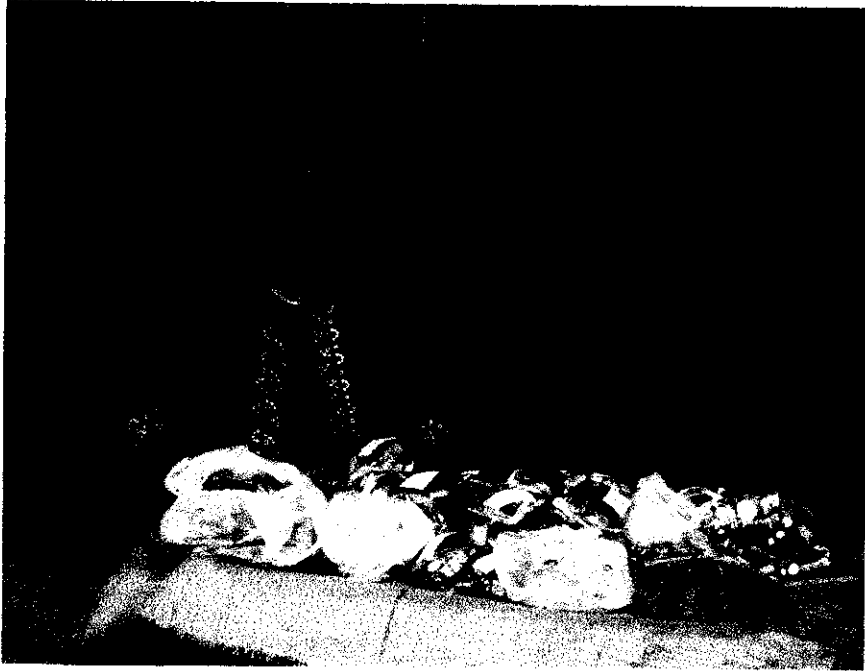
สินค้าผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมชาวม้ง

แม่ค้าชาวม้ง

เด็กหญิงชาวม้งช่วยแม่ขายของช่วงปิดเทอม

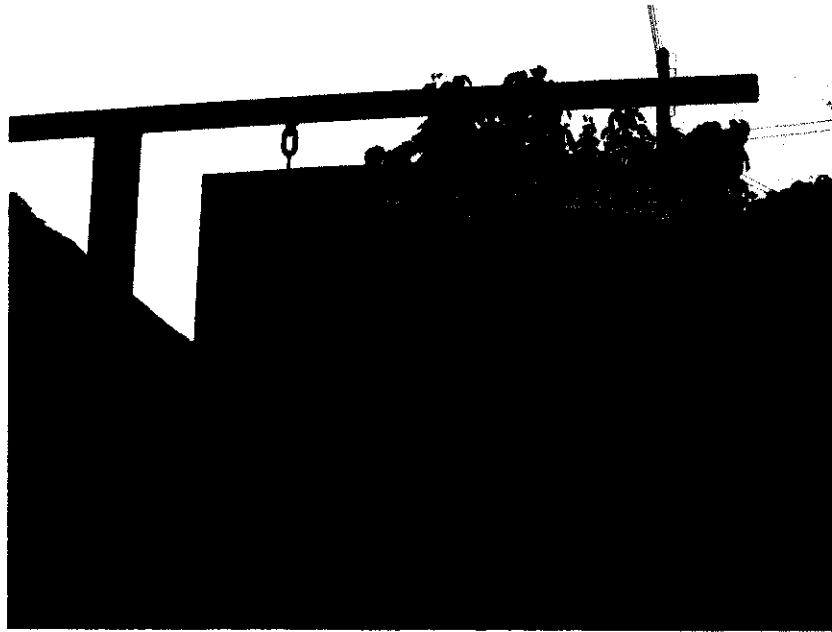
แม่ค้าขายสมุนไพร

แม่ค้าชาวม้ง

ร้านขายผ้าและชุดมั่งภายในตำบลเข็กน้อย

กลุ่มตุ้กตาผ้าปักลายมั่ง บ้านเข็กน้อย

อุปกรณ์ทำตุ้กตาผ้าปักลายมั่ง

กลุ่มหญิงชาวม้งกำลังทำตุ๊กตาผ้าปักลายม้ง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสกุณา กวินยังยืน
วัน เดือน ปีเกิด	1 สิงหาคม 2524
สถานที่เกิด	อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	ศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ.2546
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนนานาชาติแอดเวนติสมิซชัน อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
ตำแหน่ง	ครู